

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Ik schrijf, jij schrijft, hen schrijft? Leg me dat eens uit. Uitlegvormen in landelijke kranten bij het gebruik van genderneutrale voornaamwoorden.

van Alem, Julia

Citation

Van Alem, J. (2023). *Ik schrijf, jij schrijft, hen schrijft? Leg me dat eens uit.: Uitlegvormen in landelijke kranten bij het gebruik van genderneutrale voornaamwoorden.*

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master Thesis, 2023](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3640825>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Ik schrijf, jij schrijft, hen schrijft? Leg me dat eens uit.

**Uitlegvormen in landelijke kranten bij het gebruik van genderneutrale
voornaamwoorden.**

Master Journalistiek en Nieuwe Media
Masterscriptie

Julia van Alem s3676609 (*zij/haar*)
Begeleider: Prof.dr. J.C. de Jong (*hij/hem*)

Datum: 15 juni 2023

Aantal woorden: 16.990

Voorwoord

Fijn dat u de tijd neemt om mijn scriptie te lezen. En een ‘dank u wel’ omdat u zich verdiept in genderneutrale voornaamwoorden. Ik identificeer mij als zij/haar, maar niet iedereen is cisgender, iets wat door veel mensen als de norm wordt gezien. Het is belangrijk dat mensen die een andere genderidentiteit hebben ook zichtbaar zijn in de taal. Dit is van belang om ervoor te zorgen dat non-binaire mensen rolmodellen hebben, maar ook zodat zij zich gehoord en gerepresenteerd voelen. Ondertussen heeft (dit is een aanname van mij) bijna iedereen gehoord van genderneutraliteit, maar in het dagelijks leven merk ik dat mensen worstelen met het inzetten van de bijbehorende voornaamwoorden. Vaak is de wil er wel, maar de kennis nog niet. Daarom is het goed dat men zich meer verdiept in genderneutrale voornaamwoorden en het lezen van deze scriptie kan een stap zijn binnen deze verdieping.

Op mijn werk en in mijn vriendengroep sta ik altijd bekend als activistisch en als iemand die zich inzet voor minderheden en groepen die onrecht wordt aangedaan en erkenning verdienen. Dat de taal zo ingericht is dat iedereen zich prettig en erkend voelt, vind ik belangrijk. Een scriptie schrijven over ‘inclusieve taal’ sluit daarom erg aan bij wat mij interesseert en waar ik mij hard voor wil maken. Door nu op een wetenschappelijke manier bij te dragen aan dit onderwerp doet mij goed.

Voor dit onderzoek zijn zes eindredacteurs geïnterviewd zonder wie er geen resultaten waren geweest. Daarom bedank ik Ilse van Heusden, Emma Meelker, Frank Huiskamp, Marte Hoogenboom, Ellis van der Weijden en Wilko Voordouw voor de deelname aan dit onderzoek.

Voor de Master Journalistiek en Nieuwe Media waar ik in het studiejaar 2022-2023 met veel plezier heb gestudeerd voer ik dit onderzoek uit. Naast het op een wetenschappelijke manier bijspijkeren van mijn journalistieke kennis, heb ik hier ook praktijkervaring opgedaan door de mogelijkheid te schrijven voor het *Leidsch Dagblad*.

Vanuit deze master heb ik voor deze scriptie enorm fijne begeleiding gehad van Prof. Jaap de Jong. Erg inspirerend dat Vivien Waszink, de auteur van *Dit mag je ook al (niet meer) zeggen*, ook was aangesloten bij deze fase van de master.

Veel uren van het schrijven van deze scriptie bracht ik door in de bibliotheek samen met studievriendin Rikke Prent, daarom ook veel dank aan Rikke voor de mentale support en goede lunchpauzes om het proces luchtig te houden.

In het bijzonder dank ik Roos Flach die met veel zorg, liefde en geduld mijn scriptie heeft gelezen om het zo gepolijst mogelijk aan de beoordelaars te kunnen overhandigen.

Na mijn dank te hebben uitgesproken rest mij alleen nog maar: veel leesplezier.

Samenvatting

Wie non-binair is, gebruikt de genderneutrale voornaamwoorden die/diens of hen/hun. Op 6 juni 2021 heeft het landelijke persbureau *ANP* aangegeven deze genderneutrale voornaamwoorden te gaan gebruiken in de berichtgeving over non-binaire personen (*ANP*, 2021). Sinds het *ANP* dit heeft aangegeven, volgden er meer kranten dit besluit. Wanneer kranten non-binaire voornaamwoorden gebruiken worden deze vaak uitgelegd aan de lezer. Wat deze vormen van uitleg zijn en welke motieven erachter schuilgaan bij eindredacteuren om genderneutrale voornaamwoorden uit te leggen aan het publiek wordt onderzocht in dit onderzoek aan de hand van deze hoofdvraag: *Welke verschillende vormen van uitleg bij het gebruik van de voornaamwoorden die/diens en hen/hun zetten landelijke Nederlandse kranten in en waarom?*”.

Om deze hoofdvraag te onderzoeken is er eerst een discoursanalyse uitgevoerd naar de verschillende vormen van uitleg bij *de Volkskrant*, *NRC*, *Trouw*, *AD* en het (online) magazine *OneWorld*. Vervolgens zijn er eindredacteuren van deze media geïnterviewd en is hen gevraagd naar de motieven achter het inzetten van de verschillende vormen van uitleg.

Uit de discoursanalyse blijkt dat er 7 verschillende vormen van uitleg worden gebruikt; Voornaamwoorden achter naam non-binair persoon, geen uitleg, uitleg in lopende zin, uitleg tussen haakjes, uitleggend artikel, extra kolom en een asterisk (*) in tekst. In het *AD*, *de Volkskrant* en *OneWorld* zijn artikelen gevonden waar non-binaire voornaamwoorden werden gebruikt, maar niet werden uitgelegd.

Deze vormen van uitleg zijn voorgelegd aan de eindredacteuren. Unaniem waren de eindredacteuren het eens dat het mijden van non-binaire voornaamwoorden niet juist is om te doen. Wel vinden bijna alle eindredacteuren, behalve Meelker van *de Volkskrant* en Hoogenboom van *OneWorld*, dat het nodig is om uitleg te geven bij non-binaire voornaamwoorden aan hun lezerspubliek. Meelker vindt dat de tijd van uitleg geven voorbij is. De andere eindredacteuren vinden dat geen uitleg geven de meest progressieve vorm is. Hoogenboom, eindredacteur bij *OneWorld*, geeft ook aan er zeker van te zijn dat in de toekomst de uitleg overal zal verdwijnen. De redenen dat non-binaire voornaamwoorden worden uitgelegd zijn om de voornaamwoorden taalkundig te verklaren, de lezer aan de hand te nemen en recht te doen aan iemands genderidentiteit.

Inhoudsopgave

1. <i>Inleiding</i>	6
1.1 Genderneutrale voornaamwoorden in de krant.....	6
1.2 Relevantie.....	8
1.3 Probleemstelling.....	9
2. <i>Theorie</i>	10
2.1 Taal, macht en veranderingen.....	10
2.2 Voornaamwoorden.....	11
2.3 Rol van journalistiek.....	13
2.4 Eindredacteuren.....	15
2.5 Conclusie theorie.....	16
3. <i>Methode</i>	17
3.1 Discoursanalyse.....	17
3.2 Corpusanalyse.....	18
3.3 Semigestructureerde diepte-interviews met eindredacteuren.....	19
3.4 Validiteit en betrouwbaarheid.....	21
4. <i>Resultaten</i>	23
4.1 Discoursanalyse.....	23
4.2 Analyse semigestructureerde diepte-interviews.....	36
5. <i>Conclusie</i>	51
5.1 Vormen van uitleg.....	51
5.2 Volgen of voor de troepen uit?.....	53
5.3 Waarom uitleg nog nodig is.....	54
5.4 Samenvatting conclusie.....	54
6. <i>Discussie</i>	56
6.1 Taal, macht en veranderingen.....	56
6.2 Voornaamwoorden.....	57
6.3 Rol van de journalistiek.....	57
6.4 Eindredacteuren.....	58
6.5 Maatschappelijke relevantie.....	58
6.6 Wetenschappelijke relevantie.....	59
6.7 Beperkingen.....	59
6.8 Vervolgonderzoek.....	61
6.9 Aanbevelingen.....	61
<i>Literatuurlijst</i>	63
<i>Literatuurlijst krantenartikelen</i>	66
<i>Bijlagen</i>	70
Bijlage 1: Codeboek.....	70
Bijlage 2: Consentformulier.....	117
Bijlage 3: Topiclijst.....	119
Bijlage 4: Interviewschema.....	120
Bijlage 5: Interview transcripten.....	122

1. Inleiding

‘Die heeft de verkiezingen gewonnen’, ‘Sam Smith heeft diens nieuwe album geïnspireerd op Rihanna’ of ‘Hen verloor bij de protesten het doel niet uit het oog’ zijn fictieve zinnen, maar deze zinnen zouden zomaar in het nieuws kunnen voorkomen. Wie zich namelijk identificeert als non-binair wordt aangeduid met de genderneutrale voornaamwoorden die/diens of hen/hun. Dit zijn de genderneutrale voornaamwoorden die bestaan naast de mannelijke voornaamwoorden hij/hem of de vrouwelijke voornaamwoorden zij/haar (Waszink, 2022). Wanneer non-binaire personen zoals bijvoorbeeld Raven van Dorst, Sam Smith of Thorn de Vries worden besproken in de media willen die met genderneutrale voornaamwoorden beschreven worden. Die en hen zijn allebei in te zetten als persoonlijk voornaamwoord en diens en hun zijn de hierbij horende bezittelijke vormen.

Alles wat nieuw is, is even wennen: zo ook nieuwe taal. Genderneutraliteit kent al een tijdje zijn intrede in onze maatschappij. De Hema geeft geen genders meer aan bij kinderkleding (Witteman, 2017) en in *de Volkskrant* (Van de Griend & Kraak, 2022) staat het volgende over kinderen die de man/vrouw stickers van de wc-deuren halen: “‘Dus wij rennen door de school heen’, vertelt Samaël (18) enthousiast. ‘Overall trokken we de stickers van de wc-deuren af. We voelden ons zo radicaal! Woohoo!’”.

1.1 Genderneutrale voornaamwoorden in de krant

Wanneer iemand zich identificeert als non-binair gebruikt deze persoon andere voornaamwoorden. Maar het invoeren van deze genderneutrale voornaamwoorden gaat niet van de ene op de andere dag. Veel mensen weten dat non-binaire voornaamwoorden bestaan, maar begrijpen ze niet en kunnen ze al helemaal niet correct toepassen. Niet iedereen begrijpt een zin zoals ‘hen heeft een steengoede gitaarsolo opgevoerd’ en dat is te begrijpen. Het is namelijk een nieuw gebruik van een bestaand woord (hen) dat bekend klinkt, maar in deze context toch nog niet bij iedereen aardt. Hen heeft immers al een andere functie in de taal namelijk als derde persoon meervoud ‘Waar zijn de kinderen? Ik heb **hen** niet gezien’ of als een ander woord voor kip ‘De hen heeft een ei gelegd’. Kranten zijn zich er ook van bewust dat non-binaire voornaamwoorden nog niet helemaal zijn ingeburgerd. Kranten stoeien dan ook met het gebruik van genderneutrale voornaamwoorden en een tactiek kan zijn om die woorden te mijden (De Telegraaf, 2021). Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden door geen voornaamwoorden te gebruiken en iemands naam of beroep te noemen in plaats van

hij/zij/hen/die. Veel media zijn onzeker over de manier waarop ze vorm moeten geven aan deze inclusiviteit in de taal en ze experimenteren daar ook mee. Maar steeds vaker schuwen journalisten non-binaire voornaamwoorden niet meer en een nieuw fenomeen doet zich voor: journalisten leggen non-binaire voornaamwoorden uit aan de lezer. Dit gebeurt op verschillende manieren, bijvoorbeeld door in de tekst een bijzin toe te voegen dat de voornaamwoorden die/diens of hen/hun worden gebruikt omdat de protagonist non-binair is of er wordt een asterisk geplaatst bij die of hen met een verwijzing naar de uitleg van dit woord onderaan de pagina. Een andere vorm is dat er een mini-college gender aan te treffen is in de ochtendkrant. Het ANP geeft in een artikel dat gaat over non-binaire voornaamwoorden aan dat ze deze voorlopig blijft uitleggen (Blokland, 2021). Onduidelijk is welke vormen deze experimenten met genderneutrale voornaamwoorden allemaal aannemen en wat de voor- en nadelen zijn van deze soorten uitleg.

Voorbeeld 1: Het Parool (Raatgever, 2023)

“Mijn eigen diva-album,” zegt Sam Smith over *Gloria*, het vierde album van de Britse zanger (30). Smith – non-binair, dus gebruiken we de persoonlijke voornaamwoorden die en diens –

Voorbeeld 2: de Volkskrant. (Linnemann 2022)

* Anna Holland is non-binair en gebruikt het voornaamwoord *them*, vertaald met 'die' en 'diens' in deze tekst.

Voorbeeld 3: AD. (Segers, 2022)

Wat je moet weten over lhbt:

De afkorting lhbt staat voor lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender- en interseksue personen.

Een cisgender persoon is iemand van wie de genderidentiteit overeenkomt met het geboortegeslacht. Bij een transgender persoon komt dit niet overeen.

Non-binaire personen voelen zich geen man of vrouw. De termen genderfluïde en queer vallen hier volgens de meeste lhbt'ers ook onder.

Transgender of trans persoon: 'trans' wordt vaker als bijvoeglijk naamwoord gebruikt. Iemand is dus een transgender persoon of een trans man of vrouw.

Je genderidentiteit geeft aan hoe je je voelt, man of vrouw of geen van beiden. Met je genderexpressie laat je zien hoe je je voelt. Je seksie gaat over je geslachtskenmerken (waaronder genitaliën) en met je seksuele voorkeur geef je aan op wie je valt.

Non-binaire mensen willen niet worden aangeduid als zij of hij maar als hen of die, wij respecteren dat.

Dit onderzoek laat zien hoe verschillende landelijke kranten omgaan met de invoering van de non-binaire voornaamwoorden door middel van uitleg. Zo zal in dit onderzoek duidelijk

worden welke vormen van uitleg er bestaan. Vervolgens zullen de resultaten voorgelegd worden aan journalisten van een aantal kranten. Aan de eindredacteuren wordt gevraagd om hun visie op de uitleg omtrent genderneutrale voornaamwoorden te geven en te duiden waarom kranten de uitlegvormen wel/niet inzetten en hoe de lezers dit ontvangen.

1.2 Relevantie

Het is van maatschappelijk belang dit onderzoek uit te voeren aangezien het inzicht geeft in een discoursverandering rondom de genderneutrale voornaamwoorden die/diens en hen/hun. Silveira (1980) stelt dat non-binaire personen ondervertegenwoordigd zijn in de media, wat bijdraagt aan de maatschappelijke marginalisering van non-binaire personen en de 'male bias' in stand houdt. Gender wordt onder andere in voornaamwoorden uitgedrukt, deze non-binaire voornaamwoorden inzetten is belangrijk voor de vertegenwoordiging van non-binaire personen in de media. Deuze (2005 p.458) stelt dat het belangrijk is dat de journalistiek fungeert als een vrije en eerlijke waakhond die onder andere bijdraagt aan een multiculturele samenleving. De genderdiversiteit die er is in de samenleving dient gerepresenteerd te worden (Cameron, 1996 p. 320). Een onderdeel van deze representatie kan plaatsvinden door genderneutrale voornaamwoorden, vandaar dat het gebruik van genderneutrale voornaamwoorden en het begrijpelijk maken van deze woorden van belang is.

Nieuwsmedia spreken idealiter een breed publiek aan, zo ook personen die zich niet identificeren als man of vrouw. Volgens kenniscentrum Rutgers identificeert 4% van de Nederlanders zich niet als man of vrouw in Nederland (Levie, 2022). Om iedereen zich thuis te laten voelen in de nieuwsmedia, kunnen nieuwsmedia de woorden die/diens en hen/hun inzetten wanneer zij spreken over non-binaire personen. Via dit onderzoek zal duidelijk worden hoe kranten verschillende manieren vinden om hun publiek bekend te maken met de veranderende taal rondom gender. Hansen (2016) concludeert in zijn onderzoek dat mensen nieuwe woorden sneller in hun eigen taalgebruik opnemen wanneer zij die horen in de media. Dit zal vervolgens weer bijdragen aan de erkenning van non-binaire personen.

Sinds 2016 kennen we in Nederland de genderneutrale voornaamwoorden die/diens en hen/hun. Er is nog geen onderzoek bekend naar hoe kranten omgaan met het inzetten hiervan. Hord (2016) heeft wel onderzoek gedaan naar non-binaire voornaamwoorden in Engeland en Zweden. Het is interessant om na te gaan hoe deze woorden in Nederland zijn ontvangen en ingeburgerd. Het onderzoeken van non-binaire voornaamwoorden in nieuwsmedia kan ook

leiden tot nieuwe inzichten over taalverandering in relatie tot maatschappelijke ontwikkelingen; dit is van wetenschappelijk belang. Het belang van non-binaire voornaamwoorden om de marginalisatie tegen te gaan rondom non-binaire personen wordt bevestigd door Hansen et al. (2016) (dit onderzoek dus niet in Nederland uitgevoerd). Daarbij komt dat er geen onderzoek naar dit specifieke onderwerp - uitleg in kranten rondom nieuwe woorden - bekend is. Dit onderzoek vult daarom een gat in de bestaande kennis binnen taal en journalistiek.

1.3 Probleemstelling

Met dit onderzoek wordt antwoord gegeven op de vraag “*Welke verschillende vormen van uitleg bij het gebruik van de voornaamwoorden die/diens en hen/hun zetten landelijke Nederlandse kranten in en waarom?*”.

De deelvragen die hierbij horen zijn:

- Welke vormen van uitleg zetten Nederlandse kranten in?
- Wat zijn de motieven van eindredacteuren om uitleg in te zetten bij het gebruik van genderneutrale voornaamwoorden?

Deze vraag zal beantwoord worden middels een discoursanalyse onder Nederlandse kranten; *de Volkskrant, NRC, AD, Trouw* en het (online) magazine *OneWorld* in de periode van 2021 tot nu. Vervolgens zullen er ook interviews gehouden worden met eindredacteuren van deze kranten om de uitkomsten te duiden.

Dit onderzoek bestaat uit 6 hoofdstukken. Na de inleiding zal de bestaande theorie onder de loep worden genomen in hoofdstuk 2. Hoe het onderzoek is uitgevoerd, is te lezen in hoofdstuk 3, de methode. De resultaten zullen, verdeeld in twee paragrafen, in hoofdstuk 4 te lezen zijn; een discoursanalyse, gevolgd door semigestructureerde diepte-interviews. In hoofdstuk 5 zal een conclusie worden getrokken die de hoofdvraag beantwoordt. Het afsluitend hoofdstuk (7) is een discussiehoofdstuk waar er kanttekeningen worden geplaatst bij het onderzoek en er suggesties voor vervolgstudies gegeven worden.

2. Theorie

In dit theoretisch kader zullen de concepten worden uitgelicht die terugkomen in dit onderzoek. Het vormt de basis van de zoektocht naar de verschillende vormen die kranten inzetten om hun lezers bekend te maken met genderneutrale voornaamwoorden. Allereerst zal er worden toegelicht hoe een veranderende taal een constante is. Niet alleen rondom gender wordt taal aangepast, maar ook in andere opzichten is taal in beweging. Een voorbeeld is de verandering van blank naar wit wanneer het gaat over huidskleur (Waszink, 2022).

Vervolgens zullen de verschillende voornaamwoorden in het Nederlands worden toegelicht. Ook wordt er ingegaan op de oorsprong van de woorden. Omdat Zweden wat betreft genderneutraal taalgebruik voorloopt op Nederland, zal ook de situatie in Zweden in dit hoofdstuk worden beschreven. Vervolgens komt er theorie aan bod die duidt wat de rol van de journalistiek is in deze taalverandering.

2.1 Taal, macht en veranderingen

In *'De woorden en de dingen'* uit 1966 schreef Foucault 'Taal is macht'. In dit gezaghebbende boek beschreef hij hoe taal invloed uitoefent op het gedrag of de gedachten van mensen. Recenter beschrijft Paul Verhaeghe in *Taalkracht* (2020) dat er in een maatschappij verschillende discoursen van kracht zijn rondom verschillende onderwerpen. Het discours is een combinatie van gespreksonderwerpen en hoe er over deze onderwerpen gesproken wordt. Het discours rondom gender staat in deze scriptie centraal. Er is altijd een discours dat overheerst en wanneer dit discours voor langere tijd van kracht is, heeft dit invloed op hoe de maatschappij over onderwerpen denkt (Van Dijk, 2000 p. 18). Deze manier van denken wordt vanzelfsprekend; het wordt de norm. Ook bij het invoeren van genderneutraal taalgebruik speelt het discours een rol (Brinkgeve et al. 2020 p. 16). Wanneer non-binaire voornaamwoorden hun weg vinden in de media kunnen deze mogelijk genormaliseerd worden en worden opgenomen in het discours. Volgens Menegatti & Rubini (2017) is taal één van de krachtigste middelen waarmee seksisme en genderdiscriminatie kunnen worden gepleegd en in stand gehouden. Taal draagt bij aan de reproductie van maatschappelijke ongelijkheid tussen mannen, vrouwen en non-binaire personen op het gebied van status en macht, doordat het de inhoud van genderstereotypen weerspiegelt.

Een taalverandering vindt plaats als er draagvlak voor is vanuit het collectief, een individu kan dit niet bewerkstelligen (Koefoed, 1978, p. 16). Veelal treedt er bij een taalverandering

ook polarisatie op wanneer er verschillende groepen ontstaan die voor of tegen de taalverandering zijn (Sendén et al. 2015 p. 8). Er zullen altijd voor- en tegenstanders zijn bij een taalverandering (Koefoed, 1978 p. 16). De reacties die genderneutrale taal oproept zullen aanbod komen in dit onderzoek.

Eerder hebben er ook taalveranderingen plaatsgevonden en ook toen waren hier voor- en tegenstanders van. Zo zijn er veel woorden uit het Engels overgenomen in het Nederlands en woorden zoals *bar*, *fulltime*, *laptop* en *film* zijn nu niet meer weg te denken uit onze taal. Dit soort woorden worden leenwoorden genoemd (Appel, 2003). Dit gebeurt veelal wanneer er geen alternatief bestaat in het Nederlands; de Engelse variant van het woord maken we ons dan eigen en implementeren we (Zenner, 2013 p. 4). Een ander voorbeeld van veranderende taal komt ook voort uit de drang naar een inclusievere taal, namelijk vanuit de vrouwenemancipatie (d'Ancona, 1975). In 1975 roept Verschoor (1975) nog op dat een woord een mannelijke en een vrouwelijke versie dient te hebben, maar dat de algemene term de mannelijke variant dient te zijn. Dankzij de tweede feministische golf in de jaren zestig zijn er meer vrouwelijke woorden opgenomen in het Nederlands, maar toch nemen de mannelijke vormen de overhand (Mortelmans, 2008).

Een recentere taalverandering is genderneutraal taalgebruik. Voorheen werd er gedacht dat gender binair was ingedeeld, maar nu blijkt dat er meer dan twee genderidentiteiten zijn. Dit veranderende inzicht rondom genderidentiteiten vraagt ook om een verandering in de taal (Sneller & Verbiest, 2000, p. 5). Sneller & Verbiest (2000) beschreven de verandering in taal die slaat op de veranderende genderrollen tussen mannen en vrouwen. De theorie achter het genereren van zichtbaarheid voor vrouwen middels taal is nu toe te passen op meer zichtbaarheid voor non-binaire personen. Het gaat namelijk beide om zichtbaarheid voor een bepaald gender creëren, alleen het gender verschilt. In deze taalverandering spelen nieuwsmedia ook een rol. Andere landen gingen ons voor in genderneutrale voornaamwoorden: in het Engels wordt sinds 2015 *they/them* gebruikt en in het Zweeds *hen* (Waszink, 2022). Hieronder zullen de voornaamwoorden verder toegelicht worden.

2.2 Voornaamwoorden

Sekse is het biologische verschil tussen man en vrouw, gebaseerd op het geslacht. Dit wordt bepaald bij de geboorte (Darr & Kibbey, 2016: 73); het gaat over de geslachtsdelen en hormonen. Gender is ook een categorie die voorheen binair werd benaderd met twee

subgroepen, man en vrouw. Gender wordt in dit geval bepaald door sociale criteria rond zelfexpressie. *Onze Taal* (z.d.) beschrijft genderneutraal taalgebruik als ‘taalgebruik dat geen verschil maakt tussen geslachten of genderidentiteiten’. Door misvattingen over gender geloven velen echter dat sekse en gender altijd bij elkaar horen. Maar iemands gender hoeft niet hetzelfde te zijn als iemands geslacht (wanneer dit wel het geval is, wordt dat cisgender genoemd). In Nederland komt het woord ‘gender’ sinds de jaren negentig voor (Waszink, 2022 p.17).

Lang is gedacht dat er maar twee genders zijn, namelijk man of vrouw. Een andere optie is dat iemands gender in beweging is, dit wordt genderfluïde genoemd. Iemand voelt zich dan bijvoorbeeld het ene moment vrouw en het andere moment man. Wanneer iemand zich niet identificeert als man of vrouw noemen we dat non-binair. Letterlijk betekent non-binair niet één van de twee. De mannelijke voornaamwoorden zijn hij/hem en de vrouwelijke voornaamwoorden zij/haar. Wie zich in Nederland identificeert als non-binair kiest zelf diens voornaamwoorden. Dit kan zijn hen/hun of die/diens (Waszink, 2022 p. 29). In 2016 vond in Nederland de ‘Verkiezing van het Non-Binaire Voornaamwoord’ plaats, georganiseerd door Transgender Netwerk Nederland (Waszink, 2022 p. 29). De keus viel toen op hen/hun. Hen burgert echter moeilijk in in Nederland, ook onder de groep Nederlanders die wel sympathie voelen voor een non-binair voornaamwoord. Dit komt waarschijnlijk doordat het woord al een betekenis had. Met hen en hun kunnen namelijk ook meerdere personen aangeduid worden (Waszink, 2022 p. 29). Ook voor de voornaamwoorden die/diens geldt dat de woorden al bestonden en er slechts een extra betekenis bij hebben gekregen.

In Zweden gebruiken ze het genderneutrale voornaamwoord *hen*. Sinds 2012 heeft dit woord, in tegenstelling tot de Nederlandse genderneutrale voornaamwoorden, wel een succesvolle intrede gemaakt. Voor het eerst kwam het woord *hen* voor in Zweden in het kinderprentenboek *Kivi & Monsterhunden* (Grezel, 2020). Sendén et al. (2015) deden onderzoek naar het Zweedse woord *hen*. Aan het einde van het onderzoek was 99,5% bekend met het woord hen en ook de houding tegenover het gebruik van hen is positiever geworden door de jaren heen. Toen Sendén et al (2015) hun onderzoek startten in 2012 waren de meningen ten overstaande van het Zweedse *hen* overwegend negatief, maar tussen 2014 en 2015 - het laatste jaar van hun onderzoek - was men veel positiever tegenover het gebruik van *hen*. Tijd bleek hier de grootste graadmeter te zijn voor het inburgeren van dit nieuwe voornaamwoord (Sendén et al. 2015 p. 8). Dit onderzoek laat zien dat het zin heeft om

nieuwe woorden te introduceren en het een kwestie van tijd is tot ze worden opgenomen in de samenleving. Een begeleidende tekst bij het gebruik van een nieuw voornaamwoord - waar dit onderzoek op gericht is - kan helpen de leesbaarheid vanaf het invoeren van het nieuwe woord te bevorderen. Vergoossen et al. (2020) hadden hun onderzoek in Zweden gericht op de leesbaarheid van het genderneutrale voornaamwoord. De leesbaarheid van het genderneutrale voornaamwoord werd gemeten aan de hand van de leestijd. De resultaten hebben aangetoond dat de genderneutrale voornaamwoorden de leestijd niet beïnvloedt. Wat het succes van het Zweedse *hen* ook kan verklaren, is dat het lijkt op de al bestaande voornaamwoorden *han* en *hon* (Waszink, 2022 p. 28) en *hen* had nog geen betekenis in het Zweeds wat ook een verklaring is waarom er in Zweden minder verwarring is rondom dit genderneutrale voornaamwoord (Grezel, 2020).

Het fenomeen ‘uitleg toevoegen’ in een tekst wanneer non-binaire voornaamwoorden worden gebruikt is nieuw en er lijkt geen onderzoek naar te zijn gedaan. Wel geeft het artikel ‘De schrijver en zijn of haar schaamlap’ van De Jong (1994) inzicht in hoe zo’n soort uitleg eerder heeft plaatsgevonden. Wanneer een woord als mannelijk of vrouwelijk te interpreteren viel werd dit vaak in de eerste alinea of in de inleiding van een tekst uitgelegd. Het boek *Oei ik groei* (1992) doet dit als volgt: ‘Het woord *moeder* is in dit hele boek gebruikt om het leesbaar te houden. Eigenlijk had daar steeds moeten staan: moeder/vader/hoofdverzorg(st)er.’ Dat de vrouwelijke vorm als standaard wordt gekozen is de uitzondering; meestal werd de mannelijke versie gekozen en kon deze ook gelden voor een vrouw (De Jong, 1994). De plek waar deze ‘rituele formule’ vaak wordt ingezet is in de eerste of laatste regels, onderaan de bladzijde of in de voetnoot. Het ongemak dat hier beschreven wordt gaat erover dat de schrijver diens handen niet wil branden aan seksistisch taalgebruik. De uitleg heeft hier dan ook een ander doel dan de ‘uitlegvormen’ die in dit onderzoek worden bestudeerd. De uitleg van genderneutrale voornaamwoorden komt vermoedelijk namelijk niet voort uit de angst seksistisch te zijn, maar om de angst dat de tekst onbegrijpelijk wordt. Zo speelt de journalist hier een rol in het bekend maken van diens lezers met de nieuwe voornaamwoorden *die/diens* en *hen/hun*.

2.3 Rol van journalistiek

In *What is Journalism* van Mark Deuze (2005) worden de kernwaarden voor journalisten besproken. Dit zijn; objectiviteit, autonomie, urgentie, ethiek en publieke service (Deuze 2005, p. 453). Een uitdaging voor de journalistiek ligt in het stimuleren van een

multiculturele samenleving; de media dienen namelijk een weerspiegeling te zijn van de maatschappij en iedereen moet zich hierin kunnen herkennen. Mediaprofessionals worden hierdoor geconfronteerd met hun rol in de samenleving. Deze theorie is gericht op multiculturalisme, maar dit is ook toe te passen op andere minderheden, zoals de groep die zich als non-binair identificeert, waar dit onderzoek over gaat. Volgens Deuze (2005) is het de taak van de journalist dat de media iedereen betreft zodat de journalistiek voor elk persoon te begrijpen is. Met een inclusieve taal kan dit bereikt worden. In deze lijn stelt Cameron (1996, p. 320) dat de krant zo ontworpen is dat zowel lezers als adverteerders zich ermee kunnen identificeren.

Naast politiek en wetenschap, spelen media een grote rol in de veranderende taal (Foucault, 1966). Nieuwsmedia spelen volgens Van Poecke & Van den Bulck (1991 p. 83) ook een belangrijke rol hierin. Het taalgebruik in de media biedt een weergave van de fase waarin de taal zich bevindt. De media verspreiden de standaardtaal, maar brengen de lezer ook in contact met taalvariaties die hen een positieve houding ten opzichte van de nieuwe woorden en taal kunnen geven.

Er zal onderzoek gedaan worden naar de landelijke kranten: *de Volkskrant*, *Trouw*, *AD*, en *NRC Handelsblad*. Deze kranten worden landelijk uitgebracht en gelezen en hebben daarom de meeste invloed op het landelijke discours dat gehanteerd wordt. Door het verschillende karakter van de kranten geeft het overzicht hiervan inzicht in de houding per krant ten opzichte van het gebruik van genderneutrale voornaamwoorden. Hieraan wordt *OneWorld* toegevoegd omdat dit een (online) magazine is waar gemarginaliseerde groepen een stem krijgen en *OneWorld* spreekt zich actief uit tegen ongelijkheid en onrecht (Missie, z.d.). Het is daarom interessant te onderzoeken hoe hier wordt omgegaan met genderneutrale voornaamwoorden. *De Telegraaf* is ook benaderd om mee te doen aan dit onderzoek, maar die hebben dit verzoek afgeslagen, in de discussie wordt hier verder over uitgeweid.

De verschillende kranten hebben verschillende identiteiten, maar volgens Cotter (2014) is het wel zo dat nieuwsmedia geen statische identiteit hebben omdat ze voortdurend moeten afwegen welke woorden ze wel en niet gebruiken in reactie op maatschappelijke veranderingen die hun identiteit kunnen beïnvloeden. Dit betekent dat taal- en stijlkeuzes in de loop van de tijd kunnen veranderen en dat het essentieel is om taal te vermijden die niet overeenkomt met de identiteit van de krant en de achtergrond van de lezers (Cameron, 1996

p. 320). Ook rondom het invoeren van genderneutrale voornaamwoorden speelt het gebruik van taal een belangrijke rol bij het communiceren van de gewenste perceptie en het onderscheiden van concurrenten (Broersma, 2010, p. 274).

Conboy (2006 p. 9) benadrukt ook dat de stijl van een medium een cruciaal onderdeel is van het ideologische pact met de lezer, waarbij de stijl van het medium nauw moet aansluiten bij die van het publiek. Zo kan er verschil zitten in het gebruik van genderneutrale voornaamwoorden tussen landelijke kranten. Een nieuwsmedium moet niet alleen overwegen of het gewenste taalgebruik voldoet aan de wensen van de lezers, maar ook of het in overeenstemming is met de eigen ideologische principes (Cameron, 1996 p. 321).

2.4 Eindredacteuren

Het laatste station dat een geschreven tekst passeert voordat het gepubliceerd wordt, is het station van de eindredacteur (Vandendaele, 2017). Naast de betrouwbaarheid en de geloofwaardigheid van een krant waarborgen, is een goed leesbare krant afleveren één van de taken van de eindredacteuren. Zij bekijken de tekst vanuit het perspectief van de lezer en hebben als doel de leeservaring van de lezer te vereenvoudigen en te verbeteren. De eindredacteuren beschouwen zichzelf als bondgenoten van de lezer. Bovendien zien eindredacteuren de ombudspersonen op de redactie als hun natuurlijke bondgenoten in hun strijd tegen slordigheid, inconsequentie en discriminatie in de taal (De Jong, 2016). Voor het invoeren van genderneutraal taalgebruik is het ook belangrijk rekening te houden met de leesbaarheid van de tekst. In Zweden is aangetoond de leesbaarheid niet afneemt wanneer er genderneutrale voornaamwoorden worden gebruikt (Vergoossen et al, 2020). De eindredacteuren fungeren als bewakers die het ongecontroleerde artikel scheiden van de gedrukte of gepubliceerde versie. Ze vormen de laatste verdedigingslinie tegen onjuiste feitelijke informatie en beschermen de krant tegen mogelijke aansprakelijkheid. De eindredacteuren hebben een machtspositie omdat zij de laatste personen zijn die het nieuws lezen voordat het de lezer bereikt (Vandendaele, 2017). Dat maakt eindredacteuren machtig in het invoeren van die/diens en hen/hun in de krant; zij voeren de laatste controle uit voor publicatie en zorgen ervoor dat de teksten in lijn zijn met andere stukken van de desbetreffende uitgave.

2.5 Conclusie theorie

Op basis van de literatuur kan er gesteld worden dat taal een machtig middel is om discoursverandering teweeg te brengen. De verandering van taal is een constante en de media spelen hier een grote rol in. Ook zijn taal en media machtig als het gaat om het tegengaan van genderdiscriminatie. Door het gebruik van genderneutrale voornaamwoorden kunnen non-binaire mensen zich herkennen in de media en dat draagt bij aan de erkenning van deze gemarginaliseerde groep.

Genderneutraliteit is steeds wijder bekend en daar hoort ook een taalverandering bij. In Nederland kennen we de non-binaire voornaamwoorden *die/diens* en *hen/hun*. De journalistiek speelt een rol in het normaliseren van genderneutrale voornaamwoorden; de media moeten namelijk een weerspiegeling zijn van de maatschappij. Landelijke kranten hebben de meeste invloed in deze taalverandering door hun bereik. Het karakter van de krant is bepalend voor hoe de krant omgaat met taalverandering betreffende genderneutraliteit, daarom kan de uitleg die kranten geven bij het gebruik van non-binaire voornaamwoorden verschillen.

Ten slotte, eindredacteuren zijn belangrijke spelers in de invoering van genderneutrale voornaamwoorden want zij zijn de laatste die de tekst controleren en bewerken voordat deze wordt gepubliceerd. Dit geeft ze de macht voornaamwoorden in te voegen, uit te sluiten of uit te leggen. De leesbaarheid waarborgen is één van de kerntaken van de eindredacteur en dit zal dan ook invloed hebben op de uitleg die gegeven wordt bij genderneutrale voornaamwoorden in een artikel.

3. Methode

In dit hoofdstuk wordt de methode van dit onderzoek toegelicht. Er is kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar de vormen van uitleg rondom de voornaamwoorden *die/diens* en *hen/hun*. Bij een veranderend discours rondom gender is het belangrijk de genderneutrale voornaamwoorden uit te leggen om de artikelen begrijpelijk te houden voor de lezer. Allereerst zijn de vormen geïnventariseerd en vervolgens is via een discoursanalyse de manier geanalyseerd waarop kranten hun publiek informeren in dit veranderende discours. Deze discoursanalyse is vervolgd met interviews met eindredacteurs van de onderzochte kranten; de uitkomsten van de discoursanalyse zijn aan hen voorgelegd. Zo is middels de discoursanalyse in kaart gebracht welke verschillende vormen er worden gehanteerd voor het uitleggen van de voornaamwoorden *die/diens* en *hen/hun* in kranten. De interviews hebben meer context geboden over waarom journalisten deze vormen gebruiken. Het heeft ook inzicht gegeven in de vraag waarom eindredacteurs denken dat het nodig is om *die/diens* en *hen/hun* uit te leggen aan hun lezers en hoelang het volgens hen duurt tot het publiek vertrouwd is met deze voornaamwoorden en de uitleg weggelaten kan worden.

Via deze methode is de hoofdvraag "*Welke verschillende vormen van uitleg bij het gebruik van de voornaamwoorden die/diens en hen/hun zetten landelijke Nederlandse kranten in en waarom?*" beantwoord.

De kranten die zijn gekozen zijn *de Volkskrant*, *Trouw*, *NRC* en *AD* als landelijke kranten omdat deze de grootste afzetmarkt hebben in Nederland. Hieraan is *OneWorld* toegevoegd *OneWorld* als inclusief platform.

3.1 Discoursanalyse

Een discoursanalyse is een onderzoeksmethode die zich richt op het bestuderen van taalgebruik in specifieke contexten, zoals bijvoorbeeld in politieke debatten, nieuwsberichten, wetenschappelijke artikelen of alledaagse gesprekken (Van Dijk, 2000 p. 18). Het gaat daarbij niet alleen om de woorden die worden gebruikt, maar ook om de manier waarop ze worden gebruikt, de betekenis die eraan wordt gegeven en de effecten die ze hebben op

degenen die ze horen of lezen. In dit onderzoek zijn artikelen van landelijke Nederlandse kranten en het magazine *OneWorld* het onderzoeksmateriaal.

Een discoursanalyse kan op individuele woorden worden toegepast, maar ook op bredere contexten. Aangezien dit onderzoek over de uitleg door kranten bij genderneutrale voornaamwoorden gaat, is er gekeken naar de context waarin de tekst wordt geplaatst in plaats van een individueel woord. Deze manier van analyseren wordt gebruikt om de veranderende perceptie van gender uit te drukken en te beschrijven, evenals de representatie van specifieke groepen en gemeenschappen in de media en het publieke discours. Het discours kan de opvattingen in de samenleving beïnvloeden; het is een machtig middel. Teksten die uitleg bieden over die/diens en hen/hun kunnen zo de samenleving leren om te gaan met genderneutrale voornaamwoorden en zo een veranderende opvatting ten overstaande van deze nieuwe voornaamwoorden in de hand werken (Hansen, 2016).

Via deze discoursanalyse is inzicht verkregen in de vormen van uitleg die kranten inzetten bij het gebruik van die/diens en hen/hun. Hiervoor zijn de verschillende artikelen die uitleg bevatten naast elkaar gelegd en met elkaar vergeleken. Middels de toevoeging van codes aan verschillende soorten van uitleg is gebleken welke vormen er bestaan.

Om de eerste deelvraag te beantwoorden is een discoursanalyse geschikt aangezien deze analyse inzicht geeft in het heersende discours (Van Dijk, 2000). Tevens heeft een discoursanalyse hier duidelijk gemaakt welke kranten vooropliepen in de verandering en welke meer afwachtend zijn (De Jong et al., 2020).

De mate waarin er uitleg is gegeven bij nieuwe woorden en begrippen, in dit geval het gebruik van die/diens en hen/hun, zegt ook iets over in hoeverre een woord al is opgenomen in de maatschappij. Hoe minder uitleg een begrip vereist, hoe algemener bekend het woord hoogstwaarschijnlijk is geworden (Hansen, 2016).

3.2 Corpusanalyse

In database Nexis Uni is gezocht naar de termen ‘non-binair’, ‘genderneutraal’, ‘*they/them*’, ‘die/diens’, ‘hen/hun’ en ‘voornaamwoorden’. De combinatie van deze zoektermen zorgt ervoor dat de artikelen naar boven komen waar uitleg in zit of waar de voornaamwoorden in

voorkomen. De artikelen waar een non-binair persoon besproken wordt, zijn geselecteerd en geanalyseerd. Ook artikelen die in zijn geheel een uitleg zijn over gender en voornaamwoorden zijn geselecteerd. De selectie van artikelen is gestopt bij de datasaturatie van verschillende vormen van uitleg.

Er is onderzoek uitgevoerd naar hoe er in verschillende kranten uitleg is gegeven bij het gebruik van de non-binaire voornaamwoorden *die/diens* en *hen/hun*. Dit kan bijvoorbeeld worden gedaan door een asterisk (*) in de tekst te plaatsen (Linnemann, 2022) en vervolgens onderaan de tekst de volgende uitleg te geven: “Anna Holland is non-binair en gebruikt het voornaamwoord *them*, vertaald als ‘die’ en ‘diens’ in deze tekst.” Of door in een bijzin te vermelden dat er gebruik zal worden gemaakt van *die/diens* omdat iemand zich niet als man of vrouw identificeert (*Parool*, februari 2023): “Mijn eigen diva-album’,” zegt Sam Smith over Gloria, het vierde album van de Britse zanger (30). Smith - non-binair, dus gebruiken we de persoonlijke voornaamwoorden *die* en *diens*.” Zo ook dit voorbeeld van Van de Griend & Kraak (2022) in *de Volkskrant*: “Charlie, een non-binaire leerling van destijds 14 die aangesproken wil worden met de voornaamwoorden ‘die’ en ‘hun’, ging naar de wc die tot een paar minuten eerder als het jongenstoilet bekend stond”. Verderop worden de voornaamwoorden *die/diens* gebruikt voor Charlie.

In Nexis Uni worden de volledige artikelen weergegeven en zijn ze gerangschikt op nieuwsmedium, auteur en jaartal. Er is onderzoek gedaan naar dit verschijnsel vanaf 3 juni 2021 tot 28 april 2023. Dit komt doordat op 3 juni 2021 het *ANP* aangaf gebruik te gaan maken van non-binaire voornaamwoorden (*ANP*, 2021). Verwacht wordt dat kranten veelal het *ANP* volgen en dat er sinds die tijd meer kranten non-binaire voornaamwoorden zijn gaan gebruiken. Tijdens dit onderzoek is er nog steeds uitleg bij genderneutrale voornaamwoorden gevonden in de onderzochte kranten, vandaar dat er artikelen zijn geselecteerd tot 28 april 2023.

3.3 Semigestructureerde diepte-interviews met eindredacteurs

Na de discoursanalyse hebben er interviews plaatsgevonden met een eindredacteurs van kranten die ertoe bereid waren om de resultaten te bespreken. Er is een mail gestuurd naar alle onderzochte kranten met de vraag om een eindredacteur te spreken. De resultaten vormen

de basis voor het interview over de redenen waarom verschillende kranten verschillende benaderingen hanteren en wat de visie van de eindredacteur hierop is. Waarom gebruikt de ene krant een asterisk met een uitgebreide uitleg, terwijl de andere krant een korte uitleg tussen haakjes voldoende vindt?

De interviews die zijn gehouden, vallen onder de noemer van semigestructureerde diepte-interviews. Deze vorm van kwalitatief onderzoek is nuttig voor verkenning of verdieping (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p. 35). In dit onderzoek bieden de interviews verdieping. Nadat feitelijk is onderzocht hoe genderneutrale voornaamwoorden worden uitgelegd en geïmplementeerd door landelijke kranten, geven de interviews meer inzicht in de motieven achter de keuzes van de eindredacteurs. Door de eindredacteurs te confronteren met de resultaten, wordt voorkomen dat ze sociaal wenselijke antwoorden geven; er worden immers feiten gepresenteerd. De interviews vormen een aanvulling op de voorafgaande discoursanalyse. Dit wordt als een geschikte methode beschouwd, ook volgens Verhoeven (2014). Verhoeven (2014) stelt dat motieven kunnen worden blootgelegd via diepte-interviews. De eindredacteurs, die de laatste goedkeuring geven aan een artikel voordat het wordt gepubliceerd, worden bevraagd over hun motieven met de discoursanalyse als vertrekpunt. Ook is er gevraagd naar verklaringen waarom zij ervoor hebben gekozen om uitleg over genderneutraal taalgebruik in de krant te plaatsen. Als uit de discoursanalyse blijkt dat landelijke kranten verschillend omgaan met non-binaire voornaamwoorden, wordt aan de eindredacteurs gevraagd dit te verklaren en hun visie hierop te geven.

De interviews zijn opgenomen met een dictafoon-app. Vervolgens zijn de interviews getranscribeerd met behulp van een transcriptieprogramma, waarbij handmatige correcties zijn uitgevoerd aangezien deze software niet foutloos was. De analyse heeft plaatsgevonden aan de hand van het codeboek dat later is bijgevoegd als bijlage 1. In bijlage 2 is ook het consentformulier te vinden dat de respondenten voorafgaand aan het interview hebben ondertekend om te voorkomen dat de resultaten later niet gepubliceerd mogen worden van de eindredacteurs.

Van elke krant is één eindredacteur geïnterviewd, waarbij deze eindredacteur idealiter actief betrokken was bij de keuzes rondom genderneutrale voornaamwoorden in de krant. In het interview met *AD* sloot er nog een extra eindredacteur aan. Bij kwalitatief onderzoek is het belangrijk om tot datasaturatie te komen door interviews af te nemen totdat er geen nieuwe

informatie naar voren komt. Gezien de omvang van dit onderzoek is echter besloten om de interviews te beperken tot één of twee eindredacteuren per krant. Deze persoon zal duiding geven aan de resultaten van de discoursanalyse.

3.4 Validiteit en betrouwbaarheid

De validiteit en betrouwbaarheid zijn van belang om de kwaliteit van de resultaten te waarborgen (Verhoeven, 2011, p. 318). De validiteit werd nagestreefd door de resultaten als leidraad te nemen. Aan de hand van een aanvullende topiclijst (bijlage 3) en interviewschema (bijlage 4) werden de vragen gesteld aan de eindredacteuren. Op deze manier werd ervoor gezorgd dat de interviews de beoogde doelen uitvoerden (Verhoeven, 2011, p. 166).

Alle interviews zijn gehouden onder dezelfde omstandigheden om de betrouwbaarheid te waarborgen. Door de interviews onder dezelfde omstandigheden te laten plaatsvinden, is de invloed van externe factoren op het interview beperkt. De resultaten dienden bij elk interview als leidraad, waardoor ook de input voor het interview consistent bleef. Indien mogelijk werden de interviews face-to-face afgenomen, waarbij gekozen werd voor een objectieve en consistente vraagstelling ter bevordering van de betrouwbaarheid.

Tabel 1: Overzicht respondenten

Respondent	Naam	Functie	Krant	Datum
1.	Ilse van Heusden	Eindredacteur	<i>Trouw</i>	15 mei 2023
2.	Emma Meelker	Eindredacteur	<i>de Volkskrant</i>	19 april 2023
3.	Ellis van der Weijden/ Wilko Voordouw	Eindredacteur	<i>Algemeen Dagblad</i>	20 april 2023
4.	Frank Huis Kamp	Eindredacteur	<i>NRC Handelsblad</i>	24 april 2023
5.	Marte Hoogenboom	Eindredacteur	<i>OneWorld</i>	8 juni 2023

4. Resultaten

De resultaten van dit onderzoek zijn opgedeeld in twee hoofdstukken. Eerst worden de resultaten van de discoursanalyse gepresenteerd en beschreven. Vervolgens zullen de semigestructureerde diepte-interviews worden geanalyseerd. Deze interviews zullen de motieven blootleggen om te kiezen voor één of meerdere vormen van uitleg

Deze discoursanalyse heeft als doel om inzicht te krijgen in de vormen van uitleg die kranten inzetten bij het gebruik van de genderneutrale voornaamwoorden *die/diens* en *hen/hun*. De mate van uitleg die gegeven wordt, geeft inzicht in het begrip dat de lezer heeft van genderneutrale voornaamwoorden volgens de krant.

Het corpus waarop de discoursanalyse is toegepast bestaat uit 23 artikelen van *NRC*, *Trouw*, *de Volkskrant*, *AD* en *OneWorld*. De discoursanalyse van deze kranten geeft een duidelijk beeld van de uiteenlopende vormen uitleg van genderneutrale voornaamwoorden in Nederland. Deze lijst is tot stand gekomen middels datasaturatie: dat betekent dat er is doorgezocht totdat er geen nieuwe vormen meer gevonden werden.

4.1 Discoursanalyse

In totaal zijn er zeven vormen gevonden waarop kranten uitleg geven bij het gebruik van genderneutrale voornaamwoorden. Vervolgens zijn er bij een aantal categorieën in de resultaten nog subgroepen verdeeld. Hierbij was de opzet van de uitlegvorm hetzelfde maar was er een klein stijlverschil. Het verdelen in subgroepen is gedaan door codes aan te maken en de uitleg te groeperen in Atlas.

4.1.1 Voornaamwoorden achter de naam

Wanneer mensen worden geïnterviewd, worden de voornaamwoorden bij deze vorm achter de naam gezet. Zoals in dit artikel van *Trouw* (2022):

“Bianca (21), *die/hen/hun*, panseksueel” (*Trouw*, 26 maart 2022)

Op een net andere manier is dit verschijnsel ook gevonden in *OneWorld* (2022). Hier is de uitleg te vinden in een aparte kolom waar een beschrijving van de desbetreffende persoon wordt gegeven.

“Thessa Banning (28, die/hen/hun) woont in een huurhuis in Lichtenvoorde en werkt 32 uur bij een intern transportbedrijf op de contractafdeling. Ook is Thessa bezig met het oprichten van een eigen adviesbureau voor diversiteit- en inclusie.” (*OneWorld*, 1 juli 2022)

Zowel het artikel van *Trouw* (2022) als het artikel van *OneWorld* (2022) gaat niet over gender of seksualiteit. Het verschil tussen deze artikelen is dat bij *Trouw* (2022) de voornaamwoorden niet tussen haakjes worden gezet, maar in de kop bij de naam ‘Bianca’. Bij *OneWorld* staan de voornaamwoorden wel tussen haakjes tezamen met de leeftijd. Hier worden voornaamwoorden gezien als persoonlijke informatie net zoals leeftijd dat is.

4.1.2 Geen uitleg

De volgende artikelen die beschreven worden hebben wel non-binaire voornaamwoorden gebruikt, maar deze worden niet uitgelegd. Dit kan gezien worden als de meest vooruitstrevende vorm aangezien de journalist er hiervan uitgaat dat de lezer deze voornaamwoorden begrijpt en het inzetten ervan geen verwarring veroorzaakt bij de lezer.

In *OneWorld* (2022) worden de voornaamwoorden hen/hun ingezet, maar niet uitgelegd.

“Omdat het Skowronek te veel werd, verhuisde **hen** naar Utrecht. “Om mijn studie Economie af te ronden.” Al snel kwamen de schuldgevoelens: “Ik zat lekker hier, terwijl mijn vrienden en kennissen demonstreerden en geweld trotseerden. Ik kon ze alleen maar een luisterend oor bieden.” Na twee jaar keerde Skowronek terug naar Warschau.” (*OneWorld*, 2 juni 2022)

Wel gaat dit artikel over non-binairiteit en wordt ‘non-binaire’ bijvoeglijk gebruikt voor de naam van Aga Skowronek:

“Maar na twee jaar verhuisde de non-binaire Aga Skowronek (27) terug: ‘Queer Nederlanders leven in een heel andere realiteit.’” (*OneWorld*, 2 juni 2022)

Bij het bovenstaande artikel van *OneWorld* (2022) is gender het onderwerp, bij het volgende artikel van *de Volkskrant* (2023) is dit niet het geval. Dit artikel betreft een recensie over het tv-programma *Nachtdieren* van Raven van Dorst. Van Dorst is non-binair en dat is bij veel Nederlanders wel bekend, in tegenstelling tot de besproken persoon in het *OneWorld*-artikel. Hierdoor kan de journalist uitgaan van voorkennis bij de lezer waardoor uitleg niet nodig is.

“In de loop der seizoenen heeft Van Dorst op de zoektocht naar nachtvlinders die het daglicht mijden een perfect evenwicht gevonden tussen het clowneske, spontaniteit, empathie en een bijzondere interviewvorm. De paljas is er nog wel, die in de ronkende patserauto door de donkere stad jakkert: zaterdag in Antwerpen, waar **hen** een even melige als komische gegromde imitatie ten beste gaf van de pratende hond in het Vlaamse kinderprogramma *Samson en Gert*. Maar de grappenmaker doet een stapje terug als hen plots een situatie ontwaart die de kiem van een interessant gesprek in zich draagt. Dan springt Van Dorst uit de auto, schakelt over op een ernstiger modus en blijkt een invoelende interviewer die in *no time* weet door te dringen tot de menselijke kern.” (*de Volkskrant*, 11 april 2023)

De journalist van *de Volkskrant* (2023) vindt het hier niet meer nodig om toe te lichten waarom de voornaamwoorden hen/hun worden gebruikt.

In 2023 wordt er in *AD* ook een artikel gepubliceerd waar non-binaire voornaamwoorden voorkomen, maar deze niet worden uitgelegd. Het artikel gaat over een toekomstige non-binaire burgemeester, maar wanneer voor het eerst een non-binair voornaamwoord wordt ingezet, wordt deze niet uitgelegd. Wel wordt iemand uit de desbetreffende gemeente gequote waaruit op te maken is dat hen een non-binair voornaamwoord is.

Het artikel in *AD* (2023) begint zo:

“„Een hij, zij of **hen**.” Het werd echt gezegd. De nieuwe burgemeester van de Hoeksche Waard kan ook non-binair zijn, zo bleek bij de presentatie van de

profielchets van de toekomstige eerste burger van de Zuid-Hollandse plattelandsgemeente.” (AD, 29 maart 2023)

Later valt de eerste zin waar een non-binair voornaamwoord ingezet wordt:

“En dat zou een primeur zijn in Nederland. Zelfs in de hele wereld is nog het maar twee keer eerder voorgekomen. Owen Hurcum was in 2021 de eerste openlijk non-binaire burgemeester in Europa. **Hen** droeg de ambtsketen in de Welshe gemeente Bangor. Tony Briffa, burgemeester van het Australische Hobsons Bay City, was ’s werelds allereerste.” (AD, 29 maart 2023)

4.1.3. Uitleg in de lopende zin

De meest voorkomende vorm van uitleg is die in de lopende zin. Dit houdt in dat er een genderneutraal voornaamwoord wordt ingezet of een non-binair persoon wordt geïntroduceerd en deze vervolgens in dezelfde zin wordt toegelicht.

In *NRC* zijn er drie voorbeelden gevonden die dit illustreren, steeds net op een andere manier. In 2021 legde *NRC* de genderneutrale voornaamwoorden zo uit:

“Senn van Beek wil dat **diens** genderidentiteit erkend wordt en stelt de staat aansprakelijk. „Als mensen vraagtekens zetten bij mijn legitimatie kan ik nergens op terugvallen.”

(...)

Van Beek is non-binair. En dat bestaat niet volgens de Nederlandse wet.

„Ik word nergens erkend”, zegt Van Beek, die de voornaamwoorden die/diens gebruikt, in wit overhemd, met halflange rode krullen, bril, en een grote tatoeage in de nek. „Als mensen vraagtekens zetten bij mijn legitimatie kan ik nergens op terugvallen.” (*NRC*, 1 augustus 2021)

In bovenstaand voorbeeld valt in de eerste zin een non-binair voornaamwoord. Vervolgens wordt in alinea 5 uitgelegd dat Senn van Beek de non-binaire voornaamwoorden die/diens gebruikt. Het onderwerp van dit artikel is gender en genderneutraliteit komt wel eerder ter sprake.

In 2022 wordt er weer over Senn van Beek gesproken in *NRC*. Hier wordt het non-binaire voornaamwoord uitgelegd in de zin die volgt op de zin waar voor het eerst een non-binair voornaamwoord valt. Ook is vanaf het begin van het artikel gelijk duidelijk dat Van Beek non-binair is doordat non-binair als bijvoeglijk naamwoord wordt gebruikt bij diens naam.

“De non-binaire Senn van Beek heeft de Nederlandse staat voor de rechter gedaagd, omdat Nederland **diens** genderidentiteit niet erkent. Personal trainer Van Beek (32), die zich man noch vrouw voelt en naar zich laat verwijzen met de voornaamwoorden ‘die’ en ‘diens’, eist naast de erkenning ook een toegankelijke procedure om genderneutrale identiteitspapieren te krijgen, zoals met een X erop.” (*NRC*, 22 maart 2022)

NRC (2023) plaatst de uitleg in de tweede alinea. Vervolgens wordt pas in de laatste zin (alinea 4) voor het eerst een non-binair voornaamwoord gebruikt. Dat de uitleg vrij in het begin van het artikel geplaatst wordt is gebruikelijk, maar meestal volgt het non-binaire voornaamwoord dan sneller.

“Ook laat Smith, die non-binair is en de voornaamwoorden ‘hen’ en ‘hun’ gebruikt, met samples de stemmen horen van iconen van de lhbt-gemeenschap: drag queens Divine en RuPaul, transgender activiste Sylvia Rivera, en diva Judy Garland. Sam is niet langer verdrietig en alleen, maar heeft zichzelf gevonden in de queer community.”

“Behalve de door TikTok groot geworden megahit ‘Unholy’ is er geen nummer dat eruit springt. De thematiek van de teksten – duisternis, seks en zelfverzekerdheid – wordt niet weerspiegeld in de producties. Hoewel Smith zegt zichzelf met dit album te hebben gevonden, levert **hen** met Gloria een wat anoniem werk af.” (*NRC*, 27 januari 2023)

Ook het *AD* maakt gebruik van de uitleg in de zin. Hier verschijnt eerst het non-binaire voornaamwoord en wordt dit vervolgens uitgelegd in een lopende zin.

“Als Margreet Reijntjes, presentator van De Perstribune, aan Lara Billie Rense vraagt wat er op **diens** bucketlist staat, hoeft Rense geen seconde te twifelen over **diens** plannen: „Trouwen. Met mijn grote liefde, Marieke. Dat wil ik heel graag.” Rense, die sinds februari als non-binair door het leven gaat en genderfluïde voornaamwoorden gebruikt, besluit dan diens liefde te bellen en de grote vraag te stellen.” (*AD*, 9 oktober 2022)

Wat bovenstaande voorbeelden allemaal gemeen hebben is dat het een tussenzin is, geplaatst tussen komma's. Een manier die ook vaker terugkomt is de uitleg in de zin, maar dan tussen streepjes. Zoals dit voorbeeld in *Trouw* (2022):

“Van Beek zit op een lange houten bank, zo eentje waar je vroeger tijdens de gymles op moest wachten, tegenover de licht-roze betegelde balie van **diens** – Van Beek identificeert zich als non-binair en gebruikt de voornaamwoorden die/diens – pas geopende sportschool ‘We are queer’. Een sportschool ingericht voor mensen uit de lhbt+-gemeenschap – “maar we zijn ook hetero-friendly, hoor,” zegt de jongen achter de balie, met een knipoog.” (*Trouw*, 4 augustus 2022)

In bovenstaand voorbeeld volgt de uitleg van het non-binaire voornaamwoord na de eerste keer dat het wordt ingezet.

Nog een andere optie die voorkomt in de lopende tekst is een losse zin met uitleg, zoals in het *AD* (2021).

“Simon wil om deze reden niet meer met ‘hij’ aangesproken worden, maar met het genderneutrale ‘die’ of ‘hen/hun’. Het is misschien maar een klein verwijfwoordje, maar heel belangrijk voor hun eigenwaarde en gevoel van acceptatie.” (*AD*, 4 september 2021)

In de titel van het bovenstaande voorbeeld werd hier ook aangekaart dat Simon non-binair is en het artikel gaat dan ook over diens gender.

“Non-binaire Simon (15) laat zich niet in het hokje man of vrouw duwen. ‘Zodra je je buiten die tweedeling beweegt is er wantrouwen” (*AD*, 4 september 2021)

4.1.4 Uitleg tussen haakjes

Wanneer een non-binair persoon wordt besproken in een artikel is er ook uitleg gevonden tussen haakjes achter iemands naam.

Zo doet *AD* (2022) dat wanneer er voor Storm Vogel genderneutrale voornaamwoorden worden ingezet. In deze uitleg wordt alleen beschreven dat de voornaamwoorden hen/hun zijn, maar niet waarom er daarvoor is gekozen. Wel gaat het artikel over genderneutraliteit dus komt ergens anders in het artikel wel terug dat Storm zich identificeert als non-binair.

“Een ‘x’ komt in het burgerlijk wetboek niet voor en dat levert een probleem op voor Storm Vogel en de queer-beweging waar **hun** (Storm gebruikt ‘hen-hun’ als voornaamwoorden) deel van uitmaakt. Storm meent zelf deskundig genoeg te zijn om te weten wat hun gender is. „Ik ben geen man of vrouw, voor mij is het belangrijk dat dat zichtbaar wordt in de officiële documenten van de overheid”, stelde Storm eind januari voor de rechtbank in Zwolle.” (*AD*, 7 maart 2022)

In een artikel van *Trouw* (2022) wordt er ook uitleg geplaatst tussen haakjes; hier is de uitleg alleen uitgebreider. Er wordt benoemd wat de voornaamwoorden zijn en waarom deze worden ingezet. Wat ook anders is bij het artikel van *Trouw* (2022) ten opzichte van het bovenstaande voorbeeld van *AD* (2022) is dat het artikel in *Trouw* (2022) niet over genderneutraliteit gaat. De lezer had dan ook geen verdere informatie over Schenk en diens gender (en dat was bij Storm in *AD* wel het geval).

“De eerste video – over de vraag of een baas zichtbare piercings en tatoeages mag verbieden – werd meteen ‘krankzinnig goed’ bekeken. Binnen een halve dag hadden een half miljoen mensen de video gezien. Inmiddels heeft Schenk ruim vijftig video’s op **diens** TikTok-account Arbeidsrechtfeitjes staan. (Schenk identificeert zichzelf als non-binair. En gebruikt de voornaamwoorden die/diens.)” (*Trouw*, 7 augustus 2022)

Nog een andere vorm is gevonden in *NRC* (2023). Hier worden de voornaamwoorden gecombineerd tussen de haakjes met de leeftijd. Wel wordt hier ‘non-binaire’ ook als bijvoeglijk naamwoord gebruikt wat context geeft over Sam Smiths gender. Verder is Sam Smith ook een bekend persoon, waardoor de journalist uit kan gaan van voorkennis bij de lezer waardoor minder uitleg afdoende is.

“Toen de Britse non-binaire artiest Sam Smith (30, gebruikt de voornaamwoorden die/diens) afgelopen december optrad gekleed in een zilveren jumpsuit, zichtbaar aangekomen, kreeg die te maken met de lelijkste kant van het internet.

„Gadverdamme. Kotsemoji. Wat een walvis. Die heeft zich echt laten gaan. Is ‘dik’ nu Smiths nieuwe voornaamwoord?” Opvallend genoeg kwamen veel haatreacties uit één specifieke hoek: van homomannen.” (*NRC*, 14 februari 2023)

4.1.5 Uitleggend artikel

Verschillende kranten wijden af en toe een artikel aan veranderende taalnormen, bijvoorbeeld als reactie op lezersbrieven. Deze artikelen gaan ook over genderneutrale voornaamwoorden en leggen deze uit aan de lezer.

NRC (2021) doet dit als volgt:

“Media gebruiken steeds vaker ‘die’, ‘hen’ of ‘hun’ voor personen die zich niet specifiek man of vrouw voelen. „Dit is een uitzonderlijke interventie.”

Persbureau ANP schreef begin juni bij wijze van uitzondering over zichzelf. Personen die aangeven niet als man of vrouw aangeduid te willen worden in berichtgeving, worden niet langer aangeduid met de seksespecifieke voornaamwoorden ‘hem’ of ‘haar’ maar met ‘die’, ‘hen’ of ‘hun’.” (*NRC*, 5 juli 2021)

In *de Volkskrant* (2022) wordt er via een uitleggend artikel reactie gegeven op de reacties van lezers over de non-binaire voornaamwoorden. De titel van dit artikel was: “Onze lezers lijden aan hunnofobie”.

“Volkskrantlezers vinden veel. En misschien wel het meest vinden ze iets van ons taalgebruik. Terecht? Als het om hun of hen gaat meestal niet.

De zon komt op, de zon gaat onder. Weer ontvangen we korzelige brieven over de kwestie ‘hen/hun’.

Tegenwoordig kunnen we in dat geval te maken hebben met een lezer die net als onze minister van Justitie vindt dat ‘wokisme’ met wortel en tak uitgeroeid moet worden en dat een artikel waarin we naar een non-binaire dumpsterdiver verwijzen met de voornaamwoorden ‘hen’ en ‘hun’ onleesbaar is.” (*de Volkskrant*, 14 september 2022)

Een ander artikel in *de Volkskrant* (2022) legt de herkomst van onze genderneutrale voornaamwoorden nog eens uit. Dit artikel heeft de titel “Nog een lesje pronouns”.

“Vermoedelijk is hen/hun een achteloze vertaling van —> they/their, de nonbinaire vorm die het Engels inmiddels heeft omarmd. Maar bij die importering zijn een paar dingen over het hoofd gezien. They/their zijn meervoudsvormen die gebruikt worden als onzijdig enkelvoud. In het Nederlands zou dat worden: zij/hun. Een nonbinaire vorm die niet te onderscheiden is van een vrouwelijke – dat schiet niet op. Zo kwam men waarschijnlijk bij hen/hun. Maar ‘hen’ is in het Nederlands altijd lijdend voorwerp, nooit onderwerp, dus dat voelt raar. ‘Sam Smith heeft besloten zichzelf te accepteren zoals hen is’ – het taalcentrum zegt nee. Bovendien: bij they/their gaat het werkwoord mee in de meervoudsvorm. ‘They are’ zeg je over een nonbinair persoon. ‘Sam Smith heeft besloten zichzelf te accepteren zoals hen zijn’? Dat helemaal niet, zegt het taalcentrum.

Maar het belangrijkste verschil is dat ‘they’ en ‘their’ in het Engels traditioneel al gebruikt worden als enkelvoud, in situaties waar wij ‘hij’ of ‘zij’ zouden zeggen.” (*de Volkskrant*, 21 februari 2022)

Ook heeft *de Volkskrant* (2022) een artikel wat meerdere taalkwesties bespreekt, ook hier wordt non-binair taalgebruik aangestipt. Dit artikel heet “Politiek correcte taal kan soms even wachten”

“Soms loopt het Stijlboek zelfs vooruit op taalkwesties die volgens mij nog volop in ontwikkeling zijn. Zo is er de introductie van de begrippen ‘hen’ of ‘hun’ voor non-

binaire personen als vervanging van ‘hij’ of ‘zij’. Citaat: ‘Nu ‘hen’ door non-binaire mensen zelf het meest wordt gebezigd en als genderneutraal voornaamwoord het gangbaarst is, zal de Volkskrant deze term – indien gewenst – gebruiken. Hen wordt net als zij/hij enkelvoudig gebruikt, dus ‘hen loopt’.’” (*de Volkskrant*, 13 mei 2022)

Via dit soort uitleggende artikelen worden lezers veranderende taalnormen en het nieuwe discours bijgebracht via de krant die zij lezen. De gedetailleerde artikelen met uitleg heeft een educatief karakter.

4.1.6 Extra kolom

In *AD* (2022) is er onder een artikel een uitleg aangetroffen. Onderaan een tekst waar non-binaire voornaamwoorden voorkomen wordt een extra tekstblokje toegevoegd dat de lezer bijpraat over gender en LHBTI. Eerst worden de non-binaire voornaamwoorden ingezet:

“Raven van Dorst kwam er pas op latere leeftijd achter dat **hen** hermafrodiet was. Dat vertelde Van Dorst gisteravond in Zomergasten, waar 662.000 kijkers op afstemden. „Ik moest dat eerst even zelf verwerken.”” (*AD*, 22 augustus 2022)

Vervolgens wordt er onderaan het artikel in een losstaand blokje met uitleg geplaatst:

Wat je moet weten over lhbti:

De afkorting lhbti staat voor lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender- en intersekse personen.

Een cisgender persoon is iemand van wie de genderidentiteit overeenkomt met het geboortegeslacht. Bij een transgender persoon komt dit niet overeen.

Non-binaire personen voelen zich geen man of vrouw. De termen genderfluïde en queer vallen hier volgens de meeste lhbti’ers ook onder.

Transgender of trans persoon: ‘trans’ wordt vaker als bijvoeglijk naamwoord gebruikt. Iemand is dus een transgender persoon of een trans man of vrouw.

Je genderidentiteit geeft aan hoe je je voelt, man of vrouw of geen van beiden. Met je genderexpressie laat je zien hoe je je voelt. Je sekse gaat over je geslachtskenmerken (waaronder genitaliën) en met je seksuele voorkeur geef je aan op wie je valt.

Non-binaire mensen willen niet worden aangeduid als zij of hij maar als hen of die, wij respecteren dat. (*AD*, 22 augustus 2022)

4.1.7 Asterisk (*) in de tekst

Nog een andere vorm die uit de analyse blijkt een asterisk (*) bij het non-binaire voornaamwoord dat verwijst naar een uitleg hierbij onderaan de pagina. *De Volkskrant* (2022) schrijft eerst dit in een artikel:

“Ik had nooit meegedaan aan deze actie als het schilderij niet achter glas zat’
Geen enkele spijt heeft Anna Holland van **diens*** actie, echt nul. Het was juist het hoogtepunt van het jaar, zegt de 20-jarige activist op een koud en winderig terras in hartje Londen, 3 kilometer van de plaats delict. Hollands ogen lichten op als we het hebben over ‘the souping’, zoals die het zelf noemt: het besmeuren van Vincent van Goghs Zonnebloemen in de Londense National Gallery. Holland is vooral trots op de stunt die overal het nieuws haalde, van The New York Times tot CNN.” (*de Volkskrant*, 22 december 2022)

De asterisk achter “diens” verwijst vervolgens naar deze tekst:

* Anna Holland is non-binair en gebruikt het voornaamwoord them, vertaald met ‘die’ en ‘diens’ in deze tekst. (*de Volkskrant*, 22 december 2022)

4.1.8 Samenvatting resultaten discoursanalyse

Hieronder volgt een tabel waarin de discoursanalyse wordt samengevat. In totaal zijn er 7 verschillende vormen van uitleg gevonden in de onderzochte artikelen.

Tabel 2: Overzicht vormen van uitleg

Nummer	Titel	Toelichting	Voorbeeld
1	Voornaamwoorden achter naam non-binaire persoon	Na de naam van de non-binaire persoon volgen de voornaamwoorden. Verder wordt er niet uitgelegd waarom deze voornaamwoorden ingezet worden.	Bianca (21), die/hen/hun, panseksueel”
2	Geen uitleg	Wanneer er een non-binair voornaamwoord in een artikel verschijnt wordt dit niet uitgelegd of verklaard.	Omdat het Skowronek te veel werd, verhuisde hen naar Utrecht.
3	Uitleg in lopende zin	Er volgt een uitleg in dezelfde zin als waarin er een non-binaire persoon wordt aangehaald of er een non-binair voornaamwoord in de tekst wordt gebruikt.	Van Beek zit op een lange houten bank, zo eentje waar je vroeger tijdens de gymles op moest wachten, tegenover de licht-roze betegelde balie van diens – Van Beek identificeert zich als non-binair en gebruikt de voornaamwoorden die/diens – pas geopende

			sportschool 'We are queer'.
4	Uitleg tussen haakjes	Er volgt een uitleg tussen haakjes als er een non-binaire persoon wordt aangehaald of er een non-binair voornaamwoord in de tekst verschijnt.	Een 'x' komt in het burgerlijk wetboek niet voor en dat levert een probleem op voor Storm Vogel en de queer-beweging waar hun (Storm gebruikt 'hen-hun' als voornaamwoorden) deelt van uitmaakt.
5	Uitleggend artikel	Een artikel in de krant dat ingaat op genderneutrale voornaamwoorden en zo deze voornaamwoorden uitlegt en verklaart.	Media gebruiken steeds vaker 'die', 'hen' of 'hun' voor personen die zich niet specifiek man of vrouw voelen. „Dit is een uitzonderlijke interventie”
6	Extra kolom	Naast of onder een artikel waar een non-binair persoon wordt aangehaald of er non-binaire voornaamwoorden voorkomen, wordt een kolom of extra veld geplaatst met uitleg.	(...)Je genderidentiteit geeft aan hoe je je voelt, man of vrouw of geen van beiden. Met je genderexpressie laat je zien hoe je je voelt. Je sekse gaat over je geslachtskenmerken (waaronder genitaliën) en met je seksuele voorkeur geef je aan op wie je valt.

			Non-binaire mensen willen niet worden aangeduid als zij of hij maar als hen of die, wij respecteren dat.
7	Asterisk (*) in tekst	Bij het inzetten van een non-binair voornaamwoord komt er een asterisk in de tekst bij het genderneutrale voornaamwoord te staan. Vervolgens volgt er onderaan de tekst een asterisk met uitleg.	* Anna Holland is non-binair en gebruikt het voornaamwoord them, vertaald met ‘die’ en ‘diens’ in deze tekst.

4.2 Analyse semigestructureerde diepte-interviews

Aan de hand van de resultaten van de discoursanalyse is er een topiclijst met vragen gemaakt voor de eindredacteuren van de desbetreffende kranten. Tijdens de interviews zijn ook de verschillende vormen van uitleg getoond en besproken met de eindredacteuren. In de bijlage zijn de transcripten van de interviews te vinden. *De Telegraaf* wilde niet meewerken aan het onderzoek. De geïnterviewde dit onderzoek zijn Emma Meelker van *de Volkskrant*, Ilse van Heusden van *Trouw*, Ellis van der Weijden en Wilko Voordouw van *AD*, Marte Hoogenboom van *OneWorld* en Frank Huiskamp van *NRC*.

4.2.1 Eindredacteurschap

Om te beginnen is er gevraagd te duiden wat de werkzaamheden van de eindredacteur zoal zijn. Dit is gedaan om uit te maken of dit bij de geanalyseerde kranten onderling verschilt en

om inzicht te krijgen in wat de invloed van de eindredacteur op het inzetten van uitleg bij genderneutrale voornaamwoorden.

De voornaamste taak van de eindredacteur is het grammaticaal kloppend maken van de artikelen voordat deze gepubliceerd worden. Huiskamp van *NRC* zegt hierover:

“Nou, een beetje algemeen is het dat ik gewoon ervoor zorg dat een stuk zo foutloos als mogelijk, maar ook in de beste vorm en het best mogelijke stuk in de krant komt.”

Van Heusden van *Trouw* vertelt ook dat de eindredactie de laatste hand legt aan de artikelen:

“Alles redigeren, dus zowel een zaterdagmagazine als de nieuwskrant als de verdieping ons achtergrond katern dagelijkse columns opiniestukken dus alles komt door de handen van de eindredactie”

Voordouw van *AD* verwoordt dit als volgt:

“Nou, weet je, voor mij betekent vooral eindredacteur zijn, dat je zorgt dat de teksten die je krijgt van de verslaggevers. Dat die persklaar zijn. Dat die goed zijn. En dat mensen ze kunnen begrijpen, dat onze lezers... Ons lezerspubliek, dat die daarmee aan de slag kunnen. En dat betekent dus, nou ja, het moet kloppen. Grammaticaal moet het allemaal kloppen.”

Ook worden er nog weleens fouten gemaakt bij het inzetten van voornaamwoorden. Meelker van *de Volkskrant* zegt hierover:

“Nou ja, ik moet het nog wel eens verbeteren. En ik moet er ook vaak consequentie inbrengen. Dus iemand is heel opgewekt begonnen en heeft keurig het zinnetje ingezet van hen/hun, want hen is non-binair. En daarna overgaat op hij. Dat omdat we gewoon mens zijn.”

Ook Van Heusden van *Trouw* zegt dat het gebruik van voornaamwoorden nog wel eens een ‘zooitje’ is:

“Ja, ja we hebben echt stukken ook in de krant dat de eindredactie het dus ook niet wist, echt een totaal zootje hoe mensen dan werden genoemd. Echt volgens mij hebben we een stuk gehad waarin iemand die en hen en hij en zij genoemd werd. (...) Ja dat het echt alle kanten op gaat ja, dat was echt een rommeltje dus ja we proberen daar wel op te letten maar dat gaat niet altijd goed nog.”

Verschillende eindredacteuren geven aan dat het hun taak is om de lezer een tekst in te trekken. Voornamelijk bij de eindredactie van online artikelen is dit van belang. Meelker van *de Volkskrant* beschrijft dit als volgt:

“Dan moet er nog een intro boven. Intro, dan doe je eerst een inleidende zin, dan een tweede zin die ongeveer vertelt waar de crux zit, of waar de spanning zit. Of tenminste, en dan nog een derde zin die in het verhaal trekt, dat is ongeveer het model.”

Van der Weijden van *AD* zegt over dit onderwerp:

“Wij moeten ook proberen de lezer het verhaal in te trekken. Dat is ook onze taak. Met aantrekkelijk koppen, intro's. Dus dat komt er ook natuurlijk bij.”

Een meermaals genoemde taak is dat de eindredactie zich inleeft in de lezer en zorgt dat de tekst begrijpelijk en leesbaar is voor de lezer. Van der Weijden van *AD* zegt hierover:

“Je gaat eigenlijk op de stoel van de lezers zitten. Maar je vraagt je constant af, is het compleet? Klopt het allemaal? En is het ook begrijpelijk? Lees je het niet veel te moeilijk? Gebruik je geen jargonwoorden die mensen niet snappen? Ja, dus je zorgt dat het gewoon goed overkomt.”

Alleen Hoogenboom van *OneWorld* gaf aan ook zeggenschap te hebben over de inhoud van de artikelen aangezien *OneWorld* een kleine organisatie is.

“Als eindredacteur heb je ook best wel veel zeggenschap in wat we uiteindelijk gaan publiceren, welke schrijvers we aantrekken en welke ideeën we willen uitzetten.”

4.2.2 Opvattingen over verschillende vormen uitleg

Hoogenboom van *OneWorld* geeft aan dat de uitleg die er wordt gegeven bij non-binaire voornaamwoorden iets zegt over hoe je de lezer inschat wat betreft kennis rondom genderneutrale voornaamwoorden.

“Het is een aanname over wat jouw lezer begrijpt en in hoeverre je de lezer mee kan nemen.”

Van Heusden van *Trouw* vindt het vooral belangrijk dat het woord ‘voornaamwoord’ niet gebruikt wordt in de uitleg. Zij denkt namelijk dat de lezers niet weten wat ‘voornaamwoord’ betekent.

“Ik heb het gevoel dat lezers het woord voornaamwoord al ingewikkeld vinden. Als je zegt “gebruikt de voornaamwoorden die/diens” vraag ik me af of lezers überhaupt weten wat een voornaamwoord is.”

Wat ze daarom wel eens doen in *Trouw*, vertelt Van Heusden, is uitleggen dat iemand niet met hij of zij aangeduid wil worden:

“Na ik denk dat dat voor onze lezers nog een brug te ver is dus dat zullen we denk ik wel even uitleggen. Wat we ook wel eens volgens mij hebben gedaan is ‘die niet met hij of zij aangeduid wil worden’ snap je.”

Hoogenboom van *OneWorld* vindt dat alle voorbeelden netjes zijn maar vindt ‘identificeert als’ getuige van onwetendheid bij de journalist.

“Waar ik altijd voor op mijn hoede ben, laat ik het zo noemen, is als er dan wordt uitgelegd ‘Van Beek identificeert zich als non-binair en gebruik de voornaamwoorden die/diens’, dat ‘identificeert zich als’. Wat ik hier niet zie staan gelukkig, dat is nog veel omslachtiger ‘wordt graag aangesproken als’. Daar spreekt heel vaak nog heel veel afstandelijkheid in door en onbekendheid, is het misschien vooral. En dat uit zich in zo'n zegswijze als ‘identificeert zich als non-binair’. Je kan ook zeggen ‘is non-binair’. Dan is er hetzelfde gezegd maar je neemt iemand gewoon serieus”

Hoogenboom vertelt verder dat ze bij *OneWorld* niet altijd meer een uitleg gebruiken. Ook Meelker van *de Volkskrant* vindt het niet meer nodig om uitleg te geven bij het inzetten van non-binaire voornaamwoorden. Die tijd is voorbij volgens Meelker:

“Volgens mij zijn we al lang af van deze... Van het benoemen ervan. Ja, dat dacht ik. Tenminste, ik doe het niet meer.”

Toen *de Volkskrant* de uitleg nog wel in de krant had was dat volgens Meelker in de lopende zin:

“Of de eerste keer dat je het nog wel zegt... ‘Identificeert als non-binair. En gebruikt voornaamwoorden.’ Maar daarvoor hadden we nog een soort uitleg... (...) En dan dus wel in een lopende zin. Dus niet zo tussen haakjes. Of nou al helemaal niet dit epistel eronder.”

De uitleg van non-binaire voornaamwoorden in de lopende zin vermelden vinden meer eindredacteuren een nette manier. Zoals Van der Weijden van *AD*:

“Het eerste voorbeeldje is wel iets wat wij ook zo zouden kunnen doen. Gewoon als een soort tussenzin. Even vermelden. (...) De eerste keer dat je dan zo'n voornaamwoord gebruikt. En dan inderdaad zo'n zinnetje. Even uitleggen.”

De vorm van uitleg is wel veranderd geven eindredacteuren aan. Zo zegt Meelker van *de Volkskrant* dat ze vroeger de voornaamwoorden vermeden:

“En wat we eerst ook wel deden was de naam gewoon heel vaak gebruiken. Dus iemands achternaam. Om het helemaal te ontwijken. Dus dat was eerst nog een tussenvorm. En dan... Daarna zijn we overgegaan op hen.”

Huiskamp (*NRC*) geeft ook aan de uitleg in een tussenzin te zetten, maar dan met streepjes in plaats van komma's, of juist achter de naam van een non-binair persoon een uitleg tussen haakjes te plaatsen.

“Ja, dit is een beetje zoals we het heel vaak doen. Van de streepjes. Dat je eerst opeens denkt van, huh, voornaamwoord. Dan of tussen zo, of nou ja, wel tussen *brackets* gezet, maar... Ergens tussen haakjes.”

Ook in *AD* schreven ze er vroeger omheen vertelt Van der Weijden:

“Dat we toen dachten van ja, hoe gaan we dat dan eigenlijk doen. We hebben hem eerst in de krant heel erg omheen geschreven. Zo van de auteur met de achternaam. Toen zijn we daar ook over gaan hebben van ja, daar moeten we iets mee. En daar moeten we een antwoord op hebben.”

Hoogenboom van *OneWorld* is ervan overtuigd dat binnen een paar jaar de uitleg overal is verdwenen.

“Die uitleg, die gaat verdwijnen, daar ben het 100% van overtuigd. En ja, wanneer, nou ja ik denk dat dus echt al op korte termijn gebeurt. (...) Dus dan gaat zo'n uitleg verdwijnen. Ik heb het over de komende jaren, dat is mijn verwachting.”

4.2.3 Motivatie

Unaniem hebben de eindredacteuren gezegd dat het mijden van de genderneutrale voornaamwoorden door bijvoorbeeld herhaaldelijk de naam van de non-binaire persoon te noemen niet de oplossing is.

Het vermijden van non-binaire voornaamwoorden ziet er zo uit zegt Huiskamp van *NRC*:

“Je hebt ook mensen die het vermijden, dat eerder. Heel vaak voornaam noemen, heel vaak achternaam noemen, proberen de naam minder te laten komen.”

Van Heusden van *Trouw* vergelijkt het met het beschrijven van een cisgender persoon in de krant, in die teksten zou je ook altijd een keer hij of zij gebruiken vertelt ze. Daarom is er omheen schrijven niet het juiste aangezien je non-binaire personen dan anders behandelt:

“We hebben het er weleens over gehad, kunnen we het niet ontwijken dus dat je echt in de tekst alleen maar zegt ‘de schrijver’ weet je wel. Dat je gewoon er omheen schrijft of de naam weer herhalen. Dat kan natuurlijk wel maar ik weet dat dat in de transgender community of de non-binaire community ook niet gewaardeerd wordt omdat je dan mensen niet aanduidt zoals ze aangeduid willen worden, dus dan ontwijk je het (...) Het wordt als ontwijking gezien. Als je zegt ik wil niet hij of zij genoemd worden, ik wil hen of die genoemd worden. En je doet dat niet en je draait er een beetje omheen - want eigenlijk doen we dat in een gewone tekst of gewone tekst in een tekst met iemand die zijn cisgender is zul je dat nooit zien dan zullen we altijd een keer hij of zij gebruiken.”

Het Transgender Netwerk is bij *AD* langs geweest om een lezing te geven over het onderwerp genderneutraliteit en hoe hiermee om te gaan in de krant. Van der Weijden van *AD* geeft aan dat de mensen die zijn langs geweest van Transgender Netwerk benadrukten dat het niet gewaardeerd wordt als je de non-binaire voornaamwoorden mijdt:

“Want dat was dus iets wat het Transgender Netwerk ons wel op het hart drukte. Dat is eigenlijk juist niet de bedoeling. Dat je er helemaal omheen gaat schrijven. Dat hebben we natuurlijk als eerste reflex toen wel gedaan. Want ja, dan moet je er iets mee. Dan ga je het maar gewoon mijden. (...) Ja, je wil het niet verkeerd doen. Maar dat moet je dus juist niet doen. Want dan ontken je eigenlijk zo'n persoon. De manier waarop die zich wil uitdrukken. Dus dat hebben we ook wel ter harte genomen. Dus daarom doen we dat ook niet meer. Dat er omheen schrijven.”

Het is daarom een vooruitgang vertelt Huiskamp van *NRC* dat er nu een korte uitleg is.

“Ik denk oprecht dat dit chiquer is, omdat het gewoon een beetje... Dit is al een stapje verder op weg naar normalisering, denk ik. Als je gewoon zegt, we leggen het even uit, dan hebben we het er niet meer over.”

De reden om dan wel genderneutrale voornaamwoorden in te zetten en als het nodig is dit uit te leggen, zegt Meelker, is om recht te doen aan iemands gendervoorkeur:

“Ja, recht doen aan de herkenbaarheid van non-binaire personen. En hun niet een onjuiste genderidentiteit toeschrijven.”

Een andere veel genoemde reden om genderneutrale voornaamwoorden uit te leggen is omdat het grammaticaal uitleg vereist. Van Heusden van *Trouw* verwoordt dit als volgt:

“Omdat veel lezers daar niet aan gewend zijn dus die denken dan huh, je bent gewend aan hij en zij, dat is de taal die je leest. (...) Lezers zijn er heel kritisch op, die denken de eindredactie heeft niet zitten opletten en die weten niet hoe ze moeten schrijven. Onze lezers, ja net zoals de meeste krantenlezers, zijn wat ouder en lezen niet de hele dag verhalen die over transgender of non-binaire mensen gaan. Dus die zijn dat taalgebruik gewoon niet zo gewend, dan moet je ze nog een beetje bij de hand nemen”

Huiskamp van *NRC* zegt hier het volgende over:

“En ten tweede valt het nog steeds taalkundig zoveel op dat je daar toch iets over wil zeggen.”

Huiskamp van *NRC* voegt hier het volgende aan toe:

“Ja, ik weet niet of het nodig is. Ik weet dus niet of het komt uit dat we denken dat de lezer, puur dat de lezer deze hulp nodig heeft. Of omdat we dit ook doen omdat je als journalist jezelf aan het verantwoorden bent. (...) Maar je doet het ook om je eigen straatje een beetje schoon te vegen. Omdat je denkt van, ja, ik moet hier zo naar verwijzen.”

Hiermee bedoelt Huiskamp dat je als journalist wil voorkomen dat de lezer denkt dat je een grammaticale fout maakt.

Wanneer iets grammaticaal onlogisch is, heeft dit invloed op de leesbaarheid en om de leesbaarheid te behouden wordt uitleg ook ingezet. Huiskamp van *NRC* zegt hierover:

“Dus op het moment dat je denkt van, oh hier gaan mensen over struikelen. Of even blijven hangen. Dan voelen mensen de noodzaak om dan even die uitleg te doen.”

Opvallend is dat alleen Hoogenboom van *OneWorld* de leesbaarheid niet als motivatie geeft gegeven voor het inzetten van uitleg. Voor alle anderen was dit wel het geval. Doordat de leesbaarheid een motivatie is om uitleg in te zetten wordt deze uitleg vaak direct in het begin van het artikel geplaatst of vlak bij de eerste keer dat er een non-binair voornaamwoord voorkomt. Dit bevestigt Huiskamp van *NRC*:

“Het wordt gewoon zo snel mogelijk in een stuk uitgelegd, dat heb je misschien zelf ook al gevonden, gewoon even een bijzinnetje.”

Ook Van der Weijden van *AD* vindt het een goede plek om de uitleg in het begin van het artikel te plaatsen:

“De eerste keer dat het zich voortrekt. In het begin van de tekst.”

De uitleg aan het begin van het artikel plaatsen wordt als juist gezien, maar in de eerste zin haalt de lezer weer te veel uit het verhaal volgens Huiskamp van *NRC*.

“Die eerste zin is wel echt een soort van... Ik zou dan eigenlijk gewoon vermijden dat je daar al die en diens in moet hebben. Want het is al heel veel informatie om te verwerken. Ik zou gewoon lekker in de tweede alinea eigenlijk iets over uitleggen.”

Zoals eerder beschreven, in de paragraaf over de vormen uitleg die eindredacteuren passend vinden, vindt Meelker van de *Volkskrant* het niet meer nodig om uitleg te geven bij het inzetten van non-binaire voornaamwoorden. Andere eindredacteuren vinden dit nog wel nodig, bijvoorbeeld Huiskamp van *NRC*:

“Als je het hebt over, verdwijnt het al die uitleg of niet? Nou, dat gaat voorlopig denk ik nog niet gebeuren. (...) Maar dat zijn we denk ik nog niet. Ja, en wij zijn natuurlijk wel echt een stuk verder dan... Ik moet af en toe ook wel een stapje terug doen en denken van, oké, ik kan dit wel heel doodnormaal vinden, maar een 55-jarige papieren lezer niet.”

Ook Voordouw van *AD* vindt het de uitleg nodig, mede omdat non-binaire personen niet dagelijks in het nieuws worden besproken.

“We hebben ook een beetje geturfd. Hoe vaak gebruiken we het nou? Hoe vaak komen we nou in onze dagelijkse nieuwspraktijk mensen tegen die andere voornaamwoorden willen gebruiken. En dat blijkt dus eigenlijk ontzettend mee te vallen. Het is maar een paar keer voorgekomen. Dus vinden we dat zolang het maar weinig voorkomt. Moeten we het gewoon uitleggen. Want ik denk, dan ga ik weer mijn modellezer doen. Die zit ‘s morgens, die woont in de Bijbelbelt ergens of niet. Die zit ‘s morgens met een kop koffie om tien uur met de krant. Dan wil je gewoon dat zo iemand meteen begrijpt waar het over gaat.”

Van der Heusden van *Trouw* denkt ook dat de uitleg nog wel even gegeven zal blijven worden.

“Dus je moet het gewoon nog blijven uitleggen, ik heb niet de illusie dat wij een soort opvoedkundige taak hebben of zo maar hoe meer lezers het ergens lezen en bij ons een beetje een soort uitleg krijgen dat is gewoon, inderdaad want de Volkskrant heeft dat dan mooi verwoord, dat het een soort overgangsfase zolang het nog nodig.”

Zoals in de vorige paragraaf al werd beschreven denkt Hoogenboom van *OneWorld* dat de uitleg gaat verdwijnen, dit is omdat de lezer zich op een gegeven moment niet meer serieus genomen voelt als de krant non-binaire voornaamwoorden blijft uitleggen.

“Op een gegeven moment is het een ontzettend boomerige zin. (...) Je zet jezelf gewoon een beetje voor lul als je het blijft uitleggen. (...) Je voelt je dan als lezer niet serieus genomen.”

De motivatie achter de vorm van uitleg is soms ook van praktische aard. Zo laat Meelker van *de Volkskrant* weten dat de vorm van uitleg soms ook gekozen wordt op basis van de ruimte die er is voor een artikel.

“En heel veel zal ook te maken hebben met lengte. Heel vaak heb je gewoon helemaal geen ruimte om eindeloos te gaan uitleggen.”

En Van Heusden van *Trouw* vertelt dat het ook afhankelijk is van de auteur die het aanlevert.

“Je probeert het denk ik per tekst te bekijken, we zijn een beetje afhankelijk van wat de auteur levert.”

4.2.4 Reacties en discussie op de redactie

In de interviews is ook gesproken over de reacties van de lezers op genderneutrale voornaamwoorden en hoe het gesprek op de redactie verliep, vroeger en nu.

Bij *OneWorld* is het gebruiken van genderneutrale voornaamwoorden nooit een punt van discussie geweest.

“Kijk wat bij *OneWorld* al heel lang buiten kijf staat is dat je niet een discussie aangaat als iemand non-binaire voornaamwoorden gebruikt, dan gebruik je die. Daar valt weinig over te discussiëren.”

Bij de landelijke kranten wel. In het begin was er weerstand vanuit de conservatieve hoek op de redactie zegt Van der Weijden van *AD*.

“Er was ook best wel weerstand tegen. Vanuit de conservatievere hoek. Collega's die het onzin vinden.”

De Volkskrant kreeg ongeveer een half jaar geleden – interview vond plaats in april 2023 – nog reacties op genderneutrale voornaamwoorden vertelt Meelker. Bij de invoering was er wel enige weerstand, maar nu is dat voorbij.

“En ondertussen zie ik het helemaal niet meer. Zie ik er helemaal geen vragen meer over binnenkomen. Het is gewoon gebeurd. En alleen toen bij de invoering. Ik denk dat we bij de invoering vooral bang waren voor veel kritiek en veel gedoe. En daarna waren er wel wat zuurpruimen die erover mailden van ik vind het niet fijn of ik vind het onzin of weet ik veel.”

“En ik denk dat ik een half jaar geleden nog wel veel mails kreeg. Of dat we veel mails kregen waarin werd gezegd van... Hou toch eens op met die... Wat hadden we? Een non-binaire dumpster diver. Ja, toen werd het natuurlijk ook wel heel spannend. Een non-binaire dumpster diver. Waarin er ook wel echt zinnen stonden die best wel een beetje vervelend waren om te lezen. En dat gebeurde dan best wel vaak. Maar het viel me eigenlijk mee, want we kregen nog veel meer vragen over dat we hen/hun verkeerd hadden gebruikt in zeg maar hun hebben. Weet je wel, gewoon de oude taalregel.”

Bij *Trouw* zijn er niet echt reacties van lezers gekomen toen zij zijn gestart met genderneutrale voornaamwoorden kan Van Heusden zich herinneren.

“Hier volgens mij niet. Ik kan me dat niet zo heel erg herinneren. Wel toen we officieel zeg maar bekend maakten dat we - eigenlijk wat al heel lang deden - het woord blank niet meer gebruikten voor mensen met een witte huidkleur, toen hebben heel veel lezers reacties gegeven, toen is echt heel Nederland over ons heen gekomen. Maar dit ja, ik kan het me niet herinneren en meestal krijg ik alles binnen wat er hier ook over gezegd wordt.”

Op de redactie van *NRC* worden ze ook steeds comfortabeler met het gebruik van hen/hun volgens Huiskamp.

“Nou, ik merk wel een beetje dat we steeds meer comfortabel worden met in plaats van, dat was namelijk de ergste taalkundige nachtmerrie van de mensen, hier merk ik, als je hen als persoonlijk voornaamwoord moet gebruiken.”

De uitleg die er gegeven wordt in *AD* wordt gewaardeerd door de lezer zegt Van Der Weijden.

“En ook wel eens een hoofdredactioneel stuk als uitleg. Naar de lezer, er komen dat soort dingen ook wel in naar voren. Dus ja, dat wordt ook wel gewaardeerd. Dat soort uitleg.”

Over de rol van de krant zeggen alle eindredacteuren dat ze volgend zijn. Zij weerspiegelen de maatschappij en ook de woorden die daar voorkomen. De krant heeft zo niet een leidende rol in het bekend maken van het publiek met non-binaire voornaamwoorden vinden de eindredacteuren. Alleen Hoogenboom van *OneWorld* ziet dit anders.

“Ja als krant heb je natuurlijk de macht om dat te normaliseren om mensen daarmee bekend te maken (...) We zijn ons in ieder geval bewust van die macht. Ik denk dat dat al heel belangrijk is. We hebben niet de pretentie dat het niet uitmaakt welke woorden wij gebruiken en we proberen daar gewoon zorgvuldig en gewetensvol mee om te gaan.”

De eindredacteuren is ook gevraagd welke genderneutrale voornaamwoorden de voorkeur hebben om te gebruiken in de krant. Deze resultaten zullen in een tabel weergegeven worden.

Tabel 3: Voorkeur non-binaire voornaamwoorden per krant

Krant/ magazine	Voorkeur	Reden
<i>de Volkskrant</i>	Hen/hun	In <i>de Volkskrant</i> staat in het stijlboek vastgesteld dat bij non-binaire personen de voornaamwoorden hen/hun worden gebruikt.
<i>AD</i>	Die/diens	Volgt de wens van persoon, maar voorkeur voor die/diens qua leesbaarheid.
<i>NRC</i>	Die/hun	Volgt de wens van persoon, maar voorkeur voor die/hun qua leesbaarheid.
<i>Trouw</i>	Die/diens	Volgt de wens van persoon, maar voorkeur voor die/diens qua leesbaarheid.
<i>OneWorld</i>		Volgt de wens van persoon.

4.2.5 Resultaten semigestructureerde diepte-interviews samengevat

In de interviews is naar voor gekomen welke vormen van uitleg de eindredacteuren passend vinden, maar ook zijn de motieven achterhaald waarom er uitleg wordt gegeven bij non-binaire voornaamwoorden.

Eindredacteurschap

Allereerst is er gevraagd naar de werkzaamheden van de verschillende eindredacteuren om inzicht te krijgen in de verschillen en gelijkenissen tussen hen. De eindredacteuren die gesproken zijn gaven allemaal aan dat het hun voornaamste taak is om de teksten die door de journalisten worden geschreven grammaticaal kloppend te krijgen. Hierbij komt ook dat de lezer de teksten kan begrijpen en dat ze leesbaar zijn.

De verbeteringen van genderneutrale voornaamwoorden verschillen erg per krant. Waar de ene krant de journalist nooit hoeft te verbeteren op het misgenderen van personen wordt er bij de andere krant soms een ‘zooitje’ gemaakt van de verschillende voornaamwoorden.

Een andere taak van de eindredacteur is om de lezer het verhaal in te trekken. Ze maken de teksten aantrekkelijk, maar zorgen ook voor pakkende koppen.

Opvattingen over verschillende vormen van uitleg

De eindredacteuren vinden de uitleg in de lopende zin bijna unaniem het meest passend. Ze herkennen dit ook het meest uit hun krant. Er zijn kleine verschillen in hoe ze dit zouden aanpakken. Zo vindt de één dat het woord voornaamwoord niet genoemd moet worden omdat de lezers dat waarschijnlijk niet begrijpen, de ander vindt dat alleen de voornaamwoorden benoemen afdoende is en weer een ander vindt dat ‘identificeert als’ getuigd van afstandelijkheid tot het onderwerp. Vroeger werden de genderneutrale voornaamwoorden nog wel eens gemeden, maar nu is dit niet meer het geval vertellen de eindredacteuren.

Motivatie

Het mijden van de non-binaire voornaamwoorden vinden de eindredacteuren allemaal niet het juiste om te doen; meerdere eindredacteuren verwijzen naar het advies van Transgender Netwerk. Met het inzetten van non-binaire voornaamwoorden erken je iemands gender, geven de eindredacteuren aan. De kranten hebben veelal een ouder lezerspubliek en daarom is het nog wel nodig deze genderneutrale voornaamwoorden uit te leggen. De redenen hiervoor zijn verder: genderneutrale voornaamwoorden vergen grammaticale uitleg, non-

binaire personen zijn niet dagelijks in het nieuws en de artikelen moeten begrijpelijk en leesbaar blijven. Meelker van *de Volkskrant* en Hoogenboom van *OneWorld* vinden dat uitleg niet altijd meer nodig is.

Tabel 4: Motivatie eindredacteuren

	<i>De Volkskrant</i>	<i>NRC</i>	<i>AD</i>	<i>Trouw</i>	<i>OneWorld</i>
Mijden niet goed	X	X	X	X	X
Grammatica/ leesbaarheid	X	X	X	X	
Publiek laten wennen		X	X	X	X
Uitleg nodig		X	X	X	
Non-binaire voornaamwoorden komen weinig voor			X		
Soort uitleg op basis van functionaliteit	X			X	

Reactie en discussie op de redactie

De reacties op het inzetten van genderneutrale taal zijn meegevallen volgens de eindredacteuren. De ontvangen kritiek richtte zich vooral op taalfouten die lezers dachten te ontdekken. Op de redactie van *AD* is er meer weerstand geweest vanuit de conservatieve hoek. Bij *NRC* was het persoonlijke voornaamwoord *hen* in eerste instantie ook een ‘nachtmerrie’ voor de journalisten, maar nu zijn zij er meer aangewend. Alleen Hoogenboom van *OneWorld* vindt dat de media de macht hebben om woorden te normaliseren in de samenleving.

5. Conclusie

In dit hoofdstuk wordt de conclusie getrokken van dit onderzoek. De deelvragen “*Welke vormen van uitleg zetten Nederlandse kranten in?*” en “*Wat zijn de motieven van eindredacteuren om uitleg in te zetten bij het gebruik van genderneutrale voornaamwoorden?*” worden beantwoord. Deze vragen samen geven antwoord op de hoofdvraag “*Welke verschillende vormen van uitleg bij het gebruik van de voornaamwoorden die/diens en hen/hun zetten landelijke Nederlandse kranten in en waarom?*”

5.1 Vormen van uitleg

Uit de resultaten van de discoursanalyse zijn zeven vormen van uitleg gekomen die de onderzochte Nederlandse kranten inzetten; deze resultaten zijn voorgelegd aan de eindredacteuren. De verschillende vormen zijn:

- Voornaamwoorden achter naam non-binair persoon
- Geen uitleg
- Uitleg in lopende zin
- Uitleg tussen haakjes
- Uitleggend artikel
- Extra kolom
- Asterisk (*) in tekst

Alle eindredacteuren, behalve die van *de Volkskrant* en *OneWorld*, gaven aan dat het nodig is om uitleg te geven bij het inzetten van non-binaire voornaamwoorden. De vorm van uitleg die de eindredacteuren het meest passend vinden was de uitleg in de lopende zin. Dit betekent dat wanneer er een non-binaire persoon wordt aangehaald of er een non-binair voornaamwoord wordt ingezet, deze in dezelfde zin wordt uitgelegd. Dat de eindredacteuren dit de meest passende manier vinden sluit aan bij de resultaten van de discoursanalyse, want ook uit die analyse blijkt dat de uitleg in de lopende zin de meest voorkomende vorm is. Huiskamp van *NRC* noemt deze uitleg in de lopende zin een stap richting normalisering van non-binaire personen. Hij vindt dit omdat de non-binaire voornaamwoorden op die manier

niet ontweken worden, maar wel even benoemd wordt waarom deze ingezet worden. De formulering van de uitleg in de lopende zin verschilt wel. Soms wordt er alleen beschreven ‘gebruikt de voornaamwoorden die/diens’ en een andere keer is de uitleg langer ‘X identificeert zich als non-binaire en daarom gebruiken we de voornaamwoorden die/diens’. Van Heusden van *Trouw* gebruikt liever niet het woord ‘voornaamwoord’ in de uitleg omdat zij inschat dat de lezers dat woord niet begrijpen, daarom legt zij het als volgt uit in *Trouw* ‘die niet met hij of zij aangeduid wil worden’. Dit laat zien dat de inhoud van de uitleg afhangt van hoe de eindredacteur de lezer inschat qua voorkennis. Hoogenboom van *OneWorld* zegt ook dat de uitleg laat zien in hoeverre de krant vindt dat de lezer in omtrent het begrip van non-binaire voornaamwoorden. Hoe meer uitleg er nodig is, hoe minder de lezer op de hoogte is van genderneutrale voornaamwoorden volgens de eindredactie.

Het mijden van de non-binaire voornaamwoorden gebeurt niet meer, blijkt zowel uit de discoursanalyse als de interviews. Unaniem gaven de eindredacteuren aan dat het mijden van non-binaire voornaamwoorden niet het juiste is om te doen aangezien daarmee geen recht gedaan wordt aan hoe iemand aangesproken wil worden. Na mijden was er de meeste kritiek op de lange uitleg in een extra kolom of het extra vak onder het artikel, dit werd gezien als overdreven en kinderlijk. Meelker van *de Volkskrant* gaf ook aan dat zo een tekst in de krant zetten aangeeft dat je er als krant vanuit gaat dat de lezers echt nooit hebben gehoord van non-binaire personen. Daarentegen wordt het wel weer als positief gezien door de eindredacteuren als er af en toe een uitleggend artikel in de krant verschijnt om de genderneutrale taal en voornaamwoorden te verduidelijken. Hoogenboom van *OneWorld* geeft ook aan dat lezers zich op een gegeven moment niet serieus genomen voelen als een krant non-binaire voornaamwoorden blijft toelichten. Zo blijkt het een dunne scheidslijn tussen te veel uitleggen en kinderlijk worden en op een prettige manier de lezer aan de hand nemen.

Ongeacht de uitleg of de krant is gebleken dat de tweede alinea een populaire plek is om een uitleg te plaatsen. Dit komt ook overeen met wat de eindredacteuren vertellen. Er is namelijk een tweestrijd; aan de ene kant wil de eindredacteur de lezer niet in verwarring brengen met non-binaire voornaamwoorden, maar aan de andere kant wil de eindredacteur de tekst ook niet te veel verstoren door direct met een uitleg te komen. Wanneer deze twee opvattingen naast elkaar worden gelegd, komen de eindredacteuren er vaak op uit dat de tweede alinea zich het best leent voor een uitleg. De asterisk in de tekst zou ook een manier kunnen zijn om

de tekst niet te veel te verstoren, maar deze vorm van uitleg is alleen gevonden in *de Volkskrant* en de eindredacteuren van andere kranten vinden de asterisk wel een optie, maar niet iets wat ze zelf zouden inzetten.

5.2 Volgen of voor de troepen uit?

Onder de onderzochte media zijn bij de *Volkskrant*, *AD* en *OneWorld* artikelen gevonden waar er non-binaire voornaamwoorden werden gebruikt en deze niet werden uitgelegd. Dit wordt door eindredacteuren gezien als de meest vooruitstrevende vorm aangezien je ervan uitgaat dat de lezer moeiteloos een tekst kan lezen waar genderneutrale voornaamwoorden in voorkomen. Hoogenboom van *OneWorld* gaat ervan uit dat binnen een paar jaar de uitleg overal verdwenen is. Dit komt overeen met wat Meelker vertelt van *de Volkskrant*. Zij gaf aan dat ze de tijd van uitleg geven bij het inzetten van non-binaire voornaamwoorden voorbij en niet meer nodig is in *de Volkskrant*. Er worden tegenwoordig artikelen gepubliceerd bij *de Volkskrant* waar de non-binaire voornaamwoorden niet meer worden uitgelegd, maar dit is niet bij alle artikelen het geval. Onder de laatst onderzochten artikelen van *de Volkskrant* waren namelijk ook artikelen waar nog wel uitleg werd gegeven. De eindredacteuren van *AD* geven aan dat non-binaire voornaamwoorden nog wel uitleg vereisen, toch is er een artikel gevonden waar een genderneutraal voornaamwoord wordt gebruikt, maar niet wordt uitgelegd. Wel was het onderwerp van dit artikel non-binairiteit waardoor de voornaamwoorden wel in een context worden gebruikt die de voornaamwoorden verklaarden. *OneWorld* wordt gezien als voor de troepen uit rondom genderneutrale kwesties en geeft zelf ook aan dit te zijn. *OneWorld* laat met artikelen zonder uitleg zien wat de meest progressieve vorm is om om te gaan met genderneutrale voornaamwoorden, namelijk het gebruik van non-binaire voornaamwoorden zonder deze uit te leggen.

Zoals eerder genoemd vindt Meelker van *de Volkskrant* het niet meer nodig om non-binaire voornaamwoorden uit te leggen. Het niet uitleggen van non-binaire voornaamwoorden wordt wel gezien als de meest vooruitstrevende vorm, toch vindt Meelker niet dat *de Volkskrant* voor de troepen uit loopt of activistisch is. Zij vindt dat *de Volkskrant* de maatschappij volgt en geen leidende rol heeft. Andere kranten denken hier anders over; alle andere eindredacteuren gaven namelijk aan dat *de Volkskrant* voorloopt op het gebied van non-binaire voornaamwoorden en geven aan dat de krant waar zij bij werken de maatschappij volgt en niet voor de troepen uit loopt. Alhoewel *AD*, *NRC* en *Trouw* aangeven niet leidend te

zijn geven deze eindredacteuren wel aan dat ze non-binaire voornaamwoorden uitleggen om de lezer ‘aan de hand te nemen’. Deze uitspraak geeft weg dat de kranten een opvoedende rol hebben naar hun lezers toe rondom genderneutrale voornaamwoorden omdat ze de lezer moeten begeleiden. Uit de resultaten blijkt daarom dat de kranten hun rol onderschatten. De eindredacteuren geven aan geen invloed te hebben op het inburgeren van non-binaire voornaamwoorden bij hun lezers, maar uit de resultaten van de discoursanalyse blijkt dat de uitleg afneemt naarmate de tijd verstrijkt. Deze discoursanalyse wordt versterkt door de uitspraken die de eindredacteuren terloops doen over ‘de lezer bij de hand nemen’ en ‘de lezer laten wennen’. Impliciet zeggen de eindredacteuren invloed te hebben op het discours.

5.3 Waarom uitleg nog nodig is

De redenen dat de eindredacteuren het nodig vinden om uitleg te plaatsen is omdat de non-binaire voornaamwoorden taalkundig om aandacht vragen. Wanneer zij dit niet doen vrezen zij reacties van de lezers dat er taalfouten in de krant staan. Een opvallende toevoeging hierop kwam van Huiskamp van *NRC*. Hij stelt dat journalisten door het toevoegen van een uitleg ook hun eigen ‘straatje schoonvegen’, omdat zij anders bang zijn dat lezers denken dat hun Nederlands niet correct is. Alleen Hoogenboom van *OneWorld* heeft het taalkundig verklaren van non-binaire voornaamwoorden niet opgegeven als motivatie voor het inzetten van uitleg.

Een andere reden waarom er uitleg in de krant verschijnt is om recht te doen aan iemands wens om als die/diens of hen/hun aangeduid te worden, om dit te verklaren aan de lezer wordt er een uitleg gegeven. Daarbij komt dat non-binaire personen niet dagelijks in het nieuws zijn en daarom de lezer aan de hand moet worden genomen om te begrijpen wat genderneutraal is en welke voornaamwoorden daarbij horen. Kortom: de redenen om uitleg in te zetten verschillen per eindredacteur, maar alle eindredacteuren, behalve Meelker en Hoogenboom, zijn het erover eens dat uitleg nodig is bij het inzetten van non-binaire voornaamwoorden.

5.4 Samenvatting conclusie

Concluderend, de onderzochte kranten hadden in eerste instantie moeite met non-binaire voornaamwoorden en gingen op zoek naar een manier om hiermee om te gaan in de krant.

Voor *OneWorld* was het juist inzetten van voornaamwoorden nooit een punt van discussie. De zoektocht van de landelijke kranten naar de juiste manier van omgang met genderneutrale voornaamwoorden begon eerst door ze te mijden of personen te misgenderen. Vervolgens kwamen er uitleggende artikelen en uitleg bij het inzetten van non-binaire voornaamwoorden. Het uitleggen van deze genderneutrale voornaamwoorden gebeurt op zeven verschillende manieren:

- Voornaamwoorden achter naam non-binair persoon
- Geen uitleg
- Uitleg in lopende zin
- Uitleg tussen haakjes
- Uitleggend artikel
- Extra kolom
- Asterisk (*) in tekst

Uiteindelijk zullen non-binaire voornaamwoorden niet meer uitgelegd worden, maar voor nu zijn alleen Meelker en Hoogenboom van mening dat hun lezers klaar zijn voor artikelen zonder uitleg bij non-binaire voornaamwoorden. In de andere kranten wordt de uitleg nog als nuttig ervaren en wordt deze veelal in de tweede alinea geplaatst. De redenen dat non-binaire voornaamwoorden worden uitgelegd in de artikelen zijn om de genderneutrale voornaamwoorden taalkundig te verklaren, de lezer aan de hand te nemen en recht te doen aan iemands genderidentiteit.

6. Discussie

In de komende paragrafen wordt de eerder besproken theorie naast de resultaten gelegd. Vervolgens zullen de beperkingen van dit onderzoek worden besproken en zullen er suggesties voor vervolgonderzoek worden gegeven.

6.1 Taal, macht en veranderingen

Zoals eerder genoemd stelde Foucault (1966) ‘Taal is macht’. Hiermee wordt bedoeld dat taal invloed uitoefent op het gedrag en de gedachten van mensen. In de interviews met de eindredacteuren is gevraagd hoe zij de rol van de krant en de taal in de krant zien en zij gaven aan dat ze geen leidende rol hebben in hoe mensen kijken naar genderneutrale voornaamwoorden. Wel geven de eindredacteuren terloops - wanneer er niet expliciet naar gevraagd werd - aan dat ze de lezer door de uitleg die ze inzetten bij het gebruik van genderneutrale voornaamwoorden laten wennen aan de voornaamwoorden die/diens en hen/hun. Wat hieruit opgemaakt kan worden is dat ze onbewust hun rol zien in de veranderende taal maar niet nadrukkelijk hun rol willen erkennen in het veranderende discours rondom genderneutrale voornaamwoorden. Een discours bepaalt hoe een groep denkt over een onderwerp (Van Dijk, 2000 p.18). De onderzochte media hebben verschillende manieren van uitleg in de krant. Dit laat zien dat het begrip van genderneutrale voornaamwoorden verschilt bij de lezer, of in ieder geval dat de eindredacteuren verschillend kijken naar hoe ze genderneutrale voornaamwoorden moeten uitleggen. Ook blijkt er evolutie te zitten in het begrip van genderneutrale voornaamwoorden; zo is de uitleg bij non-binaire voornaamwoorden in *de Volkskrant* momenteel niet meer vanzelfsprekend. Hier tegenover staat de mening van Van Heusden van *Trouw* die denkt dat de lezers het woord ‘voornaamwoord’ niet begrijpen en een explicietere uitleg nodig hebben. Uit de resultaten blijkt dat via uitleg non-binaire voornaamwoorden meer genormaliseerd worden; dit is in lijn met wat de theorie van Brinkgeve et al. (2022 p.16) aangeeft. Brinkgeve et al (2022 p.16) stellen dat woorden via de media hun weg vinden naar het discours. Om een taalverandering teweeg te brengen is er draagvlak nodig om dit te bewerkstelligen (Koefoed, 1978 p.16). De eindredacteuren van *NRC* en *de Volkskrant* gaven aan dat er in het begin moeilijk draagvlak te vinden was voor non-binaire voornaamwoorden, maar dat er ondertussen weinig discussie meer over is op de redactie., zowel op de redactie als in de reacties van lezers.

6.2 Voornaamwoorden

In 2016 hebben de verkiezingen van het genderneutrale voornaamwoord plaatsgevonden, georganiseerd door het Transgender Netwerk (Waszink, 2022 p.29). Hier is destijds de keus gevallen op het gebruik van hen/hun. In de praktijk zie je nu dat bij de kranten veel verschillende maatstaven zijn voor de keus van het voornaamwoord. Zo heeft *de Volkskrant* in het stijlboek opgenomen dat ze altijd kiezen voor hen/hun, bij *NRC* is de voorkeur die/hun, maar is de keus van de desbetreffende persoon leidend. *Trouw* en *AD* geven voorkeur aan die/diens, maar volgen ook de wens van de non-binaire persoon. *OneWorld* heeft geen voorkeur en volgt de wens van de persoon. Opvallend is dat alleen *de Volkskrant* de keus heeft vastgelegd in het stijlboek. De reden dat *de Volkskrant* kiest voor hen/hun is omdat hen/hun de meest voorkomende vorm is. Uit het onderzoek van Sendén et al. (2015) bleek dat in Zweden de opinie ten overstaande van genderneutrale voornaamwoorden positiever werd door de jaren heen. De eindredacteuren van Nederlandse kranten bevestigen dat er vroeger nog weerstand was van zowel de conservatieve groep op de redactie als de lezers en dat nu de weerstand is afgenomen. Toch is er nog meer tijd nodig geven de kranten aan, behalve Meelker van *de Volkskrant*, om de voornaamwoorden in te kunnen zetten zonder uitleg. Daarvoor zijn de non-binaire voornaamwoorden nog niet genoeg ingeburgerd. Hoogenboom van *OneWorld* denkt dat het nog een paar jaar duurt voordat de uitleg overal verdwenen is, maar dat moment komt eraan. De uitleg die nu nog wordt toegevoegd is veelal in het begin van de tekst te vinden, in de tweede alinea. Dit komt niet overeen met het artikel ‘De schrijver en zijn of haar schaamlap’ van De Jong (1994), het fenomeen uitleg werd hier gevonden in de eerste of laatste zin van een artikel.

6.3 Rol van de journalistiek

Één van de kernwaarden volgens Deuze (2005) is dat journalistiek een weerspiegeling is van de samenleving en zo ook een multiculturele samenleving stimuleert. In dit onderzoek is dit toegepast op het gebied van genderinclusie. Uit de resultaten blijkt dat de eindredacteuren het de rol van de journalistiek vinden om de maatschappij af te spiegelen, dit is de voornaamste reden waarom ze genderneutrale voornaamwoorden inzetten. Het is volgens Deuze (2005) ook van belang dat de journalistiek voor iedereen te begrijpen is, ook dit wordt bevestigd in dit onderzoek want de eindredacteuren geven aan dat ze uitleg inzetten bij genderneutrale voornaamwoorden om de artikelen begrijpelijk en leesbaar te maken voor de lezers. Van

Poecke & Van den Bulck (1991 p. 83) vullen de theorie rondom de rol van de journalistiek aan met hun onderzoek waaruit blijkt dat media een belangrijke rol spelen rondom de veranderende normen en taal. Dit wordt ontkend door alle eindredacteuren die aan dit onderzoek hebben meegedaan, zij geven allemaal aan dat de rol van de krant niet overschat moet worden en dat de krant slechts een reflectie is van de maatschappij en geen verandering van de norm of daar bijhorende taal teweegbrengt. Tussen de regels door vertellen de eindredacteuren wel dat ze met hun uitleg bij genderneutrale voornaamwoorden de lezer bij de hand nemen wat de theorie van Van Poecke & Van den Bulck (1991 p. 83) bevestigt. De eindredacteuren spreken hun invloed niet direct uit, maar terloops laten ze vallen dat ze een rol spelen in het bekendmaken van hun lezers met nieuwe woorden.

6.4 Eindredacteuren

Uit de theorie bleek dat de eindredacteur het laatste station is dat gepasseerd wordt voordat een artikel klaar is voor publicatie (Vandendaele, 2017). De leesbaarheid van de tekst controleren, slordigheden verbeteren en inconsequenties uit de artikelen filteren, zijn taken van de eindredacteuren die bleken uit de theorie (De Jong, 2016). Het bovengenoemde komt ook overeen met hoe de eindredacteuren hun taak zagen bij de krant. Uit De Jong (2016) bleek ook dat een taak was om discriminerende taal uit het artikel te halen, maar alleen Huiskamp van *NRC* noemde dit als zijn taak.

6.5 Maatschappelijke relevantie

Dit onderzoek heeft inzicht gegeven in de discoursverandering rondom genderneutrale voornaamwoorden. Dit is van maatschappelijk belang omdat het aangeeft hoe uitleg een rol kan spelen in het kenbaar maken van gemarginaliseerde groepen. De uitleg van non-binaire voornaamwoorden zorgt ervoor dat er recht gedaan wordt aan iemands genderidentiteit en dit is van belang aangezien de journalistiek een afspiegeling moet zijn van de maatschappij. Wanneer er in de kranten geen ruimte zou zijn voor non-binaire voornaamwoorden wordt er een groep buitengesloten en dat gaat in tegen de journalistieke waarden (Cameron, 1996 p.320). Via de uitleg bij non-binaire voornaamwoorden wordt ervoor gezorgd dat de artikelen met non-binaire voornaamwoorden ook voor de lezer te begrijpen zijn. Dankzij dit onderzoek

is er meer duidelijkheid gekomen over de status van het veranderende discours rondom genderneutrale voornaamwoorden en dat kan helpen bij toekomstige veranderingen in taal.

6.6 Wetenschappelijke relevantie

Niet eerder is er in Nederland onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van non-binaire voornaamwoorden in Nederlandse kranten. In andere landen bestaat hier wel onderzoek naar, daarom is dit onderzoek een goede aanvulling op de bestaande kennis vanuit Nederlands perspectief. Dit onderzoek geeft inzicht in hoe de non-binaire voornaamwoorden hun intreden maken via Nederlandse kranten, hoe de inburgering verloopt en hoe kranten deze genderneutrale voornaamwoorden uitleggen aan hun lezers. Ook geeft het inzicht in de motieven van eindredacteuren voor het wel of niet inzetten van uitleg bij non-binaire voornaamwoorden.

6.7 Beperkingen

Hieronder zullen de beperkingen van dit onderzoek worden toegelicht.

6.7.1 Corpusselectie.

Om een goed beeld te krijgen van de landelijke media is ook *De Telegraaf* benaderd. Dit is nuttig aangezien *De Telegraaf* een hele grote afzetmarkt heeft en dus een groot deel van Nederland van nieuws voorziet. Aangezien *De Telegraaf* niet mee wilde doen is ervoor gekozen *De Telegraaf* uit het onderzoek te halen. Dat de eindredacteuren van *De Telegraaf* niet zijn ingegaan op het interviewverzoek kan iets zeggen over dat zij een minder genuanceerde mening over dit onderwerp hebben, geen tijd willen maken voor een interview of de focus ergens anders hebben liggen. Desalniettemin is het is daarom vervelend dat *De Telegraaf* niet heeft meegedaan, want *De Telegraaf* had wellicht nieuwe inzichten en motieven kunnen toevoegen.

Eerst is *De Telegraaf* wel opgenomen in de discoursanalyse, maar hieruit kwamen geen voorbeelden van uitleg naar voor. Daarom is *De Telegraaf* uiteindelijk geheel uit dit onderzoek gehaald. Een reden dat er geen voorbeelden naar voor kwamen bij *De Telegraaf*

kan zijn omdat *De Telegraaf* non-binaire voornaamwoorden mijdt. Maar dit is verder niet onderzocht. Een voorbeeld van het mijden van non-binaire voornaamwoorden ziet er zo uit:

“Haron Zaanan was die avond in het restaurant aanwezig in een jurk met blote schouders. Op een filmpje dat circuleert op sociale media, is te zien hoe een ober Zaanan vraagt om de zaak te verlaten vanwege de 'ontblote schouders'. Andere klanten zouden zich aan Zaanan hebben gestoord, meldt Belga. De influencer verliet woest het restaurant. „Ik ging liever weg uit dit middelmatige restaurant dan te verbergen wie ik ben”, meldde Zaanan na het voorval op Instagram.” (*De Telegraaf*, 10 februari 2022)

6.7.2 Periode selectie artikelen discoursanalyse

De artikelen die zijn onderzocht in dit onderzoek zijn gepubliceerd tussen 3 juni 2021 en 28 april 2023 omdat het *ANP* op 3 juni 2021 aankondigde te gaan werken met non-binaire voornaamwoorden. Vanaf dat moment zijn andere kranten ook meer non-binaire voornaamwoorden gaan gebruiken. Meelker van *de Volkskrant* gaf aan dat het bij hun interessanter was om onderzoek te doen naar artikelen vóór 2021 omdat er toen nog geen regels voor waren vastgesteld in het stijlboek. Wellicht is de periode voor 2021 bij meerdere kranten een interessante periode om onderzoek naar te doen omdat er toen nog meer gezocht werd naar hoe om te gaan met non-binaire voornaamwoorden.

6.7.3 Sociaal wenselijke antwoorden

Zoals al eerder genoemd gaven eindredacteuren soms een ander antwoord wanneer er iets direct aan ze gevraagd werd in vergelijking tot wat terloops bleek uit wat ze vertelde. Dit kan komen omdat er onder eindredacteuren - rondom gevoelige onderwerpen zoals genderneutraal taalgebruik - de neiging is sociaal wenselijke antwoorden te geven om niemand tegen de schenen te schoppen of er een angst is iets verkeerd te zeggen. Dit kan een vertekening in de antwoorden opleveren in vergelijking met de werkelijkheid.

6.8 Vervolgonderzoek

Hieronder worden enkele suggesties gegeven voor vervolgonderzoek.

6.8.1 Regionale kranten

Voor vervolgonderzoek is het interessant ditzelfde onderzoek uit te voeren bij regionale kranten. Het is namelijk mogelijk dat regionale kranten en landelijke kranten andere motieven hebben rondom het al dan niet inzetten van genderneutrale voornaamwoorden en de uitleg hierbij. Het is ook interessant om verschillende regio's met elkaar te vergelijken en vervolgens deze verschillen af te zetten tegen de demografische kenmerken van de regio. Ook is het interessant om te onderzoeken of regionale kranten zichzelf ook classificeren als volgend of dat zij hun rol in de media rondom genderneutrale voornaamwoorden anders inzien.

6.8.2 Onderzoek herhalen

De eindredacteuren geven allemaal aan dat het discours rondom genderneutrale voornaamwoorden volop in ontwikkeling is. Daarom is het goed dit onderzoek over twee jaar weer uit te voeren. De eindredacteuren geven nu aan dat uitleg nog nodig is bij non-binaire voornaamwoorden, maar weten niet hoe lang dit nog het geval is. In de toekomst zal de uitleg minder worden of verdwijnen en daarom is het interessant deze trend te blijven volgen.

6.9 Aanbevelingen

Sinds 2021 verschijnen er regelmatig artikelen waar non-binaire personen besproken worden. Sindsdien leggen kranten de genderneutrale voornaamwoorden ook uit. De kranten (behalve *de Volkskrant* en *OneWorld*) geven aan dat de lezers deze uitleg nog nodig hebben omdat de lezers veelal ouder zijn en minder in aanraking komen met non-binaire personen. Om de leesbaarheid te waarborgen wordt de uitleg ingezet. De eindredacteuren geven ook aan dat er minder tot geen reacties meer binnenkomen van lezers met kritiek over deze non-binaire voornaamwoorden. Daarom wordt er aanbevolen onderzoek te doen naar de lezers en na te gaan hoever de doelgroep van de kranten is in het begrip van genderneutrale voornaamwoorden. Wanneer een krant non-binaire voornaamwoorden blijft uitleggen terwijl

de lezers deze al begrijpen kan de lezer zich namelijk niet serieus genomen voelen. Het is van belang hiervoor te waken.

Uit het onderzoek naar de lezer zal blijken of de uitleg daadwerkelijk nog nodig is of dat dit een opvatting is van de eindredacteur. Het onderzoek naar de doelgroep van de onderzochte kranten zal een aanvulling zijn op dit onderzoek wat gedaan is vanuit het perspectief van de krant en eindredacteur.

Literatuurlijst

- Blokland, R. (2021). Hoe duid je iemand aan die hij noch zij is? *NRC*. Geraadpleegd op 2 februari 2023.
- Brinkgreve, C., Koenen, E., & Bloemink, S. (2020). *Taalkracht. Andere woorden, andere werelden*. ISVW Uitgevers.
- Broersma, M. (2010). De transformatie van het journalistieke veld: discursieve strategieën en journalistieke vormen. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 38(3), 267–275. <https://doi.org/10.5117/2010.038.003.268>
- Cameron, D. (1996). Style policy and style politics: a neglected aspect of the language of the news. *Media, Culture & Society*, 18(2), 315–333. <https://doi.org/10.1177/016344396018002008>
- Conboy, M. (2006). *Tabloid Britain: Constructing a Community through Language* (1ste ed.). Routledge.
- Cotter, C. (2014). Revising The “Journalist’s Bible”. How News Practitioners Respond To Language And Social Change. In *Mediatization and Sociolinguistic Change* (pp. 371–394). De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110346831.371>
- ‘d Ancona, H. D. (1975). Vrouwenemancipatie; een onderzoeksterrein. *Sociologische Gids*, 22(4), 254–263.
- Darr, B., & Kibbey, T. (2016). Pronouns and thoughts on neutrality: Gender concerns in modern grammar. *Pursuit-The Journal of Undergraduate Research at the University of Tennessee*, 7(1), 10.
- De Jong, J. (1994). De schrijver en zijn/haar schaamlap. *Onze Taal*, 63. https://www.dbnl.org/tekst/_taa014199401_01/_taa014199401_01_0152.php
- De Jong, J. C. (2016). Eenheidsworst of transparantie? De stijlboeken van krantenredacties. *OnzeTaal*, 85(10), 14–17.
- Deuze, M. (2005). What is journalism? Professional identity and ideology of journalists reconsidered. *Journalism*, 6(4), 442–464.
- De Telegraaf (2021, 6 mei). Raven van Dorst dankbaar voor positieve reacties naamsverandering. *De Telegraaf*. <https://www.telegraaf.nl/entertainment/408488400/raven-van-dorst-dankbaar-voor-positieve-reacties-naamsverandering> De Jong, J. C., Van
- Foucault, M. (1987). *De woorden en de dingen*. Ambo.

- Grezel, J. (2020, oktober). “Voor mij is hen heel gewoon”. *Onzetaal.nl*. Geraadpleegd op 12 maart 2023, van https://onzetaal.nl/uploads/editor/hen-Jan_Erik_Grezel_okt2020.pdf
- Berelson, B. (1971). 1971, *Content Analysis in Communication Research* (Hafner: New York).
- Hansen, K., Littwitz, C., & Sczesny, S. (2016). The social perception of heroes and murderers: Effects of gender-inclusive language in media reports. *Frontiers in psychology*, 7, 369.
- Koefoed, G. A. (1978). Taalverandering in het licht van taalverwerving en taalgebruik. *Koefoed and Marie (eds.)*, 11-70
- Koetsenruijter, A. W. M., & Van Hout, T. (2014). *Methoden voor journalism studies*.
- Krippendorff, K. (1984). Content Analysis: An Introduction To Its Methodology. In *Journal of the American Statistical Association* (Vol. 79).
- Levie, M. (2022, mei 17). Waarom die angst voor non-binaire mensen? *OneWorld*. <https://www.oneworld.nl/lezen/seks-gender/lhbt/waarom-die-angst-voor-non-binaire-mensen/>
- Linnemann, E. (2022, 24 december). Soepgooiers: ‘Ik had nooit meegedaan aan deze actie als het schilderij niet achter glas zat’. *de Volkskrant*. Geraadpleegd op 20 februari 2023 <https://www.volkskrant.nl/volkskrant-magazine/soepgooiers-ik-had-nooit-meegedaan-aan-deze-actie-als-het-schilderij-niet-achter-glas-zat~b29ab1ba/>
- Mayring, P. (2000). Qualitative content analysis. *Forum on Qualitative Social Research*, 1(2).
- Menegatti, M., & Rubini, M. (2017). Gender Bias and Sexism in Language. *Oxford Research Encyclopedia of Communication*, 1–22. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228613.013.470>
- Missie. (z.d.) *OneWorld*. Geraadpleegd op 12 juni 2023. <https://www.oneworld.nl/over-ons/missie/>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. SAGE.
- Morgan, D. L. (1993). Qualitative Content Analysis: A Guide to Paths not Taken. *Qualitative Health Research*, 3(1), 112–121. <https://doi.org/10.1177/104973239300300107>
- Mortelmans, D. (2013). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*. Leuven: Acco.

- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*, 3rd ed. California: Sage Publications, pp. 4-5, 104, 247, 482.
- Pleijter, A. R. J. (2006). Typen en logica van kwalitatieve inhoudsanalyse in de *Research in Communications*, 3(1), 67-77.
- Raatgever, S. (2023b, februari 3). Recensie Sam Smith: Gloria is een moedig album, maar de kwaliteit is wisselvallig. *Het Parool*. Geraadpleegd op 1 maart 2023, van <https://www.parool.nl/kunst-media/recensie-sam-smith-gloria-is-een-moedig-album-maar-de-kwaliteit-is-wisselvallig~b8651801/>
- Segers, M. (2022, 22 augustus). Raven van Dorst: ‘Ik kwam er bij gynaecoloog achter dat ik hermafrodit was’. *AD*. Geraadpleegd op 5 februari 2023, van <https://www.ad.nl/show/raven-van-dorst-ik-kwam-er-bij-gynaecoloog-achter-dat-ik-hermafrodit-was~afd2d281c/>
- Sendén, M., Bäck, E. A., & Lindqvist, A. (2015). Introducing a gender-neutral pronoun in a natural gender language: the influence of time on attitudes and behavior. *Frontiers in psychology*, 6, 893.
- Silveira, J. (1980). Generic masculine words and thinking. *Women's Studies International Quarterly*, 3(2-3), 165-178. [https://doi.org/10.1016/s0148-0685\(80\)92113-2](https://doi.org/10.1016/s0148-0685(80)92113-2)
- Van de Griend, R., & Kraak, H. (2022, 17 december). Hoe ga je als school om met schuivende gendernormen? ‘We’re gonna start a riot’. *de Volkskrant*. Geraadpleegd op 11 maart 2023, van <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/hoe-ga-je-als-school-om-met-schuivende-gendernormen-we-re-gonna-start-a-riot~ba0135db/>
- Vandendaele, A. (2017). *The newsroom's last line of defence: a linguistic ethnographic investigation into newspaper sub-editing*. Ghent University. Faculty of Arts and Philosophy, Ghent, Belgium.
- Van Dijk, T. A. (2000). *Ideology and discourse: a multidisciplinary introduction* (2de ed.). Pompeu Fabra University, Barcelona.
- Van Poecke, L., & Van den Bulck, H. (1991). Taal en omroep. Een schets van de evolutie in het taalbeleid van de Vlaamse Openbare omroep. *Voorzetten*, 33, 83-107. <https://taalunie.org/publicaties/160/voorzetten-33-taal-en-omroep>
- Verhoeven, N. (2014). *Wat is onderzoek?* (5de ed.). Boom Lemma.
- Vergoossen, H. P., Pärnamets, P., Renström, E. A., & Gustafsson Sendén, M. (2020). Are new gender-neutral pronouns difficult to process in reading? The case of Hen in SWEDISH. *Frontiers in psychology*, 11, 2967.

- Verhaeghe, P. (2020). Over woorden en dingen. In *Taalkracht: andere woorden, andere werelden* (pp. 11-23). ISVG.
- Verschoor, A. (1975). Over taal en seks, seksisme en emancipatie. *De Gids*, 138, 3-29.
https://www.dbnl.org/tekst/_gid001197501_01/_gid001197501_01_0001.php
- Waszink, V. (2022). *Dat mag je óók (al niet meer) zeggen*. Genootschap Onze Taal.
- Wat is het verschil tussen sekse, geslacht en gender?* (z.d.). Onze Taal.
<https://onzetaal.nl/taalloket/sekse-geslacht-en-gender>
- Witteman, J. (2017, 20 september). Hema kiest voor genderneutrale kinderkleding: “jongen” en “meisje” verdwijnen van labels. *de Volkskrant*. Geraadpleegd op 12 maart 2023, van <https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/hema-kiest-voor-genderneutrale-kinderkleding-jongen-en-meisje-verdwijnen-van-labels~bcc509c1/>

Literatuurlijst krantenartikelen

- Blokland, R. (2021, 5 juli). Hoe duid je iemand aan die hij noch zij is? *NRC*.
<https://www.nrc.nl/nieuws/2021/07/05/hoe-duid-je-iemand-aan-die-hij-noch-zij-is-a4049917>
- De Koning, D. (2022, 9 oktober). Lara Billie Rense vraagt live op radio vriendin ten huwelijk: ‘Gebeurt dit echt?’. *AD*. <https://www.ad.nl/show/lara-billie-reense-vraagt-live-op-radio-vriendin-ten-huwelijk-gebeurt-dit-echt~aad708c2/>
- De Vries, J. (2022, 5 september) Lhbt'ers blijven dromen van plek in Chili's grondwet. *de Volkskrant*. <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/trans-activisten-shane-en-leonel-blijven-dromen-van-een-plek-in-chili-s-grondwet-maar-hun-landgenoten-zien-het-niet-zitten~b6246aab/>
- Evertse, J. (2021, 4 september). Non-binaire Simon (15) laat zich niet in het hokje man of vrouw duwen. ‘Zodra je je buiten die tweedeling beweegt is er wantrouwen’. *AD*.
<https://www.ad.nl/valkenswaard/non-binaire-simon-15-laet-zich-niet-in-het-hokje-man-of-vrouw-duwen-zodra-je-je-buiten-die-tweedeling-beweegt-is-er-wantrouwen~a9561096/>
- Haijtema, A. (2023, 11 april). Raven van Dorst stuwt ‘Nachtdieren’ op tot hemelse hoogten. *de Volkskrant*. <https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/raven-van-dorst-stuwt-nachtdieren-op-tot-hemelse-hoogten~ba9b4c61/>

- Idzikowska, U. (2022, 2 juni) Liever non-binair in Polen: 'Nederlanders zien me als slachtoffer'. *OneWorld*. <https://www.oneworld.nl/lezen/seks-gender/lhbt/non-binair-in-polen-mijn-ouders-zwijgen-over-mij/#:~:text=Door%20discriminerende%20wetgeving%20en%20homofobie,Zoals%20naar%20Nederland.>
- Keulards, V. (2022, 26 maart). Jongeren vertellen over seks en hun grenzen: 'Stiekem keek ik porno om iets op te steken. Ik schrok me rot!'. *Trouw*. <https://www.trouw.nl/leven/jongeren-vertellen-over-seks-en-hun-grenzen-stiekem-keek-ik-porno-om-iets-op-te-steken-ik-schrok-me-rot~b0b56e35/>
- Kooyman, J. (2023, 13 februari). De grote druk om er als homoman goed uit te zien. *NRC*. <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/02/13/trainen-tot-je-god-genoeg-bent-a4156971#:~:text=In%20een%20onderzoek%20van%20homotijdschrift,,goed%20lichaam%20te%20hebben.&text=Wat%20is%20daar%20mis%20mee,met%20sporten%20en%20fit%20blijven%3F>
- Kuitenbrouwer, J. (2022, 21 februari). Nog een lesje pronouns. *de Volkskrant*. <https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/nog-een-lesje-pronouns~bf10edaf/>
- Linnemann, E. (2022, 22 december). 'Ik had nooit meegedaan aan deze actie als het schilderij niet achter glas zat'. *de Volkskrant*. <https://www.volkskrant.nl/volkskrant-magazine/soepgooiers-ik-had-nooit-meegedaan-aan-deze-actie-als-het-schilderij-niet-achter-glas-zat~b29ab1ba/>
- Meelker, E. (2022, 14 september) Onze lezers lijden aan hunnofobie. *de Volkskrant*. <https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/onze-lezers-lijden-aan-hunnofobie~bf791a31/>
- Palm, T. (2022, 4 augustus). De eerste queer gym in Amsterdam is voor iedereen open. *Trouw*. <https://www.trouw.nl/binnenland/de-eerste-queer-gym-in-amsterdam-is-voor-iedereen-open~b8a893c8/>
- Poelert, E. (2022, 7 maart) 'X' in het paspoort van Storm (36) uit Kampen verder weg na uitspraak Hoge Raad: 'Vreselijk teleurgesteld'. *AD*. <https://www.ad.nl/kampen/x-in-paspoort-van-storm-36-uit-kampen-verder-weg-na-uitspraak-hoge-raad-vreselijk-teleurgesteld~a7c19796/212150962/>
- Post, I. (2023, 29 maart). Een hij, zij óf een non-binaire burgemeester? Dat zou een primeur zijn voor de Hoeksche Waard. *AD*. <https://www.ad.nl/hoeksche-waard/een-hij-zij-of-een-non-binaire-burgemeester-dat-zou-een-primeur-zijn-voor-de-hoeksche-waard~aa0256a2/>
- Sedee, M. (2021, 1 augustus). Senn is non-binair, maar niet voor de wet. *NRC*. <https://www.nrc.nl/nieuws/2021/08/01/senn-bestaat-niet-volgens-de-wet->

Bijlagen

Bijlage 1: Codeboek

U kunt het volledige document opvragen bij de onderzoeker.

 Discoursanalyse artikelen die/diens hen/hun uitleg	
▼ Documents (6)	
> 1 Document	70
> 3 NRC - transcript.docx	73
> 4 Volkskrant	55
> 5 AD	33
> 6 Trouw	46
> 7 OneWorld	19
> Codes (24)	
> Memos (0)	
> Networks (0)	
> Document Groups (0)	
> Code Groups (0)	
> Memo Groups (0)	
> Network Groups (0)	

ATLAS.ti Report

Discoursanalyse artikelen die/diens hen/hun uitleg

Documents grouped by Document Groups

Report created by Julia van Alem on 14 Jun 2023

No document group

6 Documents:

1 Document

Codes:

○ AD ○ Bekend persoon ● Gaat niet over LHBTI/non-binair ○ Non-binair als bijvoegelijk nm
● NRC ○ Onbekend persoon ● OneWorld ● Over LHBTI/non-binair ○ Trouw ● Uitleg:
Geen uitleg ● Uitleg: Sterretje ○ Uitleg: uitleg achter naam, komma ○ Uitleg: uitleg in extra

kolom ○ Uitleg: Uitleg in zin, komma ○ Uitleg: Uitleg in zin, streepjes ● Uitleg: Uitleg losse zin ● Uitleg: Uitleg tussen haakjes ● Uitleg: Uitleggend artikel ● Volkskrant

70 Quotations:

1:1 ¶ 94 in Document

Codes:

● Volkskrant

Content:

Volkskrant

1:2 ¶ 94 in Document

Codes:

● Over LHBTI/non-binair

Content:

Lhbt'ers blijven dromen van plek in Chili's grondwet

1:3 ¶ 95 in Document

Codes:

○ Non-binair als bijvoegelijk nm

Content:

non-binaire

1:4 ¶ 66 in Document

Codes:

○ Non-binair als bijvoegelijk nm

Content:

non-binaire

1:5 ¶ 65 in Document

Codes:

● Uitleg: Geen uitleg

Content:

LIEVER NON-BINAIR IN POLEN: 'NEDERLANDERS ZIEN ME ALS SLACHTOFFER'

1:6 ¶ 65 in Document

Codes:

● OneWorld

Content:

OneWorld

1:7 ¶ 123 in Document

Codes:

● Uitleg: Geen uitleg

Content:

Raven van Dorst stuwt 'Nachtdieren' op tot hemelse hoogten

1:8 ¶ 123 in Document

Codes:

● Volkskrant

Content:

De Volkskrant

1:9 ¶ 124 in Document

Codes:

○ Bekend persoon

Content:

Van Dorst

1:10 ¶¶ 95 in Document

Codes:

- Onbekend persoon

Content:

Shane Cienfuegos

1:11 ¶¶ 66 in Document

Codes:

- Onbekend persoon

Content:

Aga Skowronek

1:12 ¶¶ 76 in Document

Codes:

- AD

Content:

AD

1:13 ¶¶ 76 in Document

Codes:

- Bekend persoon

Content:

Raven van Dorst:

1:14 ¶¶ 78 in Document

Codes:

- Uitleg: uitleg in extra kolom

Content:

Wat je moet weten over lhbti:

1:15 ¶¶ 76 in Document

Codes:

- Over LHBTI/non-binair

Content:

'Ik kwam er bij gynaecoloog achter dat ik hermafrodit was'

1:16 ¶¶ 109 in Document

Codes:

- Volkskrant

Content:

De Volkskrant

1:17 ¶¶ 109 in Document

Codes:

- Gaat niet over LHBTI/non-binair

Content:

Soepgooiers: 'Ik had nooit meegedaan aan deze actie als het schilderij niet achter glas zat'

1:18 ¶¶ 111 in Document

Codes:

- Uitleg: Sterretje

Content:

* Anna Holland is non-binair en gebruikt het voornaamwoord them, vertaald met 'die' en 'diens' in deze tekst.

1:19 ¶¶ 110 in Document

Codes:

- Onbekend persoon

Content:

Anna Holland

1:20 ¶ 117 in Document

Codes:

- Uitleg: Uitleg in zin, komma

Content:

die non-binair is en de voornaamwoorden 'hen' en 'hun' gebruikt

1:21 ¶ 113 in Document

Codes:

- NRC

Content:

NRC

1:22 ¶ 113 in Document

Codes:

- Bekend persoon

Content:

Sam Smith

1:23 ¶ 113 in Document

Codes:

- Gaat niet over LHBTI/non-binair

Content:

Sam Smith heeft zichzelf gevonden, maar dat hoor je niet in de muziek

1:24 ¶ 55 in Document

Codes:

- Gaat niet over LHBTI/non-binair
- Non-binair als bijvoegelijk nm
- NRC
- Onbekend persoon
- Uitleg: Uitleg in zin, komma

Content:

NRC

1:25 ¶ 13 in Document

Codes:

- NRC

Content:

NRC

1:26 ¶ 13 in Document

Codes:

- Over LHBTI/non-binair

Content:

Senn is non-binair, maar niet voor de wet

1:27 ¶ 13 in Document

Codes:

- Onbekend persoon

Content:

Senn

1:28 ¶ 19 in Document

Codes:

- Uitleg: Uitleg in zin, komma

Content:

die de voornaamwoorden die/diens gebruikt

1:29 ¶ 85 in Document

Codes:

- Over LHBTI/non-binair

Content:

De eerste queer gym in Amsterdam is voor iedereen open

1:30 ¶ 85 in Document

Codes:

- Trouw

Content:

Trouw

1:31 ¶ 86 in Document

Codes:

- Onbekend persoon

Content:

Senn van Beek

1:32 ¶ 88 in Document

Codes:

- Uitleg: Uitleg in zin, streepjes

Content:

Van Beek identificeert zich als non-binair en gebruikt de voornaamwoorden die/diens

1:33 ¶ 1 in Document

Codes:

- NRC

Content:

NRC

1:34 ¶ 1 in Document

Codes:

- Over LHBTI/non-binair
- Uitleg: Uitleggend artikel

Content:

Hoe duid je iemand aan die hij noch zij is?

1:35 ¶ 34 in Document

Codes:

- Gaat niet over LHBTI/non-binair

Content:

De twintigers uit Anne+ omarmen lhbt+’ers in de volle breedte

1:37 ¶ 34 in Document

Codes:

- Trouw

Content:

Trouw

1:38 ¶ 22 in Document

Codes:

- AD

Content:

AD

1:39 ¶ 22 in Document

Codes:

- Non-binair als bijvoegelijk nm

Content:

Non-binaire

1:40 ¶¶ 22 in Document

Codes:

- Onbekend persoon

Content:

Simon

1:41 ¶¶ 25 in Document

Codes:

- Uitleg: Uitleg losse zin

Content:

Simon wil om deze reden niet meer met 'hij' aangesproken worden, maar met het genderneutrale 'die' of 'hen/hun'.

1:42 ¶¶ 49 in Document

Codes:

- AD ○ Onbekend persoon ● Over LHBTI/non-binair

Content:

AD

1:43 ¶¶ 51 in Document

Codes:

- Uitleg: Uitleg tussen haakjes

Content:

(Storm gebruikt 'hen-hun' als voornaamwoorden)

1:44 ¶¶ 99 in Document

Codes:

- Volkskrant

Content:

De Volkskrant

1:45 ¶¶ 99 in Document

Codes:

- Uitleg: Uitleggend artikel

Content:

Onze lezers lijden aan hunnofobie

1:46 ¶¶ 104 in Document

Codes:

- AD ● Gaat niet over LHBTI/non-binair

Content:

AD

1:47 ¶¶ 104 in Document

Codes:

- Bekend persoon

Content:

Lara Billie Rense

1:48 ¶¶ 106 in Document

Codes:

- Uitleg: Uitleg in zin, komma

Content:

die sinds februari als non-binair door het leven gaat en genderfluïde voornaamwoorden gebruikt,

1:49 ¶ 36 in Document

Codes:

- Uitleg: Uitleggend artikel
- Volkskrant

Content:

De Volkskrant

1:50 ¶ 122 in Document

Codes:

- Uitleg: Uitleg tussen haakjes

Content:

(30, gebruikt de voornaamwoorden die/diens)

1:51 ¶ 122 in Document

Codes:

- Non-binair als bijvoegelijk nm

Content:

non-binaire

1:52 ¶ 119 in Document

Codes:

- NRC

Content:

NRC

1:53 ¶ 119 in Document

Codes:

- Over LHBTI/non-binair

Content:

De grote druk om er als homoman goed uit te zien

1:54 ¶ 122 in Document

Codes:

- Bekend persoon

Content:

Sam Smith

1:55 ¶ 93 in Document

Codes:

- Uitleg: Uitleg tussen haakjes

Content:

(Schenk identificeert zichzelf als non-binair. En gebruikt de voornaamwoorden die/diens.)

1:56 ¶ 89 in Document

Codes:

- Trouw

Content:

Trouw

1:57 ¶ 89 in Document

Codes:

- Gaat niet over LHBTI/non-binair

Content:

Arbeidsrecht saai? Rechtenstudent Elias Schenk maakt het via TikTok juist reuzepopulair

1:58 ¶ 89 in Document

Codes:

- Onbekend persoon

Content:

Elias Schenk

1:59 ¶ 58 in Document

Codes:

- Trouw

Content:

Trouw

1:60 ¶ 61 in Document

Codes:

- Uitleg: uitleg achter naam, komma

Content:

die/hen/hun

1:61 ¶ 64 in Document

Codes:

- Uitleg: Uitleg losse zin
- Uitleg: Uitleggend artikel

Content:

Zo is er de introductie van de begrippen 'hen' of 'hun' voor non-binaire personen als vervanging van 'hij' of 'zij'. Citaat: 'Nu 'hen' door non-binaire mensen zelf het meest wordt gebezigd en als genderneutraal voornaamwoord het gangbaarst is, zal de Volkskrant deze term – indien gewenst – gebruiken. Hen wordt net als zij/hij enkelvoudig gebruikt, dus 'hen loopt'.'

1:62 ¶ 63 in Document

Codes:

- Volkskrant

Content:

De Volkskrant

1:63 ¶ 63 in Document

Codes:

- Gaat niet over LHBTI/non-binair

Content:

Politiek correcte taal kan soms even wachten

1:64 ¶ 72 in Document

Codes:

- Uitleg: uitleg achter naam, komma
- Uitleg: uitleg in extra kolom

Content:

(28, die/hen/hun)

1:65 ¶ 68 in Document

Codes:

- NRC

Content:

NRC

1:66 ¶ 68 in Document

Codes:

- Gaat niet over LHBTI/non-binair

Content:

'Zo anders is Frankrijk ook weer niet'

1:67 ¶¶ 69 in Document

Codes:

- Onbekend persoon

Content:

Thessa Banning

1:68 ¶¶ 5 in Document

Codes:

- Volkskrant

Content:

De volkskrant

1:69 ¶¶ 5 in Document

Codes:

- Gaat niet over LHBTI/non-binair

Content:

'Drag is voor mij therapie'

1:70 ¶¶ 126 in Document

Codes:

- AD ● Over LHBTI/non-binair

Content:

AD

1:71 ¶¶ 129 in Document

Codes:

- Uitleg: Geen uitleg

Content:

Hen

3 NRC - transcript.docx

Codes:

- Andere woorden uitleg: Genderqueer ○ Doelgroep: Eerst tegen strribbelen, den oké ○ Doelgroep: niet vaak in aanraking met non-binaire mensen ● Doelgroep: Oud publiek ● Medialandschap: Goed dat het gebeurt ● Medialandschap: Telegraaf ook? ● Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij ● Motivatie: Begin tekst ● Motivatie: Begrip voor non-binair meer bijeffect ○ Motivatie: bij gebruik voornaamwoorden ● Motivatie: Epistol niet passend ● Motivatie: Geen uitleg is ultieme vooruitgang ● Motivatie: Je grammatica verklaren ● Motivatie: leesbaarheid ● Motivatie: mijden niet doen ● Motivatie: Niet activistisch zijn ● Motivatie: Niet meteen uitleg, haalt je uit het verhaal ● Motivatie: Non-binaire voornaamwoorden in NL ingewikkeld ● Motivatie: Non-binairiteit altijd melden vreemd ● Motivatie: Recht doen aan wens persoon ● Motivatie: Uitleg nog nodig ● Motivatie: Vooruitgang ● Reacties: Lachen om weerstand ● Reacties: Steeds comfortabeler ● Reacties: Weet niet ○ Redactie: Geen discussie ○ Redactie: Journalisten doen het goed ○ Redactie: kritiek op zelf ○ Redactie: Menig discussie ○ Redactie: Organisch gegaan ○ Redactie: volgt Transgender netwerk ○ Redactie: Vroeger anders ○ Redactie: Vroeger idee in kadertje ● Stijlboek: Nee ○ Voorkeur uitleg: Niet passend ○ Voorkeur uitleg: Tussen haakjes ○ Voorkeur uitleg: Welke voornaamwoorden en waarom ○ Voornaamwoorden: Andere landen middenvorm ○ Voornaamwoorden: Hen neutraler dan diens ○ Voornaamwoorden: Keus van non-binair persoon ● Werkzaamheden: Begrijpbaar maken ● Werkzaamheden: Grammatica ● Werkzaamheden: Poortwachter voor gevoeligheden

73 Quotations:

3:1 ¶ 7 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Werkzaamheden: Grammatica

Content:

Nou, een beetje algemeen is het dat ik gewoon ervoor zorg dat een stuk zo fout als mogelijk, maar ook in de beste vorm en het best mogelijke stuk in de krant komt.

3:2 ¶ 7 – 9 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Werkzaamheden: Poortwachter voor gevoeligheden

Content:

Daar heb ik nog enige hand in. Ik zie het ook als taken om soms als poortwachter te [01:35 - 01:56] staan voor gevoeligheden en weet ik wat, om daar aan de bel te trekken. Als ik denk van, dit is iets wat je eigenlijk niet meer kunt zeggen. Of die persoon die moet tegen zichzelf in bescherming worden genomen ofzo. Vind ik van mezelf, maar dat is omdat ik gewoon het wel, daar ook wel, ik leg het natuurlijk af tegen wat onze stijlgids zegt, maar ik heb er zelf,

[01:56 - 02:15] zeker als het op queer dingen aankomt, word ik wel vaak ook door anderen bevroegd van, oké, wat vind je van deze formulering? Of dat mensen aan mij vragen, oh ja, maar die is non-binair, dus hoe doen we dat?

3:3 ¶ 9 – 10 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Stijlboek: Nee

Content:

Nou, nee, volgens

[02:15 - 02:35] mij dus nog steeds, ik zal straks even zoeken of er nog steeds ergens iets in staat, maar we hebben hier wel menige discussie over gehad.

3:4 ¶ 10 – 11 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Redactie: Menig discussie

Content:

olgens mij zijn we wel iets verder dan de vergadering van, wat is het, twee, drie jaar geleden, waar iedereen het alleen maar had over hoe lelijk die voornaamwoorden waren. En wat een taalkundige nachtmerrie het is. Wat feitelijk nog steeds waar is, want het werkt [02:35 - 02:52] veel beter in het Engels dan in het Nederlands. Ja. En journalisten zitten toch altijd heel erg op, zo van, het staat lelijk, dus moeten we het dan niet doen. Maar ik heb het al vanaf het begin gezegd, ik ken het, het staat lelijk. Ik bedoel, jij bent er ook voor je geïnterviewd, als jij als interviewer

3:5 ¶ 12 – 13 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: mijden niet doen

Content:

Je hebt ook mensen die het vermijden, dat eerder. Heel vaak voornaam noemen, heel vaak achternaam noemen,

[03:13 - 03:32] proberen de naam minder te laten komen.

3:6 ¶ 16 – 17 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Begin tekst

Content:

Hij zegt, Marian Stuiver, hier, allemaal in, tweede zin al, of derde zin. Allemaal in Heems zegt Marian Stuiver, wij zitten naar de tuin van hun Wageningse nieuwbouwwoning. [04:34 - 04:52] Ja. En dan staat ergens Stuiver. Nou, staat het ergens wel? Oh ja. Dan wou ik dat iets eerder in het stuk zeggen, maar hier staat dus bijvoorbeeld, denkt die,

3:7 ¶ 18 – 19 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Reacties: Steeds comfortabeler

Content:

Nou, ik merk wel een beetje dat er steeds meer ook comfortabel worden met in plaats van, [05:13 - 05:29] dat is namelijk de ergste taalkundige nachtmerrie van de mensen, hier merk ik, is als je hen als persoonlijk voornaam moet gebruiken.

3:8 ¶ 19 – 21 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Voornaamwoorden: Keus van non-binair persoon

Content:

Hen heeft. Ik heb zelf ook, ik zou denken, ik zou altijd voor die gaan, maar dat is hun eigen keuze natuurlijk.

[05:29 - 05:46] Ik zie wel vaker dat mensen nu steeds meer voor die en hun gaan in plaats van hen en hun gaan. Als het maar niet. Nou, nee, omdat, ja, ik denk dan ook bij mezelf, er is volgens mij niet echt een, weet je wel,

[05:46 - 06:02] anders voor de diens, maar dan wordt het alweer een beetje mannelijk, dus ik denk dat hun eigenlijk ook wel een logische keuze is.

3:9 ¶ 21 – 22 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Voornaamwoorden: Hen neutraler dan diens

Content:

Ja, maar hun is dan eigenlijk, ik denk, nog is nog, ja dat is waar, maar ik denk dat ik die hun nu ook wel vaker,

[06:02 - 06:23] omdat het hun is nog eigenlijk neutraler dan diens, want diens is in principe een mannelijke uitgang. Ja, weet ik niet. En dier zou ook raar zijn, maar diens is ook onzijdig, dus ik weet het niet. Ja. Ik zie dus de laatste tijd vaak met, maar wat dus de klassieke is, is dat het verzoek, daar wordt gewoon altijd aan voldaan.

3:10 ¶ 23 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Begin tekst

Content:

Het wordt gewoon zo snel mogelijk in een stuk, dat heb je misschien zelf ook al gevonden, gewoon even een bijzinnetje.

3:11 ¶ 23 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Redactie: Menig discussie

Content:

Wat dat betreft zijn we dus al verder dan toen, want toen waren er eigen redacteuren die zeiden van, ja maar moeten we dit dan, een paar jaar geleden, moeten we dit dan willen, want het ziet er heel lelijk uit.

3:12 ¶ 24 – 25 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Recht doen aan wens persoon

Content:

Ja, waarom zou je iemand een voornaamwoord geven die hij niet wil gebruiken? Dat is gewoon heel raar.

[06:54 - 07:10] Ja. Zeker als jij een persoonlijk interview met iemand doet. Ja. Nou, valt iemand ook meteen over. Ja. Maar je ziet dus dat mensen het dan wel om een gaan schrijven, liever.

3:13 ¶ 27 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Redactie: volgt Transgender netwerk

Content:

Ja, transgender netwerk, dank u. Dat vind ik altijd heel netjes om aan te houden. Dus ook trans persoon, trans man, niet trans man, en trans vrouw.

3:14 ¶ 32 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Werkzaamheden: Begrijpbaar maken

Content:

Alle gevoeligheden in ieder geval, probeer te... Maar ik zal zelf ook zeggen, als er bijvoorbeeld heel veel die-hun staat, of weet ik het allemaal, af en toe er gewoon eventjes omheen schrijven, omdat het is gewoon voor de lezer nog niet...

3:15 ¶ 33 – 34 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: leesbaarheid

Content:

Het zit nog niet lekker in je systeem en het leest niet lekker. Dus dan probeer je, ga je toch een beetje die naam proberen te vermijden, het toch wel een interessante, of een naam proberen te vermijden, meer dan je zou willen. Je wil het mensen uitleggen en je wil het natuurlijk respecteren,

[09:35 - 09:54] maar je wil niet dat mensen de hele tijd blijven haken erop, omdat ze denken van...

3:16 ¶ 34 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Doelgroep: Oud publiek

Content:

maar we hebben gewoon een heel oud lezersbestand, en die moet je eigenlijk heel erg bij de hand nemen.

3:17 ¶ 35 – 37 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Uitleg nog nodig

Content:

Als je ze nu al, wat jij het al hebt over, verdwijnt het al die uitleg of niet? Nou, dat gaat voorlopig denk ik nog niet gebeuren, want die denken nog steeds allemaal...

[10:11 - 10:32] Terwijl je ook kan denken, en dan denk je, oh, dat heb ik heel vaak. Als ik opeens uit het niets iemand in het Engels als they, als er over een enkelvoud gaat, denk ik... Oh, die zal waarschijnlijk non-binaire zijn of trans zijn of zo. Dus we dachten het ook wel weer goed, want dan denk je meteen, oh dat zal dan wel, als je die slag maakt.

[10:32 - 10:49] Maar dat zijn we denk ik nog niet. Ja, en wij zijn natuurlijk wel echt een stuk verder dan... Ja, dat moet je ook... Ja, ik moet af en toe ook wel een stapje terug doen en

denken van, oké, ik kan dit wel heel doodnormaal vinden, maar het is een 55-jarige papieren lezer niet.

3:18 ¶ 38 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Recht doen aan wens persoon

Content:

En dan denk ik, ja, maar als je ernaar verwijst en je doet het fout, dan is de geïnterviewde daar weer boos over.

3:19 ¶ 39 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: leesbaarheid

Content:

Dus het is niet relevant voor het verhaal, maar wel relevant als je taalkundig naar iemand gaat verwijzen, en je moet wel uitleggen waarom je er op die manier aan verwijst.

3:20 ¶ 42 – 43 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Epistol niet passend

Content:

Zo'n heel... Ja, het is gewoon goed om dit af en toe bij mensen te doen. Ja. Ik zou het wel leuk vinden als we dit als pagina of zo zouden doen, dat je gewoon een linkje eronder hebt, of een uitklapding. Ja. Online.

[12:09 - 12:26] Ja, online. Dat je gewoon online kan... Dat je dan bij een soort van stijlboekcode ding komt. En eventjes iedereen zo van... Ja, dan hoeven ze ook niet te vallen over elke letter van het alfabet.

3:21 ¶ 44 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Voorkeur uitleg: Tussen haakjes

Content:

Ja, dit is een beetje zoals we het heel vaak doen. Van de streepjes. Dat je eerst opeens denkt van, huh, voornaamwoord. Dan of tussen zo, of nou ja, wel is het wel tussen brackets gezet, maar... Ergens tussen haakjes.

3:22 ¶ 46 – 47 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Niet meteen uitleg, haalt je uit het verhaal

Content:

Want hier ook denk ik van, dat kan je ook gewoon... Als je dan een keer verwijst, had ik liever gemaakt hier kreeg ik die te maken, dan had ik daar gezegd, Smith is non-binair en dan daarna. Maar het haalt je ook meteen heel erg uit de eerste... Dat is gewoon schrijven. Dan denk ik, het haalt je wel meteen uit de eerste zin.

[13:18 - 13:34] Die eerste zin is wel echt een soort van... Ik zou dan eigenlijk gewoon vermijden dat je daar al non-binair en die een diens in moet hebben. Want het is al heel veel informatie om te verwerken. Ja, precies. Ik zou gewoon lekker in de tweede alinie eigenlijk iets over uitleggen. Want het is ook niet heel relevant voor de kritiek.

3:23 ¶ 50 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Niet meteen uitleg, haalt je uit het verhaal

Content:

Nee, maar dan had ik misschien moeten denken inderdaad... Ja, de Britse artiest, de Britse zanger. Sam Smith. En dan later dat non-binair terug laten komen.

3:24 ¶ 51 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: bij gebruik voornaamwoorden

Content:

Nee, maar wel als je dan straks die voornaamwoorden gaat gebruiken

3:25 ¶ 52 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Voorkeur uitleg: Welke voornaamwoorden en waarom

Content:

Nee, ik denk dat het duidelijkst is als je uitlegt waarom en welke voornaam worden in gebruikt.

3:26 ¶ 53 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Voornaamwoorden: Keus van non-binair persoon

Content:

Want daar zit ook van hun kant een heel duidelijke keuze in. Dus dan is het denk ik ook wel goed om dat zelf te doen.

3:27 ¶ 53 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Redactie: kritiek op zelf

Content:

Ik had het hier misschien ook wel wat verderop in het stuk moeten...

3:28 ¶ 56 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Redactie: Vroeger idee in kadertje

Content:

Zet ik dit in een inzetje, bijvoorbeeld. In een kadertje, dus erbij. Ja. Dus inderdaad, dat zou dit effect hebben.

3:29 ¶ 57 – 58 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Vooruitgang

Content:

Maar nu... Maar dan roep je er ook... Ik denk oprecht dat dit chiquer is, omdat het gewoon een beetje... Dit is al een stapje verder op weg naar normalisering, denk ik. Als je gewoon zegt, we leggen het even uit, hebben we het er niet meer over.

[16:37 - 16:56] Dus je er een apart kadertje van maakt en een sterretje aan wijdt, doe je net als een soort van... Ja. En je hebt het wel helemaal, als je dat dan moet openklappen. Ja, het is leuk, die education, maar dan meteen een heel...

3:30 ¶ 59 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Non-binaire voornaamwoorden in NL ingewikkeld

Content:

Ja, van, wat is dan een sierlijke opmerking? Want toen was het nog heel erg in de hen-hun, en toen kwamen mensen er denk ik opeens achter dat die natuurlijk ook wel prima kan. Ja. En het Nederlands is er gewoon niet zo super lekker voor, misschien, vergeleken bij heel veel andere talen.

3:31 ¶¶ 60 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Voornaamwoorden: Andere landen middenvorm

Content:

Ja, en in andere talen hebben ze natuurlijk een soort middenvorm gekozen. Zoals in het Zweeds hebben ze ook hen, geloof ik. Ja, volgens mij komt onze hen daar vandaan. En niet zozeer van hoe wij het gebruiken als hen, denk ik.

3:32 ¶¶ 61 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Non-binaire voornaamwoorden in NL ingewikkeld

Content:

Ja, dit vind ik een nette, omdat het gewoon, oké, je ziet diens, je denkt, dat is raar taalkundig misschien.

3:33 ¶¶ 62 – 63 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Niet meteen uitleg, haalt je uit het verhaal

Content:

Maar ook hier weer, begint het stuk en dan al meteen zo'n... Ja. Hier had ik dan misschien gedaan, oké, van diens, en dan denk je nog één keer, dat hoeft niet meteen.

[18:12 - 18:32] En dan in de zin daarna zou je kunnen zeggen, vanuit de LHTB is zelf, je zou zelfs de tweede alinea ermee kunnen beginnen. Want het is wel natuurlijk, ja, taalkundig is het niet zo'n ding meer. Maar zo'n uitleg meteen zo voorop in het stuk, dat haalt ook wel weer een beetje de jus eruit.

3:34 ¶¶ 64 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Medialandschap: Goed dat het gebeurt

Content:

Ik denk dat iedereen nog een beetje aan het zoeken is, maar ik vind het wel heel net dat het überhaupt zo veel goed gebeurt. Ik weet niet of je ook voorbeelden tegenkwam dat het niet goed gebeurde.

3:35 ¶¶ 67 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Redactie: kritiek op zelf

Content:

Nou ja, het is wel, dit komt het meest overeen met hoe je het bijvoorbeeld op een datingprofiel of bij een ding zou zetten. Gewoon leeftijd, komma, die dingen. Ja, precies. Precies, bij zo'n portretje.

3:36 ¶¶ 68 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Redactie: kritiek op zelf

Content:

Ja, het is een beetje als op Twitterprofielen en zo dat je het ook overal instaat. Ja, zo zij/haar.

3:37 ¶¶ 70 – 71 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Voorkeur uitleg: Niet passend

Content:

Ja, en dan krijg je juist heel erg de vraag van waarom doe je het wel bij deze mensen. Want dat was me anders ook niet opgevallen. Want als je dan gewoon verwijst naar iemand als hij en zij, dan kijk je er niet raar van op.

[21:11 - 21:28] En them is natuurlijk veel... Ik denk dat daar die uitleg soms wel wordt weggelaten. Dat je maar zelf tot de conclusie moet komen. Omdat them wel in het oog springt bij enkel fouten als in... Ja, meteen. Terwijl het in Engels ook wel gewoon...

3:38 ¶¶ 72 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Reacties: Lachen om weerstand

Content:

Ik vind het altijd zo leuk als die mensen dan boos worden om voornaamwoorden. En dan bijvoorbeeld zeggen van... Zelf het woord them opeens gebruiken omdat het gewoon een heel populair, neutraal woord is om te gebruiken. Dat ze niet doorhebben dat dat natuurlijk heel vaak gewoon gebeurt.

3:39 ¶¶ 72 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Non-binaire voornaamwoorden in NL ingewikkeld

Content:

Maar in Nederland is het gewoon... Is de taal er nog niet helemaal lekker op ingericht.

3:40 ¶¶ 75 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Recht doen aan wens persoon

Content:

Nou ja, de reden is dat je tegelijkertijd aan de ene kant wil je gewoon recht doen aan iemands identiteit. En het is hartstikke belangrijk voor veel mensen. Waarom zou je er tegenin gaan? Dat je gewoon het respect gaat je geïnterviewde voor wat je aan jezelf even toe taalkundig niet mooi vindt.

3:41 ¶¶ 76 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Je grammatica verklaren

Content:

3:42 ¶¶ 79 – 80 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Recht doen aan wens persoon

Content:

Nee, maar wel dat er dan wat advies wordt gevraagd. Maar elke keer als iemand aan me vraagt van wat moet ik hiermee? Dan zeg ik ja, in meegaan weet je wel. Want wat ga je dan doen? Maar dan zeggen ze niet, ja dan ga ik haar haar noemen of zo. Of ga ik die haar noemen.

[23:55 - 24:11] Maar meer zo van dan probeer ik het helemaal te vermijden.

3:43 ¶¶ 81 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Begin tekst

Content:

Ja, gewoon weer na zo'n voornaamwoord. Dat er werd gezegd... Ja. Er is meer samenwerking nodig om het groen binnen en buiten de stad te verbinden. Denkt die Stuiver indertificeert zich als non-binaire.

3:44 ¶ 81 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Begin tekst

Content:

Die... Ik had het al iets eerder in het stuk gekozen trouwens.

3:45 ¶ 82 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: leesbaarheid

Content:

Dus op het moment dat je denkt van, oh hier gaan mensen over struikelen. Of even blijven hangen. Dan voelen mensen de noodzaak om dan even die uitleg te doen

3:46 ¶ 82 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: mijden niet doen

Content:

Of ze vermijden het helemaal, maar dan krijg je steeds dit stuiver, stuiver, stuiver.

3:47 ¶ 85 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Medialandschap: Telegraaf ook?

Content:

Of dat ze gewoon überhaupt, dat ze gewoon maar niet schrijven over de Telegraaf.

3:48 ¶ 86 – 87 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Medialandschap: Telegraaf ook?

Content:

Want ik denk altijd, ze schrijven als het even kan, sowieso niet over al te woke queer mensen. Wel eventueel de, zeg maar, de homo's die vinden dat andere homo's allemaal verwijfd zijn.

[25:55 - 26:15] Of de leeuwen die dan bij de drag queens gaan staan protesteren. Maar daar zit dan natuurlijk geen...

3:49 ¶ 88 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Reacties: Weet niet

Content:

Ik ben dus benieuwd of daar nog brieven over binnenkomen, ofzo. Kan ik wel even mailen en vragen aan onze ombudsman. Of daar komt zo iets erin van, wat die ziet, ik snap het niet.

3:50 ¶ 89 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Doelgroep: Eerst tegen stribbelen, den oké

Content:

k denk dat we dat... Zoals volgens mij, iedereen die stribbelt een beetje tegen in Nederland altijd over dingen. Over dat dingen veranderen. Maar op een gegeven moment zijn ze moe en gaan ze slapen. Dat is een beetje hoe het met Zwarte Piet is gegaan. Op een gegeven moment geven ze het op en denken ze, weet je wat? Fine, oké, het is veranderd. Volgende.

3:51 ¶ 90 – 91 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Doelgroep: niet vaak in aanraking met non-binaire mensen

Content:

Kijk, wij zitten natuurlijk wel in een bubbel. Dus ik weet niet hoe ze inderdaad in Twello of whatever, hoeveel non-binaire mensen daar rondlopen.

[27:11 - 27:32] Of ze ooit in aanraking zijn gekomen, of het snappen, of weet ik het allemaal. Zelfs, ja, ik denk mijn vader is wel gelukkig steeds geïnteresseerder en wat minder... Oude mannerig. Dus die is dan ook wel benieuwd naar. Ja, aan de ene kant, een heel deel wordt steeds respectvoller en een heel groot deel wordt steeds radicaler.

3:52 ¶¶ 92 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Redactie: Geen discussie

Content:

Maar, ja, ik weet niet. Interne hebben we er volgens mij... ...al een tijd niet echt discussies over. Niet dat ik het weet, ik ben geen chef, maar... ...over van, hoe doen we dit, hoe lossen we dit op?

3:53 ¶¶ 93 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Redactie: Organisch gegaan

Content:

Dus dat gaat wel vrij organisch eigenlijk een beetje nu. Wat dat betreft zijn we verder, omdat we het ook meer in de krant hebben, die diversiteit.

3:54 ¶¶ 94 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Niet activistisch zijn

Content:

Ja, maar wij moeten ze ook een beetje... Het is niet altijd van, je praat niet de lezer naar de mond, je doet wat je zelf belangrijk vindt.

3:55 ¶¶ 96 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Begrip voor non-binair meer bijeffect

Content:

Ja, maar dat is dan meer een bijeffect.

3:56 ¶¶ 97 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Epistol niet passend

Content:

Het wordt niet inderdaad, kijk, dit gaan we niet doen, denk ik. Omdat het gewoon te veel een soort van lesboekje wordt ofzo. We gaan nu even weer uit van wat.

3:57 ¶¶ 98 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: leesbaarheid

Content:

Het is gewoon een beetje op het volk gericht. Wij doen het liever wat ter loopser, op een natuurlijk mogelijke manier, zodat mensen het gewoon hopelijk zo snel mogelijk niet te lang blijven hangen als iets bijzonders.

3:58 ¶¶ 98 – 100 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Vooruitgang

Content:

En ik denk dat we daar wel naartoe gaan en dat je dat ook probeert.

[29:43 - 29:59] Je wilt ook niet dat het afleidt in je stuk als auteur. En soms is het gewoon heel belangrijk, want dan is het hele interview met iemand die non-binair is, over het de non-binairiteitskwesities, hoe bedoel je, allemaal. Dus ik vind eigenlijk zo'n summiere uitleg erbij en door,

[29:59 - 30:16] vind ik eigenlijk wel een goed vooruitgang,

3:59 ¶ 104 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Geen uitleg is ultieme vooruitgang

Content:

Dat zou natuurlijk de ultieme vooruitgang zijn, maar die ken ik niet, die journalisten die dat doen.

3:60 ¶ 104 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Je grammatica verklaren

Content:

Ja, omdat het gewoon... Het valt op. Niet omdat het nou per se dat je moet doen van ja, het is een minderheid dus moet je het uitleggen, nee. Omdat het gewoon taalkundig opvalt, wil je dat gewoon afdekken, dan heb je oké.

3:61 ¶ 105 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Recht doen aan wens persoon

Content:

En soms is het gewoon überhaupt relevant omdat die persoon graag wil laten weten dat... dat die non-binair is of trans is.

3:62 ¶ 105 – 106 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Redactie: Journalisten doen het goed

Content:

Nee, in principe wordt het al... De keren dat het gebeurt, wordt dat al meteen uitgelegd.

[31:54 - 32:11] Ik heb nog nooit gehad dat ik een tekst gegeven heb dat ik dacht, hè? En dan zelf maar moest uitleggen van, oh. Nee, dat is wel... Dan heeft iemand mij ge-out-woked, dat zou ik knap vinden. Iemand zegt van, oh, je wil dat ik dit even ga noemen. Ik vond het gewoon heel normaal. Wat moest je dan ook tegen mij zeggen?

3:63 ¶ 107 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Stijlboek: Nee

Content:

a, ik ga straks even voor je zoeken of we inmiddels al een lemma daarover hebben of zo.

We hebben daar wel dus inderdaad, volgens mij hebben we daar wel een stuk van de oude Ombudsman over gehad, toch?

3:64 ¶ 109 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Redactie: Vroeger anders

Content:

De hoofdredactie nam hier nog geen beslissing mee, maar volgt de maatschappelijke ontwikkelingen. De mens die niet als hij of zij wil aangeduid wordt wel gerespecteerd.

3:65 ¶ 109 – 110 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij

Content:

Nee, wij zijn denk ik inderdaad mee met de maatschappelijke ontwikkelingen.

[33:13 - 33:29] Dat is een beetje zo'n cop-out, weet je wel. Dat gebeurt gewoon algemeen.

Als je denkt van, oh, de tijd is er rijp voor, dan doen we het.

3:66 ¶ 113 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Non-binairiteit altijd melden vreemd

Content:

het is ook heel vaak niet relevant. Iemand kan wel non-binair zijn, die spreek je over een heel ander onderwerp. Maar bij hij of zij is daar geen moment bij stil, dan verwijst je er gewoon naar. En nu ga je er toch altijd van uit dat iemands non-binairiteit of zo, dat dat een heel wezenlijk onderdeel is van wie diegene is.

3:67 ¶ 115 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: leesbaarheid

Content:

Nee, ik zou iedereen van harte willen aanraden om, als het natuurlijk geen donder uit maakt, om iets lekker lezende die te gebruiken.

3:68 ¶ 116 – 117 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Voornaamwoorden: Keus van non-binair persoon

Content:

Maar als iemand nou zegt van, ik vind, ik verwijst naar mezelf altijd met die, [35:22 - 35:38] of laat ik me verwijzen met die, en jij gaat dan hen gebruiken. Het is allebei genderneutraal, dus wat dat betreft yeey, maar aan de andere kant ben je dan nog steeds koppig en zeg je, jij doet het met die, want jij... Dus wij willen hen. Dus ik zou, wat dat betreft, ja, dat per geval...

3:69 ¶ 118 – 119 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Voornaamwoorden: Keus van non-binair persoon

Content:

Toch als iemand zegt, ik wil, ik ben... Ik doe dit en dit beroep, dan geef ik ook geen andere beroep erbij. Nee. Of het anders omschrijven. Ja, je wilt het correct doen. Ja. Neem ik aan.

[35:57 - 36:14] Niet wat jij nou prettig vindt om op te schrijven.

3:70 ¶ 131 – 132 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Andere woorden uitleg: Genderqueer

Content:

Even te kijken, er zit misschien wel een... Maar dat zal het wel weer een stuk zijn die echt, ik zit ernaar een paar letters in de, LHTB-achtige. Sommige mensen die omschrijven zeggen bijvoorbeeld dat het genderqueer, dan moet je bijvoorbeeld wat meer uitleggen dat het genderqueer

[39:55 - 40:12] voor hen dan weer misschien wat anders is dan non-binair zijn. En nou ja, er zijn nog best wel veel lichtoverlappende...

3:71 ¶ 148 – 150 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Motivatie: Je grammatica verklaren

Content:

Ja, ik weet niet of het nodig is. Ik weet dus niet of het komt uit dat we denken dat de lezer, puur dat de lezer deze hulp nodig heeft. Of omdat we dit ook doen omdat je als journalist jezelf aan het verantwoorden bent.

[44:43 - 44:59] En dat is het grote verschil. Je weet niet wanneer het publiek er klaar voor is, want die reactie krijg je waarschijnlijk nooit. Nee. Tenzij je dan een enquête op zou loslaten. Maar je doet het ook om je eigen straatje een beetje schoon te vegen. Omdat je denkt van, ja, ik moet hier zo naar verwijzen.

[44:59 - 45:16] Want het is... Ja, en anders... Om jezelf te verklaren, meer dan dat je de mensen probeert te educaten, zeg maar.

3:72 ¶ 151 – 152 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Redactie: kritiek op zelf

Content:

Waarom leg je het uit? Doe je dat puur taalkundig? Of doe je dat gewoon omdat het voor die persoon het belangrijkste is dat je het uitlegt? Of omdat je denkt dat andere mensen het dan goed zullen begrijpen? Dat zit er nu een beetje in zo'n vage vuur, denk ik. Ja, wat het... Ja.

Dus ik weet ook niet of het...

[45:34 - 45:50] Ik weet dus ook niet of ze in Amerika er helemaal van af zijn. En terwijl ze letterlijk een woord hebben dat dat makkelijker is in te...

3:73 ¶ 156 in NRC - transcript.docx

Codes:

- Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij

Content:

Dus dat is dan... Want dat betekent dat het voor je leidt eraan als je het grootste persbureau van Nederland bent natuurlijk. Ja. Maar de grote, de interessante dingen vind ik dus stukken waar het niet gaat over iemand zonder... Denk ik ook. ...het periode tijd of het trans zijn,

4 Volkskrant

Codes:

- Doelgroep: Online directer aanspreken
- Doelgroep: oude generatie vindt t moeilijk
- Medialandschap: Volkskrant redelijke midden
- Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij
- Motivatie: Epistol niet passend
- Motivatie: Hen want wordt meest gebruikt
- Motivatie: laten wennen
- Motivatie: Niet activistisch zijn
- Motivatie: Non-binairiteit altijd melden vreemd
- Motivatie: Recht doen aan wens persoon
- Motivatie: Uitleg omdat het functioneel is
- Motvatie: Non-binaire kwestie achter de rug
- Reacties: Geen reacties meer
- Reacties: Taalkundige reacties
- Reacties: Veel reacties
- Reacties: Weerstand
- Reacties: weinig vanuit doelgroep
- Redactie: 2021 keus gemaakt
- Redactie: extern advies
- Redactie: Geen discussie
- Redactie: Logische om te doen
- Redactie: Menig discussie
- Redactie: moeilijke zinnen
- Redactie: Organisch gegaan
- Redactie: Taal was eerst belangrijker dan gender
- Redactie: uitleg zolang nodig
- Redactie: veel kunst, avant-garde
- Redactie: volgt Transgender netwerk
- Redactie: Vroeger kozen wij gender
- Redactie: vroeger vonden onleesbaar
- Voorkeur uitleg: Geen uitleg
- Voorkeur uitleg: Niet anders bij artikel over gender
- Voorkeur uitleg: niet een uitleggend artikel
- Voorkeur uitleg: Tussen haakjes
- Voorkeur uitleg: Tussenzin
- Voorkeur uitleg: vroeger mijden
- Voornaamwoorden: Hen/hun
- Werkzaamheden: Grammatica
- Werkzaamheden: inkorten
- Werkzaamheden: Koppen, bijschriften, etc
- Werkzaamheden: verbeteren voornaamwoorden
- Werkzaamheden: Verhaal intrekken

55 Quotations:

4:1 ¶ 5 in Volkskrant

Codes:

- Werkzaamheden: Verhaal intrekken

Content:

Eindredacteur is er in eerste instantie om... We hebben laatst nog een enquête gehad over wat eindredacteuren zelf het belangrijkste vinden aan hun werk. Zowel ben je er voor dingen aantrekkelijk maken.

4:2 ¶ 6 in Volkskrant

Codes:

- Werkzaamheden: Grammatica

Content:

Ben je er om dingen taaltechnisch correct te krijgen. Is het belangrijk dat de feiten gecheckt worden. Nou ja, goed, al die dingen moet je eigenlijk doen.

4:3 ¶ 9 in Volkskrant

Codes:

- Werkzaamheden: inkorten

Content:

Kan het korter, het moet ook heel vaak korter

4:4 ¶ 9 – 11 in Volkskrant

Codes:

- Werkzaamheden: Koppen, bijschriften, etc

Content:

En dan moet er een kop boven voor print. Nou, een kop voor print is gewoon best wel kort, vaak. En voor de nieuwskrant is het heel feitelijk.

[02:47 - 03:06] En moet je meteen weten waar het over gaat. Dan moet er nog een intro boven. Intro, dan doe je eerst een inleidende zin, dan een tweede zin die ongeveer vertelt waar de crux zit, of waar de spanning zit. Of tenminste, en dan nog een derde zin die in het verhaal trekt, dat is ongeveer het model.

[03:06 - 03:26] En dan, nou ja, van die saaie dingen als tussenkopjes maken, en zorgen dat de fotobijschriften kloppen. Fotobijschriften zitten heel vaak fouten in. Kaders doen. En dan moet je het opmaken, dus dat is al bij de opmaak. Dus je doet het eerst in het online venster, dan doe je het in het printvenster.

4:5 ¶ 12 in Volkskrant

Codes:

- Werkzaamheden: Verhaal intrekken

Content:

En ondertussen moeten we dus ook steeds meer bezig zijn met wat is een goede online kop. En hoe trekt die mensen het verhaal. En dat is natuurlijk een heel ander verhaal dan hoe je een printkop maakt. Gaat veel sneller, denk ik. Of voor online, ja precies, die moet je echt erin trekken.

4:6 ¶ 15 in Volkskrant

Codes:

- Doelgroep: Online directer aanspreken

Content:

Ja, omdat je het publiek er veel directer aan spreekt, denk ik. En je kan het natuurlijk in de krant ook niet meten, wat er werkt.

4:7 ¶ 18 in Volkskrant

Codes:

- Motivatie: Non-binaire kwestie achter de rug

Content:

Ja. Nou, dus de non-binaire kwestie is best wel een grote geweest.

4:8 ¶ 32 in Volkskrant

Codes:

- Voorkeur uitleg: Geen uitleg

Content:

Ja, ik zat eens te kijken van... Maar volgens mij doen wij dit ondertussen niet meer

4:9 ¶ 33 – 34 in Volkskrant

Codes:

- Redactie: Vroeger kozen wij gender

Content:

Maar er is dus een periode geweest voordat we hierop overstapten, dat er nog gewoon gekozen werd voor mensen.

[10:04 - 10:20] Wat ze waren. Ja. Of ze hen, hun of die/dienst. Nee, of ze gewoon hij of zij waren. Ja. Het ziet eruit als een hij. Ja. We gaan er niet moeilijk over doen, we noemen het gewoon een hij. Een hele bizarre situatie.

4:10 ¶ 35 in Volkskrant

Codes:

- Motivatie: laten wennen

Content:

Toen hebben we een tijd dit gedaan om het idee om toch mensen te laten wennen aan het gevoel. Mensen te laten wennen aan dat hen, hun daarin zit.

4:11 ¶ 37 in Volkskrant

Codes:

- Voornaamwoorden: Hen/hun

Content:

Want wij noemen hen, hun

4:12 ¶ 39 – 40 in Volkskrant

Codes:

- Motivatie: Hen want wordt meest gebruikt

Content:

Dus die of het zijn alternatieven voor hem, die is aanwezig en het klinkt minder wenselijk.

Ja. Dat zie je ook nooit. Nee. Nu hen hetzelfde moest... Dus wij kiezen voor deze.

[11:49 - 12:06] En dat is eigenlijk een beetje een makkelijke keuze door te zeggen van... Dit is gewoon wat er het meest wordt gebruikt. Ja. En dan doen we die dus.

4:13 ¶ 41 – 42 in Volkskrant

Codes:

- Redactie: moeilijke zinnen

Content:

Nou, ik vind hen vaak wel moeilijk in zinnen. Het is niet lekker. Nee.

[12:22 - 12:38] Hen heeft... Of hen... Weet je wel...

4:14 ¶ 42 – 43 in Volkskrant

Codes:

- Redactie: veel kunst, avant-garde

Content:

Het was een tijdje dat het heel vaak voorkwam.

[12:38 - 12:55] En dat er heel vaak kunst... Het was ook heel vaak in het kunstkatern. Omdat het kunstenaars of filmmakers of zo zijn. Die zitten toch in de avant-garde daarin. Die zijn er wat eerder mee.

4:15 ¶ 44 – 45 in Volkskrant

Codes:

- Voorkeur uitleg: vroeger mijden

Content:

En wat we eerst en zo ook wel deden was... De naam gewoon heel vaak gebruiken.

[13:12 - 13:28] Dus iemands achternaam. Om het helemaal te ontwijken. Ja. Dus dat was eerst nog een tussenvorm. En dan... Daarna hebben zij hem overgegaan op hen. Ja

4:16 ¶ 46 in Volkskrant

Codes:

- Redactie: Organisch gegaan

Content:

Nee, bij de Volkskrant is het ook helemaal niet... Met heel veel tamtam aangekondigd. Het is gewoon... Op een gegeven ogenblik waren er zoveel vragen over. En kwam het... Was het gewoon zo vaak opgekomen.

4:17 ¶ 50 in Volkskrant

Codes:

- Redactie: Geen discussie

Content:

En toen is dat wel naar buiten gebracht. In een soort van redactie breed overleg. De redactie dialogen. En daar heeft een van de eindredacteuren toen toegelicht. Van dit gaan we doen op deze manier.

4:18 ¶ 51 in Volkskrant

Codes:

- Redactie: Logische om te doen

Content:

Maar helemaal niet heel erg... Het werd niet als een revolutie gezien. Of als iets anders. Gewoon als een oplossing voor een probleem. Ook misschien wel gewoon logisch.

4:19 ¶ 52 – 53 in Volkskrant

Codes:

- Motivatie: Recht doen aan wens persoon

Content:

Ja, recht doen aan de herkenbaarheid van non-binaire personen. Ja. En hun niet een onjuiste genderidentiteit toeschrijven.

[15:25 - 15:41] En dat is dus... Ik bedoel, zoals het hier staat vind ik het heel mooi. En prettig eruit zien.

4:20 ¶ 53 in Volkskrant

Codes:

- Redactie: Menig discussie

Content:

Maar de realiteit is echt heel anders geweest. Vond ik wel. Ik vond het echt best wel schokkend. Hoeveel onwil er was.

4:21 ¶ 54 in Volkskrant

Codes:

- Redactie: Taal was eerst belangrijker dan gender

Content:

Omdat er zo lang vooral... Omdat op een of andere manier de belangen van taalliefhebbers... werden groter geacht dan de belangen van mensen... om zich herkend te voelen in hun genderidentiteit.

4:22 ¶ 55 in Volkskrant

Codes:

- Redactie: vroeger vonden onleesbaar

Content:

Nou, dat het lelijke zinnen oplevert. En dat het onleesbare zinnen oplevert. Ja. En onherkenbaar of zo. Onherkenbaar. Ja. En dat is dus inderdaad waarom we een tijd... Maar volgens mij doen we dat nu nooit meer.

4:23 ¶ 56 in Volkskrant

Codes:

- Voorkeur uitleg: Geen uitleg

Content:

Volgens mij zijn we al lang af van deze... Van het benoemen ervan? Ja, dat dacht ik. Tenminste, ik doe het niet meer.

4:24 ¶ 56 – 57 in Volkskrant

Codes:

- Voorkeur uitleg: Tussen haakjes

Content:

Hen, hun. Hen, hun. En dan helemaal...

[16:32 - 16:48] Of de eerste keer dat je het nog wel zegt... Identificeert als non-binair. En gebruikt voornaamwoorden.

4:25 ¶ 57 – 58 in Volkskrant

Codes:

- Voorkeur uitleg: Tussenzin

Content:

Maar daarvoor hadden we nog een soort uitleg... Met wij doen dat nu. Of zo. Waar je nog een beetje van... Hoi, lezer. Maar wel nog...

[16:48 - 17:07] En dan dus wel in een lopende zin. Dus niet zo tussen haakjes.

4:26 ¶ 58 – 59 in Volkskrant

Codes:

- Motivatie: Epistol niet passend

Content:

Of nou helemaal niet dit epistel eronder. Dat je dan zo'n hele uitleg met helemaal wat anders. Heel raar. Dit is echt alsof mensen nog nooit... Iemand met een andere... Gewoon een andere identiteit zijn tegengekomen.

[17:07 - 17:23] Helemaal uitleggen. Is dit een soort NPO op 3 of zo? AD was dit. Ja, dat is ook wel een beetje een kinderkrant, toch?

4:27 ¶ 65 – 66 in Volkskrant

Codes:

- Motivatie: Non-binairiteit altijd melden vreemd

Content:

Maar ik vind het wel... Ik vind het ook altijd wel grappig, altijd zo inderdaad zo... Dan alsof echt zo'n beschrijving van iemand dat er altijd zo bij moet staan.

[19:12 - 19:29] De non-binaire artiest. De artiest. Maar volgens mij zouden wij dat dus niet meer doen. Niet op die manier. Niet zo.

4:28 ¶ 66 in Volkskrant

Codes:

- Motivatie: Non-binairiteit altijd melden vreemd

Content:

Het is niet een relevant kenmerk. Nee.

4:29 ¶ 72 in Volkskrant

Codes:

- Voorkeur uitleg: Niet anders bij artikel over gender

Content:

Nee, want ik denk niet dat we zoveel... Tenminste, ja, als het hele artikel gaat over dat iemand non-binair is... Ja, dan is het wel duidelijk. Ja. Dan ga je niet zeggen... Nee. Die identificeert zich als non-binair. Nee. Nee.

4:30 ¶ 74 in Volkskrant

Codes:

- Reacties: Veel reacties ● Reacties: Weerstand

Content:

En ik denk dat ik een half jaar geleden nog wel veel mails kreeg. Of dat we veel mails kregen waarin werd gezegd van... Hou toch eens op met die...

4:31 ¶ 76 in Volkskrant

Codes:

- Reacties: Taalkundige reacties

Content:

Maar toen... Maar het viel me eigenlijk mee, want we kregen nog veel meer vragen over dat we hen/hun verkeerd hadden gebruikt in zeg maar hun hebben. Ja. Weet je wel, gewoon de oude taalregel

4:32 ¶ 77 in Volkskrant

Codes:

- Reacties: weinig vanuit doelgroep

Content:

Dus dat viel me toen op dat het eigenlijk niet eens zo'n storm van kritiek of gedoe heeft opgeleverd.

4:33 ¶ 77 – 79 in Volkskrant

Codes:

- Reacties: Geen reacties meer

Content:

En ondertussen zie ik het helemaal niet meer. Nee. Zie ik er helemaal geen vragen meer over binnenkomen.

[22:49 - 23:14] Nee. Het is gewoon gebeurd. Ja. En het is alleen toen bij de invoering. Bij de invoering... Ik denk dat we bij de invoering vooral bang waren voor veel kritiek en veel gedoe. En daarna waren er wel wat zuurpruimen die erover mailden van ik vind het niet fijn of ik vind het onzin of weet ik veel.

[23:14 - 23:32] Maar niet mensen die zeiden ik ga de krant opzeggen of ik vind het niet leesbaar of ik kan zo niet... Ne

4:34 ¶ 80 in Volkskrant

Codes:

- Redactie: 2021 keus gemaakt

Content:

Volgens mij is het 2021 geweest dat we dat hebben besloten. Maar ik ga het wel even opzoeken voor je.

4:35 ¶ 82 in Volkskrant

Codes:

- Redactie: volgt Transgender netwerk

Content:

Toen kwam iemand van het Transgender Network bij het praten over de laatste onderzoeken. Dus dat was niet eens iemand van de krant, maar het was iemand van buiten de krant.

4:36 ¶ 83 in Volkskrant

Codes:

- Redactie: extern advies

Content:

Ja. Ik weet het niet. Ik kan het hier nu niet zien. Koetsenruiter. Wat had ik gezien? Ja. Ja. Nieuwe taal met Mark Moorman.

4:37 ¶ 84 – 87 in Volkskrant

Codes:

- Motivatie: Niet activistisch zijn ○ Redactie: 2021 keus gemaakt

Content:

Veel discussies op de redactie, zeker op de Kunst en V-redactie, gaan over de muren waarop de maatschappelijke veranderingen zich in de taal aankondigen.

[25:27 - 25:45] Soms komen die veranderingen haast ongemerkt en realiseer je dat die termen als fotograaf of regisseur een hele tijd niet meer worden gebruikt. Maar het lijkt of de snelheid van de veranderingen toeneemt. Museum schaft de term Gouden Eeuw af. Een toonaangevend Amerikaans blad kondigt aan dat ze de term actrice afschaffen.

[25:45 - 26:01] Dat soort dingen. Dus toen waren er knopen doorgehakt op dit onderwerp. En dan zegt ze er dus nog wel bij, dit is de adjunct hoofdredacteur.

[26:01 - 26:18] Het lijkt moeilijk om neutrale beslissingen te nemen. Zonder dat het lijkt dat de krant een activistische agenda volgt. En daar zijn ze dus inderdaad heel erg bang voor.

4:38 ¶ 87 – 89 in Volkskrant

Codes:

- Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij

Content:

En dat is vreemd, vind ik.

[26:18 - 26:34] Want op dit punt, 12 april 2021, was het echt niet meer een activistische... daad. We waren echt al een van de laatsten.

[26:34 - 26:50] Ja? Nou, dat gevoel had ik wel. Ik had het idee dat NRC toen al was.

4:39 ¶ 90 in Volkskrant

Codes:

- Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij

Content:

Nou, ik weet eigenlijk niet of het op taalgebruik nog heel erg per se een probleem is. Dat we daar in achterlopen nu. Maar toen wel. Ja.

4:40 ¶ 91 – 94 in Volkskrant

Codes:

- Medialandschap: Volkskrant redelijke midden

Content:

Zeker niet. Maar dat vonden ze zelf wel. Oh ja. Ja. Het is gewoon het gevoel van... Ja, veiligheid. Ja, het redelijke midden.

[27:26 - 27:46] Volkskrant heel erg van het redelijke midden. Ook onder Pieter Klok. Dan ben je al snel heel erg activistisch als je dan te woke bent. Ja. En goed, dat is helemaal niet slecht.

[27:46 - 28:02] Het was een goed idee om objectief te schrijven op een manier die een grote groep mensen aanspreekt. Maar goed, op dit punt was het gewoon niet... Het was gewoon op dat punt al lang...

[28:02 - 28:18] Ja, we waren er al. ...geaccepteerd. Ja. Ja, en dus die golf van protest en de angst dat we een activistische agenda hebben gevolgd. Dat is... Nee. Dat is... Ja.

4:41 ¶ 95 – 96 in Volkskrant

Codes:

- Doelgroep: oude generatie vindt t moeilijk

Content:

a, ik denk het wel. Als ik alleen al afga op mijn moeder, die op zich heel links... Weet je wel, dat heb je gewoon met die generatie boven ons. Die zijn dan, ik weet het niet, veel zestig of zo. Ja. En die op zich links en feministisch en...

[28:36 - 28:53] Goede mensen. Ja. Maar dit... Snappen het niet. Dat gaat haar dan al te ver.

4:42 ¶ 98 – 99 in Volkskrant

Codes:

- Motivatie: laten wennen

Content:

Ja, hier staat wel, zolang de term nog niet ingeburgerd is, is het van belang de lezer context te geven. Zoals Kydeness, de artiestennaam voor de Engelse Adam Bainbridge, identificeert zich als non-binair. Ja.

[29:26 - 29:42] Dus zoiets, dat soort dingen, die voegen we nog wel toe. Ja.

4:43 ¶ 100 – 101 in Volkskrant

Codes:

- Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij

Content:

Nee, ik denk niet dat de krant daar een rol in heeft. Ik denk wel dat de krant... taal moet bezigen waar mensen zich in kunnen... waar mensen zich prettig bij voelen. Of waar mensen zich niet buitengesloten voelen.

[30:01 - 30:18] Ja. En daar gaat het vooral om.

4:44 ¶ 102 – 104 in Volkskrant

Codes:

- Redactie: Geen discussie

Content:

Nee, ik denk dat... Kijk, op zich, de geest klopt. Het is gewoon, zij hebben die diens gebruikt.

[30:35 - 30:51] Ja, ik vind dat vreemd. Want ik dacht dat wij hen, hun, hadden afgesproken. Ja. Ja. Maar het is niet zo'n issue. Het is geen discussie op de redactie. Niet dat er nog verandering in... Het is niet dat iemand nu gaat zeggen... Hey, Magazine, ik zie dat jullie dit hebben gedaan.

[30:51 - 31:09] Waarom? Nee. Maar het is ook niet inderdaad dat het nu hen, hun is... en dat er dan toch nog af en toe wordt besproken... moeten we niet die diens doen? Ja, dat zijn wel gesprekken die we nog steeds hebben. Oh ja. Maar zolang er niet een ander advies over komt...

4:45 ¶ 105 in Volkskrant

Codes:

- Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij

Content:

Als het nu blijkt dat die/diens gewoon ondertussen... door veel meer mensen wordt gebruikt, dan kunnen we weer over. Ja.

4:46 ¶ 112 – 114 in Volkskrant

Codes:

- Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij

Content:

Als je dat opzoekt in onze taal of in de taalunie... Zeggen van, ja, oké, het is bijna niet meer te keren. Het gaat gewoon binnenkort over. En dat is bij heel veel van die lezersvragen over taal... Blijkt dat toch gewoon de trend te zijn. En dat is, denk ik, ook bij dit soort kwesties...

[33:23 - 33:42] Dat het heel vaak is van... Ja, als de kritische massa maar gewoon groot genoeg is... Dan verandert taal, taal verandert. En dat is, denk ik, ook met tussen die hen, hun... Als we er nu achterkomen dat het toch niet zo lekker loopt... En dat heel veel mensen, ook al is het misschien grammaticaal niet zo perfect of zo...

[33:42 - 33:58] Dan gaan we toch over op die diens. Ja. Maar daarin zijn we gewoon niet leidend. Daarin zijn we volgend. Ja, echt volgend

4:47 ¶ 117 – 118 in Volkskrant

Codes:

- Motivatie: Niet activistisch zijn

Content:

Nee, we willen mensen niet opvoeden. Nee. Nee? Nee, echt niet. Oh. Nee, want de krant heeft helemaal geen agenda daarin, toch?

[34:52 - 35:10] Nee. Het is niet... We willen gewoon nieuwsobjectief verstaan en daarin loop je tegen het geel kwesties aan. En dat komt vanuit de maatschappij.

4:48 ¶ 122 in Volkskrant

Codes:

- Voorkeur uitleg: niet een uitleggend artikel

Content:

Ik heb niet het idee. Tenminste, ik kan me niet herinneren dat we in de Volkskrant echt van dat soort beschouwende artikelen over genderneutrale taal.

4:49 ¶ 125 – 127 in Volkskrant

Codes:

- Werkzaamheden: verbeteren voornaamwoorden

Content:

Nou ja, ik moet het nog wel eens verbeteren. En ik moet er ook vaak consequentie in. Dus iemand is heel opgewekt begonnen en heeft keurig het zinnetje ingezet van hen-hun, want hen is non-binair.

[37:13 - 37:29] En daarna overgaat op hij. Ja. Dat omdat we gewoon mens zijn. Ja, is ook. Dus dat moet ik wel nog wel eens verbeteren. Even kijken hoor.

[37:30 - 37:47] Het is niet zo dat mensen het vergeten. We zijn best wel consequent over het algemeen. Het is niet alsof mensen nog gemisgenderd worden. Dat maak ik nu meer mee. Nee. Dat is fijn.

4:50 ¶ 128 – 129 in Volkskrant

Codes:

- Voorkeur uitleg: Geen uitleg

Content:

Ja, zeker. Maar het grappige is dus wat ik al zei. Ik heb gewoon niet het gevoel... Ik zie het de laatste tijd veel minder vaak voorkomen. En volgens mij ook al wat... Je zou er misschien even naar moeten kijken of ik zou zelf even in het archief moeten kijken.

[38:03 - 38:19] Maar ik heb het idee dat ik artikelen voorbij heb zien komen de laatste tijd die het niet eens meer... Dat is wat ik al zei. Die ik niet expliciet benoem. En dat is dus ook geleidelijk. Ja. Dus dit is nu echt al geweest, deze uitleg? Ja. Nou ja.

4:51 ¶ 130 in Volkskrant

Codes:

- Redactie: uitleg zolang nodig

Content:

Ik ga het even kijken hoor. Er staat hierin van zolang het niet gangbaar is. Maar ik heb het gevoel... Volgens mij... Is het nu gangbaar? Is er? Nou niet helemaal. En er zijn nog heel veel artikelen waar je het volgens mij wel uitlegt. Maar volgens mij gaat het af en toe ook al wel gewoon. Ja. Ja.

4:52 ¶ 132 – 135 in Volkskrant

Codes:

- Motivatie: Non-binairiteit altijd melden vreemd

Content:

Ik zou zeggen, ik vind het zelf heel... Ik vind het zelf niet mooi om te zeggen de non-binaire blablabla. Nee, vind ik ook niet. Nee. Het is niet respectvol. En het is... want je gaat ook niet de zwarte of de... Nee.

[39:10 - 39:26] Nee. Of inderdaad... De homofiele. De homoseksuele, ja. Dat kan echt niet. Dat zeg je toch niet? Als hij nou te hetero... Als het ertoe doet, ja. Als hij... Ja, maar het is niet...

[39:26 - 39:42] Heeft over uitsluiting of... Ja. Het is niet een volledige persoonlijkheid. Of een beschrijvend ding. Maar ik vind inderdaad dit... Dit ziet er heel wereldvreemd uit voor mij. De non-binaire artiest Sam Smith.

[39:42 - 40:01] Dat ziet eruit alsof je... Alsof je zelf nog heel erg moet wennen aan dat feit dat dat soort mensen bestaan. En dat geeft voor mij een heel onwelkom of heel... Ja. Ja. Alsof je met een raar persoon te maken hebt.

4:53 ¶ 137 – 138 in Volkskrant

Codes:

- Motivatie: Uitleg omdat het functioneel is

Content:

En heel veel zal ook te maken hebben met lengte. Heel vaak heb je gewoon helemaal geen ruimte om eindeloos te gaan uitleggen. Nee. AD wel. AD heeft alle ruimte. Het is online.

[40:33 - 40:51] Niet dat ze dit in de krant hebben gedaan. Nee

4:54 ¶ 155 in Volkskrant

Codes:

- Motivatie: Uitleg omdat het functioneel is

Content:

Toen het eenmaal was besloten, toen hebben we inderdaad nog gezegd van we moeten het gaan uitleggen. Maar hoe je het precies uitlegt, daar zijn geen hele duidelijke regels over. Dat heeft iedereen gewoon zelf gedaan. Ja. En dat is ook inderdaad, als er geen ruimte is, doe je het korter.

4:55 ¶ 157 in Volkskrant

Codes:

○ Voorkeur uitleg: Geen uitleg

Content:

Volgens mij heb ik het echt overal nog wel gezien bij de Volkskrant. Weet je wat ik ga doen?
Ik ga straks even googlen.

5 AD

Codes:

● Doelgroep: Jeugd minder in hokjes denken ● Doelgroep: Jong publiek, gehaast ●
Doelgroep: locatie ○ Doelgroep: niet vaak in aanraking met non-binaire mensen ●
Doelgroep: Oud publiek ● Doelgroep: Provincie ● Medialandschap: Ongeveer gelijk qua
uitleg ● Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij ● Motivatie: Begin
tekst ● Motivatie: Bekend of onbekend geen verschil ● Motivatie: Je grammatica verklaren
● Motivatie: mijden niet doen ● Motivatie: Uitleg nog nodig ● Reacties: Uitleg wordt
gewaardeerd ● Reacties: Veel reacties ● Reacties: Weerstand ● Reacties: weinig vanuit
doelgroep ○ Redactie: Speelt niet ○ Redactie: volgt Transgender netwerk ● Stijlboek: Ja ●
Voorkeur uitleg: Tussenzin ○ Voorkeur uitleg: vroeger mijden ○ Voornaamwoorden:
Die/diens ● Werkzaamheden: Begrijpbaar maken ● Werkzaamheden: Grammatica ●
Werkzaamheden: Inleven in lezer ● Werkzaamheden: Verhaal intrekken

33 Quotations:

5:1 ¶ 8 in AD

Codes:

● Werkzaamheden: Grammatica

Content:

Dat je zorgt dat de teksten die je krijgt van de verslaggevers... Dat die persklaar zijn.

5:2 ¶ 8 in AD

Codes:

● Werkzaamheden: Begrijpbaar maken

Content:

En dat mensen ze kunnen begrijpen dat onze lezers...

5:3 ¶ 9 in AD

Codes:

● Werkzaamheden: Inleven in lezer

Content:

Je hebt een soort van profiellezer in je gedachte.

5:4 ¶ 9 in AD

Codes:

● Werkzaamheden: Grammatica

Content:

Grammaticaal moet het allemaal kloppen.

5:5 ¶ 11 in AD

Codes:

● Werkzaamheden: Inleven in lezer

Content:

Je gaat eigenlijk op de stoel van de lezers zitten ook. Maar je vraagt je constant af, is het
compleet? Klopt het allemaal?

5:6 ¶ 12 – 13 in AD

Codes:

● Werkzaamheden: Verhaal intrekken

Content:

Wij moeten ook proberen de lezer het verhaal in te trekken.

[05:47 - 06:07] Dat is ook onze taak. Met aantrekkelijk koppen, intro's. Ja, aanspreken. Dus dat komt er ook natuurlijk bij.

5:7 ¶ 14 in AD

Codes:

- Doelgroep: locatie

Content:

Ik zie iemand daar voor me, die zit in de trein. En die is onderweg naar huis of die is onderweg naar zijn werk.

5:8 ¶ 15 in AD

Codes:

- Doelgroep: Oud publiek

Content:

Onze lezer bij de krant, bij print, is veelal wat ouder. Woont veelal in de provincie.

5:9 ¶ 15 in AD

Codes:

- Doelgroep: Provincie

Content:

provincie.

5:10 ¶ 17 in AD

Codes:

- Doelgroep: Jong publiek, gehaast

Content:

Terwijl de lezer van AD.nl, die is veel meer gehaast. Dat is iemand die zit in de trein. En daar kop je dus ook anders op. En daar pak je je verhaal dus ook anders op aan.

5:11 ¶ 19 in AD

Codes:

- Stijlboek: Ja

Content:

Om daar in het stijlboek een soort handleiding voor te bieden.

5:12 ¶ 21 – 22 in AD

Codes:

- Voorkeur uitleg: vroeger mijden

Content:

We hebben hem eerst in de krant heel erg omheen geschreven. Zo van de auteur met de achternaam. Toen zijn we daar ook over gaan hebben van ja, daar moeten we iets mee.

[08:26 - 08:43] En daar moeten we een antwoord op hebben.

5:13 ¶ 26 – 27 in AD

Codes:

- Reacties: Weerstand

Content:

Er was ook best wel weerstand tegen. Vanuit de conservatievere hoek. Collega's die het onzin vinden.

[09:58 - 10:14] Die hebben we natuurlijk ook altijd erbij.

5:14 ¶ 27 in AD

Codes:

- Motivatie: Je grammatica verklaren

Content:

Je moet wel iets hebben. Je moet daar gewoon iets mee kunnen doen. Als de gelegenheid zich voordoet. Dus ja, het is...

5:15 ¶ 28 in AD

Codes:

- Redactie: Speelt niet

Content:

Als het aan de orde is, dan wordt het gebruikt. Maar het is niet echt iets wat heel erg speelt op de redactie. Maar we hadden toen wel meteen zoiets van... We willen daar best iets aan doen.

5:16 ¶ 29 – 33 in AD

Codes:

- Redactie: volgt Transgender netwerk

Content:

Transgender netwerk.

[10:50 - 11:08] En we hebben het toen echt heel open tegen hen gezegd. Wat vinden jullie belangrijk? Hoe denk je dat wij ons moeten aanpassen aan een nieuwe werkelijkheid? Jullie zitten midden in die werkelijkheid. Wij veel minder. Maar we moeten er wel wat mee doen.

[11:08 - 11:25] En na dat gesprek hebben we toen een hele uitgebreide Zoom-meeting gevoerd. Met alle chefs en alle direct betrokkenen. Ja, daar kregen we echt wel hele goede tips. Hebben we daarvan gekregen.

[11:25 - 11:44] Wat gewoon heel helder was. Over wat nu wel en niet gewenst is. En hoe je bepaalde dingen kunt oplossen. Bijvoorbeeld, wij gebruiken LHBTI zonder meer. Dat je ook overlegt, wat is nou een goede afkorting?

[11:44 - 12:00] Wat is bruikbaar? Wij willen niet zo'n hele riedel van LHBTIQA+. Maar LHBTI, dat was zoiets wat werkbaar was. Dat vroegen zij ook aan. Dat soort dingen zijn heel praktisch.

5:17 ¶ 35 – 37 in AD

Codes:

- Voorkeur uitleg: Tussenzin

Content:

Het eerste voorbeeldje is wel iets wat wij ook zo zouden kunnen doen. Gewoon als een soort tussenzin. Even vermelden. Ik weet niet of je het al gelezen hebt, Wilko?

[12:36 - 12:52] Ja, ik heb het nu voor me. Alleen wij laten dus niet de plus. We doen LHBTI. Die plus hebben we niet in de afkorting. Maar zo'n tussenzinnetje. Even laten vallen.

[12:52 - 13:10] De eerste keer dat je dan zo'n voornaamwoord gebruikt. En dan inderdaad zo'n zinnetje. Even uitleggen. Wij gebruiken die en die voornaamwoorden. Of deze persoon. Zo zouden wij dat ook oplossen.

5:18 ¶ 39 in AD

Codes:

- Voornaamwoorden: Die/diens

Content:

Die en diens. En hen en hun. Bij voorkeur trouwens wel die of diens.

5:19 ¶ 40 in AD

Codes:

- Motivatie: Begin tekst

Content:

D

5:20 ¶ 42 – 45 in AD

Codes:

- Motivatie: Uitleg nog nodig

Content:

We hebben ook een beetje geturfd. Hoe vaak gebruiken we het nou? Hoe vaak komen we nou in onze dagelijkse nieuwspraktijk mensen tegen. Die andere voornaamwoorden willen gebruiken. En dat blijkt dus eigenlijk ontzettend mee te vallen.

[14:37 - 14:54] Het is maar een paar keer voorgekomen. Dus vinden we dat zolang het maar weinig voorkomt. Moeten we het gewoon uitleggen. Want ik denk, dan ga ik weer mijn modellezer doen.

[14:54 - 15:14] Die zit morgens, die woont in de Bijbelbelt ergens of niet. Die zit 's morgens met een kop koffie om tien uur met de krant. Dan wil je gewoon dat zo iemand meteen begrijpt waar het over gaat. En ook voorkomen dat het dan weer als iets overdreven wokes.

[15:14 - 15:30] Of dat het weer polariserend kan werken. We zijn daar heel voorzichtig mee. En ik vind het goed dat we daar voorzichtig mee zijn. Naar onze lezers toe. Maar ook naar de mensen toe om wie het gaat. Die die voornaamwoorden keuze hebben gemaakt.

5:21 ¶ 47 – 49 in AD

Codes:

- Motivatie: Bekend of onbekend geen verschil

Content:

Ik denk het eigenlijk niet. Ik denk dat het gewoon hetzelfde tussenzinnetje kan zijn. Deze persoon noemt zichzelf non-binair.

[16:07 - 16:23] En gebruikt, ja. Ik denk dat je dat in een interview met een acteur of iemand uit de tv wereld. Of net als Raven van Dorst. Of dat je een politicus bent. Ik denk dat het eigenlijk geen verschil maakt.

[16:23 - 16:39] Nee, precies. Het zou het in ieder geval niet moeten zijn. Nee, nee. Ik denk niet dat je dat anders zou moeten aanpakken.

5:22 ¶ 50 – 54 in AD

Codes:

- Medialandschap: Ongeveer gelijk qua uitleg

Content:

Ik heb al het idee dat dat ongeveer gelijk is.

[16:58 - 17:20] Maar dat kan ik niet met zekerheid zeggen hoor. Want dat weet ik niet van alle kranten. Maar ik heb wel het idee dat het redelijk algemeen is opgepakt. Ook de taalunie heeft inmiddels ook richtlijnen die daarmee overeenkomen gesteld.

[17:21 - 17:42] Het is misschien wel zo dat in onderwerpkeuze. Dat misschien een Volkskrant op zijn kunst- en cultuurpagina misschien iets vaker. In die onderwerpen doet die dat betreft.

[17:42 - 18:00] Maar dat is ook een beetje gevoel hoor. Ik kom het ook niet zo vaak tegen eerlijk gezegd. Wat dan toch een beetje gezien wordt als de meest progressieve krant. Die grote dagbladen die we in Nederland hebben. Ik kom het ook niet zo vaak tegen. Ik lees die krant elke dag.

[18:00 - 18:18] Ja, maar volgens mij zijn we wel een dergelijke soort gelijk beleid. Hoe het bij Telegraaf zit weet ik niet. Dat zou ik eigenlijk niet weten. Nee, ik eigenlijk ook niet.

Misschien weet jij het Julia

5:23 ¶ 55 – 57 in AD

Codes:

- Motivatie: mijden niet doen

Content:

Want dat was dus iets wat het transgendernetwerk ons wel op het hart drukte. Dat is eigenlijk juist niet de bedoeling.

[18:36 - 18:52] Dat je het er helemaal omheen gaat schrijven. Dat hebben we natuurlijk als eerste reflex toen wel gedaan. Want ja, dan moet je er mee. Dan gaan het maar gewoon mijden. Dan wil je het niet verkeerd doen. Ja, je wil het niet verkeerd doen. Maar dat moet je dus juist niet doen.

[18:52 - 19:08] Want dan ontken je eigenlijk zo'n persoon. De manier waarop die zich wil uitdrukken. Dus dat hebben we ook wel ter harte genomen. Dus daarom doen we dat ook niet. Dat er omheen schrijven.

5:24 ¶ 59 – 62 in AD

Codes:

- Doelgroep: niet vaak in aanraking met non-binaire mensen

Content:

Die uitleg is wel nodig. We zitten, dat geldt voor jou, dat geldt voor ons.

[19:43 - 20:02] We zitten in een soort van culturele bubbel. Waarin dat gemakkelijker geaccepteerd wordt dan mensen die daar buiten zitten. En ik denk dat de meeste van onze lezers, die zitten daar buiten. Dus die moet je gewoon, dat is niet neerbuigend bedoeld.

[20:02 - 20:21] Maar die moet je misschien een heel klein beetje bij de hand nemen. En gewoon elke keer uitleggen. En individueel, mensen zullen het best een paar stappen hebben gezet. Misschien kennen ze mensen in hun eigen familiekring. Of die non-binaire zijn en die daardoor sneller dat hebben ontdekt.

[20:21 - 20:38] Maar er zijn natuurlijk heel veel mensen, legionen van mensen. Die daar helemaal in hun dagelijkse leven niks mee te maken hebben.

5:25 ¶ 63 – 65 in AD

Codes:

- Reacties: weinig vanuit doelgroep

Content:

Eigenlijk niet, nee. We zien, Alice en ik doen regelmatig de opiniEPagina's in de krant. En dat geeft wel een goed beeld. Hoe onze lezers in het leven staan.

[20:56 - 21:12] En die maken zich heel erg boos over allerlei politieke dingen. Over dwalingen met CO2. Want ze kennen toevallig een boer of stikstof. Of ze hebben een familie, een boer in de familie. Maar echt dit, dit is nog.

[21:12 - 21:29] Het gaat echt om een hele kleine groep in het land. Waarmee ik die mensen niet wegzet als van niet te zaken doen. Nee, 6% ongeveer zijn nu non-binair. 6? Nou dat is nog meer dan ik zou inschatten.

5:26 ¶ 66 – 67 in AD

Codes:

- Reacties: Uitleg wordt gewaardeerd

Content:

En ook wel eens een hoofdredactioneel stuk als uitleg. Naar de lezer, er komen dat soort dingen ook wel in naar voren.

[21:45 - 22:03] Dus ja, dat wordt ook wel gewaardeerd.

5:27 ¶ 70 – 71 in AD

Codes:

- Reacties: Veel reacties

Content:

Die avond van dat laks advies dat wij op de VP op de voorpagina brachten.

[22:55 - 23:13] Toen werkte ik. En ik las het. En ik had zoiets van, wow. Hier gaat op gereageerd worden. Ja, dat weet je. Dat weet je niet te horen. Ja. Bizar. Want de column van Eus had daar ook een column over geschreven.

5:28 ¶ 75 in AD

Codes:

- Doelgroep: Jeugd minder in hokjes denken

Content:

Oh ja, kan je nagaan. Ik heb ook kinderen in jouw leeftijd. En die zeggen, bij ons is dat helemaal niet meer zo. In de hokjes. Die zijn veel meer gewend aan mensen die inderdaad non-binair zijn.

5:29 ¶ 77 – 78 in AD

Codes:

- Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij

Content:

Het AD is geen krant die wat dan met de voor de troepen uitgaat, denk ik. Ja. Wij zijn inderdaad, wij begeleiden het.

[24:59 - 25:19] We gaan mee met, we denken erover na

5:30 ¶ 83 – 84 in AD

Codes:

- Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij

Content:

Ja, wij zijn inderdaad niet een krant die wat dat betreft een voortrekkersrol op zich neemt. Nee, wij zijn wel, ja, willen wel inderdaad wat er in de maatschappij aan de hand is, daar willen we wel een antwoord op hebben.

[26:40 - 26:56] En dat goed kunnen beschrijven in onze krant, en op de juiste manier, en de juiste gereedschappen daarvoor hebben. Ja, dat is meer zoals wij erin staan

5:31 ¶ 85 – 88 in AD

Codes:

- Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij

Content:

a, ik denk het wel.

[27:13 - 27:32] Het is, we gaan niet voor de troepen uit, en weet je, ik weet niet of je precies weet, wij maken ongeveer 1 miljoen kranten per dag, he. Het AD, plus De Gelderlander, plus Brabants Dagblad, Brabants Nieuwsblad,

[27:32 - 27:54] en Eindhovens Dagblad, Provinciale Zeeuwse Krant, De Gelderlanders heb ik al genoemd, Centor en Tubantia, dat zijn alles bij elkaar een kleine 1 miljoen kranten. Dat geeft een enorme verantwoordelijkheid. En ik denk dat we die voelen, en dat we dus ook zoiets hebben van maatschappelijke ontwikkelingen,

[27:54 - 28:14] die uiteraard, die schetsen we, dat is onze taak, dat is ons werk, en daar gaan we in mee, daar vergroeien we in mee, en daar proberen we die lezer in mee te nemen. Of je nou in Oldenzaal woont of in Amsterdam.

5:32 ¶ 97 – 99 in AD

Codes:

- Motivatie: Uitleg nog nodig

Content:

Nou, dat is denk ik nog wel even nodig, zeker bij ons. Sowieso, denk ik. Kijk, zolang het om, nogmaals, met alle respect, zolang het om een kleine, relatief kleine groep gaat,

[30:56 - 31:12] die misschien ook een beetje grootsteeds is, zul je, ten opzichte van je lezers, die in Brummen of in Oudorp wonen,

[31:12 - 31:30] zul je dat moeten proberen, moeten uitleggen, moeten verduidelijken.

5:33 ¶ 103 – 104 in AD

Codes:

○ Voornaamwoorden: Die/diens

Content:

Ja, voor mij heeft echt, die of diens heeft echt wel de voorkeur, omdat dat veel, ja, dat past voor ons, voor de lezer eigenlijk vaak het makkelijkste in hun zin. En dat leest ook het meest natuurlijk. Het lijkt gewoon het meest op wat we al hebben.

[32:43 - 33:00] Dus dat heeft mijn voorkeur wel, om dat te gebruiken. En, ik weet niet of het voor jou ook geldt hoor, Wilko? Ja, ja. Dat was ook voor mij.

6 Trouw

Codes:

○ Doelgroep: begrijpen het nog totaal niet • Doelgroep: Oud publiek ○ Doelgroep: soms lopen wij voor op lezer • Medialandschap: In beweging • Medialandschap: Telegraaf ook? • Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij • Motivatie: Je grammatica verklaren • Motivatie: laten wennen • Motivatie: leesbaarheid • Motivatie: mijden niet doen • Motivatie: Non-binaire voornaamwoorden in NL ingewikkeld • Motivatie: Uitleg nog nodig • Motivatie: Uitleg omdat het functioneel is • Reacties: Geen reacties meer • Reacties: Taalkundige reacties • Reacties: Veel reacties ○ Redactie: In ontwikkeling ○ Redactie: veel fouten ○ Rol krant: niet opvoeden ○ Uitleg: Herkent verkeerde uit Trouw ○ Voorkeur uitleg: Geen regels voor • Voorkeur uitleg: Niet anders bij artikel over gender ○ Voorkeur uitleg: Niet passend ○ Voorkeur uitleg: Nummer 2 netjes • Voorkeur uitleg: voornaamwoord niet in uitleg, te ingewikkeld ○ Voorkeur uitleg: Wil niet met hij/zij aangeduid worden ○ Voornaamwoorden: Keus van non-binair persoon ○ Voornaamwoorden: voorkeur die/diens • Werkzaamheden: Bewaken en onderhouden stijlboek • Werkzaamheden: chef eindredactie • Werkzaamheden: Grammatica

46 Quotations:

6:1 ¶ 5 in Trouw

Codes:

• Werkzaamheden: chef eindredactie

Content:

ik ben chef van de eindredactie ik geef leiding

6:2 ¶ 5 – 6 in Trouw

Codes:

• Werkzaamheden: Grammatica

Content:

alles redigeren dus zowel een zaterdag magazine als de nieuwskrant als de [01:19 - 01:37] verdieping ons achtergrond katern dagelijkse columns opiniestukken dus alles komt door de handen van de eindredactie

6:3 ¶ 6 – 9 in Trouw

Codes:

• Werkzaamheden: Bewaken en onderhouden stijlboek

Content:

wij bewaken ook ons schrijfboek dus ons stijlboek en daar ben ik ook samen met een collega onderhouden we dat en we hebben tegenwoordig een soort dynamisch schrijfboek

[01:37 - 01:55] dus vroeger was dat werd het dan goed nou ja volgens mij zei je al ik heb alleen maar een hele oude versie kunnen vinden of niet was jij dat een klasgenoot ja dat zou kunnen wie weet maar vroeger werd er dan een pdf van gemaakt of werd het op uitgedrukt en in de

[01:55 - 02:04] boekhandel te verkopen maar taal is zo in ontwikkeling dat we nu een gewoon een dynamisch document hebben dat we ook steeds aanpassen dus dat bij die aanpassingen en discussies daarover

[02:04 - 02:15] ben ik ook betrokken oh

6:4 ¶ 11 – 12 in Trouw

Codes:

- Redactie: In ontwikkeling

Content:

at we het heel vaak een beetje slordig of een beetje fout maar wel op zich met goede bedoelingen hoor hebben gedaan dat en dat op een gegeven moment dachten we nou we moeten dat toch eventjes een keer opschrijven wat wij hoe wij dat doen ja het uitgangspunt bij Trouw is dat we mensen noemen zoals ze genoemd willen worden dat geldt ook voor een dirigent die liever dirigente genoemd wordt

[02:54 - 03:13] sn

6:5 ¶ 11 in Trouw

Codes:

- Voornaamwoorden: Keus van non-binair persoon

Content:

noemen zoals ze genoemd willen worden

6:6 ¶ 11 in Trouw

Codes:

- Redactie: veel fouten

Content:

eetje slordig of een beetje fout

6:7 ¶ 12 – 13 in Trouw

Codes:

- Voornaamwoorden: voorkeur die/diens

Content:

maar dat is echt alleen ons taalgevoel, wat moeite met hen omdat het gewoon lelijk klinkt

[03:13 - 03:37] dus we geven de voorkeur aan die maar ja dat is ook nog in ontwikkeling

6:8 ¶ 18 in Trouw

Codes:

- Uitleg: Herkent verkeerde uit Trouw

Content:

ik zie al welke uit onze krant komt

6:9 ¶ 23 – 24 in Trouw

Codes:

- Voorkeur uitleg: Niet passend

Content:

dat is een beetje gek ja ja die zal niet uit jullie krant komen nee een sterretje gebruiken

[05:45 - 06:06] wij sowieso nooit we zijn geen wetenschappelijk tijdschrift of zo

6:10 ¶ 24 – 25 in Trouw

Codes:

- Voorkeur uitleg: voornaamwoord niet in uitleg, te ingewikkeld

Content:

woord voornaamwoord al ingewikkeld vinden hoe bedoel je dat nou als je zegt gebruik de voornaamwoorden die diens ik vraag me af

[06:06 - 06:19] of lezers überhaupt weet wat een voornaamwoord is

6:11 ¶ 27 – 28 in Trouw

Codes:

- Voorkeur uitleg: Nummer 2 netjes

Content:

nummer twee vind ik netjes omdat je daar ook het woord voornaamwoord

[06:51 - 07:05] voorkomt

6:12 ¶ 27 – 28 in Trouw

Codes:

- Voorkeur uitleg: voornaamwoord niet in uitleg, te ingewikkeld

Content:

nummer twee vind ik netjes omdat je daar ook het woord voornaamwoord

[06:51 - 07:05] voorkomt o ja en je moet natuurlijk ook even die verduidelijking vanuit het Spaans uitleggen ja ja

6:13 ¶ 33 in Trouw

Codes:

- Motivatie: Uitleg omdat het functioneel is

Content:

je weet je je probeert het denk ik per tekst we zijn een beetje afhankelijk van wat de auteur levert

6:14 ¶ 33 in Trouw

Codes:

- Motivatie: leesbaarheid

Content:

je probeert een beetje qua tekst het moet ook nog wel lekker lezen het moet niet stoppen of zo weet je wel

6:15 ¶ 34 in Trouw

Codes:

- Motivatie: Uitleg nog nodig

Content:

e moet wel even uitleggen dat iemand non-binaire is

6:16 ¶ 34 – 36 in Trouw

Codes:

- Voorkeur uitleg: Geen regels voor

Content:

voorbeelden uit Trouw bij elkaar moeten zoeken die heb ik nu niet voor je maar het is wat ik zeg kijk het is bij ons niet zo heel erg we hebben daar geen vaststaande tekst

[08:15 - 08:21] voor dus we hebben niet een standaard tekstje van dit zetten we altijd dit gebruiken we altijd

[08:21 - 08:39] als iemand non-binair is dat hebben we niet

6:17 ¶ 38 in Trouw

Codes:

- Motivatie: Uitleg nog nodig

Content:

na ik denk dat dat voor onze lezers nog een brug te ver is dus dat zullen we denk ik wel even uitleggen

6:18 ¶ 38 in Trouw

Codes:

- Voorkeur uitleg: Wil niet met hij/zij aangeduid worden

Content:

wat we ook wel eens volgens mij hebben gedaan is die niet met hij of zij aangeduid wil worden snap je

6:19 ¶ 42 in Trouw

Codes:

- Motivatie: laten wennen

Content:

maar we hebben ook wel eens discussie gehad over of het niet helemaal kijk het is gewoon heel het is gewoon of het is lelijk maar we zijn er gewoon nog niet zo heel erg aan gewend kijk tot een paar jaar terug zij iedereen tot slaaf gemaakt is ook lelijk en het is inderdaad

6:20 ¶ 43 in Trouw

Codes:

- Motivatie: laten wennen

Content:

om alleen maar hen of die te doen dus je moet het leren en je moet het de lezer even uitleggen waarom het er staat dat het niet een soort grammaticale fout is of zo wat waar we ook

6:21 ¶ 44 – 45 in Trouw

Codes:

- Motivatie: mijden niet doen

Content:

wel eens over gehad hebben is kunnen we niet ontwijken dus dat je echt in de tekst alleen maar zegt de schrijver weet je wel dat je gewoon door omheen of de naam weer herhalen of dat kan natuurlijk wel maar ik weet dat dat in de transgender community of de non-binaire community

[10:10 - 10:29] ook niet gewaardeerd wordt omdat je dan mensen niet aanduidt zoals ze aangeduid willen worden

6:22 ¶ 45 – 47 in Trouw

Codes:

- Motivatie: mijden niet doen

Content:

f ja dat wordt als ontwijking gezien gewoon als je

[10:29 - 10:45] zegt ik wil niet hij of zij genoemd worden ik wil hen of die genoemd worden en je doet dat niet en je draait er een beetje omheen want eigenlijk doen we dat in een gewone tekst of gewone tekst in een tekst met iemand die zijn cis gender heeft zul je dat [10:45 - 11:01] nooit zien dan zullen we nooit zullen we altijd een keer hij of zij gebruiken ja

6:23 ¶ 47 – 48 in Trouw

Codes:

- Motivatie: mijden niet doen

Content:

dus dat uitzondering maakt voor mensen die daar niet onder vallen ja dat is ook niet dat wordt ik weet dat dat niet gewaardeerd er is zo'n soort volgens mijn transgender netwerk of zo heeft een

[11:01 - 11:10] soort schrijfboek opgesteld ik weet niet of ik het daar vandaan heb of ergens anders uit maar dat dat gewoon niet en daar ben ik het op zich wel mee eens dat je geen uitzondering maakt nee

6:24 ¶ 50 in Trouw

Codes:

- Motivatie: Je grammatica verklaren

Content:

omdat het omdat veel lezers daar niet aan gewend zijn dus die denken dan huh die, je bent gewend aan hij en zij dat is de taal die je leest en dan denk je gewoon doe ik hoeveel maar een keer een taalfout in de krant te maken we krijgen al 20

6:25 ¶ 51 in Trouw

Codes:

- Motivatie: Je grammatica verklaren

Content:

gechargeerd dus dan denken zij gewoon lezen zijn er heel kritisch op die denken de eindtractie heeft niet zitten opletten en die weten niet hoe ze moeten schrijven

6:26 ¶ 50 in Trouw

Codes:

- Reacties: Taalkundige reacties

Content:

aar een keer een taalfout in de krant te maken we krijgen al 20

6:27 ¶ 51 in Trouw

Codes:

- Doelgroep: Oud publiek

Content:

zoals de meeste kranten lezers zijn wat ouder lezen niet de hele dag verhalen die

6:28 ¶ 52 in Trouw

Codes:

- Motivatie: laten wennen

Content:

dan moet je ze nog een beetje bij de hand nemen

6:29 ¶ 52 – 54 in Trouw

Codes:

- Reacties: Geen reacties meer

Content:

hier volgens mij niet ik kan me dat niet zo heel erg herinneren wel

[12:16 - 12:37] toen we officieel zeg maar bekend maakten dat we eigenlijk wat wel heel lang deden het woord blank niet meer gebruikte voor mensen met een witte huidkleur toen hebben heel veel lezers reacties gegeven toen is er echt toen kregen we heel Nederland over ons heen ja maar dit ja ik

[12:37 - 12:42] kan me niet herinneren en dat en meestal krijg ik alles binnen wat er hier ook gezegd wordt

6:30 ¶ 57 – 58 in Trouw

Codes:

- Voorkeur uitleg: Niet anders bij artikel over gender

Content:

ik denk dat het dan gelijk is dat

[13:24 - 13:30] het wel zo summier mogelijk, maar dat het wel heel even genoemd wordt j

6:31 ¶¶ 60 in Trouw

Codes:

- Medialandschap: In beweging

Content:

heel erg in beweging

6:32 ¶¶ 69 in Trouw

Codes:

- Motivatie: Non-binaire voornaamwoorden in NL ingewikkeld

Content:

et is uit 2021 en toen schreven ze de zaak is omdat de Nederlandse variant die hen verwarrend kan zijn bij het lezen is hiervoor gekozen die niet te gebruiken

6:33 ¶¶ 72 – 73 in Trouw

Codes:

- Reacties: Veel reacties

Content:

dus wel kritiek op gekregen dat is natuurlijk ook gewoon dat is twee jaar geleden [17:30 - 17:47] het gaat heel snel ja het staat in de 1 2 derde alinea ja geloof ik ja ja tussen haakjes dus dan herhalen ze gewoon steeds die naam

6:34 ¶¶ 74 in Trouw

Codes:

- Motivatie: mijden niet doen

Content:

en dat is wat ik bedoelde dus dat als je dat ontwijkt dat dat ook niet gewaardeerd wordt

6:35 ¶¶ 78 in Trouw

Codes:

- Doelgroep: begrijpen het nog totaal niet

Content:

ik denk nog helemaal niet

6:36 ¶¶ 80 in Trouw

Codes:

- Redactie: veel fouten

Content:

had ik gezegd jan is geboren als vrouw en gaat nu als man door het leven hoe welk persoonlijk voornaam wordt gebruiken we voor jan en toen had ik als antwoord konden mensen gebruiken hij zij of die en toen was hij

6:37 ¶¶ 81 in Trouw

Codes:

- Motivatie: Uitleg nog nodig

Content:

daarom zeg ik ook wel moeten het gewoon nog blijven uitleggen ik heb niet de illusie dat wij een soort opvoedkundige taak hebben of zo maar hoe meer lezers ze het ergens lezen en bij ons een beetje een soort uitleg krijgen

6:38 ¶¶ 82 – 83 in Trouw

Codes:

- Medialandschap: In beweging

Content:

dat is gewoon inderdaad wat de Volkskant heeft dat dan mooi verwoord dat het een soort [19:26 - 19:40] overgangsfase zolang het nog nodig is

6:39 ¶ 83 – 84 in Trouw

Codes:

- Rol krant: niet opvoeden

Content:

ik geloof daar totaal niet in

[19:40 - 19:56] dan overschatten we echt totaal onze invloed

6:40 ¶ 84 in Trouw

Codes:

- Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij

Content:

e zijn we beschrijven wat er in de wereld gebeurt we volgen de macht kritisch en ook in taalverandering lopen wij niet voorop we volgen gewoon hoe de taal zich

6:41 ¶ 85 – 86 in Trouw

Codes:

- Rol krant: niet opvoeden

Content:

ontwikkelt in Nederland en een van onze belangrijkste uitgangspunten is dat we mensen niet willen kwetsen met ons taalgebruik dus daarom zijn we wel afgestapt van het woord blank van het woord slaaf en daarom respecteren we ook als mensen aangeduid willen worden met iets anders dan

[20:14 - 20:28] hij zijn maar ik denk niet als wij opeens een andere taalgebruik dat opeens hele dat opeens heel Nederland heel LHBTI tolerant wordt dat geloof ik niet nee maar wel en wat dat is da

6:42 ¶ 90 in Trouw

Codes:

- Medialandschap: We zijn als krant volgend aan maatschappij

Content:

maar wij volgen heel erg wat er in de samenleving gebeurt we zijn daar niet leidend in nee de taal is aan het veranderen en daarin gaan wij mee

6:43 ¶ 90 – 91 in Trouw

Codes:

- Doelgroep: soms lopen wij voor op lezer

Content:

soms gaan we iets gaan we iets harder dan de lezer naja bijvoorbeeld met

[21:00 - 21:17] tot slaaf gemaakte en het wordt afschaf van het woord blank wat in spreektaal nog allebei nog heel vaak gebruikt wordt blank en slaaf en ik denk dat weinig mensen ook nog al makkelijk weet je wel de woorden die in hen goed gebruik in spreektaal dus dat dat is gewoon in ontwikkeling

6:44 ¶ 92 – 94 in Trouw

Codes:

- Redactie: veel fouten

Content:

ja ja we hebben echt stukken ook

[21:32 - 21:49] in de krant dat de eindredactie dus ook niet wist echt een totaal zootje hoe mensen dan genoemd echt volgens mij volgens mij stuk had waarin iemand en die en hen en hij en zij genoemd werd maar dat was echt dat was wel het moment dat we zeiden oké dan moeten we even

[21:49 - 22:08] even kijken op het voor je kan vinden ja dat echt alle kanten op gaat ja echt een kans is nou niet dat was echt een rommeltje dus ja we proberen daar wel op te letten maar dat gaat niet altijd goed

6:45 ¶ 99 – 100 in Trouw

Codes:

- Voornaamwoorden: voorkeur die/diens

Content:

voor die en diens omdat we dat mooier vinden en ik ken ook geen maar dat kan aan mij liggen ik heb ook nog nooit van een non-binair iemand gehoord die zegt ik sta op het gebruik van hen of zo maar wie weet dat het verandert dat de taal snel verandert of dat iedereen [22:50 - 23:00] gewend raakt aan hen en dat wij ook meegaan dat zou kunnen ja

6:46 ¶ 115 in Trouw

Codes:

- Medialandschap: Telegraaf ook?

Content:

nee ik kan me voorstellen dat de kranten zijn niet expres niet doen of zo ik weet niet wat de Telegraaf doet

7 OneWorld

Codes:

- Medialandschap: voor de troepen uit
- Motivatie: Geen uitleg is ultieme vooruitgang
- Motivatie: identificeert als.. omslachtig
- Motivatie: lostrekken
- Motivatie: Recht doen aan wens persoon
- Motivatie: Uitleg gaat verdwijnen
- Motivatie: uitleg wordt boomerig
- Motivatie: we hebben in NL allang Non-binaire voornaamwoorden
- Motivatie: weglaten tenzij context er om vraagt
- Reacties: vergevingsgezind
- Redactie: Geen discussie
- Redactie: hij/zij/hen
- Uitleg: allemaal charmant
- Uitleg: Geen uitleg
- Uitleg: misschien komt er terugval
- Werkzaamheden: Bewaken en onderhouden stijlboek
- Werkzaamheden: Grammatica
- Werkzaamheden: ideeën bedenken
- Werkzaamheden: schrijvers aantrekken

19 Quotations:

7:1 ¶ 10 in OneWorld

Codes:

- Werkzaamheden: Bewaken en onderhouden stijlboek

Content:

stijlgids de antwoorden te hebben zeg maar het is dus als een eindredacteur

7:2 ¶ 12 in OneWorld

Codes:

- Werkzaamheden: schrijvers aantrekken

Content:

zeggenschap in oké wat gaan we uiteindelijk publiceren welke schrijvers trekken we aan

7:3 ¶ 13 in OneWorld

Codes:

- Werkzaamheden: ideeën bedenken

Content:

elke maandag in een ochtendvergadering dus als eindredacteur je doet best wel veel bij

7:4 ¶ 14 in OneWorld

Codes:

- Werkzaamheden: Grammatica

Content:

aalkundigen of of huisstijl kwesties opduiken dan wordt naar

7:5 ¶¶ 16 in OneWorld

Codes:

- Redactie: Geen discussie

Content:

ou discussies niet zozeer maar wat kijk wat wat bij OneWorld al heel lang buiten kijf staat is dat je niet een discussie aangaat als iemand non-binaire voornaamwoorden gebruikt dan gebruik je die ja valt

7:6 ¶¶ 20 in OneWorld

Codes:

- Redactie: hij/zij/hen

Content:

hij/zijn/hen ik merk dat in de partij als je normaal je in het vaak zie je dan hij slash zij bijvoorbeeld in ja precies als je niet per se

7:7 ¶¶ 28 in OneWorld

Codes:

- Uitleg: allemaal charmant

Content:

ja nou op zich zijn ze zijn ze op zich vind ik ze vind ik ze op zich was charmant

7:8 ¶¶ 29 – 31 in OneWorld

Codes:

- Motivatie: identificeert als.. omslachtig

Content:

op mijn hoede ben laat ik het zo noemen is als het dan wordt uitgelegd als het Van Beek identificeert zich als non-binair en gebruik de voornaamwoorden die/diens. Dat 'identificeert zich al's wat ik hier niet zie staan gelukkig dat dat is het nog veel omslachtiger gebruikt [08:34 - 08:52] voor zich ja het wordt graag aangesproken als of zo de spreek heel vaak nog heel veel afstandelijkheid in door en onbekendheid is het misschien vooral en dat uit zich in zo'n zegt

[08:52 - 09:07] wijze als identificeert zich als non-binair je kan ook zeggen is non-binair dat je dat is er hetzelfde gezegd maar je neemt iemand gewoon serieus en als het op voornaamwoorden aankomt denk ik dat heel

7:9 ¶¶ 36 in OneWorld

Codes:

- Motivatie: Recht doen aan wens persoon

Content:

herinneren toen ik een artikel schreef over die keuze om over te stoppen op hij zijn hen dat er een voorbeeld was Amber Witsenburg weet niet wat hun voornaamwoorden nu zijn van mij nog steeds zijn hun en men en hij heeft natuurlijk best een feminine voornaam en toen heb ik geschreven dat een krant had die voornaam worden allemaal verwijderd en had nergens benoemd dat Amber

7:10 ¶¶ 40 in OneWorld

Codes:

- Motivatie: lostrekken

Content:

ik denk dat dit is wat ik probeer te zeggen het is goed dat ze het even los trekken non-binaire Shain gebruikt dan gebruikt geen neutrale voornaam worden ja ik denk je kan wat

heel interessant is je kan een interview in Volkskrant magazine heel kort interview met Valentijn Hogenkamp

7:11 ¶ 44 in OneWorld

Codes:

- Uitleg: Geen uitleg

Content:

nee volgens mij niet en ik denk als ik als ik als eindredacteur toch de behoefte zou voelen omdat ik denk dat dit moet even uitgelegd dan dan zou het dan zou het inderdaad waarschijnlijk iets zijn als de non-binaire die die maar ik zou denk ik

7:12 ¶ 47 – 48 in OneWorld

Codes:

- Motivatie: weglaten tenzij context er om vraagt

Content:

tenzij de context

[14:09 - 14:27] er echt om vraagt zou ik het denk ik gewoon dat zou ik weglaten

7:13 ¶ 57 – 58 in OneWorld

Codes:

- Motivatie: we hebben in NL allang Non-binaire voornaamwoorden

Content:

dan dat ligt dan aan wat die gene zelf gebruikt om om nog heel even wat ik heel erg frappant vind aan de hele discussie die op een gegeven moment ontstond rondom de genderneutrale voornaamwoorden is dat het Nederlands met die/diens allang genderneutrale voornaamwoorden had die we ook

[17:15 - 17:34] aan het dagelijks leven gebruiken ja oh daar loopt iemand die moet je even tegenhouden ja dat houdt die even tegen dan zeg je niet hou hem of haar even tegen dat is heel raar we hebben in de Nederlands allang genderneutrale voornaamwoorden die we gebruiken dus maar goed dan ben je weer terug

7:14 ¶ 61 – 62 in OneWorld

Codes:

- Motivatie: Geen uitleg is ultieme vooruitgang
- Motivatie: uitleg wordt boomerig

Content:

ik denk dat die uitleg die gaat op een gegeven moment verdwijnen want het wordt natuurlijk op een gegeven moment een ontzettend boomerige zin ik heb niet per se een voorbeeld of een soort vergelijking maar er zijn natuurlijk ook dingen dat bijvoorbeeld bij binaire transgender personen

[18:31 - 18:48] zit daar niet zit daar niet die hele uitleg weer bij en dat was natuurlijk 10 jaar geleden of 20 jaar geleden wel zo kijk op een gegeven moment op een gegeven moment zet je jezelf gewoon een beetje voor lu

7:15 ¶ 63 in OneWorld

Codes:

- Motivatie: uitleg wordt boomerig

Content:

ja omdat je dan als lezer denkt van je voelt je dan als lezer niet serieus genomen en en en dat gaat op een gegeven moment dat gaat lezers tegenstaan je gaat natuurlijk wat je ook niet

7:16 ¶ 64 in OneWorld

Codes:

- Motivatie: Uitleg gaat verdwijnen

Content:

die uitleg die gaat verdwijnen ben het 100% van overtuigd

7:17 ¶ 67 in OneWorld

Codes:

- Uitleg: misschien komt er terugval

Content:

die emancipatie van non-binaire mensen zich gaat voortzetten het kan maar net zo goed zijn dat dat we een enorme conservatieve backlash krijgen en dat kan teruggaan daar zeg je hallo non-binaire voor de doen normaal dat kan en er zijn al kranten ik zie nee ik ga geen voorbeeld noemen maar ik

7:18 ¶ 72 in OneWorld

Codes:

- Reacties: vergevingsgezind

Content:

iemand in ons voornaamwoorden verkeerd zetten ik denk als OneWord daar de mist in gaat zijn onze lezers best wel vergevingsgezind hoor omdat ze weten dat dat dat wij dezelfde waarde over het vaandel hebben staan en ook maar mensen zijn het komt voor dat er worden aangesproken op bepaalde

7:19 ¶ 88 – 90 in OneWorld

Codes:

- Medialandschap: voor de troepen uit

Content:

ja als krant heb je natuurlijk de macht om dat te normaliseren om mensen daarmee bekend te maken ja en jullie proberen die die macht wel te gebruiken

[26:18 - 26:35] nou ja te gebruiken dat dat dat klinkt alsof we beetje de werkelijkheid probeert te manipuleren maar we zijn ons in ieder geval bewust van die macht ik denk dat dat al heel belangrijk is we hebben niet de pretentie dat dat het niet uitmaakt welke woorden wij gebruiken en we

[26:35 - 26:48] proberen daar gewoon zorgvuldig en gewetensvol mee om te gaan

Bijlage 2: Consentformulier

Toestemmingsformulier

U wilt meedoen met het onderzoek “Uitleg bij genderneutrale voornaamwoorden in Nederlandse kranten”. Een onderzoek naar de manier waarop kranten genderneutrale voornaamwoorden inzetten op een manier dat dit voor de lezers een leesbare tekst blijft. Om uw gegevens te kunnen gebruiken heb ik uw toestemming nodig. In deze brief leg ik u uit welke gegevens ik nodig heb, waarvoor, en wat uw rechten daarbij zijn.

Ik verwerk uw gegevens volgens de Algemene Verordening Gegevensbescherming (privacywet, AVG). Dat betekent dat ik veilig en bewust met uw gegevens omga. Als het mogelijk is, zal ik de gegevens onherleidbaar naar u maken.

Uw persoonsgegevens

In de tabel hieronder vindt u een lijst van de soorten persoonsgegevens die wij nodig hebben voor het onderzoek. Ook leest u wat ik daarmee wil doen.

Soorten gegevens	Reden voor gebruik gegevens
Functie op de redactie	Eindredacteuren die keuzes maken in bij het gebruik van die/diens en hen/hun
Place of work	Welke krant

Nadat mijn onderzoek is afgerond *wil ik relevante citaten uit de interviews geanonimiseerd publiceren in academische peer-reviewed journals, onder meer Digital Journalism*. Ik bewaar deze gegevens geanonimiseerd op een beveiligde server van Universiteit Leiden. In principe worden persoonsgegevens maximaal 15 jaar bewaard op deze beveiligde locatie.

Toestemming intrekken en verzoeken indienen

U kunt uw toestemming op elk moment en om elke reden intrekken. U kunt ook vragen of ik uw gegevens anders, minder of niet verwerk. Tot slot kunt u vragen of ik u laat inzien welke gegevens ik van u heb. Uw verzoek kunt u mailen naar julivanalem@gmail.com

Universiteit
Leiden

Toestemmingsformulier onderzoek

Kruis aan waar u mee akkoord gaat.

Hieronder kunt u aangeven dat u dit document begrijpt en akkoord gaat met de inhoud.

- Ik ga ermee akkoord dat mijn persoonsgegevens worden gebruikt voor de doelen in dit document beschreven.
- Indien van toepassing: ik ga ermee akkoord dat mijn persoonsgegevens worden gebruikt voor toekomstig onderzoek.

Uw informatie

Naam

Datum en plaats

Handtekening

Vragen over privacy.

Mocht u vragen hebben over privacy of over het gebruik van uw persoonsgegevens, kunt u contact opnemen met een van onze [Privacy Officers](#) of met het centrale Privacy Office: privacy@bb.leidenuniv.nl.

Bijlage 3: Topiclijst

Deze bijlage is de topiclijst. Dit is een lijst met onderwerpen die aan bod komen in de interviews. In bijlage 4 zijn de bijbehorende interviewvragen te vinden.

Introductie

- Voorstellen onderzoeker
- Aanleiding onderzoek
- Aankondigen anonimiteit
- Aangeven dat interview wordt opgenomen

Doel: informatie geven over het onderzoek zodat de geïnterviewde weet wat het onderzoek inhoudt.

Inleiding

- Functie geïnterviewde
- Taalkwesties rondom gender die nu urgent zijn

Doel: Inzicht krijgen in de functie van de eindredacteur. Wat zijn de taken en wat zijn de taalkwesties rondom gender waar ze op de redactie mee stoeien.

Vormen van uitleg

- Motieven om genderneutrale voornaamwoorden uit te leggen.
- Voorkeur genderneutrale voornaamwoorden.
- Wat zijn geschikte vormen.
- Wat is de context waarin uitleg gegeven wordt.
- Verleden/ toekomst van genderneutrale voornaamwoorden in de krant en de daarbij horende uitleg.

Doel: Motieven achterhalen van eindredacteurs om uitleg in te zetten bij genderneutrale voornaamwoorden.

Rol krant genderneutrale voornaamwoorden

- Rol binnen specifieke functie
- Verantwoordelijkheid
- Voor de troepen uit of volgen
- Educatieve karakter uitleg

Doel: Inzicht krijgen in hoe de eindredacteur de rol van de krant ziet binnen een veranderend discours.

Redactie

- Richtlijnen stijlboek genderneutrale voornaamwoorden
- Gesprekken op redactie genderneutrale voornaamwoorden

Doel: Wat speelt er nu op de redactie en wat zijn de geschreven en ongeschreven regels.

Bijlage 4: Interviewschema

Gebruikte interviewvragen eindredacteur

Introductie (2 min)

De interviewer licht het doel en de vorm van het onderzoek toe. Daarnaast informeert de gespreksleider de respondent nogmaals over de anonimiteit van het onderzoek.

Hoofdvraag:

“Welke verschillende vormen van uitleg bij het gebruik van de voornaamwoorden die/diens en hen/hun zetten landelijke Nederlandse kranten in en waarom?”

Inleiding (5 min)

1. Kunt u kort toelichten wat uw functie als eindredacteur inhoudt?
2. Met welke taalkwesties krijgt u als eindredacteur zoal te maken?
3. Is dit veranderd ten opzichte van een aantal jaar geleden?

Interviewer vertelt ook over de resultaten uit de discoursanalyse. En laat de verschillende vormen zien.

Vragen vormen van uitleg (10 min)

1. Herkent u deze manieren van uitleg vanuit uw krant?
2. Welke vormen vindt u het meest passend? En waarom?
3. In welke context zou u welke vorm van uitleg toepassen?
4. Wat is volgens jou de reden dat kranten zulke vormen van uitleg inzetten?
5. Is deze vorm van uitleg over non-binaire voornaamwoorden verandert in de afgelopen jaren?
6. Hoe ziet u de toekomst van deze uitleg? Hoe lang is dit nog nodig?
7. Welke vorm zou jij toepassen als non-binairiteit onderwerp van gesprek is? En waarom?
8. Welke vorm zou jij toepassen als non-binairiteit NIET onderwerp van gesprek is? En waarom?
9. Hoe verwacht je dat andere kranten omgaan met non-binaire voornaamwoorden in vergelijking met jouw krant?
10. Hoe schat je de Nederlander in op het gebied van kennis over genderneutraliteit?
 1. In hoeverre snappen de lezers genderneutrale voornaamwoorden?
11. En de lezer van jouw krant in opzicht van andere kranten?

Rol krant en eindredacteur (10 min)

4. Wat is de rol van de journalistiek rondom veranderende gendernormen en de daarbij horende voornaamwoorden?
 1. In hoeverre burgeren genderneutrale voornaamwoorden in in onze taal middels het gebruik in kranten?
5. Welke rol speelt een eindredacteur precies bij het inzetten van deze vormen van uitleg?

6. Zijn er op de redactie geschreven of ongeschreven regels of adviezen over taalgebruik op het gebied van gender en sekse?
 1. Zijn deze nog vaak onderwerp van discussie?
 2. Welke rol spelen stijladviezen- en codes binnen de redactie?
7. Kunt u de doelgroep van uw krant omschrijven?
8. Hoe verwacht je dat andere kranten omgaan met non-binaire voornaamwoorden in vergelijking met jouw krant?
9. Wat is als eindredacteur uw visie op de volgende taalkwesties:
 - a. Vindt u dat de taal in de krant vooruitstrevend (normatief) moet zijn of dat de taal vanzelf verandert als de maatschappij verandert? Voor de troepen uit of met de lezer mee?
 - b. Welke non-binaire voornaamwoorden hebben uw voorkeur? ‘die, hen en hun’.
 - c. en hoe wordt hier een keus in gemaakt?
10. *Als u een advies zou mogen formuleren op het gebied van genderneutrale taal, hoe ziet dit er dan uit?*

Afsluiting (2 min)

1. Tot slot: Kent u andere voorbeelden van woorden waar deze vormen van uitleg bij hebben gegolden? Andere taalkwesties?
2. Heeft u zelf nog eventuele op- of aanmerkingen?

Bijlage 5: Interview transcripten

5.1 Transcript Emma Meelker – de Volkskrant

[00:00 - 00:16] **Ja, daar start hij. Mijn onderzoek gaat dus heel erg over... Je weet, gender neutrale voornaamwoorden zitten steeds meer in het nieuws. En je ziet heel erg dat kranten het dus aan het invoeren zijn.**

[00:16 - 00:37] **Maar er zit best wel verschil in hoe de uitleg wordt gegeven. Als het gebeurt. Wordt het gewoon ingezet? Of komt er een heel stuk onderaan met uitleg over wat genderneutraal is? En die vormen van uitleg, dat is eigenlijk waar ik mijn onderzoek over doe.**

[00:37 - 00:54] **Dus ik heb hier ook wat meegenomen. Die mag je zo eventjes ook lezen. En daar gaan we het dan over hebben. Vind je het leuk om de hoofdvraag even te weten van mijn onderzoek? Welke verschillende vormen van uitleg bij het gebruik van genderneutrale voornaamwoorden...**

[00:54 - 01:10] **...die diens en hen zetten landelijke kranten in en waarom. Daar gaat het dus echt over. Zou je me iets meer kunnen vertellen van de functie van eindredacteur? Hoe jij dat ziet? Bij de krant? Ja.**

[01:10 - 01:28] **Hoe je dat ziet bij de Volkskrant.** Bij de Volkskrant. Ja, nou ja. Eindredacteur is er in eerste instantie om... We hebben laatst nog een enquête gehad over wat eindredacteurs zelf het belangrijkste vinden aan hun werk. Zowel ben je er voor dingen aantrekkelijk maken.

[01:28 - 01:49] Ben je er om dingen taaltechnisch correct te krijgen. Is het belangrijk dat de feiten gecheckt worden. Nou ja, goed, al die dingen moet je eigenlijk doen. Maar het is eigenlijk ondertussen heel erg veel aan het worden.

[01:49 - 02:06] Want het was in eerste instantie, tenminste het was een tijd geleden, was het alleen nog de krant. En nu is het ook online. Dat betekent dat je dus, en heel veel bezig bent met fouten, correcties en zinsbouw, opbouw.

[02:07 - 02:31] Zijn alle namen die in het stuk zijn, moet je allemaal even door een zoekmachine halen. Of ze goed geschreven zijn, heel veel fouten zitten daarin. Dus echt fouten, maar ook klopt de structuur, is alles begrijpelijk, zitten er geen vage verwijzingen in, zijn er geen vage zinnen.

[02:31 - 02:47] Kan het korter, het moet ook heel vaak korter. Maar dat is gewoon allemaal normaal, dat is prima. En dan moet er een kop boven voor print. Nou, een kop voor print is gewoon best wel kort, vaak. En voor de nieuwskrant is het heel feitelijk.

[02:47 - 03:06] En moet je meteen weten waar het over gaat. Dan moet er nog een intro boven. Intro, dan doe je eerst een inleidende zin, dan een tweede zin die ongeveer vertelt waar de crux zit, of waar de spanning zit. Of tenminste, en dan nog een derde zin die in het verhaal trekt, dat is ongeveer het model.

[03:06 - 03:26] En dan, nou ja, van die saaie dingen als tussenkopjes maken, en zorgen dat de fotobijschriften kloppen. Fotobijschriften zitten heel vaak fouten in. Kaders doen. En dan moet je het opmaken, dus dat is al bij de opmaak. Dus je doet het eerst in het online venster, dan doe je het in het printvenster.

[03:26 - 03:44] En ondertussen moeten we dus ook steeds meer bezig zijn met wat is een goede online kop. En hoe trekt die mensen het verhaal. En dat is natuurlijk een heel ander

verhaal dan hoe je een printkop maakt. **Gaat veel sneller, denk ik.** Of voor online, ja precies, die moet je echt erin trekken.

[03:44 - 04:01] Ze moet echt een beetje een praterig, een beetje, soms, nou ja, ik hou er niet van, maar wat meer sensationeler dingen. Dat je meteen weet van waarom. Een beetje meer clickbaitachtig. Ja, waarom is dit interessant, waarom moet ik dit weten, waarom moet ik hierop klikken.

[04:01 - 04:18] We hadden laatst nog een mail van DPG Media die dan allerlei koppen van verschillende kranten naast elkaar ging leggen. En dan ging vertellen waar dan meer op was geklikt. Ja, en dan kwam het eruit dat dan eigenlijk de koppen waarin meteen het heel persoonlijk wordt gemaakt.

[04:18 - 04:36] Of waarin meteen, waar wat meer spreektaal in staat, wat minder afstandelijk is, dat daar veel meer op wordt geklikt. **Ja, en hoe komt dat dan? Dat het publiek anders is?** Ja, omdat je het publiek er veel directer aan spreekt, denk ik. En je kan het natuurlijk in de krant ook niet meten, wat er werkt.

[04:36 - 04:55] Maar in de krant heb je mensen al, in zekere zin. **Maar ze lezen natuurlijk niet alles. Ze lezen niet kaft tot kaft, toch?** Kijk, in de nieuwsfeed is er superveel afleiding, dus daar moet je gewoon heel erg uitspannen. Dus dat is best wel een groot deel ondertussen, denk ik.

[04:59 - 05:17] **En welke taalkwesties krijg je mee te maken? Welke taalkwesties. Ja, echt zo, dus van, inderdaad van, dus bijvoorbeeld Genderneutraal, ja, taalveranderingen.**

[05:17 - 05:34] Bedoel je op het gebied van identiteit, of bedoel je op morele taalkwesties, of bedoel je gewoon fouten? **Nee, meer op Gender, ja.** Ja. Nou, dus de non-binaire kwestie is best wel een grote geweest.

[05:34 - 05:51] Ik heb zelf laatst nog, want ik schrijf ook taalstukjes voor de krant. **Ja, ik kwam iets tegen, toevallig.** Ja, over inheems, van wat doen we met het woord inheems, moeten we niet over op oorspronkelijke bewoners. Ja.

[05:51 - 06:09] Eerst zouden we zeggen indianen, maar indianen, dat is natuurlijk niet het woord dat mensen zelf hebben bedacht. Het klopt ook niet, dus daar moet je iets mee. Nou ja, en dan heb je nog ook een waar we heel veel brieven over krijgen, is de beslissing geweest,

[06:09 - 06:29] die pas al voordat ik kwam, om niet meer, nooit meer, zeg maar directrice te schrijven, maar directeur, of conducteur, dus altijd de mannelijke vorm te gebruiken. En dan aan de ene, daar krijg je best wel veel mails over van mensen, en ook vanuit de feministische hoek ondertussen,

[06:29 - 06:46] omdat die zeggen van, je kan wel steeds mensen, je kan uit een soort idee van gelijkwaardigheid dat willen doen, maar aan de andere kant blijft de mannelijke vorm, en dan nog steeds zie je niet al die vrouwelijke topmensen, zeg maar, terug. Ja, precies, dat je juist voor zichtbaarheid het wel zou moeten doen.

[06:46 - 07:03] **Ja.** Ja. Maar goed, die beslissing is wel, ja, dat is wel een beetje het gevoel, maar goed, die beslissing die is zijn meegenomen, en ik snap het ook wel, en je krijgt soms wel een beetje potsierlijke situaties dan, omdat je in sommige situaties toch moet vertellen

[07:03 - 07:21] dat iemand een vrouw is, omdat het belangrijk is voor het verhaal. Dus als je dan zegt, een vrouwelijke filmmaker, nou ja, dan krijg je weer brieven. **Want soms is het niet uit de naam te leiden bijvoorbeeld.** Ja, of als het, dus het is nadrukkelijk een onderwerp waarvan het belangrijk is,

[07:21 - 07:38] of waarvan het uitmaakt dat het een vrouw is die dat dan heeft gemaakt, of, ja. Ja. Ik zit nog even na te denken, wat voor meer kwesties. Ja, zwart-wit natuurlijk, heb je. Blank wordt niet meer gebruikt.

[07:38 - 07:54] **Nee.** Maar dan geven we weer, columnisten die mogen dat dan wel doen. Oh ja, ja. En daar ben ik het ook niet helemaal mee eens. Goed, en dan heb je nog, en dan heb je nog het N-woord.

[07:56 - 08:12] En daar is zelfs recent nog van, dat woord af en toe in citaat, want dan heb je ook nog weer het onderscheid, is het in citaat of niet. En dan is het idee van, maar misschien in citaat kan het nog wel, want omdat het niet van ons komt. Dan doen we het toch.

[08:14 - 08:31] Maar, het N-woord wil je eigenlijk gewoon nergens meer zien. **Nee.** Dat heeft de hoofdredacteur ondertussen ook gezegd, dus die zegt ook van, dat willen wij ook niet meer. **Ook niet in columns.** Ook niet in columns, ook niet in citaten, willen we niet meer in de krant zien. **Nee.** Dus daar zijn wel harde grenzen over.

[08:31 - 08:48] Het zijn al die emancipaties kwesties. Ja, ja. **En wat is nu de meest urgente? Welke is nu het meest gaande?** Nou, ik heb het gevoel dat het ondertussen vrij rustig is. Allemaal een beetje geweest.

[08:48 - 09:05] Nee, ik denk dat dat misschien ook wel bij elke krant anders is, toch? Ja. Even kijken. Heb je dat bij andere kranten gehoord, bij NRC of bij... **Nee, dit is het eerste interview. Dus morgen ga ik naar het AD. Ja, we zullen het zien.**

[09:05 - 09:22] **Wil je de voorbeeldjes zien?** Ja. **Want dit zijn dus allemaal, het zijn er volgens mij zes. Waar het allemaal net een beetje anders is gedaan. Hoe ze het duidelijk hebben gemaakt dat het dus om een non-binair persoon gaat. En er daarna dus genderneutrale voornaamwoorden worden gebruikt.**

[09:27 - 09:43] O ja. Deze... Nee. **Misschien herken je wel iets van een tekst.** Ja, ik zat eens te kijken van... Maar volgens mij doen wij dit ondertussen niet meer. **Nee? Je herkent ze allemaal wel.**

[09:43 - 10:03] Ja. **O ja.** Maar... Misschien bij die/diens nog wel. Maar er is dus een periode geweest voordat we hierop overstapten, dat er nog gewoon gekozen werd voor mensen.

[10:04 - 10:20] Wat ze waren. **Ja. Of ze hen, hun of die/dienst.** Nee, of ze gewoon hij of zij waren. Ja. Het ziet eruit als een hij. **Ja.** We gaan er niet moeilijk over doen, we noemen het gewoon een hij. Een hele bizarre situatie.

[10:20 - 10:36] Maar goed, dus dat... Toen hebben we een tijd dit gedaan om het idee om toch mensen te laten wennen aan het gevoel. Mensen te laten wennen aan dat hen, hun daarin zit.

[10:36 - 10:54] **Ja. En welke heb je het idee dat jullie het meest hebben gebruikt? Welke vormen?** Even kijken hoor. Ik dacht... Maar niet die/diens.

[10:56 - 11:12] Want wij noemen hen, hun. **Ja. Jullie doen altijd hen, hun.** Ja. **Weet je dat eigenlijk?** Omdat dat... Ja, ik zit er nog even bij.

[11:12 - 11:30] Ik kijk nu ook uit het stijlboek. Heb je het stijlboek wel eens geraadpleegd? **Ja, wel eens naar gekeken, ja.** Ja. Dus hier hebben we het al.

[11:30 - 11:49] Dus die of het zijn alternatieven voor hem, die is aanwezig en het klinkt minder wenselijk. Ja. **Dat zie je ook nooit. Nee.** Nu hen hetzelfde moest... Dus wij kiezen voor deze.

[11:49 - 12:06] En dat is eigenlijk een beetje een makkelijke keuze door te zeggen van... Dit is gewoon wat er het meest wordt gebruikt. Ja. En dan doen we die dus. **Hen is toen ook**

ooit verkozen met de genderneutrale voornaamwoordverkiezing. Door het transgender netwerk.

[12:06 - 12:22] Ja. Ja. Precies. **Maar er is nog steeds wel discussie over, ook op de redactie. Ja. Of die of diens niet eigenlijk beter zou zijn. Wat vind jij?** Nou, ik vind hen vaak wel moeilijk in zinnen. Het is niet lekker. Nee.

[12:22 - 12:38] Hen heeft... Of hen... Weet je wel... **Ja, omdat het op meervoud lijkt.** Ja. Ja. Maar... Ik vind... Het komt me niet eens meer zo vaak voor. Het was een tijdje dat het heel vaak voorkwam.

[12:38 - 12:55] En dat er heel vaak kunst... Het was ook heel vaak in het kunstkatern. Omdat het kunstenaars of filmmakers of zo zijn. Die zitten toch in de avant-garde daarin. Die zijn er wat eerder mee. **Ja, dat viel mij net ook wel op met artikelen. Dat je dan echt toch vaak...**

[12:55 - 13:12] **Je hebt echt één politici van... Politicus van Bij1 dan natuurlijk ook. En verder is het allemaal inderdaad kunstwereld.** Ja. Ja. En wat we eerst en zo ook wel deden was... De naam gewoon heel vaak gebruiken.

[13:12 - 13:28] Dus iemands achternaam. Om het helemaal te ontwijken. Ja. Dus dat was eerst nog een tussenvorm. En dan... Daarna hebben zij hem overgegaan op hen. Ja. **In 2021 heeft ANP geloof ik aangegeven... Van we gaan non-binaire voornaamwoorden gebruiken.**

[13:28 - 13:45] Ja. **Heeft dat iets gedaan? Of...** Ik weet het eigenlijk niet. **Die hebben we toen echt zo groot naar buiten gebracht.** Nee, bij de Volkskrant is het ook helemaal niet... Met heel veel tamtam aangekondigd. Het is gewoon... Op een gegeven ogenblik waren er zoveel vragen over. En kwam het... Was het gewoon zo vaak opgekomen.

[13:45 - 14:02] En hadden we dus eerst die fase gehad van ontkenning. Waarin we dan dus... Of eindredacteurs dan toch nog gewoon zomaar hij of zij opschrijven. Daarna... Oeh, kunnen we er niet omheen. Door die achternaam gewoon heel vaak te gebruiken. **Ja.** En dan hebben we een stijlgroep bij de krant.

[14:02 - 14:20] De stijlgroep is zijn vijf... Of vijf... Ik weet het niet. Het is een groepje mensen. En die houdt zich bezig met welke keuze maken we in taal. En die houdt zich ook bezig... Dus die update het stijlboek de hele tijd. Dus die maakt steeds... Die vergaderen over dit soort kwesties.

[14:20 - 14:37] **En die maken daar dan beslissingen over.** Ja. En het werd gewoon uiteindelijk... Door hun besloten dat dat moest gebeuren. Ik weet eigenlijk niet eens meer wanneer. Ik denk... Toen ik hier ging werken. Ik denk ook in 2021 inderdaad.

[14:37 - 14:53] En toen hebben we daar vergaderingen over gehad. Of tenminste... En toen is dat wel naar buiten gebracht. In een soort van redactie breed overleg. De redactie dialogen. En daar heeft een van de eindredacteurs toen toegelicht. Van dit gaan we doen op deze manier.

[14:53 - 15:09] Maar helemaal niet heel erg... Het werd niet als een revolutie gezien. Of als iets anders. Gewoon als een oplossing voor een probleem. Ook misschien wel gewoon logisch. **Ja.** Dat moest gewoon gebeuren. Je moet er gewoon mee dealen. Ja. Ja. **Je kan niet meer ontkennen.**

[15:09 - 15:25] Ja, inderdaad. Het staat hier wel van... Hoe zeggen we het ook alweer? Eh... Ja, recht doen aan de herkenbaarheid van non-binaire personen. Ja. En hun niet een onjuiste genderidentiteit toeschrijven.

[15:25 - 15:41] En dat is dus... Ik bedoel, zoals het hier staat vind ik het heel mooi. En prettig eruit zien. Maar de realiteit is echt heel anders geweest. Vond ik wel. Ik vond het

echt best wel schokkend. Hoeveel onwil er was. **Zeker als je van One World komt natuurlijk.** Ja, echt.

[15:41 - 15:57] Omdat er zo lang vooral... Omdat op een of andere manier de belangen van taalliefhebbers... werden groter geacht dan de belangen van mensen... om zich herkend te voelen in hun genderidentiteit.

[15:57 - 16:14] **En wat waren dan die taalbelangen?** Nou, dat het lelijke zinnen oplevert. En dat het onleesbare zinnen oplevert. **Ja. En onherkenbaar of zo.** Onherkenbaar. Ja. En dat is dus inderdaad waarom we een tijd... Maar volgens mij doen we dat nu nooit meer. [16:16 - 16:32] Trouwens, nee. Ik weet het niet. Volgens mij zijn we al lang af van deze... Van het benoemen ervan? Ja, dat dacht ik. Tenminste, ik doe het niet meer. **Jij gebruikt gewoon...** Hen, hun. Hen, hun. En dan helemaal...

[16:32 - 16:48] Of de eerste keer dat je het nog wel zegt... Identificeert als non-binair. En gebruikt voornaamwoorden. Maar daarvoor hadden we nog een soort uitleg... Met wij doen dat nu. Of zo. Waar je nog een beetje van... Hoi, lezer. Maar wel nog...

[16:48 - 17:07] En dan dus wel in een lopende zin. Dus niet zo tussen haakjes. Of nou helemaal niet dit epistel eronder. Dat je dan zo'n hele uitleg met helemaal wat anders. Heel raar. Dit is echt alsof mensen nog nooit... Iemand met een andere... Gewoon een andere identiteit zijn tegengekomen.

[17:07 - 17:23] Helemaal uitleggen. Is dit een soort NPO op 3 of zo? **AD was dit.** Ja, dat is ook wel een beetje een kinderkrant, toch? **Ik zal het ze morgen even laten weten. Maar dat is wel net grappig.**

[17:23 - 17:39] **Deze... Dit stond in Volkskrant Magazine.** Oh ja. Ja. Zo'n sterretje erbij. Maar nu zie je dus toch nog... Want wanneer is dit? **Volgens mij was dit... Uit mijn hoofd was dit december.**

[17:39 - 17:55] Ja. En toen was de beslissing al genomen om hen/hun te gebruiken. **En er staat hier die diens.** Ja. En dan kan het dus zijn dat Anna Holland heel graag die diens wil. Ja. Want ondertussen zijn er ook... **Want nee, want ze gebruikt die...**

[17:55 - 18:12] **Them. Dan is het niet echt...** Ja. **Dan weet Anna denk ik niet... Nee. Wat het verschil tussen die of hen is...** Dan hebben de eindredacteuren bij het magazine toch weer een andere beslissing genomen. **Ja.**

[18:13 - 18:32] Ja. Deze is heel kort. Gebruik de voornaam met die/diens. **Ja en er staat dus dan inderdaad niet uitleg bij dat dat dan dus komt omdat iemand non-binaire is.** Ja. **Er staat alleen dan wel weer hier als bijvoeglijke soort van uitleg over de non-binaire Sam Smith.**

[18:33 - 18:53] Want wij hebben Sam Smith ook wel eens hem genoemd. Oh ja. **Ja. Per ongeluk.** Nee, gewoon omdat we toen nog onwetend waren. **Oh ja, maar dat is dan wel lang geleden. Of afgelopen maanden.** Ik zou zeggen, nee dat is misschien anderhalf jaar geleden of zo. **Oh ja. Ja. Want Sam Smith is nu natuurlijk veel in het nieuws door diens nieuwe album.**

[18:53 - 19:12] Oh ja. Wist ik niet. Nou ja. Maar ja, dus je ziet het nu toevallig veel. Hm-hm. Maar ik vind het wel... Ik vind het ook altijd wel grappig, altijd zo inderdaad zo... Dan alsof echt zo'n beschrijving van iemand dat er altijd zo bij moet staan.

[19:12 - 19:29] De non-binaire artiest. De artiest. Maar volgens mij zouden wij dat dus niet meer doen. Niet op die manier. Niet zo. **Ja, dus je gaat er dan... Dat is niet een omschrijvend kenmerk.** Het is niet een relevant kenmerk. Nee. **Nee. Nou ja, bij veel stukken dus wel.**

[19:30 - 19:50] **Vaak staat het er wel bij. Ik heb nu al verschillende gekozen, maar dit zie je wel veel gebeuren hoor. Hier ook. De non-binaire Shane.** Ja. Ik zou dat niet doen. Wel, ehm...

[19:54 - 20:10] Ook genderneutraal Spaans is raar. **Dat dat wordt beschreven.** Ja, nou... Dan kan dat samen wel. Kan je zeggen genderneutraal Spaans.

[20:10 - 20:27] Maar ja, goed. **Genderneutraal Nederlands.** Die de genderneutrale voornaamwoorden gebruikt. **Het is gewoon Nederlands.** Ja, nou ja goed. **Toch? Het is gewoon Spaans.** Nou ja, die zich met genderneutrale voornaamwoorden...

[20:27 - 20:44] of zo, weet je wel? Dus het is niet... Nou ja, goed. Ja. Oké. Ja. **En denk je dat er verschil is tussen of dus een tekst echt gaat over het non-binair zijn? Of over gender?**

[20:44 - 21:04] **Of over... Nee, of dat een non-binair persoon echt het onderwerp van de tekst is? Ja. Of dat het dus inderdaad over politiek gaat? En toevallig is er een non-binair persoon die beschreven wordt? Of er dan andere uitleg nodig is dan als het hele artikel erover gaat?**

[21:08 - 21:25] Nee. Nee, want ik denk niet dat we zoveel... Tenminste, ja, als het hele artikel gaat over dat iemand non-binair is... **Ja, dan is het wel duidelijk.** Ja. Dan ga je niet zeggen... Nee. Die identificeert zich als non-binair. Nee. Nee.

[21:25 - 21:44] **De non-binair, de non-binair persoon. Ja, nee precies. En wat... Hoe zie jij de lezer nu? Hoe ver is de lezer dat ze het begrijpen? Of in hoever gaan ze mee?** Nou, ik ga af op wat ik zie in de lezers inbox.

[21:44 - 22:00] **Ja.** En ik denk dat ik een half jaar geleden nog wel veel mails kreeg. Of dat we veel mails kregen waarin werd gezegd van... Hou toch eens op met die... Wat hadden we? Een non-binaire dumpster diver.

[22:00 - 22:16] Ja, toen werd het natuurlijk ook wel heel spannend. **Ja.** Een non-binaire dumpster diver. Waarin er ook wel echt zinnen stonden die best wel een beetje vervelend waren om te lezen. En dat gebeurde dan best wel vaak.

[22:16 - 22:32] Maar toen... Maar het viel me eigenlijk mee, want we kregen nog veel meer vragen over dat we hen/hun verkeerd hadden gebruikt in zeg maar hun hebben. Ja. Weet je wel, gewoon de oude taalregel. **Ja, ja.**

[22:32 - 22:49] Dus dat viel me toen op dat het eigenlijk niet eens zo'n storm van kritiek of gedoe heeft opgeleverd. **Nee.** En ondertussen zie ik het helemaal niet meer. Nee. Zie ik er helemaal geen vragen meer over binnenkomen.

[22:49 - 23:14] **Nee.** Het is gewoon gebeurd. **Ja. En het is alleen toen bij de invoering.** Bij de invoering... Ik denk dat we bij de invoering vooral bang waren voor veel kritiek en veel gedoe. En daarna waren er wel wat zuurpruimen die erover mailden van ik vind het niet fijn of ik vind het onzin of weet ik veel.

[23:14 - 23:32] Maar niet mensen die zeiden ik ga de krant opzeggen of ik vind het niet leesbaar of ik kan zo niet... Nee. **Nee. Ik kan zo niet genieten van het nieuws.** Nee. Misschien zijn het dan ook niet het soort artikelen wat mensen aanspreken.

[23:32 - 23:48] **Ja. Dus als we een beetje een tijdlijn hebben is het...** Volgens mij is het 2021 geweest dat we dat hebben besloten. Maar ik ga het wel even opzoeken voor je. Ja. **Dat is wel leuk.**

[24:15 - 24:34] Ja. Hier. 11 oktober. **2021.** Ja. Hoe verwijst je naar iemand die non-binaire is? Welke termen gebruiken trans mensen zelf?

[24:34 - 24:50] Hoe vind je goed het beeld over het transgender onderwerp? Toen kwam iemand van het Transgender Network bij het praten over de laatste onderzoeken. Dus dat was niet eens iemand van de krant, maar het was iemand van buiten de krant. **Oh ja.** En...

[24:53 - 25:09] Ja. Ik weet het niet. Ik kan het hier nu niet zien. Koetsenruiter. Wat had ik gezien? Ja. Ja. Nieuwe taal met Mark Moorman.

[25:09 - 25:27] Nieuwe taal. **En Bart Koetsenruiter.** 12 april 2021. Ja. Dus dat is toen in... Oh ja. En wat ze daarbij schrijft is... Veel discussies op de redactie, zeker op de Kunst en V-redactie, gaan over de muren waarop de maatschappelijke veranderingen zich in de taal aankondigen.

[25:27 - 25:45] Soms komen die veranderingen haast ongemerkt en realiseer je dat die termen als fotograaf of regisseur een hele tijd niet meer worden gebruikt. Maar het lijkt of de snelheid van de veranderingen toeneemt. Museum schaft de term Gouden Eeuw af. Een toonaangevend Amerikaans blad kondigt aan dat ze de term actrice afschaffen.

[25:45 - 26:01] Dat soort dingen. Dus toen waren er knopen doorgehakt op dit onderwerp. En dan zegt ze er dus nog wel bij, dit is de adjunct hoofdredacteur.

[26:01 - 26:18] Het lijkt moeilijk om neutrale beslissingen te nemen. Zonder dat het lijkt dat de krant een activistische agenda volgt. En daar zijn ze dus inderdaad heel erg bang voor. **Om activistisch te zijn.** En dat is vreemd, vind ik.

[26:18 - 26:34] Want op dit punt, 12 april 2021, was het echt niet meer een activistische... ..daad. We waren echt al een van de laatsten.

[26:34 - 26:50] **Ja?** Nou, dat gevoel had ik wel. Ik had het idee dat NRC toen al was. **Oh ja. En hoe denk je nu dat andere kranten... Wat andere kranten nu dan doen? Wat is er bijgebleven van wat je bij andere kranten hebt gezien?**

[26:50 - 27:08] Toen? Of? **Nee, nu. En waar staat de Volkskrant dan in vergelijking tot die kranten?** Nou, ik weet eigenlijk niet of het op taalgebruik nog heel erg per se een probleem is. Dat we daar in achterlopen nu. Maar toen wel. Ja. **En voorlopen?**

[27:09 - 27:26] Zeker niet. Maar dat vonden ze zelf wel. Oh ja. Ja. Het is gewoon het gevoel van... Ja, veiligheid. Ja, het redelijke midden.

[27:26 - 27:46] Volkskrant heel erg van het redelijke midden. Ook onder Pieter Klok. Dan ben je al snel heel erg activistisch als je dan te woke bent. Ja. En goed, dat is helemaal niet slecht.

[27:46 - 28:02] Het was een goed idee om objectief te schrijven op een manier die een grote groep mensen aanspreekt. Maar goed, op dit punt was het gewoon niet... Het was gewoon op dat punt al lang...

[28:02 - 28:18] **Ja, we waren er al.** ...geaccepteerd. Ja. Ja, en dus die golf van protest en de angst dat we een activistische agenda hebben gevolgd. Dat is... Nee. Dat is... Ja.

[28:19 - 28:36] **Zullen er nog steeds mensen vinden die het nog steeds activistisch vinden?** Ja, ik denk het wel. Als ik alleen al afga op mijn moeder, die op zich heel links... Weet je wel, dat heb je gewoon met die generatie boven ons. Die zijn dan, ik weet het niet, veel zestig of zo. Ja. En die op zich links en feministisch en...

[28:36 - 28:53] Goede mensen. **Ja.** Maar dit... **Snappen het niet.** Dat gaat haar dan al te ver. **Ja. En mijn ouders ook, die zitten ook elke keer als ik hierover praat, snappen het gewoon niet.** Nee. **Snappen gewoon niet...** Waar maak je je druk over? **Ja, of nou, ze snappen nog wel dat het...**

[28:53 - 29:09] **Ja, dat waarom het is of zo. Maar hoe het dan werkt of in zinnen, die begrijpen... Die hebben die uitleg nog wel nodig, hoor. Ja? Denk ik.** Ja. **Die snappen echt niet als we zomaar ergens... Hun, die denken dan, is een fout.**

[29:09 - 29:25] Ja, hier staat wel, zolang de term nog niet ingeburgerd is, is het van belang de lezer context te geven. Zoals Kydeness, de artiestennaam voor de Engelse Adam Bainbridge, identificeert zich als non-binair. **Ja.**

[29:26 - 29:42] Dus zoiets, dat soort dingen, die voegen we nog wel toe. Ja. **Ja. En wat zie je als de rol van de journalistiek hierin? Om het ook in het maatschappelijke... Ja. Discours of debat...**

[29:43 - 30:01] **te veranderen?** Nee, ik denk niet dat de krant daar een rol in heeft. Ik denk wel dat de krant... taal moet bezigen waar mensen zich in kunnen... waar mensen zich prettig bij voelen. Of waar mensen zich niet buitengesloten voelen.

[30:01 - 30:18] Ja. En daar gaat het vooral om. **Ja. Even kijken, hoor. Ja, jullie hebben heel duidelijk... jullie hebben een heel duidelijk stijlboek.**

[30:18 - 30:35] **En regels. Maar het is toch wel interessant als dit dan dus... bij Magazine dan misschien toch anders is. Dus is er nog discussie over?** Nee, ik denk dat... Kijk, op zich, de geest klopt. Het is gewoon, zij hebben die diens gebruikt.

[30:35 - 30:51] Ja, ik vind dat vreemd. Want ik dacht dat wij hen, hun, hadden afgesproken. Ja. Ja. Maar het is niet zo'n issue. Het is geen discussie op de redactie. Niet dat er nog verandering in... Het is niet dat iemand nu gaat zeggen... Hey, Magazine, ik zie dat jullie dit hebben gedaan.

[30:51 - 31:09] Waarom? Nee. Maar het is ook niet inderdaad dat het nu hen, hun is... en dat er dan toch nog af en toe wordt besproken... moeten we niet die diens doen? Ja, dat zijn wel gesprekken die we nog steeds hebben. **Oh ja.** Maar zolang er niet een ander advies over komt...

[31:09 - 31:25] of er niet een ander... Als het nu blijkt dat die/diens gewoon ondertussen... door veel meer mensen wordt gebruikt, dan kunnen we weer over. Ja. **Dus onderzoek, taalonderzoek.** Ja, of... Nou ja, goed, er was inderdaad op een gegeven ogenblik... zo'n taaladvies, toch?

[31:25 - 31:41] Ja. Ja, niet alleen van een trans, van een verkiezing... Ik weet niet eens meer wat het was. Ja. **Ja, en die zeiden toen wel, volgens mij ook... dat inderdaad die/diens misschien makkelijker was.** Ja. Ik vind het makkelijker, eigenlijk. Ja?

[31:41 - 31:57] Ja. **Ik vind het omdat het al enkel fout is. Ja.** Ja, dat is wel zo. **Ja. En ook omdat hen, hun... Dus sowieso al iets is wat vaak fout gaat. Zeg maar als leidend voorwerp en als bezittelijk en zo.**

[31:57 - 32:14] **Als het in de context is van meervoud, dan gaat het al vaak mis.** En dan nu **denk ik dat het nog een schepje extra is. Ja. En die/diens is... Nou... Van mij voelt het makkelijker.**

[32:14 - 32:32] Ja, dat kan wel, hoor. Ja, het is wel grappig, inderdaad. Maar kijk, er zijn geen heldere wetten of regels over te bepalen. En dat is met al die taalkwesties zo. Waar ook niet eens alleen maar op identiteit of morele taalkwesties...

[32:32 - 32:49] Het gaat allemaal over... Bijvoorbeeld dit, hen, hun... Er zijn ook gewoon taalfouten, of dingen die mensen nog als fout beschouwen... die ondertussen dan al lang door de Taal Unie... Omdat het gewoon te vaak...

[32:49 - 33:06] Het wordt zo vaak gebruikt, het is prima. Ja. We gaan gewoon... Verschaald... Verschraald bier, zeggen mensen vaak. Maar het is niet verschaald, het is verschaald. En dat heeft een hele andere betekenis. Maar dat is een fout waarvan ondertussen dan...

[33:06 - 33:23] Als je dat opzoekt in onze taal of in de taalunie... Zeggen van, ja, oké, het is bijna niet meer te keren. Het gaat gewoon binnenkort over. En dat is bij heel veel van die lezersvragen over taal... Blijkt dat toch gewoon de trend te zijn. En dat is, denk ik, ook bij dit soort kwesties...

[33:23 - 33:42] Dat het heel vaak is van... Ja, als de kritische massa maar gewoon groot genoeg is... Dan verandert taal, taal verandert. En dat is, denk ik, ook met tussen die hen,

hun... Als we er nu achterkomen dat het toch niet zo lekker loopt... En dat heel veel mensen, ook al is het misschien grammaticaal niet zo perfect of zo...

[33:42 - 33:58] Dan gaan we toch over op die diens. Ja. Maar daarin zijn we gewoon niet leidend. Daarin zijn we volgend. Ja, echt volgend. **Oh ja. Ik maak toevallig in dat hier echt als vraag van... Nee, leidend of volgend. Maar dat is echt duidelijk volgend.** Ik denk wel dat we volgend zijn en ook...

[33:59 - 34:17] Aan de andere kant, de krant beschouwt zich nog wel als een soort van bastion... Als een laatste bastion van... Hier wordt de taal correct gebruikt. Dus mensen kunnen ervan uitgaan dat als wij dat taal correct schrijven... Ja. En ook andersom, dat als we nu een paar keer een zelfbedacht woord gaan gebruiken...

[34:17 - 34:36] Dat op een gegeven moment de taal Van Dale en dat gaat... Weet je wel... Je ziet wel, er is wel een rol natuurlijk in de media. Ja. Maar niet... Nee, het is geen... **Niet in het begrijpbaar maken van zo'n woord. Dat je denkt als jullie vaak dus hen hun inzetten...**

[34:36 - 34:52] **Dat mijn ouders het dus gaan begrijpen.** Nee. **Nee?** Nee, we willen mensen niet opvoeden. Nee. **Nee?** Nee, echt niet. Oh. Nee, want de krant heeft helemaal geen agenda daarin, toch?

[34:52 - 35:10] Nee. Het is niet... We willen gewoon nieuwsobjectief verstaan en daarin loop je tegen het geel kwesties aan. En dat komt vanuit de maatschappij. **Ja, uit de maatschappij. Maar er zijn heel veel mensen die in het dagelijks leven deze voornaamwoorden niet gebruiken in hun taal.**

[35:10 - 35:28] **En als je het dan dus wel in kranten leest, dan leer je wel hoe ze in te zetten. Wat je zelf misschien niet had geweten.** Ik denk dat de krant vooral ziet van we willen mensen wel iets leren of we willen mensen op de hoogte houden van het nieuws.

[35:28 - 35:46] Maar dan zou dat alleen zijn als ze een soort van artikel zouden schrijven zoals NRC. Volgens mij was dat een interessant artikel geschreven over hoe steeds nieuwe termen weer ingehaald worden door de realiteit. En dan steeds opnieuw veranderd moeten worden. Ja. Dan ben je mensen aan het informeren als je erover schrijft.

[35:46 - 36:02] Maar alleen maar door het juiste taalgebruik of door taalgebruik te hanteren waar mensen niet buitengesloten worden. Dat is niet om mensen iets te leren. Dat is gewoon zodat het komt. Ja.

[36:02 - 36:22] En zodat het netjes is. **Want dat zie je ook nog best wel veel. Dat er gewoon een heel beschrijvend artikel is over woorden.** Ik heb niet het idee. Tenminste, ik kan me niet herinneren dat we in de Volkskrant echt van dat soort beschouwende artikelen **over genderneutrale taal.**

[36:22 - 36:39] Ja. Nee. Geen idee. **Ik zag het zoveel voorbij komen. Vast wel. Even kijken hoor. Welke rol speelt de eindredacteur?**

[36:39 - 36:57] **Verander je nog wel eens iets? Als je een tekst hebt dat je denkt dat dit wel extra uitleg nodig heeft of dat dit kan weg. Of dat je het moet verbeteren als iemand toch geen hen-hun inzet.**

[36:57 - 37:13] Nou ja, ik moet het nog wel eens verbeteren. En ik moet er ook vaak consequentie in. Dus iemand is heel opgewekt begonnen en heeft keurig het zinnetje ingezet van hen-hun, want hen is non-binair.

[37:13 - 37:29] En daarna overgaat op hij. Ja. Dat omdat we gewoon mens zijn. **Ja, is ook.** Dus dat moet ik wel nog wel eens verbeteren. Even kijken hoor.

[37:30 - 37:47] **Het is niet zo dat mensen het vergeten.** We zijn best wel consequent over het algemeen. Het is niet alsof mensen nog gemisgenderd worden. Dat maak ik nu meer mee. **Nee. Dat is fijn.**

[37:47 - 38:03] Ja, zeker. Maar het grappige is dus wat ik al zei. Ik heb gewoon niet het gevoel... Ik zie het de laatste tijd veel minder vaak voorkomen. En volgens mij ook al wat... Je zou er misschien even naar moeten kijken of ik zou zelf even in het archief moeten kijken.

[38:03 - 38:19] Maar ik heb het idee dat ik artikelen voorbij heb zien komen de laatste tijd die het niet eens meer... Dat is wat ik al zei. Die ik niet expliciet benoem. En dat is dus ook geleidelijk. **Ja. Dus dit is nu echt al geweest, deze uitleg?** Ja. Nou ja.

[38:19 - 38:37] Ik ga het even kijken hoor. Er staat hierin van zolang het niet gangbaar is. Maar ik heb het gevoel... Volgens mij... **Is het nu gangbaar? Is er?** Nou niet helemaal. En er zijn nog heel veel artikelen waar je het volgens mij wel uitlegt. Maar volgens mij gaat het af en toe ook al wel gewoon. **Ja.** Ja.

[38:37 - 38:53] Nou goed, daar zou ik even naar moeten kijken. **Ik heb het ook wel eens gezien hoor. Dat ik dacht van wow, hier wordt het gewoon meteen ingezet inderdaad.** Ja. **Maar vaak komen er dan wel later in het artikel toch nog even een benoeming van... De non-binaire heuheu.**

[38:54 - 39:10] Ik zou zeggen, ik vind het zelf heel... Ik vind het zelf niet mooi om te zeggen de non-binaire blablabla. **Nee, vind ik ook niet.** Nee. Het is niet respectvol. En het is... want je gaat ook niet de zwarte of de... **Nee.**

[39:10 - 39:26] Nee. Of inderdaad... De homofiele. **De homoseksuele, ja.** Dat kan echt niet. **Dat zeg je toch niet?** Als hij nou te hetero... Als het ertoe doet, ja. Als hij... Ja, maar het is niet...

[39:26 - 39:42] Heeft over uitsluiting of... **Ja. Het is niet een volledige persoonlijkheid. Of een beschrijvend ding.** Maar ik vind inderdaad dit... Dit ziet er heel wereldvreemd uit voor mij. De non-binaire artiest Sam Smith.

[39:42 - 40:01] Dat ziet eruit alsof je... Alsof je zelf nog heel erg moet wennen aan dat feit dat dat soort mensen bestaan. En dat geeft voor mij een heel onwelkom of heel... Ja. **Ja.** Alsof je met een raar persoon te maken hebt.

[40:01 - 40:17] Ja. **Ja. Maar ik vind dus inderdaad dit... Het is best wel ook weer ver of zo. Gebruikt voornaamwoorden die dienst. Dan ga je er wel van uit dat de lezer dus weet dat die/diens non-binaire voornaamwoorden zijn.**

[40:17 - 40:33] En heel veel zal ook te maken hebben met lengte. Heel vaak heb je gewoon helemaal geen ruimte om eindeloos te gaan uitleggen. **Nee. AD wel.** AD heeft alle ruimte. Het is online.

[40:33 - 40:51] Niet dat ze dit in de krant hebben gedaan. Nee. **Nee, denk ik ook niet. Zijn er nog andere woorden waar je dit soort uitleg bij hebt gezien? De laatste tijd.** Nee, volgens mij... Volgens mij... Ja, wat hebben we nou?

[40:51 - 41:09] Trans... Transgender... Nee, volgens mij niet. We hebben wel een discussie over of je transgender persoon... En daar zijn we nog niet helemaal uit of je dat dan met een spatie of zonder spatie moet doen. O ja. Maar daar leggen we verder niks over uit, hè? Daar maken we alleen veel ruzie over op de redactie.

[41:09 - 41:25] **Nee. En dat staat dus niet in de regels nog.** Nee. Nee. Dus dat kan nog verschillend zijn. Transgender persoon en dan los. Ja. Of aan elkaar. Volgens mij is dat nog niet... **Nee. En tot slaaf gemaakt of zo?**

[41:26 - 41:42] Ja. **Ik heb het wel eens in het NRC geloof ik gezien, dat ze dat daar ook gingen uitleggen. Met een sterretje van tot slaaf gemaakt. Met een sterretje van tot slaaf gemaakt. Een sterretje en dat eronder kwam...**

[41:42 - 42:03] **Vroeger was dit slaaf, maar dat kan niet.** Nee, dat doen we gewoon. Ja. Slaaf gemaakt of ik geloof tot slaaf gemaakte. Ja. **Ja. Is natuurlijk ook wel, licht er**

dichterbij dan een nieuw voornaamwoord. En er zijn al... Ik ben benieuwd of die discussie in Nederland ook nog gaat opladen over of je zwart met een hoofdletter gaat doen. [42:04 - 42:20] **O?** Ja. New York Times al. O, dat is nieuw? Ja. Moet je maar even opzoeken. **Die doen black met een hoofdletter.** **O?** Ja. Om dan dus... Wij doen joden bijvoorbeeld ook met een hoofdletter.

[42:20 - 42:36] Dat is een beetje een raar onderscheid. Dus jood met een hoofdletter als het gaat om de bevolkingsgroep. En met een kleine letter als het gaat om de religieuze groep. En die twee dingen zijn bijna nooit uit elkaar te halen. Dus we doen het eigenlijk gewoon altijd met een hoofdletter. **Met een hoofdletter. Ja.**

[42:36 - 42:53] Maar goed. Waar stond het eigenlijk weer? New York Times. Black. **En dat is dan omdat als het zwart over een huidskleur gaat, dat het dan met een hoofdletter is?** Dat stond zelfs op de Telegraaf.

[42:53 - 43:10] In One World. **O, lachen.** Ja, dit is al best wel een tijd hoor. Zie ik al, eind 2021. **O ja.** O ja, dat is wel een tijd. Nou ja, en dan is er blijkbaar zelfs bij One World nog vragen over of het voor of tegen is.

[43:10 - 43:26] Nou ja. Dus dat is misschien ook nog wel. **Maar dit heeft niet echt doorgezet hier.** Sinds 2021 al. Precies, maar... Maar dat is ook weer typisch zoiets waar media dan even zo een beetje op gaan duiken. **Ja.**

[43:26 - 43:42] Ja. Wat gaan we doen? Het is een gemeenschap die een geschiedenis deelt, ja. Dus dat zou je kunnen zeggen. **Ja. Ja. Maar wit is... Is anders.** Weet ik niet.

[43:43 - 43:59] Nee. **Ja.** Ja. O ja, en menstruatie is ook nog wel een onderdeel. Vergeet ik, bij de krant ook nog weleens. **Wat is daar dan het ding in?** Als je dan vrouwen...

[43:59 - 44:19] Dan moet je zeggen, vrouwen die menstrueren... Soms zijn er ook transpersonen. **Ja, mensen die menstrueren. En je ook niet kan zeggen dat alle vrouwen menstrueren.** Ja. Maar het zijn heel vaak ook individuele keuzes van eindredacteur of ze daarin mee willen gaan.

[44:19 - 44:35] Het is niet per se alsof overal allerlei regels voor zijn. **Ja.** Daar heb je nog best wel wat vrijheid in. **Ja. Terwijl dat is eigenlijk ook best logisch, toch? Niet alle vrouwen menstrueren.** Nee, maar goed, op een gegeven ogenblik... Er zijn... Ja.

[44:37 - 44:53] **Het blijft in beweging. Heb je nog belangrijke aanvullingen over...** Nee. ...**genderneutrale voornaamwoorden? Dat je denkt, dat moet je weten.** Nee, maar ik ben wel benieuwd. Want als je het alleen maar hierover gaat doen... Ja, dat is misschien wel goed, je moet het afpakken.

[44:53 - 45:09] **Ja.** Je moet het klein maken. Ja. Ik denk dat... Wat ik al eerder probeerde te zeggen is dat het voor ons... Zeg maar het interessante gedeelte zat al niet meer hier. Want toen was de beslissing al genomen. **Ja.** Wat interessant.

[45:09 - 45:27] Maar de spanning was er toen al af. **Ja.** Dus waar de echte discussie over is geweest van gaan we dit doen? Gaan we die mensen... Gaan we die mensen een ander voornaamwoord geven? En als we dat gaan doen, welke wordt het dan?

[45:27 - 45:45] **Ja.** Dat was de grote discussie. Toen het eenmaal was besloten, toen hebben we inderdaad nog gezegd van we moeten het gaan uitleggen. Maar hoe je het precies uitlegt, daar zijn geen hele duidelijke regels over. Dat heeft iedereen gewoon zelf gedaan. **Ja.** En dat is ook inderdaad, als er geen ruimte is, doe je het korter.

[45:46 - 46:02] Dus of er ergens staat de non-binaire artiest, daar gaat niemand over vallen ook bij de krant. Daar gaat niemand van zeggen van dit is niet hoe we het hebben afgesproken. **Nee. Nee. Ik ben gewoon benieuwd of het minder wordt.** Dus of het... Of die uitleg minder wordt.

[46:02 - 46:18] **Want ik denk eigenlijk dat het nog wel altijd erin staat.** Volgens mij heb ik het echt overal nog wel gezien bij de Volkskrant. Weet je wat ik ga doen? Ik ga straks even googlen. **Geef mij een voorbeeld waar het niet zit.** Of het kan bewijzen. Ja. **Ja, dat is goed.** Ja?

[46:18 - 46:33] Ja, dan doe ik dat artikel wat ik... **Dat is helemaal... Dat is top. Dan is het nu dus voorbij. Dan heb je heel duidelijk zo'n tijdlijn waar het start en waar het stopt.** Jongen, dit is helemaal... Dit hebben we allemaal opgelost. Ik moet wel gaan. Ja, dat is helemaal goed.

5.2 Transcript Frank Huiskamp – NRC

[00:00 - 00:20] **Oh, hij denkt dat ik nog steeds op de admiraal de ruitenweg ben. Dat klopt niet. Die is in de war. Maar hij loopt, dat is goed. Oké, ik ben nu onderzoek aan het doen voor mijn master,**

[00:20 - 00:38] **niet alleen naar genderneutrale voordelen, maar vooral de uitleg die erbij gegeven wordt. Dus elke keer als je nu iets in de krant leest waar dan die diens hen hun wordt gebruikt, wordt er dan een soort uitleg bijgegeven. En die heb ik allemaal geanalyseerd,**

[00:38 - 00:57] **een soort uitleg van hoe doen verschillende kranten dat, neemt dat af, weet je wel, hoe lang is dat nog nodig. En daarna wil ik dus nog met eindredacteuren praten die daar dus iets mee, die daar keuzes in maken in die vorm van uitleg. Mijn hoofdvraag is,**

[00:57 - 01:14] **welke verschillende vormen van uitleg bij het gebruik van de voornaamwoorden die diens en hen hun zetten landelijke Nederlandse kranten in en waarom? Dat is het uiteindelijk. Eerst ben ik benieuwd, wat zie jij als jouw werk als eindredacteur? Wat betreft deze kwestie?**

[01:14 - 01:35] Nou, een beetje algemeen is het dat ik gewoon ervoor zorg dat een stuk zo fout als mogelijk, maar ook in de beste vorm en het best mogelijke stuk in de krant komt. Daar heb ik nog enige hand in. Ik zie het ook als taken om soms als poortwachter te

[01:35 - 01:56] staan voor gevoeligheden en weet ik wat, om daar aan de bel te trekken. Als ik denk van, dit is iets wat je eigenlijk niet meer kunt zeggen. Of die persoon die moet tegen zichzelf in bescherming worden genomen ofzo. Vind ik van mezelf, maar dat is omdat ik gewoon het wel, daar ook wel, ik leg het natuurlijk af tegen wat onze stijlguides zegt, maar ik heb er zelf,

[01:56 - 02:15] zeker als het op queer dingen aankomt, word ik wel vaak ook door anderen bevroegd van, oké, wat vind je van deze formulering? Of dat mensen aan mij vragen, oh ja, maar die is non-binair, dus hoe doen we dat? **Ja, maar er staan wel dingen over in het stijlboek.** Nou, nee, volgens

[02:15 - 02:35] mij dus nog steeds, ik zal straks even zoeken of er nog steeds ergens iets in staat, maar we hebben hier wel menige discussie over gehad. Volgens mij zijn we wel iets verder dan de vergadering van, wat is het, twee, drie jaar geleden, waar iedereen het alleen maar had over hoe lelijk die voornaamwoorden waren. En wat een taalkundige nachtmerrie het is. Wat feitelijk nog steeds waar is, want het werkt

[02:35 - 02:52] veel beter in het Engels dan in het Nederlands. **Ja.** En journalisten zitten toch altijd heel erg op, zo van, het staat lelijk, dus moeten we het dan niet doen. Maar ik heb het

al vanaf het begin gezegd, ik ken het, het staat lelijk. Ik bedoel, jij bent er ook voor je geïnterviewd, als jij als interviewer

[02:52 - 03:13] weigert daarmee mee te gaan, dat gelukkig niet gebeurt, hoor, maar ik bedoel, dan ben je eigenlijk een ernstiger iets aan het fout doen dan als jij even moeite hebt met de taalkundigheid of zo. Je hebt ook mensen die het vermijden, dat eerder. Heel vaak voornaam noemen, heel vaak achternaam noemen,

[03:13 - 03:32] proberen de naam minder te laten komen. **Dat zie je bij de stukken die bij jou worden ingeleverd, zeg maar.** Nou, je moet niet doen of het elke keer voorkomt. Het is natuurlijk, in eerste instantie heel vaak in stukken die ook daadwerkelijk over het onderwerp gaan, dus over queer zijn, daar zie je het het meest.

[03:33 - 03:48] Maar laatst was er bijvoorbeeld een wetenschapper in een stuk dat helemaal niks te maken had met dit, en toen was het van, ja, maar deze wetenschapper van de Wageningen Universiteit is non-binaire, dus wil, was die/hun. **Oh, dat ga ik eventjes opzoeken.**

[03:48 - 04:11] Ja, maar dat is wel interessant, want dat had helemaal niks. En dan wordt het helemaal interessant, van ja, dan doet het er niet toe, maar ja, je verwijst wel naar die persoon. Een paar keer. Dus ik weet niet, dat is het stuk over... Groen in de stad, wacht even. Groenstad, Wouter van Noord schreef dat.

[04:15 - 04:33] Natuur hoort niet alleen buiten, maar ook in de stad. In de stad, dat is de kop, die moeten we even opzoeken. Hij zegt, Marian Stuiver, hier, allemaal in, tweede zin al, of derde zin. Allemaal in Heems zegt Marian Stuiver, wij zitten naar de tuin van hun Wageningse nieuwbouwwoning.

[04:34 - 04:52] **Ja.** En dan staat ergens Stuiver. Nou, staat het ergens wel? Oh ja. Dan wou ik dat iets eerder in het stuk zeggen, maar hier staat dus bijvoorbeeld, denkt die,

[04:52 - 05:13] en dan staat er tussen brackets, Stuiver identificeert zich als non-binair, die. **Oh ja, dat wordt dan dus gecombineerd in dit stuk ook, zeg maar, die en, vaak wordt hen, hun toch samen dan gebruikt?** Nou, ik merk wel een beetje dat er steeds meer ook comfortabel worden met in plaats van,

[05:13 - 05:29] dat is namelijk de ergste taalkundige nachtmerrie van de mensen, hier merk ik, is als je hen als persoonlijk voornaam moet gebruiken. Hen heeft. Ik heb zelf ook, ik zou denken, ik zou altijd voor die gaan, maar dat is hun eigen keuze natuurlijk.

[05:29 - 05:46] Ik zie wel vaker dat mensen nu steeds meer voor die en hun gaan in plaats van hen en hun gaan. Als het maar niet. Nou, nee, omdat, ja, ik denk dan ook bij mezelf, er is volgens mij niet echt een, weet je wel,

[05:46 - 06:02] anders voor de diens, maar dan wordt het alweer een beetje mannelijk, dus ik denk dat hun eigenlijk ook wel een logische keuze is. **Want je zit vaak die dienst samen en hen hun. Toch? Als voornaam wordt het bezittelijke...** Ja, maar hun is dan eigenlijk, ik denk, nog is nog, ja dat is waar, maar ik denk dat ik die hun nu ook wel vaker,

[06:02 - 06:23] omdat het hun is nog eigenlijk neutraler dan diens, want diens is in principe een mannelijke uitgang. Ja, weet ik niet. En dier zou ook raar zijn, maar diens is ook onzijdig, dus ik weet het niet. Ja. Ik zie dus de laatste tijd vaak met, maar wat dus de klassieke is, is dat het verzoek, daar wordt gewoon altijd aan voldaan.

[06:23 - 06:38] Het wordt gewoon zo snel mogelijk in een stuk, dat heb je misschien zelf ook al gevonden, gewoon even een bijzinnetje. Ja, ja. Wat dat betreft zijn we dus al verder dan toen, want toen waren er eigen redacteuren die zeiden van, ja maar moeten we dit dan, een paar jaar geleden, moeten we dit dan willen, want het ziet er heel lelijk uit.

[06:38 - 06:54] Ja. En ik heb altijd wel gezegd, ja maar je hebt ook een verantwoordelijkheid dat je gewoon iemand verzoekt. Het is gewoon heel raar. **Ja, en het hoort gewoon bij de**

taal. Want ik wil ook iemand, ja, recht doen aan iedereen. Ja, waarom zou je iemand een voornaamwoord geven die hij niet wil gebruiken? Dat is gewoon heel raar.

[06:54 - 07:10] Ja. Zeker als jij een persoonlijk interview met iemand doet. Ja. Nou, valt iemand ook meteen over. Ja. Maar je ziet dus dat mensen het dan wel om een gaan schrijven, liever. **Ja. En welke taalkwesties rondom gender worden er nu een beetje besproken op de redactie?**

[07:11 - 07:31] **Welk speelt er nu het meest?** In het algemeen? **Ja, nou wel rondom gender. Ja, maar rondom gender, die dingen?** Er zijn nog meer dingen. Nou, het al dan niet bijvoeglijk of zelfstandig gebruiken van trans bijvoorbeeld.

[07:31 - 07:48] Dat zeg maar, hoe heet het nou in het Nederlands? Ik moet zeggen vereniging. **Transgender netwerk?** Ja, transgender netwerk, dank u. Dat vind ik altijd heel netjes om aan te houden. Dus ook trans persoon, trans man, niet trans man, en trans vrouw. [07:48 - 08:07] Ja. Dat ga ik nog wel heel vaak fout en verbeter ik dan altijd. Maar vervolgens, ik denk dat we daar meer discussies over hebben. Want dan zeggen mensen, ja ons stijlboek zegt nog steeds aan elkaar, ja. Terwijl ik dan zeg, ja maar Erik, als het transgender netwerk zegt van, dit is prettiger voor de menigte.

[08:07 - 08:27] tenminste op hun eigen basis prettiger, ook al is het misschien een heel klein verschil, maar trans man, dan ligt er meer focus op dat ze een man zijn. Ja. In plaats van een trans man alsof het een soort van één entiteit is. **Ja, dus de voorkeur vanuit het transgender netwerk is trans, spatie, man.**

[08:27 - 08:45] Ja, omdat het dan wordt gezien alsof een trans man iets anders is dan een man. Terwijl het een man is, first and foremost, trans als een soort bijvoeglijk iets. Maar dat vinden ook mensen moeilijk, want die denken dan, ja trans, maar trans is toch niet een bijvoeglijk iets.

[08:45 - 09:01] Maar ja, je zegt ook wel de transgender man, dat kan op zich wel, je kunt het ook bijvoeglijk gebruiken. **Ja.** Dus dat, ik weet niet hoe daar nu een lijn in zit, het verschilt, ik zie het ook elke keer weer anders. Maar als ik er zelf een hand in heb, dan zorg ik altijd voor de lijn.

[09:01 - 09:17] Alle gevoeligheden in ieder geval, probeer te... Maar ik zal zelf ook zeggen, als er bijvoorbeeld heel veel die-hun staat, of weet ik het allemaal, af en toe er gewoon eventjes omheen schrijven, omdat het is gewoon voor de lezer nog niet...

[09:17 - 09:35] Het zit nog niet lekker in je systeem en het leest niet lekker. Dus dan probeer je, ga je toch een beetje die naam proberen te vermijden, het toch wel een interessante, of een naam proberen te vermijden, meer dan je zou willen. Je wil het mensen uitleggen en je wil het natuurlijk respecteren,

[09:35 - 09:54] maar je wil niet dat mensen de hele tijd blijven haken erop, omdat ze denken van... Want vergis je dan niet, denk ik. Ik lees het nu aan de lopende band, en in het Engels is dat helemaal normaal, maar we hebben gewoon een heel oud lezersbestand, en die moet je eigenlijk heel erg bij de hand nemen.

[09:54 - 10:09] **Ja.** Dus ja, daar wil je dan ook een beetje in schipperen dat je denkt van... Als je ze nu al, wat jij het al hebt over, verdwijnt het al die uitleg of niet? Nou, dat gaat voorlopig denk ik nog niet gebeuren, want die denken nog steeds allemaal...

[10:11 - 10:32] Terwijl je ook kan denken, en dan denk je, oh, dat heb ik heel vaak. Als ik opeens uit het niets iemand in het Engels als they, als er over een enkelvoud gaat, denk ik... Oh, die zal waarschijnlijk non-binaire zijn of trans zijn of zo. Dus we dachten het ook wel weer goed, want dan denk je meteen, oh dat zal dan wel, als je die slag maakt.

[10:32 - 10:49] Maar dat zijn we denk ik nog niet. Ja, en wij zijn natuurlijk wel echt een stuk verder dan... Ja, dat moet je ook... Ja, ik moet af en toe ook wel een stapje terug doen en

denken van, oké, ik kan dit wel heel doodnormaal vinden, maar het is een 55-jarige papieren lezer niet.

[10:49 - 11:05] Ja, of die denkt misschien zelfs in zo'n stuk over een wetenschapper, van who cares dat die non-binaire is. En dan denk ik, ja, maar als je ernaar verwijst en je doet het fout, dan is de geïnterviewde daar weer boos over.

[11:05 - 11:21] Dus het is niet relevant voor het verhaal, maar wel relevant als je taalkundig naar iemand gaat verwijzen, en je moet wel uitleggen waarom je er op die manier aan verwijst. **Ja. Ik heb hier wat voorbeelden. Oehhh Verschillende, die mag je even bekijken.**

[11:21 - 11:36] **En dan ben ik benieuwd welke jij... Dit is dus dan bijvoorbeeld, nou, hier heb je zo'n tussenstreepje staan. Nou, kijk maar eventjes. En dit is dan dat het in de tekst ergens stond, om dit voor aan...** Ja, of op een nootje of zo. Ja, dat hebben we ook nog eens over gehad.

[11:36 - 11:53] Oh ja. **En dit heb je ook soms.** Oh, je hebt een hele inzet. **Alles even uitleggen.** Ja, hier staat het ook inderdaad. Ja, ik vind dit dus wel heel fijn, maar dat kun je ook niet bij elk stuk gaan doen.

[11:53 - 12:09] Zo'n heel... Ja, het is gewoon goed om dit af en toe bij mensen te doen. Ja. Ik zou het wel leuk vinden als we dit als pagina of zo zouden doen, dat je gewoon een linkje eronder hebt, of een uitklapping. **Ja. Online.**

[12:09 - 12:26] Ja, online. Dat je gewoon online kan... Dat je dan bij een soort van stijlboekcode ding komt. En eventjes iedereen zo van... Ja, dan hoeven ze ook niet te vallen over elke letter van het alfabet.

[12:30 - 12:45] Ja, dit is een beetje zoals we het heel vaak doen. Van de streepjes. Dat je eerst opeens denkt van, huh, voornaamwoord. Dan of tussen zo, of nou ja, wel is het wel tussen brackets gezet, maar... Ergens tussen haakjes.

[12:45 - 13:02] Ja, dit is een stuk van Jonas. Dat weet ik nog. **Ja, dat vind ik ook interessant dat er dan... Dat er dan net altijd een non-binair artiest bij staat.**

[13:02 - 13:18] Want hier ook denk ik van, dat kan je ook gewoon... Als je dan een keer verwijst, had ik liever gemaakt hier kreeg ik die te maken, dan had ik daar gezegd, Smith is non-binair en dan daarna. Maar het haalt je ook meteen heel erg uit de eerste... Dat is gewoon schrijven. Dan denk ik, het haalt je wel meteen uit de eerste zin.

[13:18 - 13:34] Die eerste zin is wel echt een soort van... Ik zou dan eigenlijk gewoon vermijden dat je daar al non-binair en die een diens in moet hebben. Want het is al heel veel informatie om te verwerken. Ja, precies. Ik zou gewoon lekker in de tweede alinie eigenlijk iets over uitleggen. Want het is ook niet heel relevant voor de kritiek.

[13:34 - 13:54] **En wat vind je ervan dat het dus inderdaad een non-binair... Dat het echt zo... Niet gewoon de artiest, maar dat er meteen zo benadrukt moet worden dat iemand non-binair is. Alsof het echt iemands persoonlijkheid is, zeg maar.** Nou, het is voor Sam Smith dan best wel een wezenlijk onderdeel van wie ze zijn.

[13:54 - 14:10] Maar goed, dat is wie die is. Je hebt inderdaad die diens. **En zou dit dan niet voldoende zijn?** Jawel, ik denk ook inderdaad hier denk ik... Ja, om daar nou mee te beginnen. Ik zou hier had ik misschien moeten denken...

[14:10 - 14:26] Dit heb ik zelf de eindredactie van gedaan. **Dat is leuk. Wist ik helemaal niet.** Nee, maar dan had ik misschien moeten denken inderdaad... Ja, de Britse artiest, de Britse zanger. Sam Smith. En dan later dat non-binair terug laten komen.

[14:26 - 14:42] Want nu haalt het ook wel heel erg de... **Ja, moet dat erbij?** Nee, maar wel als je dan straks die voornaamwoorden gaat gebruiken. **Ja, want de lezer die snapt niet**

als er staat... Gebruikt de voornaamwoorden die diens, dat het dus over een non-binair persoon gaat.

[14:43 - 15:05] **Of snapt de lezer dat dan wel? Moet dan ook echt worden gezegd...**

Nee, maar ja, dat doen we wel altijd. **Het is een non-binair persoon. En het is een non-binair persoon. Dus dan en het is een non-binair persoon en deze voornaam.** Ja, want anders denk ik... **Niet één van de twee.** Nee, ik denk dat het duidelijkst is als je uitlegt waarom en welke voornaam worden in gebruikt.

[15:06 - 15:24] **Ja.** Want daar zit ook van hun kant een heel duidelijke keuze in. Dus dan is het denk ik ook wel goed om dat zelf te doen. Ik had het hier misschien ook wel wat verderop in het stuk moeten... Moeten doen. Een non-binair persoon die zich in genderneutraal spaans.

[15:26 - 15:42] **Ja.** Ja, op zich vind ik dit wel... Ja. Netjes. Ik zou, ja... Dat helemaal onderaan, dat weet ik niet. **Zo'n sterretje, ja.**

[15:42 - 15:59] Ik denk dat ze het misschien meteen wil doen. Die en hun panseksueel. **Ja, dat je dit dan... Je zou natuurlijk kunnen zeggen, dat is handig, want dan hoef je het in...**

[16:00 - 16:16] **Dan breekt het de tekst niet, zo'n uitleg.** Ja, dat was toen één van de eerste dingen die toen een soort van middenweg, een paar jaar geleden was. Zet ik dit in een inzetje, bijvoorbeeld. In een kadertje, dus erbij. Ja. Dus inderdaad, dat zou dit effect hebben.

[16:17 - 16:36] **In zo'n kadertje.** Maar nu... Maar dan roep je er ook... Ik denk oprecht dat dit chiquer is, omdat het gewoon een beetje... Dit is al een stapje verder op weg naar normalisering, denk ik. Als je gewoon zegt, we leggen het even uit, hebben we het er niet meer over.

[16:37 - 16:56] Dus je er een apart kadertje van maakt en een sterretje aan wijdt, doe je net als een soort van... **Ja.** En je hebt het wel helemaal, als je dat dan moet openklappen. Ja, het is leuk, die education, maar dan meteen een heel... **Dus eerst deden jullie dat wel, zeg maar, zo'n kadertje?** Nee, ik weet niet wat er toen concreet uit is gekomen, maar het kwam toen een keer langs in een vergadering.

[16:57 - 17:15] **Oh ja, van, moeten we niet zo'n kadertje doen?** Ja, van, wat is dan een sierlijke opmerking? Want toen was het nog heel erg in de hen-hun, en toen kwamen mensen er denk ik opeens achter dat die natuurlijk ook wel prima kan. Ja. En het Nederlands is er gewoon niet zo super lekker voor, misschien, vergeleken bij heel veel andere talen.

[17:16 - 17:34] **Toch het misschien ook wel echt ingewikkeld gekozen wordt, omdat het woorden zijn die we al kennen.** Ja, en in andere talen hebben ze natuurlijk een soort middenvorm gekozen. **Zoals in het Zweeds hebben ze ook hen, geloof ik.** Ja, volgens mij komt onze hen daar vandaan. En niet zozeer van hoe wij het gebruiken als hen, denk ik.

[17:35 - 17:54] **Nee. Dus jullie zouden, wat jouw voorkeur heeft, het meest, dus dat nummer 1 dat tussen die streepjes, of zo nummer 3 dat je dus zo'n hart in je achter zet.** Ja, dit vind ik een nette, omdat het gewoon, oké, je ziet diens, je denkt, dat is raar taalkundig misschien.

[17:55 - 18:11] **Ja. En dan meteen eventjes die uitleg.** Maar ook hier weer, begint het stuk en dan al meteen zo'n... Ja. Hier had ik dan misschien gedaan, oké, van diens, en dan denk je nog één keer, dat hoeft niet meteen.

[18:12 - 18:32] En dan in de zin daarna zou je kunnen zeggen, vanuit de LHTB is zelf, je zou zelfs de tweede alinea ermee kunnen beginnen. Want het is wel natuurlijk, ja, taalkundig is

het niet zo'n ding meer. Maar zo'n uitleg meteen zo voorop in het stuk, dat haalt ook wel weer een beetje de jus eruit.

[18:33 - 18:50] Ik denk dat iedereen nog een beetje aan het zoeken is, maar ik vind het wel heel net dat het überhaupt zo veel goed gebeurt. Ik weet niet of je ook voorbeelden tegenkwam dat het niet goed gebeurde. **Nou, dat het wel, nou je ziet dus, wat je ziet is dat het ook wel veel vermeden wordt. Dat er dus natuurlijk de representator, of de voornaam of de achternaam.**

[18:50 - 19:07] De sportjournalistiek, dat doen ze ook altijd. Oh shit, we hebben die naam al genoemd. Dan wordt het opeens de plek waar die vandaan komt, de sport waarin die goed is, de geboren. Weet je ook, het is allemaal zo. Ze durven niet gewoon woorden opnieuw te herhalen.

[19:08 - 19:24] **Ja, dat zie je natuurlijk, ja, vooral bij de Telegraaf of zo zie je dat nog wel.** Heel erg, ja. **Dat ze dat inderdaad nog niet doen.** Ik vind eigenlijk, zie je het nu, het is een heel mooi stukje. **Ik vind eigenlijk, zie je het nu, dat het hier dus echt zo achter die leeftijd ook. Want leeftijd komt er altijd als er tussen haakjes staan.**

[19:25 - 19:43] Ja, dit reken ik mezelf aan. Dit is gewoon niet zo'n heel... **Maar is dan, vind je dat, ik vind het eigenlijk misschien wel leuk.** Nou ja, het is wel, dit komt het meest overeen met hoe je het bijvoorbeeld op een datingprofiel of bij een ding zou zetten. Gewoon leeftijd, komma, die dingen. **Ja, precies.** Precies, bij zo'n portretje.

[19:44 - 20:01] Maar het is wel... Maar het is wel... **Misschien gaan we er dan toe dat het altijd achter, leeftijd komt natuurlijk ook heel vaak.** Ja, het is een beetje als op Twitterprofielen en zo dat je het ook overal instaat. Ja, zo zij/haar. **Ja, dat je dat dan zelf instelt. Het zou wel grappig zijn als dat gewoon bij alles zou komen.**

[20:02 - 20:20] Bij iedereen, maar ook bij gewoon mensen die gewoon voor geslacht worden. **Gewoon cis-gender, ja.** Gewoon cis-mensen en hetero's die dan ook zo in het kader van normaliseren van... **Ja, dat zou best grappig zijn. Daar zijn we nog niet.** Nee, maar wat ik ook denk, het is...

[20:22 - 20:42] **Het is weer zo veel, je moet natuurlijk ook vaak wat inkorten.** Ja, en dan krijg je juist heel erg de vraag van waarom doe je het wel bij deze mensen. Want dat was me anders ook niet opgevallen. Want als je dan gewoon verwijst naar iemand als hij en zij, dan kijk je er niet raar van op.

[21:11 - 21:28] En them is natuurlijk veel... Ik denk dat daar die uitleg soms wel wordt weggelaten. Dat je maar zelf tot de conclusie moet komen. Omdat them wel in het oog springt bij enkel fouten als in... Ja, meteen. Terwijl het in Engels ook wel gewoon...

[21:29 - 21:46] Ik vind het altijd zo leuk als die mensen dan boos worden om voornaamwoorden. En dan bijvoorbeeld zeggen van... Zelf het woord them opeens gebruiken omdat het gewoon een heel populair, neutraal woord is om te gebruiken. Dat ze niet doorhebben dat dat natuurlijk heel vaak gewoon gebeurt. Maar in Nederland is het gewoon... Is de taal er nog niet helemaal lekker op ingericht.

[21:47 - 22:04] **Die heb je natuurlijk ook nog wel eens. Zeggen we, oh ja, die komt zo. Dat doe je ook wel eens toch?** Ja, maar dan wel als vrouw van, huh, komt die... Komt da da da ook. Die en die. En dan zeg je, ja, die komt zo. Want dan zeggen we heel vaak niet inderdaad hij of zij. Maar dat is op een andere manier dan dat je...

[22:05 - 22:23] Dat is net niet een persoonlijk voornaamwoord. Maar je zou het wel op die manier kunnen normaliseren. **Ja.** Want zo gebruik je het ook. **Ja. Leuk. Even kijken hoor. Ja, en wat is de reden dat we dit dus inzetten?**

[22:24 - 22:45] **Dat hebben we al een beetje besproken.** Nou ja, de reden is dat je tegelijkertijd aan de ene kant wil je gewoon recht doen aan iemands identiteit. En het is

hartstikke belangrijk voor veel mensen. Waarom zou je er tegenin gaan? Dat je gewoon het respect gaat je geïnterviewde voor wat je aan jezelf even toe taalkundig niet mooi vindt.

[22:46 - 23:02] Maar dat is denk ik al heel achterhaald. En ten tweede valt het nog steeds taalkundig zoveel op dat je daar toch iets over wil zeggen. **Dat je het toch moet uitleggen.** Ja. **Ja. En is het anders... Weet je of dit dus is veranderd? Je weet niet of het is eerst...**

[23:02 - 23:19] Ik kan me echt niet... Daar heb ik echt een heftigestokje voor gestoken. Als het ooit is genegeerd door iemand. Ja, inderdaad. Maar het komt nu gewoon iets vaker voor dat... Zoals zo'n wetenschapper. Dat in een stuk dat helemaal niet gaat over non-binairiteit of over weten we wat.

[23:20 - 23:36] Maar dat je wel naar iemand verwijst en die is een homo. Oh mijn god, ze zitten overal. Maar heel vaak is het in stukken over queer zijn. En dan is het al heel makkelijk om er iets over te zeggen. Want dan denk je, ja, dat is hier heel relevant voor het onderwerp. Dus daarom vond ik dit wel interessant. Omdat het helemaal er niet over ging.

[23:37 - 23:54] **Want gaan jullie er dan anders mee om?** Nee, maar wel dat er dan wat advies wordt gevraagd. Maar elke keer als iemand aan me vraagt van wat moet ik hiermee? Dan zeg ik ja, in meegaan weet je wel. Want wat ga je dan doen? Maar dan zeggen ze niet, ja dan ga ik haar haar noemen of zo. Of ga ik die haar noemen.

[23:55 - 24:11] Maar meer zo van dan probeer ik het helemaal te vermijden. **En de uitleg is dan ook hetzelfde? Of is er dan nog korter? Of juist net een zinnetje extra? Omdat als het in een queer artikel is.** Nee, wat stond er nou in? Dat was gewoon heel erg... **Ook echt een bijzin.**

[24:12 - 24:29] Ja, gewoon weer na zo'n voornaamwoord. Dat er werd gezegd... Ja. Er is meer samenwerking nodig om het groen binnen en buiten de stad te verbinden. Denkt die Stuiver indertificeert zich als non-binaire. Die... Ik had het al iets eerder in het stuk gekozen trouwens.

[24:30 - 24:46] Ik weet ook om aan een introductie werken, maar prima. Dus op het moment dat je denkt van, oh hier gaan mensen over struikelen. Of even blijven hangen. Dan voelen mensen de noodzaak om dan even die uitleg te doen. Of ze vermijden het helemaal, maar dan krijg je steeds dit stuiver, stuiver, stuiver.

[24:47 - 25:03] Dat wordt ook wel gedaan, dat rond naar een paar keer terug. Ja. Maar je bent er iets minder klakkeloos mee bezig als dat het met een cisgender persoon zou zijn. Dan is het gewoon heel natuurlijk om dat hij en zij te gaan gebruiken. **En hoe denk je dat andere kranten omgaan hiermee?**

[25:04 - 25:20] **Met de vorm van uitleg?** Nou, ik ben dus heel benieuwd. Want ik weet niet of deze stukken ook, of daar een Telegraaf bij zit bijvoorbeeld. Dat vind ik dan wel... Ik ben dus eigenlijk heel benieuwd hoe die dat doen. Of ze dat...

[25:21 - 25:36] Of dat ze gewoon überhaupt, dat ze gewoon maar niet schrijven over de Telegraaf. **En je hebt contacten bij de telegraaf. Dat is heel moeilijk altijd met interviews.** Ja, ik weet het. Nee, ja, van de sportredactie. Ik heb ook in de sport gezeten hier. Nog wel. Dat zijn op zich wel leuke mensen.

[25:37 - 25:54] Maar niet, nee, niet echt zo... In het centrum ken ik nog iemand daar. Of die er nog werkt. Maar, dat is wel een goede vraag. Want ik denk altijd, ze schrijven als het even kan, sowieso niet over al te woke queer mensen. Wel eventueel de, zeg maar, de homo's die vinden dat andere homo's allemaal verwijfd zijn.

[25:55 - 26:15] Of de leeuwen die dan bij de drag queens gaan staan protesteren. Maar daar zit dan natuurlijk geen... **Daar schrijven ze wel over.** Dus ik weet ook even, ik heb

een goede, hoe zij dat oplossen. **Ik ben er ook heel benieuwd naar. En, hoe denk je dat, waar staat Nederland nu in het begrijpen van die voornaamwoorden?**

[26:16 - 26:34] **En hoe staat, hoe... En de NRC-lezer, waar zit die, zeg maar? Is die verder dan het gemiddeld Nederland, minder ver?** Ik ben dus benieuwd of daar nog brieven over binnenkomen, ofzo. Kan ik wel even mailen en vragen aan onze ombudsman. Of daar komt zo iets erin van, wat die ziet, ik snap het niet.

[26:35 - 26:53] Ik denk dat we dat... Zoals volgens mij, iedereen die strubbelt een beetje tegen in Nederland altijd over dingen. Over dat dingen veranderen. Maar op een gegeven moment zijn ze moe en gaan ze slapen. Dat is een beetje hoe het met Zwarte Piet is gegaan. Op een gegeven moment geven ze het op en denken ze, weet je wat? Fine, oké, het is veranderd. Volgende.

[26:54 - 27:10] Dus ik denk ook dat dit gewoon is van hoe meer je het doet, hoe meer mensen eraan wennen. Je kunt in ieder geval niet meer zeggen dat je... Kijk, wij zitten natuurlijk wel in een bubbel. Dus ik weet niet hoe ze inderdaad in Twello of whatever, hoeveel non-binaire mensen daar rondlopen.

[27:11 - 27:32] Of ze ooit in aanraking zijn gekomen, of het snappen, of weet ik het allemaal. Zelfs, ja, ik denk mijn vader is wel gelukkig steeds geïnteresseerder en wat minder... Oude mannerig. Dus die is dan ook wel benieuwd naar. Ja, aan de ene kant, een heel deel wordt steeds respectvoller en een heel groot deel wordt steeds radicaler.

[27:33 - 27:50] Het zijn dan in principe niet onze lezers, want die geloven niet in de media natuurlijk, dat soort mensen. Maar, ja, ik weet niet. Interne hebben we er volgens mij... ...al een tijd niet echt discussies over. Niet dat ik het weet, ik ben geen chef, maar... ...over van, hoe doen we dit, hoe lossen we dit op?

[27:51 - 28:08] Dus dat gaat wel vrij organisch eigenlijk een beetje nu. Wat dat betreft zijn we verder, omdat we het ook meer in de krant hebben, die diversiteit. **En de lezer dan daardoor misschien ook... En de lezer dus ook, ja. Door jullie opgevoed.**

[28:09 - 28:31] Ja, maar wij moeten ze ook een beetje... Het is niet altijd van, je praat niet de lezer naar de mond, je doet wat je zelf belangrijk vindt. **O ja? Ja. Wat zijn jullie meer, wat zie je als jouw rol? Moet je inderdaad de lezer dus een beetje opvoeden? Als er dus zo iets als genderneutrale voornaamwoorden meer en meer voor gaan komen, is dan jouw rol ook als eindredacteur, omdat dus...**

[28:32 - 28:47] Nou, ik denk niet dat ik die macht heb, maar ik zou wel ervoor zorgen dat ik... ...dat je wel altijd weet waarom je dat doet. Dat je wel altijd weet waarom je dat doet en weet het allemaal.

[28:50 - 29:06] **Want denk je, de rol van de krant erin, denk je dat de lezers het mede door de krant of media meer begrijpen?** Ja, maar dat is dan meer een bijeffect.

[29:07 - 29:24] Het wordt niet inderdaad, kijk, dit gaan we niet doen, denk ik. Omdat het gewoon te veel een soort van lesboekje wordt ofzo. We gaan nu even weer uit van wat. Dat is het AD, weet ik al. Ja, nou ja, dus het moet... Ja, daar past het ook beter, vind ik altijd een beetje.

[29:25 - 29:42] Het is gewoon een beetje op het volk gericht. Wij doen het liever wat ter loopser, op een natuurlijk mogelijke manier, zodat mensen het gewoon hopelijk zo snel mogelijk niet te lang blijven hangen als iets bijzonders. En ik denk dat we daar wel naartoe gaan en dat je dat ook probeert.

[29:43 - 29:59] Je wilt ook niet dat het afleidt in je stuk als auteur. En soms is het gewoon heel belangrijk, want dan is het hele interview met iemand die non-binair is, over het de non-binairiteitskwesities, hoe bedoel je, allemaal. Dus ik vind eigenlijk zo'n summiere uitleg erbij en door,

[29:59 - 30:16] vind ik eigenlijk wel een goed vooruitgang, I guess. **Ja, ik ook. En wat voor aanpassingen moet je altijd... Moet je veel aanpassingen doen in Eindredactie? Of doen de journalisten het vaak zelf?** In de algemene zin of bedoel je in de...

[30:17 - 30:33] **Nee, in de dienst en hun...** Nee, als ik iets vreemds zou zien, dan leg ik dat voor. Maar ook wel dingen als ik bijvoorbeeld trans mannen aan elkaar zie, dan ga ik het gewoon zelf voor eigen rekening veranderen.

[30:34 - 30:52] **Ja, maar moet je wel zo'n uitleg toevoegen dat een journalist dat nog niet heeft gedaan, bijvoorbeeld?** Ja, dat is een beetje lastig, want aangezien er nog niet echt één lijn zeker over dat daarover is, kan ik niet echt ergens op terugvallen, behalve dat ik zeg van ik er ik persoonlijk...

[30:52 - 31:09] respecteer graag gewoon. **Maar zeg maar, als het wel al erin geschreven is, want ze zullen het inderdaad wel vaak gewoon al inzetten, maar dat je dan dus echt bijvoorbeeld zo moet denken van, een journalist heeft het gewoon gebruikt zonder erbij te beschrijven dat dat is omdat iemand...**

[31:10 - 31:30] Dat zou natuurlijk de ultieme vooruitgang zijn, maar die ken ik niet, die journalisten die dat doen. **Iedereen legt het zelf nog uit, die vindt dat zelf ook nog nodig.** Ja, omdat het gewoon... Het valt op. Niet omdat het nou per se dat je moet doen van ja, het is een minderheid dus moet je het uitleggen, nee. Omdat het gewoon taalkundig opvalt, wil je dat gewoon afdekken, dan heb je oké.

[31:36 - 31:53] En soms is het gewoon überhaupt relevant omdat die persoon graag wil laten weten dat... dat die non-binair is of trans is. **Ja, dus daar hoef je eigenlijk niet iets in aan te passen vaak.** Nee, in principe wordt het al... De keren dat het gebeurt, wordt dat al meteen uitgelegd.

[31:54 - 32:11] Ik heb nog nooit gehad dat ik een tekst gegeven heb dat ik dacht, hè? En dan zelf maar moest uitleggen van, oh. Nee, dat is wel... Dan heeft iemand mij ge-out-woked, dat zou ik knap vinden. Iemand zegt van, oh, je wil dat ik dit even ga noemen. Ik vond het gewoon heel normaal. Wat moest je dan ook tegen mij zeggen?

[32:12 - 32:32] **En er zijn dus... Er zijn dus wel een beetje meer ongeschreven regels dan dat het echt in het stijlboek is.** Ja, ik ga straks even voor je zoeken of we inmiddels al een lemma daarover hebben of zo. We hebben daar wel dus inderdaad, volgens mij hebben we daar wel een stuk van de oude Ombudsman over gehad, toch?

[32:34 - 32:50] En ik was daar volgens mij niet helemaal mee eens. Hun en hen. Oh, dit is 1999. Dat is een andere hun-hen. Hoe duid je iemand aan? Oh nee. Oh, dit is wel een heel stuk over de journalistiek en die hen.

[32:51 - 33:12] De hoofdredactie nam hier nog geen beslissing mee, maar volgt de maatschappelijke ontwikkelingen. De mens die niet als hij of zij wil aangeduid wordt wel gerespecteerd. **Dus daar staat inderdaad, dat jullie de maatschappij... Het staat hier ook nog, zijn jullie voor de troepen uit of volgen?** Nee, wij zijn denk ik inderdaad mee met de maatschappelijke ontwikkelingen.

[33:13 - 33:29] Dat is een beetje zo'n cop-out, weet je wel. Dat gebeurt gewoon algemeen. Als je denkt van, oh, de tijd is er rijp voor, dan doen we het. **Zijn er denk je kranten die wel zeggen, wij zijn hier...** Ja, maar ik weet ook niet, gaan ze dan altijd naar iedereen genderneutraal verwijzen?

[33:30 - 33:47] Is dat voor de troepen uitgaan? Want ik wil zelfs te vooruit... **Ik denk dus als inderdaad in de maatschappij de woorden nog niet helemaal ingeburgerd zijn, dat jij die als krant al wel gebruikt. Dat is denk ik voor de troepen uit.** Ja, nee, dat denk ik dat het nog niet echt...

[33:48 - 34:06] **Wel een beetje wel ook, want je moet het nog uitleggen. Dus het is nog niet iets wat helemaal normaal is in de maatschappij. Dus er is ook wel weer een soort van... Op sleeptouw nemen.** Ja, dat is ook eigenlijk grappig, want je kunt zeggen van, ja,

[34:07 - 34:24] het is ook heel vaak niet relevant. Iemand kan wel non-binair zijn, die spreek je over een heel ander onderwerp. Maar bij hij of zij is daar geen moment bij stil, dan verwijst je er gewoon naar. En nu ga je er toch altijd van uit dat iemands non-binairiteit of zo, dat dat een heel wezenlijk onderdeel is van wie diegene is.

[34:25 - 34:45] **Ja, hoeft niet. Of het is inderdaad gewoon echt omdat de taal kunt worden, dus je moet er wat mee. Anders krijg je ook brieven binnen van, hey, er staan fouten in de tekst.** Ja, precies, precies, precies. Dus daar moet je dan ook misschien wat mee. **Welke voornaamwoorden hebben jouw voorkeur om te gebruiken in de teksten?**

[34:46 - 35:03] Dus die en hun. Ja, maar ik volg gewoon een persoon. Als die persoon liever hen heeft, dan is het hen. **Ja, dat is niet inderdaad één ding.** Nee, ik zou iedereen van hen hebben. Nee, ik zou iedereen van harte willen aanraden om, als het natuurlijk geen donder uit maakt, om iets lekker lezende die te gebruiken.

[35:04 - 35:21] Maar goed, het is een... Ja, dat verschilt ook wel per krant. Ja, dat verschilt ook, maar ik merk zeg maar... **Volgens mij is het bij de Volkskrant ook echt dat ze hen hun gebruiken als regel.** Als regel. Ja, dan heb je in ieder geval een stijlboek. Maar als iemand nou zegt van, ik vind, ik verwijst naar mezelf altijd met die,

[35:22 - 35:38] of laat ik me verwijzen met die, en jij gaat dan hen gebruiken. Het is allebei genderneutraal, dus wat dat betreft yeey, maar aan de andere kant ben je dan nog steeds koppig en zeg je, jij doet het met die, want jij... Dus wij willen hen. Dus ik zou, wat dat betreft, ja, dat per geval...

[35:39 - 35:56] **Volgen.** Volgen. Toch als iemand zegt, ik wil, ik ben... Ik doe dit en dit beroep, dan geef ik ook geen andere beroep erbij. Nee. Of het anders omschrijven. Ja, je wilt het correct doen. Ja. Neem ik aan.

[35:57 - 36:14] Niet wat jij nou prettig vindt om op te schrijven. Maar doe je dat ook bijvoorbeeld in een presentator/presentatrice als een persoon een voorkeur heeft voor een, ja, een beroepsaanduiding in echt een vrouwelijke vorm of man. Ja, dat hebben we echt zelden meegemaakt. Maar het grappige is dat wij,

[36:15 - 36:31] ik was heel erg zo van, oh, laat we die presentator, weet je wel, laten we het allemaal genderneutraal doen. En toen is er juist weer een soort van wave gekomen van mensen die gewoon zeggen, nee, ik ben trots op dat ik dit beroep als vrouw ben, dus ik wil gewoon een presentatrice, een kunstenares. En ik liet het dan soms denk ik afhangen van, [36:32 - 36:49] een soort hypercorrectheid, dat ik dacht van, oh, is deze naam traditioneel vrouwelijk ofzo? Of dat je dacht bij een naam dat je dan dacht, ja, nu moet ik er wel kunstenares bij zetten, omdat je dan weet dat die geen vrouw is. **Robin ofzo.** Ja, precies. Ja.

[36:49 - 37:06] **Ik vind het zelf ook dat ik denk van, oh ja, als er gewoon iets over mij wordt geschreven, zou ik wel willen dat mensen snappen dat ik een vrouw ben. Omdat het inderdaad anders...** Het is heel raar om te zeggen vrouwelijke podcastmaker, maar maakster is ook raar. Dus het ligt ook een beetje aan het soort van, het soort beroep of het taalkundig lekker gaat.

[37:07 - 37:23] Presentatrice heb je er gewoon een woord voor. **Ja, en directrice, dat is dan, als er gewoon iets staat van directeur van dat en dat bedrijf, dan ga je er toch vaak nog van uit, in je hoofd, dat het dan een man is ofzo.** Ja, CEO. CEOse

[37:24 - 37:41] Dat is helaas alweer een man. **Ja, en wit. Maar dan is het wel fijn om dan zo directrice ofzo te hebben, dat je dan in ieder geval begrijpt, als er geen naam ook bij staat.** Maar volgens mij is het in ieder geval het belangrijkste, dat het beroep voor vrouwelijken, is niet beledigend meer ofzo.

[37:42 - 37:59] **Nee?** Nee, niet dat ik weet. Volgens mij is echt geen prima vrouw, een presentatrice die meer denkt van, Noem mij presentator. Ja, dat is minder dan... Het is echt een beetje twee stromingen heb je daarin hè? Ook wel allebei feministische, ja, het is echt inderdaad,

[38:00 - 38:17] twee soorten feministische stromingen. Ja, maar dan weet je ook hoe de radical anti-trans feminists natuurlijk zijn, dat is een dubbel op twee gedachten. Radicaal feministisch zijn, zoals J.K. Rowling bijvoorbeeld, dus gewoon heel erg feministisch, maar dan wel met uitsluiting van transvrouwen en non-binaire

[38:18 - 38:35] want dat zijn geen echte vrouwen. Dus die kant heb je natuurlijk ook, het hyperfeminisme dat zegt dat transvrouwen geen vrouwen zijn. **Ja, vind ik altijd interessant, net zoals dat je ook zo'n stroming in het feminisme hebt, die zeggen van al dat naakt weet je wel,**

[38:36 - 38:55] **dat leidt af van de boodschap, dat nu alle vrouwen dan met juiste tepels willen op Instagram en overal naakt gaan staan, dat dat dan dus af leidt van de boodschap waar het echt om gaat ofzo.** Ja, dat klopt, maar sommigen vinden het activisme om eerst radicaal te benutten dat zoiets kan hier op Insta.

[38:56 - 39:14] En dan de mensen denken van ja, maar dat moet niet, en dat zakt dan ook weer af en dan wordt het een soort van, zo is het ook. **Terwijl uiteindelijk willen we allemaal gewoon gelijkheid.** Gelijkheid, eigenlijk willen we allemaal gewoon het beste maken van hoeveel jaren we hier hebben. **Ja, precies, we willen gewoon gelukkig zijn.**

[39:14 - 39:31] Dat is fijn. **Even kijken hoor, zijn er nog andere woorden waar je dan zo'n uitleg bij hebt, nu in de krant? Of wat je denkt van, oh, bij dat hebben we dat ook gezien, dat we dat moesten uitleggen aan de lezer?**

[39:36 - 39:54] Even te kijken, er zit misschien wel een... Maar dat zal het wel weer een stuk zijn die echt, ik zit ernaar een paar letters in de, LHTB-achtige. Sommige mensen die omschrijven zeggen bijvoorbeeld dat het genderqueer, dan moet je bijvoorbeeld wat meer uitleggen dat het genderqueer

[39:55 - 40:12] voor hen dan weer misschien wat anders is dan non-binair zijn. En nou ja, er zijn nog best wel veel lichtoverlappende... **Is genderqueer ook, betekent dat ook non-binair zijn?** Ja, dat is een heel goed vraag. Is genderqueer ook, betekent dat ook non-binair? Nee, dat weet ik dus niet per se, maar volgens mij is dat,

[40:12 - 40:30] is genderqueer weer een hele spectrum van... **Niet echt iets anders.** Niet echt iets, net als het woord queer gebruikt voor alles wat niet... **Hetero is?** cis hetero is, zeg maar, of zo. Wat ook wel weer soms wel fijn is dat ik dat soms als paraplu-term gebruik, omdat het anders wel heel specifiek wordt.

[40:30 - 40:46] Ja. Dat is ook wel interessant, want zeg maar, de community en de letters, het is deels gender, deels seksuele... Oriëntatie mag je... Dat zeg je ook niet meer, volgens mij. **Oh.**

[40:46 - 41:03] Seksuele... **Voorkeur?** Nee, ook niet meer. Nee, oh! Ja, hoe heet het ook weer? Ja goed, ik weet niet of je dat bekend zegt, maar... Ja. Nee, het is echt... Oh ja.

[41:03 - 41:20] Ik zag ook wel mensen die dan zeggen, inderdaad, het zijn echt heel veel dingen bij elkaar. **Ja, precies, die ook helemaal niet met elkaar per se te maken hebben.** Nee, maar goed, als je dan iemand zegt, die is... genderqueer, en die wil echt genderqueer worden genoemd,

[41:20 - 41:37] dat is waarschijnlijk wel een term die nog even uitgelegd moet worden. Ja, ja. **Ja, precies. Ik weet ook dat, ik heb in NRC wel eens gelezen, ook volgens mij zo'n sterretje gezien bij tot slaafgemaakte.** Ja, daar hebben we wel nu een... Ook dat is ontwikkeld de laatste paar jaren, zeg maar.

[41:37 - 41:54] Ja. In het stijlboek, dat we daar iets over hebben. Oh ja. Nog steeds is dat ook binnen de redactie wel een soort van tweespant, omdat mensen dan denken, ja, alsof slaaf ooit... heeft betekend dat ze dat uit vrije wil deden, weet je wel. **Ja, dat is altijd...** Ja, goed.

[41:54 - 42:11] Er zitten ook absoluut natuurlijk in termen van mensen die... die het allemaal, zeker dat, dan bijvoorbeeld heel erg woke vinden en te ver gaan, denk ik dan. Het zijn allemaal mensen die houden niet zo van verandering. Nee. Ja. Elk stapje dat ze dan anders moeten doen is al te veel gevaarlijk.

[42:11 - 42:27] Dat geldt voor heel veel. Je wil je er gewoon vasthouden. Iets heel anders. Want het is het toch? Waarom hebben we niet mensen... We zouden natuurlijk de wereld... Dat is een heel ander ding, maar we zouden de hele wereldproblematiek kunnen oplossen. Tenminste, de klimaatproblematiek. Als we allemaal leren wennen aan van, kijk, hoe we nu leven, dat is gewoon niet vol te houden. **Nee.**

[42:27 - 42:42] Het is helemaal ongebruikelijk, er is helemaal geen punt. Je moet je aanpassen. Je moet gewoon zuiniger en aanpassen. Maar we zijn zo gewend aan geld en alles kunnen kopen, zeker in het Westen, dat we daar geen afstand van kunnen doen. **Nee.** Waarom zou je afstand doen als je ook rijk kunt leven? Waarom zou je alleen maar in Nederland blijven? **Je wordt zo hebberig ook.** Ja, je wordt heel hebberig en heel...

[42:42 - 42:59] **Ja, van oh maar, ik heb zo hard gewerkt, ik moet echt even op vakantie.** Ja, maar dat echt hè. **Ik moet echt even naar Bali.** Oh, het is 13 graden in Nederland, oh nee, dat overleef ik niet. **Winterdepressie.** Een last minute. Omdat het kan en het wordt je makkelijk gemaakt. En dan denken ze van, waarom zou ik dat aanpassen? **Terwijl dat iedereen soms ook gewoon lekker is om dat vol te houden met waar je mee bent.**

[42:59 - 43:15] **Ja, we zouden het liefst allemaal blijven vliegen.** Ja, want het is makkelijk om vol te houden. Ja. 4 uur. **Ja. Is dat voor dit hok?** Nee, 4 uur is voor de...

[43:15 - 43:33] En een dag. En een dag. En dan doe je nog een soort eindmiddag overleg over de ochtendkrant en de nieuwsbrieven, en weet ik het allemaal. En wie zitten dan hier in het midden? Zijn dat de baas? Nou, dat noemen we dus letterlijk de middentafel, maar nee, dit zijn de eindredactie mensen van

[43:33 - 43:55] de ochtendkrant. Wij hebben er één krant nu, sorry. Van de krant. En de samenstellers van de voorpagina, van de website. Social team is het hier ook. Dus eigenlijk gewoon mensen die echt de dagelijkse, nu online dingen doen. En dus ook chef Middentafel, die de krant in goede paden leidt voor morgen.

[43:55 - 44:10] **Ja, leuk. Zijn er nog dingen die je denkt, die moet je weten over hoe wij omgaan met genderneutrale voornaamwoorden?** Nee, maar als ik nog iets algemeen over kan vinden, zal ik dat nog eventjes... Ja? Kan ik ook over een onderzoek aan vragen, of we daar nu...

[44:10 - 44:27] **Ja, over brieven, of er vragen binnenkomen. Ik ben er wel benieuwd naar.** Of het nog nodig is, of weet ik wat. Ja, van... Nou, dit stuk is alweer ruim twee jaar oud. Ik ben benieuwd of we daar nog iets anders over kunnen vinden. **Ja, of er nog wat binnenkomt. Want hoe lang denk jij, schatting, dat dit nog nodig is?**

[44:27 - 44:43] **Tot Nederland zonder uitleg gewoon een tekst normaal gaat lezen?** Ja, ik weet niet of het nodig is. Ik weet dus niet of het komt uit dat we denken dat de lezer, puur

dat de lezer deze hulp nodig heeft. Of omdat we dit ook doen omdat je als journalist jezelf aan het verantwoorden bent.

[44:43 - 44:59] En dat is het grote verschil. Je weet niet wanneer het publiek er klaar voor is, want die reactie krijg je waarschijnlijk nooit. Nee. Tenzij je dan een enquête op zou loslaten. Maar je doet het ook om je eigen straatje een beetje schoon te vegen. Omdat je denkt van, ja, ik moet hier zo naar verwijzen.

[44:59 - 45:16] Want het is... **Ja, en anders...** Om jezelf te verklaren, meer dan dat je de mensen probeert te educaten, zeg maar. **Ja, want anders misschien mensen denken, oh, die journalist maakt fouten. Of...** Ja, misschien. Of die... Ja, het is wel een interessante kwestie, hoor. Als je het er zo over moet nadenken, van doe je het om...

[45:18 - 45:34] Waarom leg je het uit? Doe je dat puur taalkundig? Of doe je dat gewoon omdat het voor die persoon het belangrijkste is dat je het uitlegt? Of omdat je denkt dat andere mensen het dan goed zullen begrijpen? Dat zit er nu een beetje in zo'n vage vuur, denk ik. Ja, wat het... Ja. Dus ik weet ook niet of het...

[45:34 - 45:50] Ik weet dus ook niet of ze in Amerika er helemaal van af zijn. En terwijl ze letterlijk een woord hebben dat dat makkelijker is in te... **Ik denk dat als ik zelf nu een tekst zou lezen waar het niet uitgelegd wordt, dat je dan toch ook een zin even terugleest om het... Van, huh, wat?**

[45:50 - 46:09] Ja, is het uitgelegd? **Of, nou niet eens, maar van, oh, dus dat hier, die... Waarom is dat? Maar we moeten ook niet doen inderdaad alsof het...** Want dit is vrij nieuw. De laatste vijf jaar is het gebruik van die en hun veel meer ingeburgerd.

[46:10 - 46:30] En zo veel is het natuurlijk niet dat de helft van Nederland non-binair is, dus dat de helft van de krant genderneutraal is. Nee, precies. Dus je moet ook niet... Precies. Ja. **En het ANP heeft geloof ik sinds februari 2022 gezegd van we gaan die diens invoeren.**

[46:30 - 46:47] Toen zijn er volgens mij ook... Van we moeten invoeren als iemand zo... Ja, ja, ja. Volgens mij zijn er toen ook wel veel kranten een beetje omgegaan. Nou ja, we gebruiken ook wel ANP. **Ja, precies.** Dus het is ook heel raar om dat dan weer terug te gaan zetten, my guess. **Ja, of er dan weer omheen te werken, ja.**

[46:47 - 47:03] Dus dat is dan... Want dat betekent dat het voor je leidt eraan als je het grootste persbureau van Nederland bent natuurlijk. Ja. Maar de grote, de interessante dingen vind ik dus stukken waar het niet gaat over iemand zonder... Denk ik ook. ...het periode tijd of het trans zijn, **maar over... Een politicus of zo.** Ja.

[47:03 - 47:09] **Zoals nu die, wat was het? Wetenschapper. Ja.** Ja. Oké, thanks. Yes.

5.3 Transcript Ellis van der Weijden & Wilko Voordouw – AD

Ellis van der Weijden

Wilko Voordouw

[02:56 - 03:12] **Dus ik weet niet, is dat ook oké?** Ja hoor, ja, ja, geen probleem. Ja, oké. Helemaal goed. **Ik heb net al even aan Ellis uitgelegd een beetje waar mijn onderzoek over gaat. Ik weet niet, heb jij ook het bestandje doorgestuurd gekregen, wat ik naar Ellis heb gestuurd?** Oh ja. Ja. **Nou, helemaal goed.**

[03:12 - 03:29] **En mijn onderzoek gaat over genderneutrale voornaamwoorden in de krant. Want je ziet natuurlijk steeds meer dat er non-binaire personen worden besproken in het nieuws. En wat je veel ziet, is dat die non-binare voornaamwoorden uitgelegd worden.**

[03:29 - 03:47] **Dus die voorbeeldjes die ik stuurde, dat het soms in de zin erachter staat, of tussen haakjes. Of dat er onderaan de tekst een deel staat. Dus die vormen heb ik geanalyseerd. En dan is nu met de vervolgstap in mijn onderzoek, dat ik dus met eindredacteurs gesprek heb over...**

[03:47 - 04:06] **Nou, wat de status een beetje is van de uitleg. En waar we staan in de tijd. En wat de motieven zijn om het wat en wanneer in te zetten. Dus daar gaat het eigenlijk over. Dus fijn dat jullie er tijd voor hebben. Eerst ben ik wel benieuwd naar hoe jullie eigenlijk...**

[04:06 - 04:22] **Meer een beetje algemeen over jullie werk als eindredacteur. Wat het volgens jullie inhoudt allemaal. En wat het bij het AD allemaal inhoudt. Wie begint. Ja, begin jij maar. Jij mag eerst, Wilko.**

[04:22 - 04:38] Nou, weet je, voor mij betekent het vooral eindredacteur zijn. Dat je zorgt dat de teksten die je krijgt van de verslaggevers... Dat die persklaar zijn. Dat die goed zijn. En dat mensen ze kunnen begrijpen dat onze lezers...

[04:38 - 04:55] Ons lezerspubliek, dat die daarmee aan de slag kunnen. En dat betekent dus, nou ja, het moet kloppen. Grammaticaal moet het allemaal kloppen. Maar nog belangrijker vind ik... Je hebt een soort van profiellezer in je gedachte.

[04:55 - 05:12] En ik wil een verhaal vertellen op een pagina aan die persoon. Dus voor mij is het vooral van belang dat ik zorg dat ik denk... Ik hoop, nee laat ik het zo zeggen, ik hoop dat ik de goede vertaalslag weet te maken.

[05:12 - 05:29] **Ja, ik heb er eigenlijk weinig... Ik heb er niks aan toe te voegen. Je gaat eigenlijk op de stoel van de lezers zitten ook. Maar je vraagt je constant af, is het compleet? Klopt het allemaal?**

[05:29 - 05:47] **En is het ook begrijpelijk? Lees je het niet veel te moeilijk? Gebruik je geen jargonwoorden die mensen niet snappen? Ja, dus zorg dat het gewoon goed overkomt. En dat het natuurlijk ook aantrekkelijk is. Wij moeten ook proberen de lezer het verhaal in te trekken.**

[05:47 - 06:07] **Dat is ook onze taak. Met aantrekkelijk kappen, intro's. Ja, aanspreken. Dus dat komt er ook natuurlijk bij. En dan ook weer anders online dan op papier? Zeker. Ja. Zeker. Je bedient, zeker bij AD en AD.nl bedien je een totaal ander publiek.**

[06:07 - 06:24] Ik ga altijd uit van, ook heel schematisch hoor. Wat vanuit mijn onderbuik opborrelt wat ik denk dat de lezer van AD.nl is. Ik zie iemand daar voor me, die zit in de trein. En die is onderweg naar huis of die is onderweg naar zijn werk.

[06:24 - 06:42] En die zit op AD.nl de titels te scrollen. En dan kijkt die van, goh, vind ik dit leuk om te lezen. Maar dat is een heel ander type publiek. Onze lezer bij de krant, bij print, is veelal wat ouder. Woont veelal in de provincie.

[06:42 - 07:01] Ook al bedienen wij met AD ook de grote steden. Den Haag, Rotterdam, Utrecht, Amersfoort en alles wat ertussen ligt. Plus een aantal grote steden in, tussen aanhalingstekens, de provincie. Maar we, dat zijn vaak wat oudere mensen.

[07:01 - 07:20] Die zitten thuis met een bak koffie op de keukentafel. Terwijl de lezer van AD.nl, die is veel meer gehaast. Dat is iemand die zit in de trein. En daar kop je dus ook anders op. En daar pak je je verhaal dus ook anders op aan. **Ja, dat lijkt me inderdaad logisch.**

[07:20 - 07:37] **Oh, piepje.** Ja, dat is een mail bij mij. **Misschien is er iets met de opname mis. En mijn onderzoek gaat natuurlijk over genderneutrale voornaamwoorden. Maar wat zijn een beetje de taalkwesties rondom gender. Die er nu spelen op de redactie.**

[07:37 - 07:53] **Of waar je tegenaan loopt als eindredacteur.** Ja, wij hebben natuurlijk een tijdje, sinds een paar jaar. Daar hebben we hier ook op overgegaan. Om daar in het stijlboek een soort handleiding voor te bieden. Voor mensen die non-binair zijn.

[07:53 - 08:10] Omdat we daar op een gegeven moment ook tegenaan liepen. Dat mensen geïnterviewd werden. Of dat we over iemand schreven die geen hij of zij genoemd wilde worden. En wel concreet was dat volgens mij. Marieke Lucas Rijnveld een prijs won.

[08:10 - 08:26] **Dat we toen dachten van ja, hoe gaan we dat dan eigenlijk doen.** We hebben hem eerst in de krant heel erg omheen geschreven. Zo van de auteur met de achternaam. Toen zijn we daar ook over gaan hebben van ja, daar moeten we iets mee.

[08:26 - 08:43] **En daar moeten we een antwoord op hebben.** Dat is denk ik 2,5 jaar geleden zo. Ja, zoiets. **Dat was Booker Prize? De avond is ongemak was dat.** De avond is ongemak, ja.

[08:43 - 09:00] **Dus ja, sindsdien zijn we daar mee bezig.** En we hebben nu ook inderdaad een hele richtlijn opgesteld. Die we kunnen gebruiken als dat zich voordoet. **Zouden jullie die mogen sturen naar mij?**

[09:00 - 09:18] **Ja, die staat in het stijlboek.** Ik zal dat sturen. We mogen het stijlboek inderdaad wel delen. Ik heb dat als het echt puur voor onderzoek is. Of gepubliceerd. Maar ik zal dat jou sturen.

[09:18 - 09:39] **Daar staat het inderdaad allemaal in beschreven.** De tweede persoon bij wie het gebeurde was Raven van Dorst. Toen die zei van ik voel me niet meer happy bij de naam die ik heb. Ik wil een andere naam en ik wil anders benoemd worden. Dat was de tweede persoon die bij ons toen echt op het netvlies kwam.

[09:40 - 09:58] **Zijn er nu gesprekken over op de redactie?** **Dat valt wel mee.** Er was ook best wel weerstand tegen. Vanuit de conservatievere hoek. Collega's die het onzin vinden.

[09:58 - 10:14] **Die hebben we natuurlijk ook altijd erbij.** Je moet wel iets hebben. Je moet daar gewoon iets mee kunnen doen. Als de gelegenheid zich voordoet. Dus ja, het is...

[10:14 - 10:32] **Als het aan de orde is, dan wordt het gebruikt.** Maar het is niet echt iets wat heel erg speelt op de redactie. Maar we hadden toen wel meteen zoiets van... We willen daar best iets aan doen.

[10:32 - 10:50] We willen het dan ook in één keer goed doen. We hebben geen zin om half werk of een beetje de half er tussenin. Dus toen hebben we een afspraak gemaakt met het... Even kijken wat het naam was. **Transgender netwerk.**

[10:50 - 11:08] En we hebben het toen echt heel open tegen hen gezegd. Wat vinden jullie belangrijk? Hoe denk je dat wij ons moeten aanpassen aan een nieuwe werkelijkheid? Jullie zitten midden in die werkelijkheid. Wij veel minder. Maar we moeten er wel wat mee doen.

[11:08 - 11:25] En na dat gesprek hebben we toen een hele uitgebreide Zoom-meeting gevoerd. Met alle chefs en alle direct betrokkenen. **Ja, daar kregen we echt wel hele goede tips. Hebben we daarvan gekregen.**

[11:25 - 11:44] **Wat gewoon heel helder was.** Over wat nu wel en niet gewenst is. En hoe je bepaalde dingen kunt oplossen. Bijvoorbeeld, wij gebruiken LHBTI zonder meer. Dat je ook overlegt, wat is nou een goede afkorting?

[11:44 - 12:00] **Wat is bruikbaar?** Wij willen niet zo'n hele riedel van LHBTIQA+. Maar LHBTI, dat was zoiets wat werkbaar was. Dat vroegen zij ook aan. Dat soort dingen zijn heel praktisch.

[12:00 - 12:18] **Ik heb voorbeeldjes gestuurd naar jullie. Hebben jullie ze toevallig voor je neus? Ja, ik heb ze hier voor me. Ik ben wel benieuwd welke vormen je denkt te herkennen. Dat je denkt, zo zouden wij het doen.**

[12:19 - 12:36] **Het eerste voorbeeldje is wel iets wat wij ook zo zouden kunnen doen. Gewoon als een soort tussenzin. Even vermelden. Ik weet niet of je het al gelezen hebt, Wilko?**

[12:36 - 12:52] **Ja, ik heb het nu voor me. Alleen wij laten dus niet de plus. We doen LHBTI. Die plus hebben we niet in de afkorting. Maar zo'n tussenzinnetje. Even laten vallen.**

[12:52 - 13:10] **De eerste keer dat je dan zo'n voornaamwoord gebruikt. En dan inderdaad zo'n zinnetje. Even uitleggen. Wij gebruiken die en die voornaamwoorden. Of deze persoon. Zo zouden wij dat ook oplossen.**

[13:10 - 13:29] **En is dat hoe je dat vanaf het begin hebt gedaan? Of is dat nu anders? Zit daar een verschil in? We hebben het toen heel duidelijk afgesproken. Dat gaan we wel gebruiken.**

[13:29 - 13:46] **Die en diens. En hen en hun. Bij voorkeur trouwens wel die of diens. Dat dat iets meer aansluit bij wat de lezer kent. Dat vind ik wel belangrijk. Maar als we dat dan doen.**

[13:46 - 14:04] **Dat we daar dan een uitleg bij geven. De eerste keer dat het zich voortrekt. In het begin van de tekst. Maar wel nog steeds. Ook bij de volgende interviews die we doen. Waarbij we die voornaamwoorden gebruiken.**

[14:04 - 14:20] **Dat blijven we nog wel uitleggen. Oh ja. En jullie blijven het dus uitleggen. Het is nu nog wel echt nodig.** Want we hebben dat gesprek met Transgender Network Nederland. Twee jaar geleden gedaan.

[14:20 - 14:37] **We hebben ook een beetje geturfd. Hoe vaak gebruiken we het nou? Hoe vaak komen we nou in onze dagelijkse nieuwsp praktijk mensen tegen. Die andere voornaamwoorden willen gebruiken. En dat blijkt dus eigenlijk ontzettend mee te vallen.**

[14:37 - 14:54] **Het is maar een paar keer voorgekomen. Dus vinden we dat zolang het maar weinig voorkomt. Moeten we het gewoon uitleggen. Want ik denk, dan ga ik weer mijn modellezer doen.**

[14:54 - 15:14] **Die zit morgens, die woont in de Bijbelbelt ergens of niet. Die zit 's morgens met een kop koffie om tien uur met de krant. Dan wil je gewoon dat zo iemand meteen begrijpt waar het over gaat. En ook voorkomen dat het dan weer als iets overdreven wokes.**

[15:14 - 15:30] **Of dat het weer polariserend kan werken. We zijn daar heel voorzichtig mee. En ik vind het goed dat we daar voorzichtig mee zijn. Naar onze lezers toe. Maar ook naar de mensen toe om wie het gaat. Die die voornaamwoorden keuze hebben gemaakt.**

[15:31 - 15:49] **Ja, interessant. En is er een verschil in hoeveel uitleggen. Want inderdaad de lezer moet het begrijpen. En zit er verschil in of het echt een stuk is wat over een non-binair persoon gaat. Of dat er bijvoorbeeld een politicus is die wordt beschreven.**

[15:49 - 16:07] **Wordt er dan anders omgegaan met die uitleg? Ik denk het eigenlijk niet. Ik denk dat het gewoon hetzelfde tussenzinnetje kan zijn. Deze persoon noemt zichzelf non-binair.**

[16:07 - 16:23] **En gebruikt, ja. Ik denk dat je dat in een interview met een acteur of iemand uit de tv-wereld. Of net als Raven van Dorst. Of dat je een politicus bent. Ik denk dat het eigenlijk geen verschil maakt.**

[16:23 - 16:39] **Nee, precies. Het zou het in ieder geval niet moeten zijn. Nee, nee. Ik denk niet dat je dat anders zou moeten aanpakken. Als je verschillende kranten hebt in Nederland. Heb je het gevoel bij andere kranten die je leest.**

[16:39 - 16:58] **Dat jullie het hetzelfde doen of juist anders. Of dat dat gelijk opgaat. Hoe het in de mediawereld nu uitgedragen wordt. Of ingezet wordt deze vorm van uitleg. Ik heb al het idee dat dat ongeveer gelijk is.**

[16:58 - 17:20] **Maar dat kan ik niet met zekerheid zeggen hoor. Want dat weet ik niet van alle kranten. Maar ik heb wel het idee dat het redelijk algemeen is opgepakt. Ook de taalunie heeft inmiddels ook richtlijnen die daarmee overeenkomen gesteld.**

[17:21 - 17:42] Het is misschien wel zo dat in onderwerpkeuze. Dat misschien een Volkskrant op zijn kunst- en cultuurpagina misschien iets vaker. In die onderwerpen doet die dat betreft.

[17:42 - 18:00] Maar dat is ook een beetje gevoel hoor. Ik kom het ook niet zo vaak tegen eerlijk gezegd. Wat dan toch een beetje gezien wordt als de meest progressieve krant. Die grote dagbladen die we in Nederland hebben. Ik kom het ook niet zo vaak tegen. Ik lees die krant elke dag.

[18:00 - 18:18] **Ja, maar volgens mij zijn we wel een dergelijke soort gelijk beleid. Hoe het bij Telegraaf zit weet ik niet. Dat zou ik eigenlijk niet weten. Nee, ik eigenlijk ook niet. Misschien weet jij het Julia. Ik ook nog niet. Misschien kom je dat nog tegen**

[18:18 - 18:36] **Ik heb wel naar de kranten gekeken van Telegraaf. En die mijden het ook nog wel heel vaak. Oh ja, dat is ook wel interessant. Want dat was dus iets wat het transgendernetwerk ons wel op het hart drukte. Dat is eigenlijk juist niet de bedoeling.**

[18:36 - 18:52] **Dat je het er helemaal omheen gaat schrijven. Dat hebben we natuurlijk als eerste reflex toen wel gedaan. Want ja, dan moet je er mee. Dan gaan het maar gewoon mijden. Dan wil je het niet verkeerd doen. Ja, je wil het niet verkeerd doen. Maar dat moet je dus juist niet doen.**

[18:52 - 19:08] **Want dan ontken je eigenlijk zo'n persoon. De manier waarop die zich wil uitdrukken. Dus dat hebben we ook wel ter harte genomen. Dus daarom doen we dat ook niet. Dat er omheen schrijven.**

[19:08 - 19:27] **En hoe schatten jullie de lezers nu in? Die modellezer dus, waar jullie het net over hadden. Waar jullie van op stoel gaan zitten. Hoe ver zijn die erin? In het begrijpen en invoeren. Is zo'n uitleg dus echt nodig?**

[19:27 - 19:43] **Of zouden ze het al wel ondertussen dus begrijpen als er ineens die in hun zin staat?** Die uitleg is wel nodig. We zitten, dat geldt voor jou, dat geldt voor ons.

[19:43 - 20:02] We zitten in een soort van culturele bubbel. Waarin dat gemakkelijker geaccepteerd wordt dan mensen die daarbuiten zitten. En ik denk dat de meeste van onze lezers, die zitten daarbuiten. Dus die moet je gewoon, dat is niet neerbuigend bedoeld.

[20:02 - 20:21] Maar die moet je misschien een heel klein beetje bij de hand nemen. En gewoon elke keer uitleggen. En individueel, mensen zullen het best een paar stappen hebben gezet. Misschien kennen ze mensen in hun eigen familiekring. Of die non-binaire zijn en die daardoor sneller dat hebben ontdekt.

[20:21 - 20:38] Maar er zijn natuurlijk heel veel mensen, legionen van mensen. Die daar helemaal in hun dagelijkse leven niks mee te maken hebben. **Krijgen jullie wel eens lezersreacties bijvoorbeeld op dit soort, ja wanneer op genderneutrale voornaam worden.**

[20:38 - 20:56] **Dat ze het niet begrijpen of er boos van worden.** Eigenlijk niet, nee. We zien, Alice en ik doen regelmatig de opiniepagina's in de krant. En dat geeft wel een goed beeld. Hoe onze lezers in het leven staan.

[20:56 - 21:12] En die maken zich heel erg boos over allerlei politieke dingen. Over dwalingen met CO2. Want ze kennen toevallig een boer of stikstof. Of ze hebben een familie, een boer in de familie. Maar echt dit, dit is nog.

[21:12 - 21:29] Het gaat echt om een hele kleine groep in het land. Waarmee ik die mensen niet wegzet als van niet te zaken doen. **Nee, 6% ongeveer zijn nu non-binair.** 6? Nou dat is nog meer dan ik zou inschatten.

[21:29 - 21:45] **Maar er zijn ook weleens commentaar, heeft Hans Nijhuis er wel eens over geschreven. En ook wel eens een hoofdredactioneel stuk als uitleg. Naar de lezer, er komen dat soort dingen ook wel in naar voren.**

[21:45 - 22:03] **Dus ja, dat wordt ook wel gewaardeerd. Dat soort uitleg. Ja, hooguit hoor je wel eens een keer, net als pas in een column. Dat was dan niet in onze krant, maar in de Stentor volgens mij. Of dat was die column over alle woke.**

[22:03 - 22:19] **Nou ja, het ging ook over dat Laks. O ja. Dat advies van het Laks. O ja. Die column eigenlijk heel erg op een humoristische manier op ingegaan. Dat het allemaal over de top was. Ja, dat gebeurt natuurlijk wel.**

[22:19 - 22:35] **Dat er af en toe grappen op die manier over worden gemaakt. Wat dat betreft merk je nog de onwennigheid natuurlijk wel. Daar werd ook wel heel erg op gereageerd in onze lezers. Ja, dat laks advies. Dat werd wel heel veel op gereageerd.**

[22:35 - 22:55] **Dat ging toch wel heel veel mensen een brug te ver. Ja. Het is heel grappig hoe dat dan valt, weet je. Ik kan dat ook niet zo goed. Ik probeer het er altijd wel in te schatten. Maar soms ben je er dan toch in verrast. Die avond van dat laks advies dat wij op de VP op de voorpagina brachten.**

[22:55 - 23:13] **Toen werkte ik. En ik las het. En ik had zoiets van, wow. Hier gaat op gereageerd worden. Ja, dat weet je. Dat weet je niet te horen. Ja. Bizar. Want de column van Eus had daar ook een column over geschreven.**

[23:13 - 23:30] **En dat was wel heel erg toe de point. Want hij zegt van, ja, waar gaat het nou eigenlijk over? Iedereen staat op z'n achterste been. Maar het gaat gewoon maar om een advies van een clubje scholieren. Die het daar over nagedacht hebben. En die met de beste bedoelingen hebben een advies om het zo te doen.**

[23:30 - 23:46] **En het is helemaal niks van een regel. Dat het ineens allemaal moet. En dat je geen dingen meer mag zeggen. Je mag het gewoon maar even terugbrengen tot wat het eigenlijk is. En dat vond ik wel goed, he. Van Eus opgemerkt.**

[23:46 - 24:04] **Het maakt wel veel los, dit soort dingen. Het leeft toch wel. Ja. Ja. Ja, bizar. In de zin dat het bij ons is dan zo gewoon allemaal. Terwijl ik vind het ook moeilijk, hoor. Ik haper ook als ik het gewoon in een loop zo zou moeten inzetten.**

[24:04 - 24:20] **Dan zou ik ook haperen. En ik doe me onderzoek over. Oh ja, kan je nagaan. Ik heb ook kinderen in jouw leeftijd. En die zeggen, bij ons is dat helemaal niet meer zo. In de hokjes. Die zijn veel meer gewend aan mensen die inderdaad non-binair zijn.**

[24:20 - 24:43] **Voor jullie generatie is dat al veel gewoner. Ja. En wat vinden jullie rol als krant in zulke veranderende taal? Zijn jullie inderdaad van, we moeten het uitleggen en we moeten de lezer meenemen in zo'n veranderende taal?**

[24:43 - 24:59] **Of we volgen wat we in de maatschappij horen? Meer van voor de troepen uit of volgend?** Het AD is geen krant die wat dan met de voor de troepen uitgaat, denk ik. Ja. Wij zijn inderdaad, wij begeleiden het.

[24:59 - 25:19] **We gaan mee met, we denken erover na. Ik zal je nog een leuk voorbeeld geven van nog niet zo lang geleden. Wij noemden de Oekraïense plaatsnamen, die hielden wij sinds het begin van de oorlog, hielden we gewoon Kiev aan. En pas een aantal weken geleden zijn we overgestapt door Kyiv.**

[25:19 - 25:36] **En dat heeft natuurlijk een reden, dat we eerst gezegd hebben van, joh, waarom zouden we dat veranderen? We gaan door met de oude, want anders worden er**

hele nieuwe plaatsen uitgevonden voor een deel van de lezers. En daarna hebben we gezegd van, ja, oké, we zien nu iedereen overgaan.

[25:36 - 25:52] En als je belangrijkste nieuwsbron, het ANP, in dit geval, ook besluit om over te gaan, dan is het voor ons ineens een goede stap om mee te gaan. Want anders zouden wij als enige, als een soort Gallisch dorpje

[25:52 - 26:08] dat zich verzet tegen de Romeinen, zouden zeggen, moeten we alles weer terugvertalen naar dat oude Kiev, in plaats van nu meegaan met Kiev. Dus het is ook soms een praktische keuze. En het is ook een keuze van, ja, we kijken om ons heen, dingen veranderen,

[26:08 - 26:24] en dan gaan we er mee. **Ja, ik ben heel blij dat jij het precies zo zegt, zoals ik het ook vorige keer ook...** Echt waar? **Dat we daar helemaal op één lijn zitten. Ik denk, oh, ik hoop wel dat... Maar dat is helemaal goed, want zo heb ik het inderdaad vorige keer ook.**

[26:24 - 26:40] **Ja, wij zijn inderdaad niet een krant die wat dat betreft een voortrekkersrol op zich neemt. Nee, wij zijn wel, ja, willen wel inderdaad wat er in de maatschappij aan de hand is, daar willen we wel een antwoord op hebben.**

[26:40 - 26:56] **En dat goed kunnen beschrijven in onze krant, en op de juiste manier, en de juiste gereedschappen daarvoor hebben. Ja, dat is meer zoals wij erin staan. Want Wilko, net zei je wel van, we nemen de lezer een beetje bij de hand soms,**

[26:56 - 27:12] **of dat is soms nodig. Is dat dan wel de rol die het AD ook heeft, om dus wel, als er dus zo in de maatschappij iets verandert, dan te begeleiden?** Ja, ik denk het wel.

[27:13 - 27:32] Het is, we gaan niet voor de troepen uit, en weet je, ik weet niet of je precies weet, wij maken ongeveer 1 miljoen kranten per dag, he. Het AD, plus De Gelderlander, plus Brabants Dagblad, Brabants Nieuwsblad,

[27:32 - 27:54] en Eindhovens Dagblad, Provinciale Zeeuwse Krant, De Gelderlanders heb ik al genoemd, Centor en Tubantia, dat zijn alles bij elkaar een kleine 1 miljoen kranten.

Dat geeft een enorme verantwoordelijkheid. En ik denk dat we die voelen, en dat we dus ook zoiets hebben van maatschappelijke ontwikkelingen,

[27:54 - 28:14] die uiteraard, die schetsen we, dat is onze taak, dat is ons werk, en daar gaan we in mee, daar vergroeien we in mee, en daar proberen we die lezer in mee te nemen. Of je nou in Oldenzaal woont of in Amsterdam. **Goed. Even kijken hoor.**

[28:14 - 28:31] **En wat zijn een beetje de dingen die jullie als eindredacteur nog wel eens moeten aanpassen, rondom de genderneutrale voornaam worden? Moeten er vaak correcties op gedaan worden?**

[28:32 - 28:48] **Ja, het komt sowieso niet heel erg vaak voor. Ja, het is gewoon best wel nog ingewikkeld, ook voor onze collega's, om het op de juiste manier te doen.**

[28:48 - 29:05] **Dus ja, dat is gewoon van wat gebruik je wanneer, dat is best wel lastig. Maar dat geldt ook voor andere taalregels. Ja, inderdaad. Wij zijn ook aan de taal- en stijlboekcommissie,**

[29:05 - 29:21] **we proberen ook, of we doen nieuwsbrief met tips en dingen die vaak fout gaan. Dus wat anders zijn er heel veel dingen waar mensen nog wel wat kunnen leren. Dus we hebben elke club, waar zoveel mensen een steentje bij dragen.**

[29:21 - 29:40] En gisteravond hebben Ellis en ik allebei gewerkt, en dan zitten we, en constant ben je eigenlijk bezig met teruglezen, doorlezen, opnieuw kijken, van klopt het nu beter. We hebben met z'n tweetjes gisteravond, tot op het laatste moment, aan het voorpagina-artikel zitten schaven.

[29:40 - 30:01] En van, staat het nu wel goed, staat het nu precies wat we willen? En dat geldt voor die voornaamwoorden, is dat precies hetzelfde. **En moet je dan ook wel eens, inderdaad, zo'n uitleg toevoegen, dat een journalist dat zelf eerst niet heeft gedaan?**

[30:01 - 30:19] Ja, dat heb ik inderdaad ook wel eens nog moeten toevoegen. Want dat zijn dan van die afspraken, ja, zoals stijlboek echt vol staat met afspraken, maar daar wordt niet altijd op gelet. Maar dat is ook onze taak als eindredacteur, om op te letten of het allemaal zo netjes is gedaan,

[30:19 - 30:36] zoals we dat volgens onze afspraak, en dan voegen we dat gewoon nog toe. Dus dat hoort ook wel een beetje bij. Daar moeten we ook op letten, zoals op heel veel dingen, maar dat hoort dus ook bij. **Want hoe lang is die uitleg, denken jullie, nog nodig?**

[30:36 - 30:56] Nou, dat is denk ik nog wel even nodig, zeker bij ons. Sowieso, denk ik. Kijk, zolang het om, nogmaals, met alle respect, zolang het om een kleine, relatief kleine groep gaat,

[30:56 - 31:12] die misschien ook een beetje grootsteeds is, zul je, ten opzichte van je lezers, die in Brummen of in Oudorp wonen,

[31:12 - 31:30] zul je dat moeten proberen, moeten uitleggen, moeten verduidelijken. **Ja, dat denk ik ook. Ik had pas ook met een andere student, die opmerkte ook van,**

[31:30 - 31:47] ja, misschien zeggen we straks wel tegen iedereen hen en hun, in plaats van hij en zij. Maar ja, dat is nog zo ver weg. Dat zijn van die ontwikkelingen, dat zou dus kunnen, dat we in de toekomst geen onderscheid meer maken tussen hij en zij.

[31:47 - 32:03] Maar daar gaan nog wel generaties overheen. En als we op die kant opgaan, maar dat zou kunnen. Maar ja, dat gaat echt, dat soort dingen gaat echt wel langzaam. **Ja, dat denk ik ook.** Dat is ook een grote ontwikkeling in de samenleving, hè? Ja. En ik denk dat ik dan al met pensioen ben. Ja.

[32:03 - 32:23] Als ik niet meer weet dan. Ik ben 63 hoor, dus ik mag het zeggen. **Ik ben 26. Ik begin nog aan mijn carrière.** Ja, precies. **En wat heeft jullie voorkeur, welk voornaamwoord?**

[32:25 - 32:42] **Jij zei het net al een beetje, geloof ik?** Ja, voor mij heeft echt, die of diens heeft echt wel de voorkeur, omdat dat veel, ja, dat past voor ons, voor de lezer eigenlijk vaak het makkelijkste in hun zin. En dat leest ook het meest natuurlijk. Het lijkt gewoon het meest op wat we al hebben.

[32:43 - 33:00] Dus dat heeft mijn voorkeur wel, om dat te gebruiken. En, ik weet niet of het voor jou ook geldt hoor, Wilko? Ja, ja. Dat was ook voor mij. **En zijn er dus gesprekken over op de redactie? Of discussie?** Nee.

[33:00 - 33:19] Ja, eigenlijk niet. Dat is, dat, weet je, op het moment dat het voorkomt, dan zal er een gesprek over zijn. Maar in het dagelijkse werk gaat het eerder over d's en t's dan puntkomma's of dubbele punten dan over,

[33:19 - 33:37] ja, weet je, omdat het gewoon niet zo vaak voorkomt. **Ja, nee.** Nog niet, nog niet. Ik zeg nog niet, hè. Want ik sluit helemaal niet uit dat het veel vaker voorkomt. Echt, dat denk ik ook. **Ja, maar percentueel zal het natuurlijk ook toegaan nemen, hoeveel mensen zich non-binair identificeren.**

[33:37 - 34:05] **Want het is gewoon, je herkent je in iets, en dan valt er een kwartje van, oh, maar dat is hoe ik me voel. Dus dat zal inderdaad ook toenemen, denk ik.** Precies, ja. **Even kijken of ik alles weet. Ja, het stijlboek heeft dus een belangrijke rol wel hierin.**

[34:06 - 34:25] Ja, en, nou ja, goed, daar moet je bij even in kijken. **Ja, ik zal het doorsturen. Ja, ik zal het even doorsturen. Er staat een hele paragraaf in over dit soort dingen. Ja, interessant.**

[34:25 - 34:41] **En zijn er andere woorden waar zo'n uitleg bij geweest is?** Goeie, goeie. Ik denk, ja. **Nou, nee, niet in de recente geschiedenis van ons stijlboek.**

[34:41 - 34:59] **Wat dat betreft is het best wel uniek, eigenlijk. Ik heb een keer in het NRC, geloof ik, tot slaaf gemaakt, dat daar dan een uitleg bij stond. Ja, dat is een goeie. Dat gebruiken wij ook wel, maar niet uitsluitend.**

[34:59 - 35:16] **Wij gebruiken ook nog wel slaven, gewoon in een zin als, ja, in de zeventiende eeuw werden er veel slaven verhandeld. Of er was een handel in slaven, dat komt me wel gewoon voor. Maar tot slaaf gemaakt gebruiken we ook.**

[35:17 - 35:37] Het heeft inderdaad alles te maken, ook met de voorkeur van de persoon. Er zijn mensen die bezig zijn met het slavernijverleden en die zeggen van, ik wil alleen nog maar tot slaaf gemaakt zien in verband met mij. Nou, dat is dan een van de dingen die ook meteen gerespecteerd worden.

[35:37 - 35:57] En terwijl het vroegere slaaf, het gewone generieke woord slaaf, ja, daar ben je nog steeds wel geneigd om dat te gebruiken. En je ziet het niet als iets vreemds, maar ik zou wel teksten moeten zien waarbij, misschien zijn er wel teksten hoor trouwens,

[35:57 - 36:16] dat ik zou denken van, hé, moet daar niet tot slaaf gemaakte staan? **Ja, context ligt.** Ja, precies. Maar dan moet het in een zin ingebed, en dat je denkt, oh ja, nee, dat is niet het geval. Ja, in een zin, in een gebed, en dat je denkt, oh ja, nee, hier hoort dat te staan, hier staat dat goed.

[36:16 - 36:32] **Ja, en we hebben natuurlijk wit, we schrijven nu geen blank meer, maar wit. Dus dat, volgens mij, het zou kunnen dat we daar ook wel, ik weet niet of we daar even een uitleg over in de krant hebben gehad, maar daar zijn we op een gegeven moment wel op overgegaan.**

[36:32 - 36:55] Ja. **Ook zo tussen zinnen door, zeg maar, even een bijzin van. Nee, daar is een keer volgens mij een hoofdedactionele uitleg over geweest, een toelichting. Ja. Maar dat vermelden we er niet meer bij, dat gebruiken we nu gewoon als, nou, we gebruiken gewoon geen blank meer, maar wit.**

[36:55 - 37:11] **Ja.** Alleen als het over vla gaat, hebben we het nog over blanke vla. **Ja, bestaat dat eigenlijk nog?** Ja, dat bestaat nog. Ik heb het gecheckt toen. Ik ben gelijk naar de supermarkt gegaan om te kijken of dat er nog is. **Hebben ze het nog? Kan ik het nog kopen?**

[37:11 - 37:41] Ja. **En hebben jullie wel eens, dat je ziet, dat denk ik me nu eens, dat er bijvoorbeeld dus een artikel binnenkomt over Raven van Dorst, en dat je ziet dat er zij wordt gebruikt, en hoe ga je er dan mee omgaan? Als je zeg maar weet van, oh, deze persoon is non-binair, maar een journalist weet dat niet, of heeft dat niet goed verwerkt, gaan jullie dan er non-binaire voornaamwoorden van maken in een tekst?**

[37:41 - 38:03] Ja, natuurlijk. **Dat zouden we zeker doen, maar meestal wordt dat wel, bijvoorbeeld door de Media en Cultuurredactie, ja, die weten dat ook heel goed, die, ja, het kan niet snel gebeuren. Maar als dat zo is, dan zullen we dat inderdaad aanpassen.** En ik heb laatst bij de tv gegevens, heb ik gecheckt, want zij doet een programma, één keer per week, Nachtdieren.

[38:03 - 38:22] Maar daarin is de omschrijving, Raven van Dorst zoekt, en dan, dus daar is het keurig netjes vermeden. **Ja. En misschien als ze dan een lopende tekst zouden hebben, dat het verder, ja, dat het dan misschien wel...**

[38:22 - 38:38] Maar in een tweede zin erachter, dan zou er, daar zou hij kunnen staan, of zij. **Ja, precies, ja, ja, en dat betrekken we van een extern bureau, die tv-pagina's, van de extern bureau, dus geloof ik ook van DPG Media, maar die maken dat voor ons.**

[38:38 - 38:56] **Dus daar moet je inderdaad sowieso goed op letten.** Dus, ja. Maar de keer dat ik het zag, was het keurig netjes vermeden. Oh ja? **Ja. Soms ook als je het niet de ruimte hebt om het uit te leggen, is dat soms misschien handiger.**

[38:56 - 39:15] Ja, precies. Dan komen we weer terug bij het verhaal van Marieke Lucas Rijneveld, die met haar Booker Prize, dat we inderdaad dezelfde avond het verhaal, het ANP'tje, dat we erover hadden, plus wat duiding, ging het nog uit van een zij.

[39:15 - 39:36] En dat we toen onderling hebben, oh nee, maar ze noemt zich non-binair, dus dat moeten wij even zeggen. Ja, precies, ja. **En zo, als je het erover hebt, als je het erover praat, dan zeg je ook heel automatisch zij en haar. Maar wat dat betreft is het nog best heel lastig, maar ja, als je het opschrijft, dan wil je veel meer tijd, kan je daarin steken.**

[39:37 - 40:02] **Maar dan is het, ik vind het ook nog steeds lastig hoor, om dan te denken dat het niet haar of zijn. Maar die heeft de Booker Prize gewonnen. Diens boek dat uitgegeven is.** Ja. **Zijn er nog dingen, dat je denkt, oh dit moet je weten over hoe we met non-binaire voornaamwoorden omgaan of zo gaat het op de redactie rondom dit thema?**

[40:03 - 40:23] Ik denk dat, eh. **Nee, dat is eigenlijk, er zijn afspraken over vastgelegd en dat is wel fijn, want daar kan je dan ook gewoon naar verwijzen. Dus ja, dat maakt het eigenlijk ook makkelijker, dan kun je gewoon zeggen, ja, dat doen we op die manier.**

[40:23 - 40:40] **En het is ook makkelijk om op terug te vallen.** Dus ja. Fijn. **Toch wel met zo'n stijlboek. Toch? Ja, daar is het eigenlijk voor om de discussies ook te vermijden. Want ja, dat. Je hebt er de hele dag druk mee natuurlijk.**

[40:40 - 40:56] **Als je steeds over allerlei onderwerpen discussie krijgt, dan kost dat heel veel tijd. En het is gewoon fijn als je de knoop kan doorhakken en dan staat het gewoon zo. Het is niet voor alles natuurlijk, want je hebt ook wel eens dingen die er niet in staan.**

[40:56 - 41:17] **Maar ja, dan werkt het er wel zo. Ja. Nou, thanks. Ik weet alles. Mooi. Van mijn onderzoek. Altijd weer leuk om nog wat te horen, hoe dat allemaal dan gaat in het op redacties en wat er speelt.**

[41:17 - 41:39] We zijn met heel veel mensen. En we staan allemaal met onze voeten in de samenleving. En we hebben allemaal andere gevoeligheden en ongevoeligheden. Nou ja, en dat komt samen in één product. Ja. Ja, dat proberen we ook zo goed mogelijk te maken met inderdaad een aantal basisregels waar we aan willen voldoen.

[41:39 - 41:55] En dat is ook wel een heel mooi onderwerp. En die basisregels veranderen af en toe. Daar passen we ons op aan en daar gaan we mee.

5.4 Ilse van Heusden – Trouw

[00:00 - 00:16] **Ja daar is ie, ja ik heb dus mijn onderzoek doe ik dus naar gender neutrale voornaamwoorden in de krant** ja waar is je onderzoek voor welke de **universiteit van leiden** ja en voor afstudeerde

[00:16 - 00:31] **ja masterscriptie van journalistiek en nieuwe media oké leuk ja ja ken je die opleiding ja leuk. En je ziet zeg maar je ziet nu veel wat veel gebeurt nu is dat er uitleg wordt gegeven**

[00:31 - 00:47] **dus dat er dan bijvoorbeeld die of hen wordt gebruikt in teksten maar dat er dan uitleg wordt gegeven en die vorm van uitleg heb ik zeg maar geanalyseerd**

oké ja ja **dat vond ik interessant daar gaan we dus zo meteen naar kijken want ik heb er van die voorbeeldjes dus naar je**

[00:49 - 01:03] **mailt uitleg maar ik iets meer kort een beeld van wat jij van van jouw werkzaamheden en hoe dat eruit ziet bij Trouw, dus eerst kort hoe zou jij de functie van eindredacteur**

[01:03 - 01:19] **beschrijven bij trouw** ik ben chef van de eindredactie ik geef leiding aan en ik ben zelf ook eindredacteur ik geef leiding aan de hele eindredactie en bij ons is dat een centrale eindredactie dat betekent dat we alles redigeren dus zowel een zaterdag magazine als de nieuwskrant als de

[01:19 - 01:37] verdieping ons achtergrond katern dagelijkse columns opiniestukken dus alles komt door de handen van de eindredactie en wij bewaken ook ons schrijfboek dus ons stijlboek en daar ben ik ook samen met een collega onderhouden we dat en we hebben tegenwoordig een soort dynamisch schrijfboek

[01:37 - 01:55] dus vroeger was dat werd het dan goed nou ja volgens mij zei je al ik heb alleen maar een hele oude versie kunnen vinden of niet was jij dat **een klasgenoot** ja dat zou kunnen **wie weet** maar vroeger werd er dan een pdf van gemaakt of werd het op uitgedrukt en in de

[01:55 - 02:04] boekhandel te verkopen maar taal is zo in ontwikkeling dat we nu een gewoon een dynamisch document hebben dat we ook steeds aanpassen dus dat bij die aanpassingen en discussies daarover

[02:04 - 02:15] ben ik ook betrokken oh ja **ja oké en zijn er nu veel kwestie taal kwesties rondom genderale taal**

[02:15 - 02:32] **waar jullie het over hebben op de in de eindredactie** we hebben dat is wel inderdaad iets dat we denk ik maar dan gok ik even denk ik twee jaar geleden hebben toegevoegd hoe gaan we daarmee om we hebben het vooral heel vaak taal is zo in ontwikkeling en dit onderwerp is ook zo in ontwikkeling

[02:33 - 02:54] dat we het heel vaak een beetje slordig of een beetje fout maar wel op zich met goede bedoelingen hoor hebben gedaan dat en dat op een gegeven moment dachten we nou we moeten dat toch eventjes een keer opschrijven wat wij hoe wij dat doen ja het uitgangspunt bij Trouw is dat we mensen noemen zoals ze genoemd willen worden dat geldt ook voor een dirigent die liever dirigente genoemd wordt

[02:54 - 03:13] snap je maar ook als iemand zegt ik wil man genoemd worden dan noemen we iemand een man en zeggen we hij als iemand vrouw genoemd wordt dus en als iemand non-binaire is dan hebben wij als eindredactie, maar dat is echt alleen ons taalgevoel, wat moeite met hen omdat het gewoon lelijk klinkt

[03:13 - 03:37] dus we geven de voorkeur aan die maar ja dat is ook nog in ontwikkeling dat staat ook wat ik zeg ons schrijfboek is heel dynamisch dus het kan ook zijn dat de taal het ligt ook nog niet echt vast en dus het is nog allemaal een beetje in ontwikkeling **ja** voorstellen dat het over een tijdje ja dat dat heel snel kan gaan er is ook al kijk tot voor kort schreven we gewoon zwart en

[03:37 - 03:46] blank en er zijn we ook mee gestopt **ja** het is even wennen en op een gegeven moment is iedereen er toch weer heel snel aan gewend en tot voor kort schreven we ook zwarte pieten dus we hebben die ja snap je het

[03:46 - 04:03] gaat best wel **dat blijft gewoon veranderen oké laten we naar de voorbeeldjes gaan die ik heb gestuurd, het documentje.** Ik pak het er even bij. **Het zijn er het zijn zes voorbeeldjes uit verschillende**

[04:03 - 04:23] **kranten allemaal ik weet ook niet welke van welke is hoor dus dat gaat er niet om je mag ze even doorlezen en ben ik benieuwd welke jij het meest herkent of denkt dit is hoe wij het**

[04:23 - 04:26] **zouden doen zo'n vorm van uitleg**

[04:26 - 04:53] ik zie al welke uit onze krant komt **oh ja welke** over Sam Smith **die derde** denk ik ja ja

[04:53 - 05:05] en volgens mij een stuk over hem denk ik hoor en gebruik anna holland is non-binaire gebruikt het voornaamwoord them dat is toch they ja **ja dat is**

[05:05 - 05:25] **dit is zo die nummer 4 dat was stond er in de tekst stond dan die of hen dan stond een sterretje bij en dan kwam onder aan de pagina dus deze uitleg erbij dus dat het niet zo zoals bijvoorbeeld in de bij Sam Smith achter de achter tussen haakjes staat de uitleg**

[05:25 - 05:31] **van waarom er die diens wordt gebruikt** maar ik bedoel meer het voornaamwoord they, dan zeggen we toch them

[05:31 - 05:37] **ohh ik snap m, wat jij bedoelt.**

[05:37 - 05:45] dat is een beetje gek ja ja die zal niet uit jullie krant komen nee een sterretje gebruiken

[05:45 - 06:06] wij sowieso nooit we zijn geen wetenschappelijk tijdschrift of zo volgens mij bij nooit gezegd misschien wel ik heb het gevoel dat lezers is het woord voornaamwoord al ingewikkeld vinden **hoe bedoel je dat** nou als je zegt gebruik de voornaamwoorden die diens ik vraag me af

[06:06 - 06:19] of lezers überhaupt weet wat een voornaamwoord is **o ja want hoe zouden jullie het dan doen** ja ik weet niet of we de hele strenge regels voor hebben

[06:25 - 06:32] ja ik heb ze zo'n beetje **bekeken ja en je want je zei net nummer drie is een beetje hoe**

[06:32 - 06:47] **jullie het zouden doen** ja ik denk dat ik het stuk herken dat is het meer even kijken kijk ik vind die nummer twee vind ik netjes omdat je daar ook het woord voornaamwoord

[06:51 - 07:05] voorkomt **o ja** en je moet natuurlijk ook even die verduidelijking vanuit het Spaans uitleggen ja ja

[07:05 - 07:20] **dus jij zou het zeg maar voornaamwoord al ontwijken in de beschrijving**

[07:20 - 07:23] ja

[07:23 - 07:41] **ja en dan dus gewoon wat zou hoe zou dat er dan uit zien ik weet**

[07:43 - 07:59] je weet je je probeert het denk ik per tekst we zijn een beetje afhankelijk van wat de auteur levert je probeert een beetje qua tekst het moet ook nog wel lekker lezen het moet niet stoppen of zo weet je wel **ja** en ik heb soms leggen we het ook gewoon niet

[07:59 - 08:15] uit je moet wel even uitleggen dat iemand non-binaire is en ja dan zou je even voorbeelden uit Trouw bij elkaar moeten zoeken die heb ik nu niet voor je maar het is wat ik zeg kijk het is bij ons niet zo heel erg we hebben daar geen vaststaande tekst

[08:15 - 08:21] voor dus we hebben niet een standaard tekstje van dit zetten we altijd dit gebruiken we altijd

[08:21 - 08:39] als iemand non-binair is dat hebben we niet **nee en ook niet inderdaad een regel van het moet altijd tussen haakjes erachter staan of inderdaad in tussen zoals wat je ziet in het van die komma zo van nee nee maar het wel van belang is het wel van belang dat er wordt benoemd dan dat iemand**

[08:39 - 08:45] **non-binair is of kunnen de voornaamwoorden ook gewoon gebruikt worden zoals hij zij ook**

[08:45 - 09:05] **gebruikt worden** na ik denk dat dat voor onze lezers nog een brug te ver is dus dat zullen we denk ik wel even uitleggen wat we ook wel eens volgens mij hebben gedaan is die niet met hij of zij aangeduid wil worden snap je **oh ja** dus dan maak je het een beetje duidelijk **ook gezien inderdaad**

[09:11 - 09:07] dat ja

[09:07 - 09:12] dat vind ik wel een oplossing

[09:12 - 09:15] **ja goeie**

[09:15 - 09:32] maar we hebben ook wel eens discussie gehad over of het niet helemaal kijk het is gewoon heel het is gewoon of het is lelijk maar we zijn er gewoon nog niet zo heel erg aan gewend kijk tot een paar jaar terug zij iedereen tot slaaf gemaakt is ook lelijk en het is inderdaad

[09:32 - 09:52] het wint geen schoonheidsprijs maar inmiddels hebben we schrijven altijd tot slaaf gemaakt in plaats van slaaf dus dat is weet je daar zijn we nu inmiddels ook aan gewend maar hierbij zeggen iedereen ja het is heel lelijk om alleen maar hen of die te doen dus je moet het leren en je moet het de lezer even uitleggen waarom het er staat dat het niet een soort grammaticale fout is of zo wat waar we ook

[09:52 - 10:10] wel eens over gehad hebben is kunnen we niet ontwijken dus dat je echt in de tekst alleen maar zegt de schrijver weet je wel dat je gewoon door omheen of de naam weer herhalen of dat kan natuurlijk wel maar ik weet dat dat in de transgender community of de non-binaire community

[10:10 - 10:29] ook niet gewaardeerd wordt omdat je dan mensen niet aanduidt zoals ze aangeduid willen worden **ja ja** dus dan ontwijk je het en dan ja dat is ook gewoon niet zo iets eigenlijk nee **niet netjes als niet netjes wordt het gezien bedoel je** of ja dat wordt als ontwijking gezien gewoon als je

[10:29 - 10:45] zegt ik wil niet hij of zij genoemd worden ik wil hen of die genoemd worden en je doet dat niet en je draait er een beetje omheen want eigenlijk doen we dat in een gewone tekst of gewone tekst in een tekst met iemand die zijn cis gender heeft zul je dat

[10:45 - 11:01] nooit zien dan zullen we nooit zullen we altijd een keer hij of zij gebruiken **ja precies** dus dat uitzondering maakt voor mensen die daar niet onder vallen ja dat is ook niet dat wordt ik weet dat dat niet gewaardeerd er is zo'n soort volgens mijn transgender netwerk of zo heeft een

[11:01 - 11:10] soort schrijfboek opgesteld ik weet niet of ik het daar vandaan heb of ergens anders uit maar dat dat gewoon niet en daar ben ik het op zich wel mee eens dat je geen uitzondering maakt nee

[11:10 - 11:25] **precies dat je het gewoon niet inderdaad uit de weg gaat als het ingezet moet worden dan gebruik je het gewoon ja ja die non-binaire voornaamwoorden, je zijn het een beetje kort maar wat is de reden dat kranten dus een uit of dat jullie een uitleg geven**

[11:25 - 11:44] omdat het omdat veel lezers daar niet aan gewend zijn dus die denken dan huh die, je bent gewend aan hij en zij dat is de taal die je leest en dan denk je gewoon doe ik hoeveel maar een keer een taalfout in de krant te maken we krijgen al 20 lezenbrieven **ja**

[11:45 - 12:00] gechargeerd dus dan denken zij gewoon lezen zijn er heel kritisch op die denken de eindtractie heeft niet zitten opletten en die weten niet hoe ze moeten schrijven ja mensen zijn niet onze lezers ja net zoals de meeste kranten lezers zijn wat ouder lezen niet de hele dag verhalen die

[12:00 - 12:16] over transgender of non-binaire mensen gaan dus die zijn dat gewoon die zijn de taalgebruik niet zo gewend dan moet je ze nog een beetje bij de hand nemen **en**

krijg jullie wel krijgen jullie hier reacties over van de lezers hier volgens mij niet ik kan me dat niet zo heel erg herinneren wel

[12:16 - 12:37] toen we officieel zeg maar bekend maakten dat we eigenlijk wat wel heel lang deden het woord blank niet meer gebruikte voor mensen met een witte huidkleur toen hebben heel veel lezers reacties gegeven toen is er echt toen kregen we heel Nederland over ons heen **ja** maar dit ja ik

[12:37 - 12:42] kan me niet herinneren en dat en meestal krijg ik alles binnen wat er hier ook gezegd wordt **ja**

[12:42 - 12:59] **fijn dat het makkelijk erin in gaat en je hebt soms gaat wat je best veel ziet is dat er teksten waar dan non-binaire personen worden besproken ook echt gaan over dat iemand non-binaire dat het echt**

[12:59 - 13:15] **het onderwerp van het artikel is soms heb je dat ook niet dat gewoon een politicus of nou iemand dat zo zijdelings zeg maar een non-binaire persoon is en dat ja is er heb je die gevoel dat er dan**

[13:15 - 13:24] **een andere vorm van uitleg nodig is meer of minder bijvoorbeeld of...** ik denk dat het dan gelijk is dat

[13:24 - 13:30] het wel zo summier mogelijk, maar dat het wel heel even genoemd wordt ja **ja precies als die**

[13:30 - 13:43] **non-binaire voornaam worden ja ja en heb je het gevoel dat elke krant hier een beetje hetzelfde in staat of dat al iedereen een beetje andere manieren vindt ervoor** ja ik denk dat bij iedereen

[13:43 - 14:00] heel erg in beweging is want ik vond een tekstje van ik weet niet hoe lang geleden heb je misschien ook wel gezien dat in de Volkskrant dat ze zeiden dat ze gewoon tussen haakjes zeiden dit is zo verwarrend hier doen we niet aan mee over hen en hun dat die tekst die je ooit gebruikte

[14:00 - 14:21] ik zoek het even terug voor je op wordt dan niet **recentelijk** nou nog niet zo heel lang geleden even kijken hoor het wordt genoemd in zo'n verhaal van Tony Schoots

[14:21 - 14:37] in one world even kijk haalden ze dat aan snel voor je kan vinden hoor

[14:44 - 14:54] ja maar inmiddels is dat dus dat hebben zij toen opgeschreven gewoon in een stuk ik denk gewoon een beetje geïrriteerde eindredacteur of zo en toen maar nu inmiddels in hun schrijfboek

[14:54 - 15:17] staat het wel gewoon **dat ze hen/hun gebruiken** ja dat ze daar wel maar ook dat het wel in beweging is staat er volgens mij bij **nou en bij de Volkskrant kwam ik artikelen tegen waar het niet meer wordt uitgelegd dat het gewoon in werd gezet zonder ja we gebruiken hen hun want puntje puntje**

[15:17 - 15:36] **identificeert zich als non-binair** oké ja grappig ja en zij hebben inderdaad in hun stijlboek staan dat zij hen hun gebruiken dat zij het moeten uitleggen zolang het niet ja en ja zo zolang

[15:36 - 15:52] **het niet gebruikelijk is in de maatschappij zeg maar ja ja niet algemeen bekend maar blijkbaar vinden ze het dus nu wel dus ja dat denken ze wel dat dat de lezers ready zijn om ja**

[15:52 - 16:12] ja dus dat gaat vrij snel ja **ben benieuwd in het wanneer dat artikel dan was**

[16:12 - 16:39] en ik ga even kijken **wat is de titel** ik zoek hem even voor je op hoor misschien kan ik je even een link sturen

[16:39 - 16:54] het is uit 2021 en toen schreven ze de zaak is omdat de Nederlandse variant die hen verwarrend kan zijn bij het lezen is hiervoor gekozen die niet te gebruiken

[16:54 - 17:10] **en dan gewoon de naam van de persoon** hebben ze het gewoon of **ja dat zij ze ik heb iemand van de volkscant ook gesproken en die zei dat wel van we hebben het ook gewoon echt opzettelijk**

[17:10 - 17:18] **genegeerd ja** dat is dat is ook wat ze hiermee bedoelen

[17:18 - 17:30] **daar was zij het helemaal niet mee eens die ik heb gesproken maar dat was wel, het gebeurde** dus wel kritiek op gekregen dat is natuurlijk ook gewoon dat is twee jaar geleden

[17:30 - 17:47] het gaat heel snel ja het staat in de 1 2 derde alinea ja geloof ik ja ja tussen haakjes dus dan herhalen ze gewoon steeds die naam **ja**

[17:47 - 17:54] en dat is wat ik bedoelde dus dat als je dat ontwijkt dat dat ook niet gewaardeerd wordt

[17:54 - 18:00] **nee want daar krijg je net commentaar op het is eigenlijk ontkennen van iemand**

[18:00 - 18:03] ja dat vinden mensen wel ja

[18:03 - 18:18] ja **en hoe want hoever denk je dan nu want toen was werd het nog gezien als ingewikkeld hoever denk je dat nu zijn, hoe de nederlander ja wat de hoe de** [18:18 - 18:27] **in hoeverre we het begrijpen als zeg maar als lezer** ik denk nog helemaal niet

[18:27 - 18:44] ik denk dat we dat als eindredactie echt wel moeten ons bewust van moeten zijn dat de lezers daar heel nog ver van af zijn ik heb pas een testje gehouden onder eindredacteuren was gewoon een quizje en toen dit is echt niet voor je onderzoek maar een **leuk** voor de leuk

[18:44 - 19:03] had ik gezegd jan is geboren als vrouw en gaat nu als man door het leven hoe welk persoonlijk voornaam wordt gebruiken we voor jan en toen had ik als antwoord konden mensen gebruiken hij zij of die en toen was hij had niemand had of de meerderheid koos niet voor

[19:03 - 19:21] hij **echt** ja dus dat is zelfs op de eindredactie ja dus je moet echt daarom zeg ik ook wel moeten het gewoon nog blijven uitleggen ik heb niet de illusie dat wij een soort opvoedkundige taak hebben of zo maar hoe meer lezers ze het ergens lezen en bij ons een beetje een soort uitleg krijgen

[19:22 - 19:26] **ja** dat is gewoon inderdaad wat de Volkscant heeft dat dan mooi verwoord dat het een soort

[19:26 - 19:40] overgangsfase zolang het nog nodig is **ja want inderdaad wat zie je je zei ik zie niet dat we opvoeden maar zie je wel een rol voor de voor de media of de krant** ik geloof daar totaal niet in

[19:40 - 19:56] dan overschatten we echt totaal onze invloed kijk het zeker Trouw wij zijn geen activistische krant ik bedoel we zijn we beschrijven wat er in de wereld gebeurt we volgen de macht kritisch en ook in taalverandering lopen wij niet voorop we volgen gewoon hoe de taal zich

[19:56 - 20:13] ontwikkelt in Nederland en een van onze belangrijkste uitgangspunten is dat we mensen niet willen kwetsen met ons taalgebruik dus daarom zijn we wel afgestapt van het woord blank van het woord slaaf en daarom respecteren we ook als mensen aangeduid willen worden met iets anders dan

[20:14 - 20:28] hij zijn maar ik denk niet als wij opeens een andere taalgebruik dat opeens hele dat opeens heel Nederland heel LHBTI tolerant wordt dat geloof ik niet nee maar wel en wat dat is dat

[20:28 - 20:41] **natuurlijk anders of het op het gebied van taal meer bekendheid is of dat ze echt het meer accepteren want denk je ook niet dat ze op het gebied van taal dan dat dat de lezers ja het makkelijker**

[20:42 - 21:00] **gaan consumeren zeg maar ja het is makkelijk inburgert** maar wij volgen heel erg wat er in de samenleving gebeurt we zijn daar niet leidend in **nee** de taal is aan het veranderen en daarin gaan wij mee en soms gaan we iets gaan we iets harder dan de lezer naja bijvoorbeeld met

[21:00 - 21:17] tot slaaf gemaakte en het wordt afschaf van het woord blank wat in spreektaal nog allebei nog heel vaak gebruikt wordt blank en slaaf en ik denk dat weinig mensen ook nog al makkelijk weet je wel de woorden die in hen goed gebruik in spreektaal dus dat dat is gewoon in ontwikkeling

[21:17 - 21:32] ja **ja dat is ook nog ingewikkeld en zie je moet moet je als in de eindredactie veel aanpassen dat dat journalisten zelf nog niet helemaal goed hebben ingezet** ja ja we hebben echt stukken ook

[21:32 - 21:49] in de krant dat de eindredactie dus ook niet wist echt een totaal zootje hoe mensen dan genoemd echt volgens mij volgens mij stuk had waarin iemand en die en hen en hij en zij genoemd werd maar dat was echt dat was wel het moment dat we zeiden oké dan moeten we even

[21:49 - 22:08] even kijken op het voor je kan vinden **ja dat echt alle kanten op gaat ja** echt een kans is nou niet dat was echt een rommeltje dus ja we proberen daar wel op te letten maar dat gaat niet altijd goed nog **ja en gaat het dan**

[22:08 - 22:18] **nu beter sinds de regels voor zijn** als iedereen zich aan alle regels houden ja ja ja **want er**

[22:18 - 22:34] **staat dus wel een stukje nu over in het stijlboek ja maar dus ja dus nog een keer je zei dat de keus ligt dus bij de persoon dus jullie hebben geen voorkeur voor die of hen** we hebben wel voorkeur

[22:34 - 22:50] voor die en diens omdat we dat mooier vinden en ik ken ook geen maar dat kan aan mij liggen ik heb ook nog nooit van een non-binair iemand gehoord die zegt ik sta op het gebruik van hen of zo maar wie weet dat het verandert dat de taal snel verandert of dat iedereen

[22:50 - 23:00] gewend raakt aan hen en dat wij ook meegaan dat zou kunnen ja ja en nog even kort **wat hoe zou je de doelgroep van trouw omschrijven**

[23:07 - 23:26] ja dat durf ik niet zo te zeggen heb ik niet even je bedoelt onze bestaande lees lezers ja maatschappelijk betrokken burgers met een interesse in zingeving duurzaamheid ja dat

[23:26 - 23:36] denk ik **en qua leeftijd** ja er is wel iets bekend over de leeftijd maar dat ze ongeveer hetzelfde als bij de volkskrant en andere kranten dat is niet jong nee

[23:36 - 23:58] **en zijn er nog andere woorden waar zo'n uit waar je van kan herinneren dat er zo'n uitleg bij is**

[23:58 - 24:18] **geweest** een goede vraag ja wel bij begrippen die natuurlijk helemaal nieuw zijn maar dat is iets anders maar bij woorden die echt veranderen

[24:20 - 24:44] wat denk jij **nou ik heb het wel als ik geloof ik in nrc gezien bij tot slaaf gemaakt dat dat werd uitgelegd ook zo'n uitleg je of een sterretje stond daar toen bij wat er mee bedoeld werd dus dat zou misschien misschien heb je dat ook wel eens gedaan** niet al opgelopen vijf jaar

[24:46 - 25:05] **ja het is iets logischer of zo tot slaaf gemaakt snap je wel meteen wat er bedoeld wordt en die hen inderdaad kan je natuurlijk echt zo denken het dat het een taalfout is ja want veel vind je wat vind jij het met de leesbaarheid doen die die woorden ja**

[25:05 - 25:26] het wordt er niet beter op maar ik denk dat ook een kwestie van gewenning is en dat met tot slaaf gemaakt ook en moet ook zien hoe ver het hoe ver het doorgevoerd wordt kijk je kunt ook bij tot slaaf gemaakt we gaan niet alle slaven in tot slaaf gemaakt te veranderen want een slavenhandelaar gaan we niet een tot slaaf gemaakt handelaar van maken of een slavin weet je wel

[25:26 - 25:39] of wordt ook lastig om een vrouwelijke tot slaaf gemaakt of een slavenarmband is gewoon een ding dat heet gewoon zo dus ja dat dat zal misschien ook nog wel met dat wij niet hoe dat daar hoe

[25:39 - 26:03] dat hierin gaat veranderen **want hoelang denk je dat die uitleg nog nodig is** geen idee **wij zijn er in ieder geval niet bij dat punt** nee ik kan me voorstellen dat de kranten zijn niet expres niet doen of zo ik weet niet wat de Telegraaf doet die **die die mijden het wel bij**

[26:03 - 26:21] **veel stukken nog ja ik heb het ook wel eens wel gezien dat ze wel die en hen** oké ja dus als mij oké **veel kranten ga je zie je het wel ja wat het ingezet wordt nu ja** ja en heb jij nog meer

[26:21 - 26:34] vragen ik heb zo een **nee dit was het is goed**

5.5 Marte Hoogenboom – *OneWorld*

Bij de master journalistiek en nieuwe media in leiden doe ik mijn onderzoek en het gaat over je hebt nu,

[00:21 - 00:36] **nou genderneutrale voornaamwoorden komen natuurlijk steeds vaker voor in de media maar je ziet nu vaak dat de kranten het nog uitleggen als ze voorkomen dat dan tussen haakjes of iets nou ik heb jij daar de voorbeelden van gestuurd**

[00:36 - 00:53] **van heb ik je net gemeld heb je die gezien en die verschillende vormen ben ik gaan analyseren van wat ja hoe doen verschillende kranten dat en dan daarna wil ik dus met eindredacteur praten om te kijken**

[00:54 - 01:14] **wat de visie daarop is en waarom dat ingezet wordt en hoe lang nog en nou ja wat jullie mening daarover is dus vandaar dat ik interviews afneem en ook heel leuk en om te beginnen wil ik altijd even kijken of ja hoe de hoe**

[01:14 - 01:31] **het op elke krant de functie van de eindredacteur een beetje eruit ziet dus ben benieuwd op jou hoe ja hoe jou werk er aan toe gaat hoe jij te werk gaat of hoe het bij one world is hoe het bij one world gaat en op welke op welke vlag dan**

[01:31 - 01:47] specifiek **een beetje algemeen eigenlijk dus wat je verschillende taken zijn** oké nou we hebben bij one world een heel klein team dat is wel goed om te weten we werken we hebben zowel een papieren magazine als een online tak en die

[01:47 - 02:07] functioneren min of meer los van elkaar met ook andere eindredacteurs maar de eindredacteur van online zijn zijn toch wel de meer vaste krachten dus dus je verschillende eilandjes met met eindredacteur maar de online eindredacteur

[02:07 - 02:25] dat zijn er twee dat ben ik samen met een collega van mij die worden wel geacht als het bijvoorbeeld aankomt op de stijlgids de antwoorden te hebben zeg maar het is dus als een eindredacteur van het magazine ergens niet uitkomt dan vraagt hij aan mij hey marte hoe doen we dit

[02:25 - 02:44] op dit moment en ja hoe zien die taken eruit ik zit ik zit ik wou zeggen ik ben thuis maar ik ben bij iemand anders weer thuis

[02:44 - 03:01] met een beetje een kater komt dit in het transcript **ja** omdat we dus best een klein team hebben heb je als eindredacteur ook best wel veel zeggenschap in oké wat gaan we uiteindelijk publiceren welke schrijvers trekken we aan

[03:01 - 03:19] en welke ideeën willen we willen we uitzetten dat bespreken we gewoon elke maandag in een ochtendvergadering dus als eindredacteur je doet best wel veel bij OneWorld veel verschillende dingen maar je primaire taak is wel gewoon zoals dat hoort bij eindredactie

[03:19 - 03:39] ja alles wat online gaat of wat online komt wat gepubliceerd wordt is door de eindredactie gezien en als er bepaalde taalkundigen of of huisstijl kwesties opduiken dan wordt naar de eindredactie gekeken dus als je dat over non-binaire voornaamwoorden als zij bijvoorbeeld een trans man

[03:39 - 04:01] zij zou noemen ik zeg maar wat als je nog meer er blijft een non-binaire voornaamwoorden als ik een non-binair persoon hij of zij zou noemen laten staan in een stuk ja dan word ik erop aangesproken en niet de auteur **oké nee precies en welke ja hebben jullie op de op de redactie nu nog nog**

[04:01 - 04:18] wel eens discussies over hoe je hoe je ermee omgaat met genderneutrale voornaamwoorden nou discussies niet zozeer maar wat kijk wat wat bij OneWorld al heel lang buiten kijf staat is dat je niet een discussie aangaat als iemand non-binaire voornaamwoorden gebruikt dan gebruik je die ja valt

[04:18 - 04:35] weinig over te discussiëren ik weet dat dat bij andere media nog wel eens anders ging kan niet zo goed zeggen wanneer dat echt is veranderd dat volgens mij was het ik kan me ik kan me een stuk op het moment herinneren dat NRC overstag ging en ik denk dat andere grote

[04:35 - 04:51] krant een beetje op hetzelfde moment overstag zijn gegaan ik denk dat jij dat beter weet dan ik misschien 2021 of zo **klopt en ANP heeft het toen ook aangekondigd** oh ja dat was inderdaad ze hebben toen het ANP gevolgd nou ja dat dat dat dat was toen voor ons een beetje een moment

[04:51 - 05:09] van de het nu pas ja wat bij ons veel meer een kwestie is dat zijn van die ja momenten dat je niet per se naar een persoon verwijst maar een soort van alledaags hij zo van

[05:11 - 05:31] de van de ja ik heb nou niet opeens een voorbeeld maar we hebben daar destijds een stuk over geplaatst we zijn overgestapt van hij of zij naar hij/zijn/hen ik merk dat in de partij als je normaal je in het vaak zie je dan hij slash zij bijvoorbeeld in ja precies als je niet per se

[05:31 - 05:49] hebt over een specifiek persoon dan zeg je hij of zij en daarvan hebben wij toen gedacht ja dat is natuurlijk een beetje raar als wij onze zo op voor laten staan dat we zeggen ja het moet me de mensen bestaan en hebben andere voornaamwoorden get over it dat we dan wel mee blijven doen met dat hij of zij toen zijn we overgestapt op hij/zijn/hen dat zijn net zo veel

[05:49 - 06:11] wat hebben ze dat zijn ook weer net zo veel klemtonen maar net maar veel inclusiever of iets ik merk in de praktijk dat dat het dat het soms wel moeilijkheden oplevert

om dat te implementeren om ja ik heb daar niet pers een voorbeeld van maar als je ons vraagt

[06:11 - 06:29] van jou hoe wat zijn al kwesties die nog wel opduiken dan zijn het meer op die op die momenten **ja precies oké goed te weten leuk voor vervolg onderzoek wie weet** ja over over voornaamwoorden valt natuurlijk heel veel onderzoek te doen ik ik zou ik zou het persoonlijk heel

[06:29 - 06:47] interessant vinden om te kijken wat daar nou wat er nou achter zit achter die weerstand want uiteindelijk gaat het niet om die voornaamwoorden uiteindelijk gaat het om hoe je omgaat met de mensen die je op een podium zet dus als jij iemand interviewt en heel omslachtig duidelijk maakt

[06:47 - 07:07] waarom je non-binaire voornaamwoorden gebruikt of ze zelfs ontwijkt wat nog steeds gebeurt dat vind ik heel interessant van welke gedachten zitten daarachter in welke vormen van uitsluiting of welke vormen van framing zitten daar zitten ja ja precies en **nou je hebt de**

[07:07 - 07:31] voorbeeldjes even bekeken al of ja ik zat net een beetje doorheen scrollen ja ja herken je voorbeelden van OneWorld de eerste is van OneWorld of niet of niet dat gaat over zin van beek of is die ergens anders ook geïnterviewd

[07:31 - 07:55] **ja die is ergens anders ook geïnterviewd heel vaak in het nrc toevallig kwam ik tegen heel vaak ja best wel vaak wat apart drie artikelen of zo vier** They love Van Beek oké ja maar of ik voorbeelden herken **in de opzet of dat je een manier van uitleg denkt oh dit is hoe**

[07:55 - 08:12] wij het doen of deden ja nou op zich zijn ze zijn ze op zich vind ik ze vind ik ze op zich was charmant ik vond bij die eerste wel meteen wat ik wat ik heel waar ik altijd een beetje van

[08:12 - 08:34] op mijn hoede ben laat ik het zo noemen is als het dan wordt uitgelegd als het Van Beek identificeert zich als non-binair en gebruik de voornaamwoorden die dienst dat dat identificeert zich als wat ik hier niet zie staan gelukkig dat dat is het nog veel omslachtiger gebruikt

[08:34 - 08:52] voor zich ja het wordt graag aangesproken als of zo de spreek heel vaak nog heel veel afstandelijkheid in door en onbekendheid is het misschien vooral en dat uit zich in zo'n zegt

[08:52 - 09:07] wijze als identificeert zich als non-binair je kan ook zeggen is non-binair dat je dat is er hetzelfde gezegd maar je neemt iemand gewoon serieus en als het op voornaamwoorden aankomt denk ik dat heel

[09:07 - 09:25] veel media tegenwoordig wel weten wat hun plaats is of hoe er mee om te gaan maar zeker een paar jaar geleden was er nog heel erg vonden kranten en nog heel moeilijk om niet te laten doorschemeren dat een redacteur van schrijven van eindredacteur het eigenlijk zelf allemaal maar een beetje onzin

[09:26 - 09:48] vindt maar bij wijze van dat het haast uit coulance is dat ze zeggen nou vooruit dan krijg jij je voornaamwoorden ja en dat zit nog een beetje in dat identificeert zich als **dus dat dat zou je bij OnewWorld niet zien** nee wat je wel eerder zou zien is die tweede dat vind ik ook best wel mooi

[09:48 - 10:04] geschreven de non-binaire chain die zich een genderneutraal Spaans tegen weet je dan stop je ook wat extra informatie erin van genderneutraal Spaans dat je al dan leer je ondertussen ook nog iets van al in het Spaans werkt dat dus op die manier maar daar is nog

[10:04 - 10:23] minder gewoon een voornaam of een bedrijf naam wordt geworden de non-binaire chain en ik snap dat je wel ervoor kiest als redacteur om dat non-binair erin te fietsen ik kan mezelf

[10:23 - 10:43] herinneren toen ik een artikel schreef over die keuze om over te stoppen op hij zijn hen dat er een voorbeeld was Amber Witsenburg weet niet wat hun voornaamwoorden nu zijn van mij nog steeds zijn hun en men en hij heeft natuurlijk best een feminine voornaam en toen heb ik geschreven dat een krant had die voornaam worden allemaal verwijderd en had nergens benoemd dat Amber

[10:43 - 11:00] non-binair is en dan heb je dus als enige informatie dat iemand een feminine voornaam heeft dus dan ga je als lezer naar dat is een vrouw en daar had ik die voornaamwoorden een functie om aan te geven deze persoon heeft een feminine voornaam maar gebruikt non-binaire voornaam worden

[11:00 - 11:16] dus ik snap dat je dan misschien voor kiest om te zeggen nou de non-binaire Amber Witsenburg **bij vrouwelijke of mannelijk zou je dat nooit doen** nee ik moet er wel meteen achteraan

[11:16 - 11:34] zeggen als ik een beetje op mezelf vooruit mag lopen voornaamwoorden zijn natuurlijk ook niet altijd een indicatie van iemands genderidentiteit ik ken non-binaire mensen die binaire voornaamwoorden gebruiken ook weer een onderzoek waard dus ik denk dat het goed is

[11:34 - 11:53] ik denk dat dit is wat ik probeer te zeggen het is goed dat ze het even los trekken non-binaire Shain gebruikt dan gebruikt geen neutrale voornaam worden ja ik denk je kan wat heel interessant is je kan een interview in Volkskrant magazine heel kort interview met Valentijn Hogenkamp

[11:53 - 12:12] dat is iemand die is die non-binaire die die is ja ik weet niet of die zich ja hij is een non-binaire hij noemt zich non-binaire maar hij gebruikt ook de voornaamwoorden hij hem ja en dat hebben ze in dat interview allebei benoemd dus ik denk dat het goed is dat het allebei benoemd

[12:12 - 12:29] wordt, overigens omgekeerd geldt ook als iemand non-binaire voornaamwoorden gebruikt noemt hij zich misschien niet altijd non-binaire het is echt ja dus **er zoveel**

[12:30 - 12:53] **opties** maar wat je in ieder geval als redacteur niet moet doen is het is het presenteren als iets heel ingewikkeld je kan dus gewoon zeggen die die gebruikt non-binaire voornaamwoorden **even kijken hoor en wat ja zetten jullie het er altijd nog bij zo'n uitleg**

[12:53 - 13:13] nee volgens mij niet en ik denk als ik als ik als eindredacteur toch de behoefte zou voelen omdat ik denk dat dit moet even uitgelegd dan dan zou het dan zou het inderdaad waarschijnlijk iets zijn als de non-binaire die die maar ik zou denk ik

[13:13 - 13:29] niet zo snel kiezen voor een uitleg als die de non-binaire die de genderneutrale voornaamwoorden gebruikt ik zou ze gewoon gebruiken en als lezer snap je dan wel ja want je zou het niet

[13:29 - 13:53] niet zo'n uitleg geven omdat je dan een beetje doet alsof het iets abnormaal is of het ja ja ik bedoel dat is dat is natuurlijk je kan ervan uitgaan altijd dat als lezer dat dat elke zin die er staat jou meer informatie geeft die belangrijk is om te weten en door uit te

[13:53 - 14:08] leggen die en die gebruik die indien de telefoon aan worden dan is dat voor mij als lezer een signaal het is blijkbaar aparte informatie of zo bijzondere informatie dus tenzij de context

[14:09 - 14:27] er echt om vraagt zou ik het denk ik gewoon dat zou ik weglaten **ja en wat is denk je de reden dat andere kranten het inzetten veel kranten het inzetten**

[14:27 - 14:46] ja ik denk dat is dan toch een beetje de verwachting die je hebt van je lezer en ik weet niet of het nog vaak voorkomt dat kranten boze mails en brieven

[14:46 - 15:05] krijgen van nou wat ik nou gelezen wat raar van de hen dat is toch helemaal geen dat is toch een kip en zo wat en dat ze er dan nog steeds voor kiezen om het uit te leggen maar het is een het is een het is een aanname over wat jouw lezer begrijpt en hoever jouw lezer in hoeverre je

[15:05 - 15:22] lezen meekan nemen ik geloof wel dat het maar dat zou je even moeten checken misschien heb je dat al gedaan ik geloof dat het in stijlguides van grote kranten in ieder geval van nrc bijvoorbeeld wel expliciet genoemd staat van en dan leggen we het even uit maar we durven niet met zeker

[15:22 - 15:43] **de volkskrant staat het er echt expliciet in de stijlguides van de volkskrant staat gebruik de voornaamwoorden hen/hun en we leggen dit uit zolang het nodig is oh ja staat er in en nrc en het niks over instaan**

[15:43 - 15:58] oké het interessante is dat vind ik op zich wel zolang het nodig is op zich wel zet wel de deur open naar dat je dan op een gegeven moment kan zeggen van we vinden het niet meer nodig om helemaal uit te leggen waarom hier hen hun staat wat ik heel interessant vind overigens

[15:58 - 16:18] is en die die kwestie ben ik zelf niet tegengekomen als iemand nog weer andere genderneutrale voornaamwoorden zijn gebruiken er zijn mensen in het in het engels merkt werkt dat makkelijker maar die gebruiken voor zichzelf it en iets dus het nou in dat dat is heel lang gezien als een

[16:18 - 16:34] soort scheldwoord was een soort ridiculisering maar er zijn nu steeds meer mensen die die zeggen dat zijn gewoon mijn voornaamwoorden ik gebruik ze gewoon fuck jullie ik ik denk dat we er als wel in mee zouden gaan maar dan zouden we zijn uitleg blijven staan want dan kom je dus

[16:34 - 16:54] alsnog weer op dat terrein van dat je je even verplaatst in de lezer en denkt oké wat gaat de lezer denken als ik dit niet even uitleg in Nederland zie je natuurlijk veel hen/hun en die/diens ja en die zetten je gebruiken jullie allebei die gebruiken allebei en maar dat is dus

[16:54 - 17:15] dan dat ligt dan aan wat die gene zelf gebruikt om om nog heel even wat ik heel erg frappant vind aan de hele discussie die op een gegeven moment ontstond rondom de genderneutrale voornaamwoorden is dat het Nederlands met die/diens allang genderneutrale voornaamwoorden had die we ook

[17:15 - 17:34] aan het dagelijks leven gebruiken ja oh daar loopt iemand die moet je even tegenhouden ja dat houdt die even tegen dan zeg je niet hou hem of haar even tegen dat is heel raar we hebben in de Nederlands allang genderneutrale voornaamwoorden die we gebruiken dus maar goed dan ben je weer terug

[17:34 - 17:53] bij de vraag waarom hebben kranten er zo moeite mee? **ja precies ja en wat denk je van de toekomst van deze uitleg is die want veel kranten doen ja ik ben een paar voorbeelden tegengekomen in**

[17:53 - 18:10] **kranten waar het dus niet meer uitgelegd wordt in de volkskrant bijvoorbeeld bij jullie ook en volgens mij nog een keer in ad of zo dat het niet uitgelegd werd maar hoe ja hoe schat je dat in**

[18:10 - 18:29] ik denk dat die uitleg die gaat op een gegeven moment verdwijnen want het wordt natuurlijk op een gegeven moment een ontzettend boomerige zin ik heb niet per se een voorbeeld of een soort vergelijking maar er zijn natuurlijk ook dingen dat bijvoorbeeld bij binaire transgender personen

[18:31 - 18:48] zit daar niet zit daar niet die hele uitleg weer bij en dat was natuurlijk 10 jaar geleden of 20 jaar geleden wel zo kijk op een gegeven moment op een gegeven moment zet je jezelf gewoon een beetje voor lul als je het blijft uitleggen ja dus ik denk dat die uitleg ook [18:48 - 19:06] wel zal verdwijnen **ja omdat je je zet jezelf voor lul omdat je de lezer dan niet goed inschat** ja omdat je dan als lezer denkt van je voelt je dan als lezer niet serieus genomen en en en dat gaat op een gegeven moment dat gaat lezers tegenstaan je gaat natuurlijk wat je ook niet

[19:06 - 19:28] moet vergeten is het het het redacteurs bestand of de werknemers bij kranten die worden natuurlijk ook jonger daar komen natuurlijk ook steeds meer mensen bij die zelf denken van nou moet ik dat helemaal uitleggen dus dus nee die uitleg die gaat verdwijnen ben het 100% van overtuigd en ja maar

[19:28 - 19:48] **wanneer** nou ja ik denk dat dat dus echt al op korte termijn gebeurt als jullie als je ziet kijk kranten worden natuurlijk en dat bladert natuurlijk heel erg gedreven door wat veel gelezen wordt en over gender lezen mensen super graag helaas ook heel veel gewoon roddelwerk en opiniestukken

[19:48 - 20:08] maar ook over non-binaire mensen dat vinden mensen heel interessant weet je dat dat dat lezen mensen gewoon graag dus dus dat gaat redelijk snel dat zo'n uitleg verdwijnt dus heb ik het over de komende jaren is mijn verwachting persoonlijk zelf ja verder kijkend in de toekomst weet ik niet hoe

[20:09 - 20:26] die emancipatie van non-binaire mensen zich gaat voortzetten het kan maar net zo goed zijn dat dat we een enorme conservatieve backlash krijgen en dat kan teruggaan daar zeg je hallo non-binaire voor de doen normaal dat kan en er zijn al kranten ik zie nee ik ga geen voorbeeld noemen maar ik

[20:26 - 20:44] kan me heel goed voorstellen dat kranten op een gegeven moment weer gaan zeggen dat dat dat deden we toen of zo **je mag wel voorbeelden noemen** wat wil je nou ja maar er zijn natuurlijk vrij conservatieve kranten die alle met een bepaalde insteek schrijven over gender diversiteit en heb je natuurlijk over een telegraaf met het ook gewoon over wat voor heel veel mensen daadwerkelijk een bron van

[20:44 - 21:02] nieuws is dat zijn van die van die ook weer de de andere krant en zo daar verwacht ik het nooit van maar goed dat is natuurlijk geen serieus dagblad nu op dit moment **ja dat er daar dan veel**

[21:02 - 21:22] **omheen geschreven wordt** ja of er wordt gewoon daadwerkelijk de draak mee gestoken ja **ja ik zou het want hoe schat je jullie lezers ten opzichte van het gemiddelde krantenpubliek**

[21:22 - 21:37] ja onze lezers zijn natuurlijk erg progressief en uitgesproken zijn heel veel bezig met sociale thema's en zouden zich ook er ook best wel over opwinden als wij per ongeluk

[21:37 - 21:58] iemand in ons voornaamwoorden verkeerd zetten ik denk als OneWord daar de mist in gaat zijn onze lezers best wel vergevingsgezind hoor omdat ze weten dat dat dat wij dezelfde waarde over het vaandel hebben staan en ook maar mensen zijn het komt voor dat er worden aangesproken op bepaalde

[21:58 - 22:05] keuzes die we maken en als het dan daarmee eens zijn dat we dan een aanpassing doen en dan is

[22:05 - 22:27] daar ook wel de kous mee af ja andersom wat andere kranten waarschijnlijk krijgen waarschijnlijk eerder mails als ze juist genderneutrale voornaamwoorden inzetten ja nou ik als het dan als het dan verkeerd gebeurt ja als het verkeerd gaat denk ik dat dat dat [22:27 - 22:48] weet niet zo goed hoe dat proces dan zou lopen bij een nrc of volkskrant ik kan me herinneren dat nrc een tijd geleden Raven van dorst had geïnterviewd en daar

hadden ze gewoon ruim 30 keer hun naam neergezet en nergens voornaamwoorden die waren er allemaal uitgehaald het was het was

[22:48 - 22:56] het was haast lachwekkend zo krampachtig het was ook helemaal niet fijn meer een tekst zonder

[22:56 - 23:05] voornaamwoord dat leest voor geen meter en daar zijn dat sorry dan heb je **net of raven of presentator**

[23:05 - 23:20] ja dan ga je inderdaad die kant op, zo een beetje ontwijken maar er was in dit geval gewoon heel vaak voor gekozen om hun naam daar neer te zetten ja daar heeft NRC heel veel reacties op gehad ik heb geen antwoord van de krant gezien daarop ik weet ook niet hoe zo'n discussie achter

[23:20 - 23:40] de schermen dan zou verlopen ik denk in dit geval wel dat dat een eindredacteur daarvan te horen zou hebben gekregen van zo dit gaat wel heel ver maar heel vaak ja zullen lezen ze misschien niks van zeggen of als ze er iets van zeggen dan komt het toch op de grote stapel van zeurderige

[23:43 - 24:00] reacties ja en **wat zie je als de rol van de krant in en media in zeg maar mensen bekend maken met je mensen die want nog duidelijk nog niet iedereen is helemaal mee en ze snapt**

[24:00 - 24:06] **hoe je non-binaire voornaamwoorden moet gebruiken en wat is wat zie je daarvoor de rol ja de rol**

[24:06 - 24:22] **van de krant erin** nou wat je een tijdje geleden hoorde was dat kranten en redacteurs de dat doen ze dan de taalwerkelijkheid volgden en dat dat vind ik een bespottelijk argument omdat je daarmee

[24:22 - 24:41] ook je eigen verantwoordelijkheid in je eigen zeggenschap in die taalwerkelijkheid onderschat of ontkent het is in in in werkelijkheid is natuurlijk gewoon een soort van wisselwerking de samenleving verandert en wordt wordt ja acceptender en de emancipatie van mensen die

[24:41 - 25:01] genderneutrale voornaamwoorden gebruiken neemt toe en als krant ga je daarin mee en draag je eraan bij dus de kranten zijn daarin niet neutraal want kunnen kranten moeten daar een bepaalde keuze in maken je zag hetzelfde bij een discussie rondom Kiev Kyiv dan kan je zeggen wat is dat er mee te

[25:01 - 25:19] maken met dat als je het wilt hebben over die stad dan moet je mijn naam geven dus je moet als het ware die voornaamwoorden gebruiken voor iemand en de keuze die je daarin maakt is een reflectie van de waarde die je die je daadwerkelijk hebt niet pers de waarde die je uitdraagt want je kan

[25:19 - 25:37] als krant zeggen wij staan voor de emancipatie van mensen maar als je het niet toepast dan sta je niet voor die waarde ik weet dat volkskrant een tijd geleden ik weet niet wanneer maar ze hadden tot een bepaald moment hadden ze in hun manifest of zo hadden ze staan dat ze opkomen

[25:37 - 25:56] voor de voor de zwakkeren of voor de onderdrukte nog zo en dat hebben ze eruit gehaald wat heel raar is omdat eruit te halen zo'n bijna nietszeggende gratuite zin wat wou ik hier nou weer mee zeggen nou ja je zou je zou kunnen je zou kunnen stellen dat mensen

[25:56 - 26:18] die die genderneutrale voornaamwoorden gebruiken en nog best wel een minderheidspositie hebben of een gemarginaliseerde positie dus ja als krant heb je natuurlijk de macht om dat te normaliseren om mensen daarmee bekend te maken ja **en jullie proberen die die macht wel te gebruiken**

[26:18 - 26:35] nou ja te gebruiken dat dat dat klinkt alsof we beetje de werkelijkheid probeert te manipuleren maar we zijn ons in ieder geval bewust van die macht ik denk dat

dat al heel belangrijk is we hebben niet de pretentie dat dat het niet uitmaakt welke woorden wij gebruiken en we

[26:35 - 26:48] proberen daar gewoon zorgvuldig en gewetensvol mee om te gaan we hebben ook een heel heb je dat gezien dat dat taaldossier dat we hebben op OneWorld of in ieder geval dat manifest dat er ook

[26:48 - 27:06] een plaats toe **ja een tijdje geleden heb ik dat gelezen ja ja en moet je nog wel iets veranderen dat een journalist die schrijft voor OneWorld inderdaad het de ja verkeerde voornaamwoorden**

[27:06 - 27:22] **bijvoorbeeld gebruikt** ja ja het komt ook als voordat ik zelf aan het eind als ik dan het tekst geredigeerd dat ik me even terugkijk en ik ook shit ik heb daar een verkeerd voornaamwoord gezet ik heb ook weer niet de illusie dat ik dat nooit verkeerd doen nee maar ik ben me er wel van

[27:22 - 27:41] bewust als ik als ik als ik een tekst aan het redigeren ben over geen over een non-binaire persoon of iemand die genderneutrale voornaamwoorden gebruikt dat je dan nog eventjes zoekt of hij hem zijn zij haar het zetten om te kijken of ze nog in staan **ja en als je ja OneWorld**

[27:41 - 27:49] **vergelijk met de resten en die dan voor de troepen uit of volgend** ja nou het is

[27:49 - 28:04] een kijk we zijn geen wat zeg je op dit gebied op dit gebied lopen we ja je kan zeggen op de troepen vooruit wat ik het is een oorlog aan het voeren of zo we zijn we zijn journalistiek aan het maken

[28:04 - 28:20] dus de troepen ja we zijn er vrij progressief in vergeleken met andere media lopen we daar vooruit wat ik net al zei toen het aan besloten om die genderneutrale voornaamwoorden te laten staan was eigenlijk mijn enige bedachte hup past hier die dan aan zo in dat dan hoe haal je

[28:20 - 28:35] het in je hoofd zo **ja want wanneer hebben jullie ze voor het eerst ingezet** en gebruikt dat is echt nou dat kan je niet dat is heel lang geleden waarschijnlijk denk ik kan me niet voorstellen

[28:35 - 28:52] dat er überhaupt nog een artikel überhaupt online is geweest waar we bewust iemand voornaamwoorden niet hebben gerespecteerd en als dat wel zo is dan ja dan moet het echt ik weet niet tot hoever ons

[28:52 - 29:11] archief teruggaat eigenlijk maar zo lang ik ben in 2019 ja **het is ook echt al wel lang** ja nou vier jaar nu dat is dat is dat lang om ergens vier te werken **oh ja ik heb dat nooit gedaan**

[29:11 - 29:33] nog denk ik ben je ook oh jee dat is ook niet helemaal waar nee en heb ik bedoel ik ook eigenlijk als ik nu kijk wat ik doe ja volgens mij **heb je nog belangrijke dingen die je zou willen toevoegen of dit je dit moet je**

[29:33 - 29:41] **echt weten over hoe nee werk gaan of wat er bij ons** ja nou wat ik er wel heel vaak altijd bij

[29:41 - 29:57] zich als ik als ik als ik dit soort gesprekken heb als eindredacteur maar dat laatste denk ik ook steeds vaker waarom eigenlijk ik spreek namelijk niet ik spreek niet namens OneWorld zeg maar ik kan vertellen hoe ik te werk ga en hoe OneWorld te werk gaat en wat ik zelf

[29:57 - 30:12] zie en daar mag ik daar mag ik natuurlijk gewoon over spreken maar ik heb niet in mijn eentje de huisstijl zelf stijlgidsen bij elkaar gefietst dus ik kan ik kan wel vertellen in brede lijnen

[30:12 - 30:30] wat ons beleid is maar dat zijn dingen die ook op de site staan maar ik ga daar niet in mijn eentje over zeg maar nee maar goed ik kan ik denk dat het dat het voor je

onderzoek niet zoveel uitmaakt ik kan gewoon vertellen hoe wij te werk gaan en wat ik zelf zie **ja dat is perfect**

[30:30 - 30:47] **nog één dingetje want je zei het net over kiev ze ja dat dan ook een voorbeeld waar bijvoorbeeld uitleg bij heeft gestaan of zijn er andere woorden waar waar je dit fenomeen uitleg ziet** wat wij

[30:47 - 31:03] online vaak doen is met zo'n annotatie werk bij bepaalde woorden dat zijn op dit moment is dat kiev kyiv zwart met een hoofdletter doen sommige auteurs en inheems het woord inheems

[31:03 - 31:20] is voor sommige groepen een heel fijn woord die gebruiken dat woord ook voor zichzelf maar soms is het ook een heel apart woord omdat het een heel koloniale afkomst heeft of afkomst

[31:21 - 31:38] en dan zetten we er een annotatie achter van nou ja normaal gesproken zeggen wij liever oorspronkelijke bewoners maar in de praktijk is er ook wel iets voor het woord te zeggen en we schrijven het dan met een hoofdletter die hoofdletter die duidt respect aan en zoals je bijvoorbeeld ook

[31:38 - 31:54] Nederlander met een hoofdletter schrijft bij Zwart met een hoofdletter eigenlijk net zo daar zeggen we ja bij wij schrijven dat niet per se , maar het is zijn keuze in we laten dat aan de auteur en als de auteur ervoor kiest om met een hoofdletter te schrijven dan

[31:54 - 32:13] dan handhaven we dat en kiev kyiv net zo ja we hebben daar niet zelf een keuze over gemaakt dus heel veel van zulke dingen laten we dan bij de auteur met een soort een klein uitlegje van er valt voor allebei iets te zeggen en de auteur heeft nu hiervoor gekozen en we handhaven dat

[32:13 - 32:23] mits het consequent gebeurt als iemand in de ene alinia zwart met een hoofdletter en volgende met een klein letter schrijft ja dan wordt een beetje willekeurig

[32:23 - 32:28] dus ook **wel interessant dus zwart met een hoofdletter dat zie je volgens mij echt**

[32:28 - 32:47] **in geen een andere krant** nee het was tegenkomen nou nee niet niet in kranten en ik maar goed zoveel kranten lezen ook niet dat ik meteen een voorbeeld zou weten van zwart met een hoofdletter

[32:47 - 33:07] ik kan me wel voorstellen dat bijvoorbeeld een opiniestuk van een van een van een zwarte filosoof bijvoorbeeld die die het wel bewust met een hoofdletter schrijft dat ze het dan zou laten staan maar dat er dan een klein uitlegje bij komt van de auteur schrijft die met een hoofdletter om uiting te geven aan een gedeelde identiteit het is een heel interessante discussie waar

[33:07 - 33:29] die ik niet zo goed zou kunnen reproduceren maar het interessante ervan is in de Verenigde Staten kijk zwarte Amerikanen hebben best wel tot op zekere hoogte een gedeelde geschiedenis van slavernij en mensenhandel de trans-Atlantische mensenhandel en ook de uitsluiting en discriminatie

[33:29 - 33:52] na de afschaffing van de slavernij in de Verenigde Staten en dan is zo'n hoofdletter heel begrijpelijk en heel ja ook logisch ergens dus in het Engels zie je het vaak met een hoofdletter geschreven dat gaat echt wel terug tot in de jaren 30 volgens mij in Europa zie je een veel diverser palet van

[33:52 - 34:09] van aankomsten en achtergronden van zwarte mensen en daar is die hoofdletter krijgt ook veel minder voet aan de grond maar goed dat is een beetje die discussie is gewoon heel interessant en

[34:09 - 34:28] wij hoeven daar ook niet per se een stelling in te nemen we hebben dat met Kiev en Kyiv ook niet gedaan van dat was ergens ook vonden we dat een beetje apart om daar om daar dan een keuze in te gaan maken dus later dat dan bij de auteur ja

[34:28 - 34:47] **oké goeie ja dat was het volgens mij leuk ja dan ja jij hebt niks meer toe te voegen hè?** Nee volgens mij volgens mij heb ik alles kunnen

[34:47 - 34:55] beantwoorden en zo niet stuur even een mailtje na ofzo ja dat komt helemaal goed **15 juni lever**

[34:55 - 35:08] **ik alles in dus nog even bijna bijna ja het is ook het laatste interview het wel echt interessant vind ik om zo die verschillende visies van verschillende kranten te zien ja**